JLN

#849

AUG 7 75 0954

#849

Mrs. Ruth Silverman

JLN

.N٢٢٢

Toronto Jewish Public Library

THIS BOOK MAY BE KEPT 21 DAYS

and may be renewed once, if no application has been registered for it.

A fine of 4 cents a day is charged, if the book is kept after the last date stamped below. No book will be issued while a fine remains unpaid.

AUG 7 75		

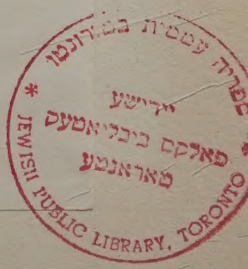

מיין ווייט פּאַרוואַרפען שמעטעלע,
דער קבר פון מיין יוגענד
ליעבע און האַס
די אַלטע מאַרק־גאַס

פּראַכטפולע בילדער פון נאהענט און וויט

שוועבען פּאַר אייער גייסטיג אויג,
וועַן איהר לייענט די צוויי בענדער

ליעדער

פון י. אַדלער (ב. קאַוונער)

איהר לייענט דורך די צוויי בענדער און זוכט אַ דריטען, אַ פערטען און אַ פינפטען; לייענדיג ווילט זיך אַזוי בלייבען אין דער היימישער ליעבליכער אַטמאָספערע. ריין און אויפריכטיג מיט איהרע לייַדען און פרייַדען.

דער פּרייז פון די צוויי פּראַכט־בענדער אין רויטען קלאָטה
באַנד מיט גאָלד געפּרעסט איז $2.50.

בלויז פּאַר אַ קורצער צייט האָבען
מיר בעשלאָסען אַוועקצוגעבען
ביידע ביכער פּאַר $1.50

שיקט באַלד אייער באשטעלונג צום פּאַרלאַג „וועקער", 175 איסט בראַדוויי, ניו יאָרק.

לעצטע געלעגנהייט!

אידישער וועלט אלמאנאך

פאר דעם יאָהר 1926

אַן אונערשעפליכער קוואַל פון אינפאָרמאַציע און באלעהרענדע אַר־
טיקלען איבער די וויכטיגסטע פראַגען פאר יעדען אינטעליגענטען
לעזער.

אין אַ פראַכט־באַנד

צו באקומען אין א זעהר באשרענקטער צאָהל קאָפיעס.

פרייז $1.00. געבונדען $1.25.

געשיקט צו אייך אין הויז פאָסט פריי.

שיקט באַלד אייער באשטעלונג מיט אַ טשעק אָדער מאַני אָרדער אין
פערלאַג „וועקער", 175 א. בראָדוויי, ניו יאָרק.

צו פארשטעהן דעם ניט־לאַנג געענדיגטען ענגראל סטרייק אין
ענגלאנד — לייענט דעם גרינדליכען בוך

„די געשיכטע פון דער ענגלישער ארבייטער באוועגונג"

וועלכער האָט אַליין דורכגעמאַכט איהר ענטוויקלונג.

פון א. ראָזבורי.

פרייז — — — — — $1.25.

אויב איהר ווילט אַ געניטן בילד פון דער אידישער ארבייטער־באַוועּ־
גונג אין אַמעריקא — לייענט

„40 יאָהר אין דער אידישער ארב. באַוועגונג"

פון ב. ווייַנשטיין.

פרייז — — — — — $1.25.

אויב איהר ווילט זיך באקענען מיט דער אנטוויקלונג פון דעם
סאָציאַליזם אַלס אידעאַל און באוועגונג — לייענט

„די געשיכטע פון סאָציאַליסטישען געדאַנק"

פון דעם באריהמטען סאָציאַליסטישען דענקער

קאַרל קאוטסקי

— אין צוויי בענדער —

רעגעלער פרייז $4.00. אונזער ספעשעל פרייז $2.00

דער מענש

דאָס גוטע און שלעכטע, דאָס
שׂ ה נ ע און פארדאָרבענע
ווערט אָפגעשפיגעלט אויף א
מערקווירדיג אָריגינעלען אופן

אין די

ערצעהלונגען און בילדער

פון ב. באָטוויניק.

דער פרייז פון בוך איז בלויז $1.25.

שוין מיט פּאָרטאָ.

שיקט גלייך אייער באשטעלונג
צום פּאַרלאָג „ווענקער", 175 איסט בראָדוויי, ניו יאָרק.

אינטערעסאַנטער פון דערצעהלונגען
און אינהאַלטרייכער פון געשיכטע

איז דאָס בוך

אויף אַמעריקאַנער וועגען

פון ה. לאַנג.

א בוך וואָס ברענגט אייך אין באריהרונג מיט דער לע־
בעדיגער אַמעריקא, איהר קלאַסען כאַראַקטער און דער
גרויסער אַרבייטער־קאַמף וואָס געהט אַן איבער איהר
גאַנצער לענג און ברייט

דער פרייז פון בוך איז $1.25

צו באקומען אין פּאַרלאָג „ווענקער", 175 איסט בראָדוויי, ניו יאָרק.

פּובליק עסטית בטורונטו
יידישע
פּאלקס ביבליאטעק
מאראנטע
JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO

פיהלען און פארשטעהן די נשמה פון דער

רוסלענדער רעוואָלוציע

קענט איהר נאָר דאַן, ווען איהר וועט לייענען
דעם מערקווירדיגען בוך

מעמואַרען

— פון —

ווערא פיגנער

אין 3 פראַכטפולע בענדער.

איבערזעצט אין אַ לייכטען גוטען אידיש פון מ. אַשעראָוויטש.

ווערא פיגנער איז, אֶהן צווייפעל, אויבע פון די שעהנסטע קרישטאַל־פויגסטע פערזענליכקייטען אין דער געשיכטע פון דער רוס־לענדישער רעוואָלוציע. זי האָט דורכגעמאַכט דעם העלדישען קאַמף פון דער „נאַראָדנאַיאַ וואָליאַ" און איז אַפּגעזעסען אין דער טרויעריג בארימטער שליסעלבורגער פעסטונג. ווערא פיגנער שילדערט די וואונדערבארע קאמפען געגען רוסישען צאריזם און די גרויסע אַפּפער פון די קעמפער.

פריין פאר די דריי בענדער — — $6.00
ספעציעלע דע לוקס אויסגאבע $8.00

צו האָבען פארגעניגען פון לייענען און לערנען די רוסישע רעוואָלוציע איז דאָס דער בוך.

צו באקומען אין פארלאג „ווועקער", 175 א. בראָדווויי, ניו יאָרק, און אין אַלע „פאָרווערטס" אָפיסעס איבער'ן לאַנד, ווי אויך דורך די סעקרעטאַרען פון די אַרבייטער־רינג און סאָציאליסטישע ברענטשעס.

אויב איהר לייענט אידיש—

מוזט איהר פארשטעהן די העברעאישע
ווערטער אין דער אידישער שפראך

העברעאיש־אידישער
ווערטער־בוך

פון יהואש און דר. חיים ספיוואק

איז דאס באקוועמסטע און ניצליכסטע
האנד־בוך פאר דיזען צוועק. דאס איז
א בוך וואס ענטהאלט אלע העברעאישע
און כאלדעאישע ווערטער וואס געהען
ארײן אין אידיש. שעהן געדרוקט אויף
גוטען פאפיר און א שווארצען קלאטה
באנד מיט גאלד־דרוק.

א דיקשאנערי

אין אינהאלט און אין אויסזעהן.

פרייז $2.00 נעט.

ארויסגעגעבען פון פארלאג „ווערקער", 175 איסט בראדווויי, ניו יארק.

אין ליכט פון מארקסיזם

פון חיים קאנטאראוויטש

א בוך אין וועלכען עס ווערען באהאנדעלט די וויכטיגסטע
טעארעטישע און פראקטישע שטרייט־פראגען פון דער
סאציאליסטישער באוועגונג.

פרייז $1.50.

איך קען זעהן, אז א בעסערער טאָג קומט אָן פּאַר דער מענשהייט. דאָס פּאַלק ערוואַכט. אין דער גענעריגער צייט וועלען זיי אַלע עפענען זייערע אויגען.

וועז דער מאַטראָס פּאָהרט איבער די טראָפּישע ימים און זוכט א מידער, פון זיין אייביגען וואכען, אָהן אָפּרוה, וועגדעט ער זיין בלויק צו דעם זידליכען קרייץ, וואָס ברענט העל איבער דעם שטורמיגען אָקעאַן. וועז מיטנאכט קומט אָן, נעמט דער זידליכער קרייץ זיך בויגען, און דיוועלטען דרעהען זיך אָן בייטען זיך מיט זייערע ערטער. אָן מיט שטערענדיגע פינגער צייכענט אָן דער אַלמעכטיגער דאָס פּאַרגאַהן פון דער צייט אויף דעם ציפערבלאַט פון דעם אוניווערזום. אָן כאטש קיין גלאָק קלינגט ניט אָנצוזאָגען די פּרעהליכע נייעס, וויים אָבער דער וואכטמאַטראָס, אז די נאכט פּאַרגעהט, אז הילף אָן אָפּרוה זיינען שוין נאָהענט.

זאָל דאָס פּאָלק זיך דורכדרינגען מיט מוט אָן האָפּנונג אומעטום, וויל דער קרייץ בויגט זיך, די מיטנאכט פּאַרשווינדט, אָן פּרייד קומט מיט דעם אָנקומענדען טאָג.

„דער איז טריי צו גאָט, וואָס איז טריי צו מענשען; וואו
אומרעכט וועלט באַגעגנען
קעגען די נידרינסטע אָן שוואכסטע אונטער דער
אַלזעהענדער זון.
אזא אומרעכט איז אויך אָנטקעגען אונז, אָן די זיינען
די געמיינסטע קנעכט,
וועמעס ליבע צו רעכט איז פּאַר זיי אַליין, אָן ניט פּאַר
דער גאָנצער מענשהייט".

הער ריכטער, איך דאָנק אייך, אָן איך דאָנק דאָס גאָנצע נעריכט פּאַר די העפּליכקייט אָן פּריינדליכקייט, וואָס איך וועל קיינמאָל ניט פּארגעסען.

איך בין נרייט אויפצונעמען אייער אורטייל.

ריגע — אויף זאכען, וואס זיינען באקאנט די פאליטישע פארוואלטער.

„נאר דער טעאריע איז אן עפענטליכער אמט פונקט אזוי אפען פאר דעם ארעמען, ווי פאר דעם רייכען. מען קען זיך אבער לייכט פארשטעלען, ווי וועניג שאנסען א וועניג פארמעגליכער מענש האט אין קאמף מיט אזא מענשען, וואס איז וויליג אויסצוגעבען א סומע, וואס איז מעהר ווי דריי מאהל אזוי פיעל, ווי זיין מענלכע געהאלט פאר זעקס יאהר, נאר אום צו באקומען די נאמינאציאן. וואלטען אזעלכע בארינגונגען אנגעהאלטען אין אלע שטאטען, וואלט פון סענאט שנעל געווארען דאס, וואס מען האט איהם אמאל אנגערופען — א קלוב פון רייכע מענשען.

„קאמפיין אויסגאבען זיינען געווען דער געגענשטאנד פון א סך באשרייבונגען געזעצגעבונג אין די לעצטע יאהרען, אבער ניט אלעמאל איז דער ציעל דערגרייכט געווארען. די פערפאסער פון פריימערי רעפארם האבען דורכגעפיהרט אייניגע פון דיזאבען, וואס זיי האבען נאך ניט פארטריבען דאס געלט־בייטעל פון פאליטיק".

זיי וועלען דאס קיינמאל ניט פארטרייבען פון פאליטיק, זיי קענען דאס קיינמאל ניט פארטרייבען פון פאליטיק, אזוי לאנג ווי דאס איצטיגע סיסטעם עקזיסטירט.

הער ריכטער, איך ווייל דא באראנקען די אדוואקאטען פון דער פארטיידיגונג. ניט נאר האבען זיי מיך פארטיידיגט מיט אויסערגעווענליכער יורידישער פעהיגקייט, נאר אויך מיט א פערזענליכער צוגעבונדענקייט און איבערגעבענהייט, וואס איך האב טיף געפיהלט און וואס איך וועל קיינמאל ניט קענען פארגעסען.

הער ריכטער, איך בעט ניט קיין רחמנות, און איך ווייל ניט בלייבען אונבאשטראפט. איך זעה איין, אז סוף כל סוף וועט רעכט מוזען טריאומפירען. איך האב נאך קיינמאל ניט פארשטאנען אזוי קלאר, ווי איצט, דעם גרויסען קאמף צווישען דער מאכט פון די גיעריגע אויף איין זייט און אויף דער אנדערער די ערוואכענדע מחנות פון פרייהייט.

גרויסע עקאָנאָמישע און פּאָליטישע באַוועגונג, וואָס פּאַרשפּרייט זיך איבער דער גאַנצער ערד.

עס זיינען היינט פּאַראַן מעהר ווי זעכציג מיליאָן סאָציאָליסטען, לאיאָלע, איבערגעבענע טוער אין דער זאַך, פון פּאַרשידענע נאַציאָנען, ראַסעז, גלויבענס, קאָלירען און פון ביידע געשלעכטער. זייער זאַך איז א געמיינשאַפטליכע. זיי פּאַרשפּרייטען די פּראָפּאַגאַנדא פון דער נייער סאָציאָלער אָרדנונג. די אַרבייטער וואָרטען און זיינען וואָך אין אַלע צייטען פון טאָג און נאַכט. זיי זיינען נאָך אַלץ א מינאָריטעט. זיי האָבען זיך אויסגעלערנט צו זיין געדולדיג און אָפּוואַרטען זייער צייט. זיי פיהלען, זיי וויסען, אז די צייט קומט אָן, ניט סוקענדיג אויף אַלע פּאַרפּאַלגונגען, וועט די לעהרע פון עמאַנציפּאַציאָן זיך פּאַרשפּרייטען צווישען אַלע פעלקער, און די מינאָריטעט וועט ווערען די טריאומפירענדע מאיאָריטעט, וועט באַקומען די מאַכט און וועט דורכפיהרען די גרעסטע ענדערונג אין דער געשיכטע.

דאָן וועלען מיר האָבען דעם אַלוועלטליכען שטאַט... די האָר־מאָנישע קאָאָפּעראַציאָן פון יעדער נאַציאָן מיט יעדער אַנדער נאַציאָן אויף דער ערד.

הער ריכטער, אין א לאַקאַלער צייטונג איז נעכטען ערשינען א לייט־אַרטיקעל, וואו עס ווערט אויסגעדריקט פרייד מיט מיין באַל־דיגער פּאַרהאַפטונג. מיר הויבט דאָס ניט אָן צו פּאַרדריסען. איך קען דאָס זעהר גוט פּאַרשטעהן. אין דערזעלביגער צייטונג איז ער־שינען אָן עדיטאָריעל, וואו עס איז פּאַראַן אָן אָנדרייטונג אויף א צרה, אויף וועלכע איך האָב געפּראַווט צייהען אַלעמענס אויפמערקזאַמקייט (לעזט):

„א סענאַטאָר פון די פּאַראיינינטע שטאַטען באַקומט א געהאַלט פון 7,500 דאָלאָר — 45,000 דאָלאָר פּאַר די זעקס יאָהר פון זיין טערמין. איינער פון די קאַנדידאַטען פּאַר סענאַטאָר איז א שטאַט איז שכנות מיט אהייא האָט לויט באַריכטען אויסגעגעבען דורך זיין קאַמפּיין קאַמיטע 150,000 דאָלאָר צו באַקומען די נאָמינאַציאָן. פּאַר אַדוואַרטייזינג האָט ער אויסגענבען 35,000 דאָלאָר, אויף דרוק־אַרבייט —30,000 דאָלאָר, אויף רייזע קאָסטען—10,000 דאָלאָר און דאָס איבע־

וואס זיינען נויטיג אין אונזער לעבען, זיי טראגען ניט קיין קרוינען, זיי האלטען ניט קיין סצעפטערען, זיי זיצען ניט אויף טראנען, און דאך זיינען זיי אונזערע עקאנאמישע הערשער און פאליטישע רעגירער.

איך גלויב, הער ריכטער, צוזאמען מיט אלע סאציאליסטען, אז אלע זאכען, אין וועלכע אלע נויטיגען זיך, וואס אלע געברויכען דארפען ווערען געמיינשאפטליכע אייגענטום; אז אינדוסטריע, דער פונדאמענט פון לעבען, אנשטאט צו זיין דאס פריוואט־אייגענטום פון די וועניגע און אפרירט ווערען פאר זייער באריכערונג, דארף ווערען דאס געמיינשאפטליכע אייגענטום פון אלעמען, דעמאקראטיש פארוואלטעט אין אלעמענס אינטערעסען.

דזשאן די. ראקפעלער האט היינט איינקונפט פון זעכציג מיליאן דאלאר א יאהר, פינף מיליאן דאלאר א מאנאט, צוויי הונדערט טויזענד דאלאר א טאג. ער פראדוצירט אפילו ניט קיין איין פעני דערפון. איך אטאקיר דא ניט מר. ראקפעלער פערזענליך. ווען ער וואלט נעווען אין נויט, און איך וואלט איהם מיט עפעס געקענט העלפען, וואלט איך איהם גערען געריכט, פונקט ווי אן אנדער מענשען. איך האב נארניט פערזענליך צו מר. ראקפעלער, אדער צו אן אנדער קא־פיטאליסט. איך בין נאר א נעגנער פון א סאציאליסט סיסטעם, וואו עס איז מעגליך פאר איין מענשען, וואס טוט אבסאלוט קיין ניצליכע ארבייט ניט, אנצוזאמלען א פארמעגען פון הונדערטער מיליאן דאלאר, וועראנד מיליאנען מענער און פרויען, וואס ארבייטען זייער גאנצען לעבען האבען קוים גענוג צו קענען עקזיסטירען.

אט די אדרנונג קען ניט דויערען אייביג, איך האב געלאזט הערען מיין פראטעסט נעגען איהר. איך זעה איין, אז מיין אייגענע אנ־שטרייננונג איז שוואך און אומבאדייטענד, אבער צום גליק בין איך ניט אליין. עס זיינען פארען נאך פיעלע טוזענדער אנדערע, וואס האבען אויסגעזוהלט, פונקט ווי איך, אז איידער מיר קענען זיך רוהיג באנוצען מיט די בענשונגען פון ציוויליזירטען לעבען, מוזען מיר רע־ארגאניזירען די געזעלשאפט אויף א געמיינשאפטליכען און קאאפע־ראטיוועם באזיס. און פאר דעם צוועק האבען מיר ארגאניזירט א

אונזער לאנד איז דאָס גליקליכסטע אויף דער ערד. מיר האָבען אונגעהויערע שטרעקען פון רייכען, פרוכטבאַרען לאנד, אונערשעפליכע קוועלען פון מאטעריעלע רייכטימער, די וואונדרליכסטע פּראָדוקטיוו־סטע מאשינערי אויף דער ערד. מיר האָבען מיליאָנען וויליגע אר־בייטער, וואס זיינען גרייט אנצואוועגען זייער ארבייט אויף די מא־שינען און פּראָדוצירען רייכטום פאר יעדען מאן, פרוי און קינד. און אויב עס זיינען נאָך פאַרהאַן פיעלע מיליאָנען פון אונזער פאלק וואס זיינען קרבנות פון ארעמקייט, וועמעס לעבען איז אן אונאויפהערליכער קאמף פון יוגענד ביז די לעצטע יאהרען, ביז דער טויט קומט ענדליך און ערלייזט זיי און שטילט זייער פאַרוואונדעט האַרץ, — איז דאָס נעווים ניט די שולד פון דעם אלמעכטיגען, און מען קען די נאטור איז דעם ניט באשולדיגען. דאָס קומט אינגאנצען פון אן אפּגעלעבטען סאציאלען סיסטעם, וואס האט גערארפט אפּגעשאפט ווערען ניט נאָר אין די אינטערעסען פון דעם ארבייטער קלאַס, נאָר אין די אינטערעסען פון א העכערער מענשהייט.

וועו איך דענק וועגען אט די קליינע קינדער, די מיידלאך, וואס זיינען באשעפטיגט אין די אלערליי טעקסטיל פאבריקען פון די איסט־ליכע שטאטען, אין די באוועל פאבריקען פון זיד, וועו איך שטעל מיר פאר, ווי זיי ארבייטען אין א שרעקליכער אטמאספער, וועו איך קלער ווי זיי ארבייטען דאָ, וועו זיי האָבען גאָר גערארפט שפילען אדער זיין אין שול, וועו איך דערמאן זיך נאָר, ווי זיי וואקסען אויף, און וועו זיי לעבען נאָר ענגע לאנג, צו דערנרייכען דעם היראט־עלטער, ווי אונפאסיג זיי זיינען פאר היראט! זייערע נערוועו זיינען אפּ־גענוצט, זייער מוסקולען געווענ איז ערשעפט, זייער לעבענסקראפט איז פארשוועגדעט. מען האט מיט זיי נעשפּייזט די אינדוסטריע. זייערע לעבענס האט מען געמינצט אין גאלד. זייערע קינדער ווערען נעבאַרען מיעד. אט פאַרוואס מיר ליידען אזוי פיעל דורכפאלען אין מאראלען לעבען.

הער ריכטער, די 5 פּראָצענט פון פאלק, אויף וועלכע איך האָב זיך באַרופען, שטעלען צונויף דעם עלעמענט, וואס הערשט אונבא־שרענקט איבער אונזער לאנד. זיי באזיצען פּריוואט אלע זאכען,

פון אונזער רייכטום דאס אייגענטום פון 5 פראצענט פון אונזער פאלק, 65 פראצענט פון דעם פאלק, איינשליסענדיג די ארבייטער, וואס פראדוצירען דאס גאנצע רייכטום, קענען ניט אנווייזען אויף 5 פראצענט פון דעם גאנצען רייכטום.

שטעהענדיג דא פאר אייך, האב איך זיך דערמאנט מיין יוגענד. צו פערצעהן יאהר בין איך געגאנגען ארבייטען אין די אייזענבאהן ווארשטאטען. צו זעכצעהן יאהר בין איך געווען א הייצער אויף א פראכט־לאקאמאטיוו. איך געדענק אלע שווערישקייטען, אלע ליידען פון יענע יונגע יאהרען. און פון יענער צייט אן בין איצט איז מיין האנד געבליבען מיט דעם ארבייטער־קלאס. איך וואלט שוין לאנג נעקענט זיין אין קאנגרעס. איך האב פארגעזוינגען צו געהן אין גע־פענגעניש.

אין דעם קאמף, דעם אונאויפהערליכען קאמף, צווישען די ארבייטער און פראדוצירער און זייערע עקספלואטאטארען, האב איך נעטאן אלץ, וואס איך האב נאר געקענט טאן, צו דינען די, צווישען וועמען איך בין געבאהרען געווארען און מיט וועמען איך האף צו טיילען מיין שיקזאל ביז צו מיין לעצטען טאג.

איך דענק היינט וועגען די מענשען אין די וואלשטאטען און פאבריקען. איך דענק וועגען די פרויען, וואס זיינען געצוואונגען צו ארבייטען זייער גאנצען לעבען פאר א קליינעם לוין. איך דענק וועגען די קליינע קינדער, וואס ווערען אין דעם איצטיגען סיסטעם בארוב פון זייער קינדהייט, וואס ווערען אין זייערע יונגע צארטע יאהרען אריינגעווארפען אין די אונברחמנותדיגע ארעמס פון מאמאן, אין די אינדוסטריעלע תפיסות, וואס זיי דארפען שפייזען די מאשינען, וועהרענד זיי אלע ליידען פון קערפערליכען און גייסטיגען הונגער. איך קען זיי זעהן, קליינע, קראנקע קינדער, מיט זייערע יונגע צוברא־כענע לעבענס, וויל אויף דעם העכסטען פונקט פון דער ציוויליזאציאן פון צוואנציגסטען יארהונדערט איז געלט נאך אלץ א סך מאל טייערער ווי א מענשליך לעבען. גאלד איז דער גאט, און ער רעגירט איבער די מענשליכע אנגעלעגענהייטען.

דעבס׳ ערקלערונג צום ריכטער

(נאכדעם ווי א נייער פּראָצעס איז ניט באוויליגט געוואָרען, האָט דער קלערק געפּרעגט דעבס׳ען, צו ער האָט ניט עפּעס צו זאָגען, איידער זיין אורטייל ווערט ערקלערט ווערען. זיין ערקלערונג צום גע־ריכט ווערט דאָ איבערגעגעבען).

הער ריכטער, מיט יאָהרען צוריק האָב איך נאָך איינגעזעהן מיין פּאָרוואַנדשאַפּט מיט אַלע לעבעדיגע באַשעפּעניש׳ען, און איך בין גע־קומען צום שלוס, אַז איך בין ניט א האַר בעסער פון דעם נידריגסטען און באַשיידענסטען אויף דער וועלט. איך האָב דאָן געזאָגט, איך זאָג איצט, אַז אזוי לאַנג ווי עס איז פּאַראַן א נידריגערער קלאַס, בין איך אין איהם... אזוי לאַנג ווי א לעבעדיגע באַשעפּעניש געפינט זיך איז געפּענענעניש, בין איך ניט פּריי.

איך האָב אויסגעהערט אַלץ, וואָס איז דאָ אין ערליכט געזאָגט געוואָרען צו שטיצען און פּאָרטיידיגען דאָס שפּיאָנען־געזעץ, אָבער מיין מיינונג בלייבט אונגעענדערט. איך באַטראַכט דאָס געזעץ ווי א דעספּאָטיש געזעץ, וואָס איז אין אפּענעם ווידערשפּרוך מיט דעמאָ־קראַטישע פּרינציפּען און מיט דעם גייסט פון פּרייע אינסטיטוציאָנען.

איך האָב נאָרניט וואָס אויסצוזעצען קעגען דעם ערליכט אָדער דעם פּראָצעס. אַלץ אין פּאַרבינדונג מיט דעם איצטיגען פּראָצעס איז געפּיהרט געוואָרען אויף א ווירדיגען אופן און אין א גייסט פון אנשטענדיגקייט....

הער ריכטער, איך האָב געזאָגט דאָ אין ערליכט, אַז איך בין א נעגנער פון דעם סאָציאַלען סיסטעם, אונטער וועלכען מיר לעבען; אַז איך גלויב אין אַן ענדערונג — אָבער דורך פּאַלשטענדיג פּרידליכע און געזעצליכע מיטלען.

ערלויבט מיר דאָ צו ציהען אייער אויפּמערקזאַמקייט צו דעם פּאַקט, אַז אין דעם עקזיסטירענדען סיסטעם זיינען צוויי דריטעל

און איצט, מיינע הערען, געשוואָרענע ריכטער, וועל איך איך ניט פֿאַרהאַלטן צו לאַנג... איך קען ניט נעמען צוריק קיין איין וואָרט. איך קען ניט צוריקציהיִן קיין איין זאַץ. איך שטעה פֿאַר אייך אַ שולדיגער אין דעם, וואָס איך האָב נעהאַלטען יענע רעדע... איך וויים ניט און קען ניט פֿאַראויסזאָגען, וואָס אייער ווערדיקט וועט זיין; און אויף וויפיעל דאָס אנבעטרעפט מיר, איז דער אונטערשיעד ניט קיין גרויסער.

מיינע הערען, איך בין דער קלענסטער טייל אויף אָט דעם פֿראָצעס. איך האָב אָפּגעלעבט געגוג לאַנג צו פֿארשטעהן מיין אייגענע אונוויכטיגקייט אין באַצוג צו אַ גרויסער פֿראָגע, אין וועלכער דאָס וואויזיין פון אַ גאַנצען פאַלק איז פֿארוויקעלט. וואָס איהר וועט ניט באשלוסען צו טאָן מיט מיר, האָט נאָך אַלעמען וועניג באדייטונג. ניט איך וועל דאָ פֿראָצעסירט. אָן אונגעהויער וויכטיגערע פֿראָגע וועלט פֿראָצעסירט הויַנט אין אָט דעם גריכט, כאָטש איהר וווייסט דאָס אפשר ניט. די אַמעריקאַנער קאָנסטיטוציע וועלט דאָ הויַנט פֿראָצעסירט פֿאַר אַ גריכט פון אַמעריקאַנער בירגער. די צוקונפט וועט ענטשיידען.

און איצט, הער ריכטער, ערלויבט מיר אויסצודריקען מיין האַרציגען דאַנק פֿאַר אייער געדולדיגע אויפמערקזאַמקייט. און אייך, מיינע הערען, געשוואָרענע ריכטער, — פֿאַר די פֿרייַנדליכקייט, מיט וועלכער איהר האָט מיך אויסגעהערט.

מיין שיקזאל איז אין אייערע הענט. איך בין גרייט פֿאַר אייער ווערדיקט.

איך האָב אייך נעזאָגט, אַז איך בין ניט קיין אַדוואָקאַט. אָבער מיר דאַכט, אַז איך וויים נענוג צו וויסען, אַז אויב דער קאָנגרעס נעמט אַז א געזעץ, וואָס איז אין ווידערשפּרוך צו אָט דעם זאַץ אין דער קאָנסטיטוציע, איז דאָס אונגילטיג. אויב דאָס שפּיאָנען־ געזעץ בלייבט שטאָהן פעסט, איז די קאָנסטיטוציאָן פון די פּאָר־ אייניגטע שטאַטען אָפּגעשאַפט. אויב דאָס געזעץ איז ניט די אָפּלייקנונג פון יעדען פונדאַמענטאַלען פּרינציפּ, וואָס די קאָנסטיטוציע האָט פעסטגעשטעלט, דאַן בין איך זיכער ניט אימשטאַנד צו לעזען אדער פּארשטעהן די ענגלישע שפּראַך.

אין פּאַרלויף פון די פּארהאַנדלונגען דא, האָט איהר, מיינע הערען, נעקענט שליסען, אַז איך בין פּראָ־דייטש א ן דיוח זין, וו$ ו איך סימפּאַטיזיר מיט דער אימפּערישער רעגרונג פון דייטשלאַנד. מיין פּאַטער און מיין מוטער זיינען געבּאָרען געוואָרען אין עלזאַס. זיי לייבען פּראַנקרייך מיט א היילינער לייִדענשאפט. זיי האָבען פּאר־ שטאַנען, וואָס מיינט פּריסענטום, און זיי האָבען דאָס געהאַסט מיט'ן גאַנצען האַרצען. מיך האָט מען ניט נעבּאָרפט לערנען האַסען דעם פּרייסישען מיליטאַריזם. איך האָב פון זיי נעוואוסט, וואָס פּאר א פּארהאַסטע, דריקענדע, ברוטאַליזירענדע מאַכט דאָס איז נעווען און איז. איך קען זיך גארניט פּארשטעלען, ווי אזוי עמיצער האָט נעקענט פּארדעכטיגען, אַז איך האָב פּאר איין אויגענבליק געקענט האָבען די מינדעסטע סימפּאַטיע מיט אזא משונה'דיגער זאַך. איך האָב פּאקטיש נערעדט און געשריבען קענען דעם מיין גאַנץ לעבען. איך וויים, אַז דער קייזער איז א פּארקערפּערונג פון אלץ וואָס איז ברוטאל און מערדערליך...

מיט יעדען טראָפּען בלוט אין מיינע אָדערען פּאַראַכט איך דעם קייזעריזם אין אלץ, וואָס ער דריקט אויס און וואָס ווערט אונטער איהם פּארשטאַנען. איך סימפּאַטיזיר מיט דעם קעמפּענדען, ל דענדען פּאלק אומעטום. עס מאַכט ניט אויס, אונטער וועלכער פאָהן זיי ווערען געבּאָרען און ווי זיי לעבען; איך סימפּאַטיזיר מיט אלע לייִדענדע. וועו איך וואָלט נעקענט גרינדען א סאציאלע סיסטעם, וואָס זאל זיי אלעמען איינשליסען, וואָלט איך דאָס נעטאָן.

זיינען די דעמאקראטען אין 1864 געווען אונלאיאל און פארראטער, ווייל זיי האבען פארדאמט די מלחמה ווי א דורכפאל?

איך גלויב אין דער קאנסטיטוציע פון די פאראייניגטע שטאטען. איז דאס ניט זאנדערבאר, אז מיר, סאציאליסטען, שטעהען כמעט אליין היינט, וועז מיר פארטיידיגען די קאנסטיטוציע פון די פאראייניגטע שטאטען? די רעוואלוציאנערע פאטערס, וואס האבען גע־פיהלט דעם דרוק פון דער קאנינגליכער הערשאפט, האבען פארשטאנען, אז פרייהייט פון וואהרט און פרעס איז דאס רעכט פריי צו פארזאמלען זיך זיינען פאר'ן פאלק די פונדאמענטאלע פרינציפיען פון דעמאקראטישער רעגירונג. דער ערשטער אמענדמענט צו דער קאנסטיטוציע זאגט:

„דער קאנגרעס זאל ניט דורכפיהרען קיין געזעץ איינצושטעלען א רעליגיע אדער צו באשרענקען די רעכט פון א רעליגיע; צו באשרענקען די פרייהייט פון וואהרט אדער פון פרעס; צו באשרענקען דאס רעכט פון פאלק צו פארזאמלען זיך פרידליך און צו שיקען פעטיציעס צו דער רעגירונג און פארערען גערעכטיגקייט".

דאס זיינען גאנץ קלארע ווערטער. א קינד קען זיי פארשטעהן. איך גלויב, אז די רעוואלוציאנערע פאטערס האבען טאקי געמיינט דאס, וואס זיי האבען דאן ארויסגעזאגט: אז דער קאנגרעס זאל ניט דורכפיהרען קיין געזעץ צו באשרענקען די פרייהייט פון וואהרט אדער פרעס, אדער דאס רעכט פון פאלק צו פארזאמלען זיך פרידליך און צו שיקען פעטיציאנען צו דער רעגירונג און פארערען גערעכטיגקייט.

דאס איז דאס רעכט, מיט וועלכען איך האב זיך באנוצט אין קענטאן דעם 16טען יוני. און דערפאר, וואס איך האב זיך באנוצט מיט יענעם רעכט, דארף איך דאס ענטפערען אויף די איצטיגע באשולדיגונגען. איך גלויב אין דאס רעכט פון פריי רעדען, אין מלחמה אזוי גוט ווי אין פרידען. איך וואלט אין קיין פאל ניט פארמאכט דאס מויל פון מיין ביטערסטען שונא. איך וואלט אין קיין פאל ניט אפגעשטעלט די פרייהייט פון וואהרט. עס איז פיעל געפעהרליכער צו פרואווען פארמאכען דאס מויל פון פאלק, איידער לאזען עס פריי ארויסרעדען, וואס עס דריקט איהם.

אינטערעסען אוז זייער מאכט ווי א קלאָס, וואָס אַרגאַניזירען זיך אינדוסטריעל אוז פּאָליטיש אוז וואָס ענטוויקלען לאַנגזאַם אַבער זיכער די עקאָנאָמישע אוז פּאָליטישע מאַכט, דורך וועלכער זיי וועלען זיך באפרייען. זיי זיינען נאָך אָלץ אין מינאָריטעט, אַבער זיי האָבען זיך אויסגעלערנט וואַרטען, אַפּוואַרטען זייער ציים.

פון דעם אַנהויב פון דער מלחמה ביז היינט בין איך קיינמאָל ניט געווען שולדיג, דורך רייד אדער האַנדלונגען, אין די זאַכען, וואָס זיינען אויסגערעכענט אין דעם באשולדיגונגם אָקט קעגען מיר. אויב איך האָב קריטיקירט, אויב איך האָב פּאַרדאָמט, איז דאָס געווען נאָר דערפאָר, ווייל איך האָב זיך געפיהלט באַרעכטיגט אַזוי צו טאָן אונטער די געזעצען פון לאַנד. איך האָב נעהאָט פּרעצעדענטען פּאַר מיין שטעלונג. דאָס לאַנד האָט שוין דורכגעמאַכט עטליכע מלחמות אוז אין יעדער איינער פון זיי האָבען זיך געפונען איניגע פון די פּראָמינענטסטע מענשען פון לאַנד, וואָס האָבען די מלחמה פּאַרדאָמט. די רעוואָלוציאָנערע מלחמה האָט געהאָט נעגנער. די טאַרי פּרעס האָט זי פּאַרדאָמט ווי פּאַרברעכער, אוז מענשען וואָס שטעהען אויסער געזעץ.

די מלחמה פון 1812 האָט געהאָט געגנער, וואָס האָבען זי פּאַרדאָמט. די מעקסיקאַנער מלחמה איז ביטער אָנגעגריפען געוואָרען פון אייבראהאם לינקאָלן, טשארלס סאָמנער, דעניעל וועבסטער אוז הענרי קלעי. אָט די מענשען האָבען דאָמאָלט פּאַרדאָמט דעם פּרעזידענט אוז זיין אדמיניסטראציע. זיי האָבען ערקלערט, אז די מלחמה איז א פּאַרברעכען קעגען דער מענשהייט. מען האָט זיי ניט אָנגעקלאָגט אוז ניט פּראָצעסירט פּאַר פּאַרברעכען. זיי ווערען היינט געאָכט פון אַלע זיידערע קאָפּאָטריאָטען. די מלחמה פון דער רעוואָלוציע האָט געהאָט געגנער אוז איז פּאַרדאָמט געוואָרען. אין 1864 האָט די דעמאקראטישע פּארטיי אָפּגעהאַלטען א קאָנווענשאָן אין שיקאָגא אוז האָט דורכגעפיהרט א רעזאָלוציאָן, וואָס פּאַרדאָמט די מלחמה ,.י א דורכפאַל. וואָס וואָלט איהר געזאָגט, ווען די סאָציאַליסטישע פּאַרטיי וואָלט איצט אָפּגעהאַלטען א קאָנווענשאָן אוז וואָלט אָנגענומען א רעזאָלוציאָן, וואָס פּאַרדאָמט די איצטיגע מלחמה ווי א דורכפאַל? איהר באשולדיגט אונז, אז מיר זיינען אונלאָיאַל אין פּאַרעטער.

אין אַ שפּעטערער צייט האָט זיך אָנגעהובען אַנאַנדער מעכטיגע אַגיטאַציע אין אונזער לאַנד. זי איז געווען געוועזענדיק געגען אַן אינסטיטוציע, וואָס מען האָט געהאַלטען אין איהר צייט פֿאַר זעהר אַ רעספּעקטאַבעלע, די אינסטיטוציאָן פון קנעכטשאפט... אַלע אַר־גאַניזירטע קרעפטען פון דער געזעלשאפט און די גאַנצע מאַכט פון דער רעגירונג האָבען אויפגעהאַלטען לייב־אייגענטום אין יענער צייט, און ווידער האָבען זיך באַוויזען אייניג פֿאַרטגעשריטענע דענקער. איינער פון זיי איז געווען עלטערזשא לאָווזשאי... לאָווזשאי איז מאַלטבלוטיג ערמארדעט געוואָרען אין אַלטאַן, אילינאי, אין 1837 נאָר דערפֿאר, וואָס ער איז געווען אַ געגנער פון לייב־קנעכטשאפט, פונקט ווי איך בין אַ געגנער פון לוין־שקלאַפֿערי. וועז איהר וועט פֿאהרען אראָפּ דעם טייך מיסיסיפּי אוועזעט אַ קוק טאָן אין אלטאן, וועט איהר דערזעהן אַ גרויסאַרטיגען ווייסען זייל. דער זייל איז דאָרט אויפגע־שטעלט געוואָרען צום אָנדענק פון אַ מענשען וואָס איז געבליבען טרייַ צו זיך אַליין און זיינע איבערצייגונגען פון רעכט און פֿליכט ביז צום טויט.

איך האָב געהאַט דאָס גליק צו קענען פּערזענליך וועלעל פּי־ליפּס. איך האָב געהערט די געשיכטע פון זיינע פֿאַרפֿאַלגונגען פון זיינע אייגענע ליפּען, איידער דער טויט האָט זיי געשלאָסען.

וויליאָם לאָיד גאַריסאָן, גאַרעט סמיט, טאַדעאוש סטיוועגס, אָט די פּיהרער פון דער אַבאָליציאָנס באַוועגונג, וואָס מען האָט אין זייער צייט באַטראַכט ווי מאַנסטערס און דעגענעראַטען, זיינען געבליבען טריי צו זייער גלויבען און האָבען ניט אָפּגעטראַטען פון זייער פֿא־זיציע. זייערע נעמען זיינען פֿאַרשייבענט אין דער געשיכטע. איהר לערנט אייערע קינדער צו אַכטען זייער אַנדענק, ווערענד אַלע פֿאַר־לוימדער זייערע זיינען פֿאַרגעסען.

לייב־קנעכטשאפט איז פֿאַרשוואונדען. מיר זיינען נאָך ניט פּריי. מיר פיהרען היינט אַן אַנדער מעכטיגע אגיטאַציע. זי איז אַזוי בריט ווי די וועלט. דאָס איז דער אויפשטאַנד פון די אַרבייטענדע מאַסען, וואָס קומען בישלעבוויז צום באַוואוסטזיין וועגען זייערע

מאַרטירער־טויט האָט מען זיי אויפגעשטעלט מאָנומענטען און מען האָט געלעגט בלומען אויף זייערע קברים.

דאָס איז די טראַגישע געשיכטע פון דעם מענשליכען מין. אין דער אור־אלטער וועלט האָט סאָקראַטעס געוואָלט לערנען דאָס פּאָלק נייע אמת׳ען, און מען האָט איהם דערפאר געצוואונגען צו טרינקען גיפט. און דאָס האָט זיך ווידערהאָלט אין דעם גאַנצען סוף פון די יאָהר־הונדערטער. די מענער און פרויען, וואָס זיינען געגאַנגען פאַראויס, וואָס האָבען געהאָט נייע געדאַנקען, נייע אידעאַלען, וואָס האָבען געהאָט דעם מוט אַנצוגרייפען די איינגעשטעלטע אָרדנונג, האָבען אָלע געמוזט באַקומען די שטראָף.

מיט אַנדערהאַלבען יאָהרהונדערטער צוריק זיינען נאָך די אמעריקאַנער קאָלאָניסטען געווען אויסלענדישע אונטערטאַנען. און וועו עס האָבען זיך דאָן געפונען אייניגע מענשען, וואָס האָבען געהאָט גלויבען אין דעם אייגפאַכען פּאָלק און זיינען געווען איבערצייגט, אז זיי קענען זיך אליין רעגירען אָהן אַ קעניג, זיינען זיי דערפאר באשטראָפט געוואָרען. אין יענער צייט רעדען אַנטקעגען דעם קעניג איז נעווען אייגפאַכער פאַרראָט. אויב איהר האָט געלעזען בענקראָפט אָדער אַן אַנדער אַנערקענטען היסטאָריקער, וועט איהר איינזעהן, אז אַ גרויסע מאַיאָריטעט פון די קאָלאָניסטען האָבען נעגלויבט אין קעניג, האָבען אין דער אמת׳ן געגלויבט, אז ער האָט דאָס געטליכע רעכט צו הערשען איבער זיי... עס זיינען אבער געווען אייניגע מענשען אין יענער צייט, וואָס האָבען געזאָגט: „מיר דאַרפען ניט קיין קעניג. מיר קענען זיך אליין רעגירען". און זיי האָבען אַנגעהויבען אַן אַגיטאַציאָן, וואָס די געשיכטע האָט אונטערבליך געמאַכט.

וואָשינגטאָן עדעמס, פּעין, — זיי זיינען אין זייער צייט נעווען רעוואָלוציאָנערען. צוערשט איז דאָס פּאָלק געווען קענען זיי, און די פּרעס האָט זיי פאַרדאָמט... זיי האָבען אבער געפונען אין זיך דעם מאַראַלען מוט צו שטעהן גלייך און ניט אכטען די שטורעמס פון פאַרלוימדונג. און אָט פאַרוואָס זייערע נעמען זיינען געבליבען אין דער געשיכטע. און אָט פאַרוואָס די גרויסע רעספעקטאַבעלע מאַיאָריטעט פון זייער צייט רוהט אין פאַרגעסענע קברים.

מיינע הערעז, איהר האָט אויסגעהערט דעם באריכט פון מיין רעדע אין קענטאז דעם 16טען יוני, און איך ערקלער, אז עס איז אין יענער רעדע ניט געווען קיין ווארט, וואס זאל רעכטפערטיגען די באשולדיגונגען, וואס שטעהען אין מיין אינדייטמענט. איך גיב צו, אז אין אלע הויפט־שטריכען איז מיין רעדע ריכטיג באריכטעט געווארען אין פארלויף פון די איצטינע פארהאנדלונגען.

אין דעם וואס איך האָב דארט געוואלט זאגען האָב איך געהאט די אבזיכט אויפצוקלערען דאס פאלק, אז זיי זאלען אנהויבען פארשטעהן דאס סאציאלע סיסטעם, אין וועלכען מיר לעבען, און צוגרייטען זיי צו דער אומוואַרפונג פון אט דעם סיסטעם, דורך פאלשטענדיג פרידליכע און געזעצליכע מיטלען, אין דעם, וואס איך, ווי א סאציאליסט, האלט פאר אן אמת'ע דעמאקראטיע.

פון דעם וואס איהר האָט געהערט אין דעם פראקורארס רעדע וואלט איהר געקענט שליסען, אז איך פרעדיג מאכט און געוואלדטאט, דאס איז ניט ריכטיג. איך האָב קיינמאל ניט געפרעדיגט געוואלדטאט אין וועלכער ניט איז פארם. איך האָב אלעמאל געלויבט אין בילדונג, איז פארשטאנד, אין אויפקלערונג, און איך האָב אלעמאל אפעלירט צום שכל און צום געוויסען פון פאלק.

איך גיב צו אז איך בין א געגנער פון דעם איצטיגען סאציאלען סיסטעם. דאס וועניגע, וואס איך קען טאן, טו איך און האָב געטאן אין פארלויף פון פיעלע יאהרען, צו ברענגען אן ענדערונג, וואס זאל אפשאפען די הערשאפט פון א פארהעלטניסמעסיג קלייגעם קלאס איבער דער גרויסער מאיאריטעט פון פאלק, וואס זאל איינשטעלען אין אונזער לאנד אן אינדוסטריעלע און סאציאלע דעמאקראטיע.

אין דער געשיכטע קומען פאר גרויסע ענדערונגען, אין וועלכע גרויסע פרינציפען זיינען פארווויקעלט, און די מאיאריטעט איז געווהנליך אומגערעכט. די מינאריטעט איז דאן געראכט. אין יעדער צייט זיינען געווען עטליכע העלדישע נאטורען, וואס זיינן געגאנגען ווייט פאראוים פון זייער צייט. מען האט זיי מיספארשטאנען, פארלוימדעט, פארפאלגט און אמאל הינגעריכטעט. און לאנג נאך זייער

דעבס׳ רעדע פאַר דער דזשורי

צום ערשטען מאָל אין מיין לעבען ערשיין איך אין אַ געריכט פון געזעץ, צו ענטפערען אויף אַ באשולדיגונג אין אַ פּאַרברעכען. איך בין ניט קיין אַדוואָקאַט. איך וויים וועניג וועגען געריכטלעכער פּראָצעדור, וועגען די רעגלען פון באווייזען און וועגען דער פּראָקטיק פון געזעץ. איך וויים נאָר, אַז איהר, מיינע הערען, דאַרפט אויסהערען די באווייזען, וואָס זיינען געגען מיר געמאַכט געוואָרען, אַז דאָס גערעכט וועט אייך אינסטרואירען אין געזעץ, און איהר וועט דאַן דאַרפען באשלוסען, דורך אייער ווערדיקט, צו איך זאָל געשטעמפּעלט ווערען ווי אַ שולדיגער אין אַ פּאַרברעכען און בלייבען פּאַרשפּאַרט אין אַ צעל, אפשר ביז צום סוף פון מיינלעבען.

מיינע הערען, איך האָב ניט מורא צו שטעהן איצט פאַר אייך אַ באשולדיגטער, און איך וויל ניט אויסמיידען די פאַלגען פון מיינע רייד אדער האַנדלונגען. שטעהענדיג דאָ פאַר אייך, באשולדיגט אין אַ פּאַרברעכען, קען איך קוקען מיינע ריכטער אין געזיכט, קען איך קוקען אייך אין געזיכט, קען איך קוקען דער גאַנצער וועלט אין געזיכט, וויל איך מיין געוויסען, אין מיין נשמה פיהל איך ניט קיין שולד.

ערלויבט מיר אייך צו זאָגען פריהער פאַר אַלץ, אַז איך בין פאַלשטענדיג צופריערען מיט דער ענשיידונג פון נעריכט. איך האָב גארניט וואָס אויסצוזעצען קעגען דעם אסיסטענט דיסטריקט אטוירני אדער דעם פּראָקוראָר.

איך וויל דאָ צו געבען, אַז אַלע אויסזאָגונגען אין פּאַרלויף פון די איצטיגע פּאַרהאַנדלונגען זיינען געווען אמת. איך בין ניט נעגייגט אפצולייקענען דאָס, וואָס איז אמת. איך וואָלט ניט געוואָלט אויסמיידען די פאַלגען פון אַן אונגינסטיגען ווערדיקט, אפילו ווען איך וואָלט דאָס געקענט טאָן. איך וויל ניט נעהמען צוריק אפילו איין וואָרט פון דעם, וואָס איך האָב געזאָגט און וואָס איך האָב געהאַלטען פאר אמת, נאָר אום צו רעטטען זיך און ניט דאַרפען געהן אין פענישטענשערי, פאַר די נאַנצע צייט, וואָס בלייבט מיר נאָך צו לעבען.

ספרית עממית בטורונטו
*
ייִדישע
פאלקס ביבליאטעק
בטאראנטע
*
JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO

דעם׳ לעצטער פראָצעס

ווי וועז אומשולדיגע אויגען קוקען מיט צוטרוי אין זיינע אויגען, אוז קליינע העגטלעך נעמען אן, גאר ניט פרעגנדיג, זיין גרויסע האנט, אז ער זאל פיהרען. אוז שעהמען דארף זיך דער מאן, וואס וואלט פארראטען אזא הייליגע צוטרוי, אדער וואלט די קליינע קינדערלעך פארפיהרט! פרויען טוען דאס זעלטען, ווייל פרויען וועלען געפיהרט פוז דעם קינד צו דעם, וואס איז אמת אוז גוט, פונקט אזוי זיכער, ווי זיי אליין פיהרען די קליינע קינדער אויף וועגען פוז רייגקייט אוז פריעדען.

צוויישען אלע פרעהליכע געזאנגען אוז צארטע מעלאדיען, מיט וועלכע דאס געפיהל האט באשאנקען אוז באריכערט די וועלט, איז קיין זאך ניט אזוי ליעב, ניט אזוי מוזיקאליש, ווי דער פריידיגער געלעבטער פוז קינדהייט. קיין שפראך זאגט ניט אזוי פיעל, ווי דאס אומשולדיגע פלוידערען פוז א קינד. דאס פארשטעהט דער מענש פוז יעדער ראסע, דער ווילדער אוז דער הייליגער, אוז דאס מאכט פוז דעם מאנ'ס וועלט א מענשליכע ברודערשאפט.

גליקליך זיינען די מענער אוז פרויען, וואס זיינען באשאנקען געווארען מיט קינדער, וואס פיהרען אוז בענשען זייערע לעבענס. די זארג איז אפשר גרויס, אבער אומענדליך גרעסער איז דאך דאס גליק. די נאטור האט היינט איינגעשטעלט די הייליגע דריי אייניגקייט פוז מאן, פרוי אוז קינד, צו פארפאלקאמען דאס לעבען אוז איהם צוגעבען קראפט אוז שעהנקייט. אוז אונזער אייגענע שאנד איז, וואס דורך אונזערע אייגענע פארברעכערישע פיהרונגען צושטערען מיר די פלענער פוז דער נאטור.

וועז דער שניי וואס שמעלצט ניט, בארעקט די האר פוז פאטער אוז מוטער, קוקט דאס קינד צוריק אוז האלט דאס איין אין זיין זכרון אויף אייביג ווי דעם אפשיין פוז רוהם אוז הייליגקייט.

ניט א נס, וואס פון אומריינקייט איז ארויסגעקומען ריינקייט און פון א דורכפאל איז געוואקסן א מעגליכקייט, וואס קיינער קען ניט אפ־ מעסטען? אייביג איז די האפנונג פון דער וועלט אין דעם קינד.

קינדער און בלומען געהען צוזאמען; ווייל בלומען זיינען דאך די קליינע קינדער פון דער גמיינשאפטליכער מוטער, אויף וועמעס בריייטער און פרידליכער ברוסט מיר וועלען ענדליך אנטשלאפען וועלן זייט ביי זייט.

וען די בליהונג קומט ארויס פון דער ערד, ווערט די נאטור פארהערליכט, און די נשמות פון די זינג פויגלען גיסען זיך אוים אין מעלאדיען אין אנגעזיכט פון דעם וואונדער. וען קינדער ווערען נע־ בראכט אויף דער וועלט, דארף דאס הארץ זינגען, און די נשמות פון מאן און פרוי זאלען זיין אנגעפילט מיט געטליכען עקסטאז. יעדעס לעבען פון א קינד דארף זיין אזוי גליקליך און געזונט, ווי די פריידיגע פריהלינגס־צייט, און אזוי פרעהליך, ווי דאס מורמלענדע טייכעל, וואס זינגט און טאנצט אויף זיין וועג צום ים.

די העכסטע שאנד פון די יאהרהונדערטער איז, וואס קינדער ווערען געבארען אומצוקומען אין ארימקייט און עלענד, אין העסליכ־ קייט און טויט. עס איז א געוואלטיגע שאנדטאט, וואס שרייט ארויף צום הימעל, וואס מיר פארקריפלען און דעגראדירען און מאכען אומ־ גליקליך די הונדערט מיליאן קינדער, וואס ווערען אונז געשיקט יעדעס יאהר. אלע אנדערע זינד וואלטען אונז געקענט פארגעבען ווערען, אבער אזא אומבאשרייבליכער פארברעכען קענען דער אומשולדיגער קינדהייט קען אונז קיינמאל ניט פארגעסען ווערען. שעהמען דארף זיך די העסליכע געזעלשאפט, וואס באשאפט אט די מחנות פון שעהנע בליטען, צו זעהן שפיעטער, ווי זיי פארוועלקען אין די „שוויץ"־ פאבריקען, פוילען אין די שאנדהייזער און געהען אוים מיט בלוט אויף די שלאכטפעלדער!

מען קען זיך ניט פארשטעלען קיין זאך, וואס איז ליעבער, וואס איז הייליגער, ווי א גליקליכע געזונטע וועלט, פריי פון נויט און קריג, וואו קינדער שפיעלען אויפ'ן גראז און שרייען פאר פרייד. דער מאן קען זיך ניט פארשטעלען קיין ריהרענדען צורוף, קיין גרעסערען כבוד,

טייער, ווי וועט זי האָט צום ערשטען מאָל געוואונען זיין הארץ אין דער בליהונג פון איהר שעהנקייט.

פאר מיין גייסטיגען בליק שטעהט אויף א פרוי, וואָס איז העכער, נאָבעלער און געטליכער, ווי די מוטערס און פרויען פון מענער, שוועסטער און טעכטער זיינען נעווען אין די פינסטערע טעג פון דער פאר־גאנגענהייט, און ווי זיי זיינען נאָך אין אונזערע טעג, וועו עס הויבט שוין אן טאָגען אין דעם העלען טאָג פון יענער שעה וועט די פרוי באקומען איהר נעלענענהייט, און וויל איהר צייט וועט דאן אנ־קומען, וועט אלץ וואָס לעבט זיך דערהויבען און פאנאנדערשפרייטען און זיך באטיליגען אין דעם אלגעמיינעם גליק פון דעם מענשליכען מין. ליעבע וועט דאן הערשען אנשטאט האס, שעהנהייט וועט פאר־נעמען דעם אָרט פון העסליכקייט, פריערען — דעם אָרט פון קריג, איבערפלום — דעם אָרט פון אָרימקייט. און די גאנצע וועלט וועט אונטער איהר פרייער אנפיהרונג, זיין א היים, א זיכערע און הייליגע, א ליעבע און באפרידיגענדע.

דאָם קינד

עס איז ניט קיין וואונדער, וואָס מלאכים האָבען אנגעזאָגט דאָס אנקומען פון דעם קינד פון בית לחם, וויל דאָס קינד איז אלע מאָל דער ערלייזער פון דער וועלט. אין זיין שוואכקייט איז פארבארגען די שטארקייט פון דעם מאן; און זיין הילפלאזיגקייט איז די אייביגע בשורה פון פריינדליכקייט און מיטארביטערשאפט.

מען זאגט אונז, אז די וועלט איז פול מיט זינד, און די נעזעל־שאפט איז גרויזאם און אומגערעכט; אז אומעטום זעט מען אָרימקייט און קראנקהייט. וואָס וואלט די וועלט געווען, ווי אומענדליך ערגער, ווען די נעזעלשאפט וואלט ניט באנייט געוואָרען, טראפען נאָך טראפען, מיט דער פרישקייט און ריינקייט אין דער פארם פון קינדער, ביז די וועלט איז איננאנצען א נייע יערע דרייסיג יאר!

„גוטע בשורות פון גרויסער פרייד, וויל א קינד איז ביי אייך נעבארען געוואָרען", — יערער פאטער פיהלט, דער הימעלשער כאר וואלט פונקט אזוי געקענט לויבען זיין אייגען קינד, וויל איז דען דאָס

וועז איך טראכט וועגען דעם, וואס די וועלט וואלט געווען אהן דעם באגייסטערענדען איינפלום פון דער פרוי, שעהם איך זיך ביי דעם גערענק, וואס די וועלט האט מיט איהר נעטאן. זי האט פאר דער וועלט נעטאן אלץ, אוז דער מאן האט איהר נעטאן אל דאס בייז. ער האט אנגענפילט איהרע הענט מיט לאסטען, וואס זיינען געווען איבער איהרע כוחות, ער האט ארויפגעלייגט אויף איהרע אקסלען משאות, וואס האבען זי ארעפעבוינען ביז צו דער ערד. אוז כאטש זי איז נעגאנגען מיט וואקלענדינע טריט אוז האט זיך ניט געווארט אוז האט געקושט די האנט, וואס האט זי געשלאגען, האט ער זי מיסהאנ־דעלט, ווי א נידריגערע באשעפענים, אוז האט נעהערשט איבער איהר, ווי זי וואלט געווען זיין שקלאפין.

דאך איז די פרוי די היטערין פון דעם היילינגען פייער. וואלט זי דורכגענפאלען אין איהר אויפגאבע, וואלט די וועלט זיך אומגעקערט צו דעם שטיין אלטער, אוז דער מאן וואלט צוריק געווארעז א הוילער בארבאר. דאס האט די פרוי אויסגעפונען אלע קונסטען, פון אגרי־קולטור ביז וועבערייי, פון ארכיטעקטור ביז מוזיק.

די שטים פון דער פרוי דערהויבט דאס די נשמה אין נעבעט אוז הימן צו העכערע זאכען.

אין דער שהנער וועלט, וואס נאט האט באשאפען, איז קיין זאך ניט אזוי שעהן ווי די פרוי. אוז אהן איהר דיענסט אוז הילף וואלטען אלע זאכען באלד פארלארען זייער צויבער. דאס טראגט די פרוי די צוקונפט אין איהר לייב, אוז זי ברענגט אויף איהר ליעבע אוז הייליגער ברוסט לעבען צו העכערע פארמען אוז נאבעלערע ארטען. קיין זאך איז ניט אזוי וואונדערליך, ווי מוטערשאפט. קיין זאך איז ניט הי־ליגער, ניט נעטליכער, ווי די פרויענשאפט, אין וועמעם הענט עם איז איבערגענעבען דאס צוקונפטיגע שיקזאל פון דעם מענשליכען מין, דאס הייסט, דאס וואויזיין אוז וועה פון אלץ, וואס אטעמט.

קיין עכטער מאן קען זיך ניט פארשטעלען זיין מוטער אנדערש ווי פאלקאם. קיין פארהייראטער מאן, וואס איז נאך אלץ דער פאר־ליעבטער, — ווי אלע מענער וואלטען נעראדפט זיין, — קען ניט גלויבען, אז זיין פרוי איז ניט אזוי שעהן, פיהלען, אז זי איז איהם ניט אזוי

פרוי

כאטש איך פארשטיי די ריטערלעכקייט, וואס קושט די האנט פון דער פרוי און דערלאזט ניט דיזעלבע האנט העלפען אנפיהרען די וועלט; כאטש איך וואלט זיך ניט געבוקט פאר דער פרוי ווי פאר עפעס, וואס איז העכער פון מאן, און וואלט איהר דאך געגעבען דאס רעכט וואס איך פארדער פאר זיך אליין, — פונדעסטוועגען קען איך ניט דענקען וועגען דער פרוי אהן דער טיעפער אכטונג, כמעט פארגעטערונג. און וואס איך פארגעטער אין דער פרוי, וואלט איך אויך פארגעטערט אין דעם מאן, וועו ער וואלט דאס ניט אויסגעשלאפען פון זיין לעבען.

מעכטיג איז די האנט פון מאן. ער לאזט זי ארופ אויף די רייהען בערג, און זיי גלייכען זיך אוים אין עבענעם. ער שלאגט די וועלען פון אקאזן, און זיי טראגען זיינע שיפען אין זיכערהייט. ער דראהט דער נאכט מיט זיין פויסט, און באשעפענישען פון שטאהל קומען ארוים אויסצופיהרען זיינע באפעהלען. אבער אויב די האנט פון דעם מאן איז מעכטיג, איז די האנט פון דער פרוי ווייך און קען אזוי גוט טרייסטען און היילען. אויב די האנט פון דעם מאן האט די צויבער־מאכט אויסצופיהרען זאכען, האט אבער די קלייגע וויסע האנט פון דער פרוי די נאך גרעסערע צויבער־קראפט שטענדיג צו בארוהיגען און בענשען. די באריהרונג פון איהרע פינגער ברענגט צום האַרטען קראנקען בעט באקוועמליכקייט און אנגענעהמע טרוימען. מיט איין גלעט פון איהר האנט שטעלט זיך אפ א קינד'ס געוויין און רופט ארוים א שמייכעל אנשטאט טרעהרען.

אויב דער מאן דער ריזע מאכט די וועלט גרוים, מאכט אבער די פרוי די צויבערין די וועלט שעהן. אויב דער מאן געפינט די שפייז, איז דאס אבער די פרוי, וואס פיהרט דאס קינד דורך וועגען, וואס זי באדעקט מיט רויזען; און זי איז דאס, וואס באשיינט און פארזיסט דעם וועג, דורך וועלכען די נשמה, אן איינזאמע, געהט איהר וועג צו דאס אומבאקאנטע.

אויב דער מאן באשאפט די נאציאן, האט אבער א פרוי א גרעסערען אויפטו, זי באשאפט די היים.

אלץ, וואס זיי באריהרען, צי דאס איז ערד אדער שטאהל, לייהם אדער האלץ. ער קען ארויסברענגען געטליכע ווערטער, דאך איז ער שטום אונטער'ן יאך. אין פאבריק און אין ארימען הייזעל, אויפ'ן שאסע און אויפ'ן צוואקערטען פעלד איז ער הערליך אין זיין אויפטו און שענדליך אין זיין שטאנד. איך קלער וועגען דעם ארבייטער אי מיט שאנד, אי מיט שטאלץ; מיט שאנד — צוליעב די פיאווקעם פון זיין מין, וואס ארבייטען ניט, מיט שטאלץ — וועגען דעם אין די ארבייטס־קליידער. ער איז דאס גרעסטע און בעסטע אויף דער גאנצער וועלט. ער איז העכער און מעכטיגער פון די בערג. ער איז בריייטער און טיעפער פון די ימים. ער איז מעהר באהערשענד פון די דונערען און פלינקער פון די בליצען, וואס האבען איהם אויסגעוויזען אין זיין יוגענד ווי א שרעקליכע נקמה פון די הימלען. די נאטור קען ניט באהאלטען איהרע סודות פון זיין פארשענדען פארשטאנד, און וועו ער שרייט אוים, בויגט אן דער אלמעכטיגער זיין אויער צו הערען.

ער בויט אויף נאציאנען און צושטערט זיי. ער שטעלט אויף שטעדט, און צוליעב א קאפריז מיט אין באווענונג פון זיין מעכטיגער האנט, ווישט ער זיי אפ פון דער ערד און פארגעסט אן זיי. די ערד דיענט איהם, און ער צווינגט זי איהם צו ערנעהרען. ער שפיעלט מיט די קרעפטען פון דער נאטור ווי מיט שפיעלצייג. ער שפיעלט אויף דער הארפ פון לעבען, און קוים באריהרט ער איהרע סטרונעס, ערשיינען נייע מינים פאר זיינע אויגען, און די שווערע,באלעסטיגענדע זאכען פון דער פארגאנגענהייט ווערען פארשוואונדען אין פארגעסענהייט. לאבענדיג ווישט ער אפ פון דער די, וואס אונטעריאכען איהם, אבער באלד אונטערוואלפט ער זיך צו נייע הערשער, ווי זיין שיקזאל וואלט געווען צו שפיעלען די ראל פון א לאסט טיער און וויסען דערביי, אז ער איז א גאסט.

ער איז דער איינציגער גליקליכער און איינציגער אומגליקליכער אויף דער ערד. ער — דערוואס לאכט און ווייגט, דער באשאפער און דער קריעגער, דער גאט און דער גולם. ער וואס האט פארדיענט יערען לויב און יערען טאדעל אויף אייביג און אייביג, אין וועלטען אהן א סוף.

האָט באשאפען די וועלט פון גריכענלאַנד, וואו דער מאַרמאָר שיינט צו האָבען באוועגונג, — צאַרט ווי בלומען, וויים און פולסירענדיג מיט לייַדנשאפט, יאָהרהונדערטער נאָכדעם, ווי די אימפעריע איז פאַר־שוואונדען. ער האָט באשאפען די וועלט פון פאַלעסטינא, וועמעס העלדען־געשיכטע וואַרפט דעם שאָטען פון פּראָפעטישער פינסטער־קייט און פייערליכען גלאַנץ אויף די אַרבייטס־וועלט פון היינט. ער האָט באשאפען די וועלט פון רוים, פול מיט אָפּקלאַנגען פון די טריט פון קריגער; אויך די וועלט פון די בארבארען, וואָס האָבען רויה און רויט פון לייַדנשאפט, אָפּגעוויישט רוים פון דער ערד. ער האָט באשאפען די פעאַדאַלע וועלט פון שלאָס און קאַטעדראַל, קנעכט און אַבערגלויבען, זעהונג און לוסט. ער האָט באשאפען די וועלט פון אוואַנטורען, מיט ים־קענינגען און וועלט־הערשער, ערָאבערער און פי־ראַטען. ער האָט באשאפען די וועלט פון מאשינען, פאַנטאַסטיש אין פאַרם און מייסטערהאפט אין זייער באוועגונג. ער האָט באשאפען די וועלט פון ליטעראַטור און האָט זי באפעלקערט מיט כאַראַקטערען, וואָס לעבען, וועו נאָר דאָס אויג איז נרייט זיי צו זעהן.

און ער, וואָס האָט באשאפען אָט די וועלטען, איז אייביג געווען א קנעכט און האָט געדיענט ניט צו אָפּגעטער, נאָר צו לעדיגגעהער, וואָס זיינע אייגענע הענט האָבען באשאפען און אויפגעשטעלט איבער איהם. ער, דער וווייזער נאָר, האָט באשאפען אלץ, וואָס זיין פאַנטאַזיע האָט איהם נאָר פאַרגעשטעלט, דאָן איז ער געשטאַנען, אין שמוץ און שמאַטעס, אונטער דער בייטש פון זיין אייגענער שאפונג, און ענדליך האָט זיך אין איהם שנעל אויפגעהויבען זיין צאָרן, און ער האָט דאָס פאַרניכטעט אין רואינען און בלוט. ער, מיט זיין מייסטער־האַנט, איז מיט פאַראַכטונג אַנגערופען געווארען „א האַנט". ער, מיט דעם מאַרך, וואָס שיקט אן ארויספאַדערונג דער פינסטערניש און רייסט פון איהר ארויס ליכט, האָט אלעמאל געשטרויבעלט אין פינסטערניש מיט קייטען אויף די פיס.

דאָך, מיט אלע זיינע קנעכטישע פיהרונגען, איז ער דער ווייר־דיגסטער. מיט מוסקולען פון אן אקס, געקליידט אין שמאַטעס, מיט דעם שטענדיגען נערוך פון שווייס, מאַבען זיינע פינגער מעלאַדיען פון

מיין ליעבע צו זיי אלעמען געהט מיט דער זון אויף איהר וועג ארום דער וועלט.

אין פארלויף פון הונדערטער און הונדערטער יאהרען זיינען אט די ארבייטער, די באשאפער פון אלע זאכען, די לעבעדיגע און אטעמדיגע גרונדשטיינער פון דעם גאנצען סאציאלען געבוי, זיי זיינען געווען באלאדען מיט קייטען און געבויגען צו דער ערד; אבער ענדליך! ענדליך! אנגעריהרט פון דעם צויבער פון זייער געמיינשאפטליכען עלענד, באגייסטערט פון זייער סאלידאריטעט, הויבט אן זייער פארבארגענע קראפט צו צירקולירען אין זייערע אדערען, זיי לערנען זיך, ווי צו שטעהן גלייך. און אויפהויבענדיג זייערע אויגען, דערזעהען זיי, אז א נייע זון איז אויפגענאנגען אויף זייער טריעבען הימעל.

אין זייער לאנגער קנעכטשאפט האבען זייערע הערצער געשלאגען, און איצט קלאפען זיי אינאיינעם, ווי איין גרויסע הארץ פון דעם מענשליכען מין. מיט דעם ליכט פון ליעבע אין זייערע אויגען און מיט אויסגעשטרעקטע הענט באנריסען זיי איינער דעם אנדערען: „קאמעראד!" און אין דעם קלאפען פון זייערע הערצער קען מען הערען דאס פויקען פון דער פראלעטאריישער רעוואלוציע.

זייט געגריסט, זיהן און טעכטער פון דער הערליכער אינטערנאציאנאלער ארמיי, מיט וועלכע איך מארשיר שטאלץ צום זיעג אדער צום טויט!

מאן

דאס גרעסטע וואס איז דא אויף דער גאנצער וועלט איז—דער מאן. ער האט באשאפען די וועלט ווי זי איז איצט; און ניט נאר די וועלט פון הייגט, נאר, אין די שטערענדיגע קעניגרייכען פון געשיכטע, אויך אלע וועלטען פון אמאל, וועמעס אפשיין באלויכט די הימלען פון אלע צייטען.

ער האט באשאפען מצרים, די וועלט פון געלען שיין און רוהם, אויף אייביגען פעלזענשטיין אויסגעקריצט אן אייביגע קראפט. ער

פון דעם וועניגטן, וואס מיר פארמאגטן, און וועלטן גענונדטן הענט אוו פים: אוו די רויב־פויגלען, וואס וועלטן פעט פון אונזער עלענד, זאלען ארויסרייסטן אונז די אויגטן.

קאפיטאליסטישע געריכטטן האבטן קיינמאל גארנים געטאן און וועלען קיינמאל גארנים טאן פאר דעם ארבייטער־קלאס.

וואס עס זאל ניט געטאן וועלטן, כוי געטאן וועלטן פון אונז אליין. און אויב מיר וועלען אויפשטאהן וויי מענער פון דעם אנטלאנ־טישטן אקאן ביי דעם פאסיפישטן, און פון קאנאדא ביי צום מעקסי־קאנישטן ים־בוזעם, וועלען מיר ארייגווארפען אן אימה אין זייערע פייגע הערצער, און זיי וועלען זיך אייגען אפצולאזטן זייערע הענט פון אונזערע העלזער און וועלען שנעל צוריקטרעטטן.

מיר וועלען בעאכטטן זייער יעדע באווענונג, און דערווייל וועלען מיר זיך גרייטטן צו אקציע.

א ספעציעלער רעוואלוציאנערער צוזאמענפאהר כון דעם פרא־לעטאריאט אין שיקאגא אדער אנאנדער צענטראלען פונקט וואלט גע־וועז צייטמעסיג; און אויב עקסטרעמע מיטלען מוזטן אנגעוואנדעט וועלטן, קען מען ארויסרופען א גענעראל־סטרייק און פאראליזירען די אינדוסטריע, און דאס וואלט גענוגט אן איינלייטונג צו אן אלגעמיינעם אויפשטאנד.

אויב די פלוטאקראטטן וועלען אנהויבטן דעם פאגראם, וועלען מיר עס ענדיגטן.

זאל לעבטן די רעוואלוציע!

ביי יעדטן זון אויפגאנג שיק איך א הארציגטן גרום צו אלע ארבייטער פון דער וועלט. זיי זיינטן מיינע קאמעראדטן. און איך זוך ניט קיין העכערטן כבוד, ווי צו טיילען זייער שיקזאל, און קיין גרעסערע עשירות, ווי צו האבטן זייער אכטונג און ליבע.

און איך שלים זיי אלעמטן אוים, אלע זיינטן גלייך, אהן אונ־טערשיד פון ראסע, גלויבטן אדער געשלעכט; און מיין גרום און

מאיער און העיוואוד זיינען אונזערע פרײנד, איבערגעגעבענע און טרייע, און אויב מיר וועלען ניט שטעהן מיט זיי ביז צום לעצטען טראפען בלוט, וועלען מיר זיך אויף אייביג באדעקען מיט שאנד און מיר וועלען פאדינען דאס שיקזאל פון קריכענדיגע פיגלינגען.

מיר זיינען ניט פאראנטווארטליך פאר דעם קאמף. ניט מיר האבען איהם געוואלט אויפהויבען. ער איז אויף אונז ארויפגעצוואונגען געווארען. און גראד דערפאר וואס מיר פאדאמען געוואלדטאט און האסען בלוט־פארגיסונג, קענען מיר ניט פארלאזען אונזערע חברים און לאזען זיי ערמארדען. אויב זיי קענען ערמארדעט ווערען אהן אן אורזאך, קענען מיר אויך אזוי ערמארדעט ווערען, און אזוי וועט מען מיט אונז טאן, וועז די טיראנען וועלען דאס וועלען.

זיי האבען אונז צוגעשפארט צו דער וואנט, און איצט לאמיר צונויפזאמלען אונזערע קרעפטען, ארויסגעהן זיי אנטקעגען אין אן אפענער שלאכט.

אויב זיי וועלען פרואווען ערמארדען מאיער, העיוואוד און זיערע ברידער, וועלען וועניגסטענס א מיליאן רעוואלוציאנערען ארויסגעהן אנטקעגען זיי מיט ביקסען.

זיי האבען געטאן דאס בעסטע און דאס ערגסטע, וואס זיי האבען געקענט, צו צודריקען און אונטעריאבען אונז. זייערע פאליטיקער האבען אונז פארראטען, זייערע גערייכטען האבען אונז אריינגעווארפען אין געפענגעניש אהן א פראצעס, און זייערע סאלדאטען האבען דער־שאסען אונזערע חברים צום טויט!

אפילו דער וואהרים דרעהט זיך אויך אום, און דער ארבייטער וועט ענדליך זיך דערהויבען.

זאלען זיי נאר וואגען אויספיהרען זייער טיוועלשען פלאן, און אין יעדען שטאט פון בונד וועט אפקלינגען דער מארש פון רעוואלוציע.

גרייט זיך, חברים, צו דער אקציע! קיין אנדער וועג בלייבט ניט איבער פאר דעם ארבייטער־קלאס. זייערע גערייכט־הייזער זיינען פאר אונז געשלאסען, אויסער וואו זיי דארפען אונז פאראורטיילען. אריינ־געהן אין זייערע גערייכט־הייזער הייסט פאר אונז נאר וועלען בארויבט

די וואס ענטזאגען זיך דאס צו טאן, מוזען ערמאדעט ווערען אויף א געמיינעם אופן.

איך קען פערזענליך און אינטים מאיער, העיוואר, פעטיבאון, סט. רזשאהן און זייערע אפיציעלע מיטארבייטען, און איך וועל מיין לעבען אינלייגען, אז זיי זיינען עהרליך און ריין; און גראד דאס איז דאס פארברעכען, פאר וועלכען „זיי וועלען קיינמאל ניט פארלאזען אידאהא לעבעדיגע", ווי דער שמוציגער בלוט־הונט, דער שפיאן, וואס האט „אויסגעארבייט די באשולדיגונג", האט זיך אויסגעדריקט.

יע, אויב זיי וועלען ניט פארלאזען אידאהא לעבעדיגע, דאן מעגען די גאווערנארס פון אידאהא און קאלאראדא, און זייערע בעלי בתים פון וואל סטריט, ניו יארק, ביז די ראקי מאונטיינס זיך צוגרייטען נאכצופאלגען זיי.

כמעט מיט צוואנציג יאהר צוריק האבען די קאפיטאליסטישע טיראנען ערמאדעט ענליכע אומשולדיגע מענשען פאר פארטיידיגען ארבייט.

איצט ווילען זיי דאס פרואווען טאן נאך אמאל. זאלען זיי דאס וואגען!

צוואנציג יאהר פון רעוואלוציאנערער ערציהונג, אגיטאציע און ארגאניזאציע זיינען פאריאיבער זינט דער היימארקעט טראגעדיע. און אויב מען וועט מאכען א פארזוך זי צו ווידערהאלען, וועט דא זיין א רעוואלוציע, און איך וועל טאן אלץ וואס איך קען אזא רעוואלוציע אויפצוהויבען.

דער קריזיס איז אנגעקומען, און מיר מוזען איהם קומען אנטקעגען. אויף דעם פונקט, וואס איז אין אט דעם פראצעס פארווייקעלט, קען זיך די גאנצע מאסע פון ארגאניזירטע ארבייטער קערפערשאפטען פאראייניגען, און יעדער פיינד פון דער פלוטאקראטיע וועט צושטעהן צו אונז. פון די פארמס, די פאבריקען, די קראמען וועלען שטראמען די ארבייטער מאסען און קומען אנטקעגען די מיט בלוט באפלעקטע צושטעררער פון פרייהייט, די מערדער פון אומשולדיגע מענשען און די אייביגע שונאים פון פאלק.

דאָס איז דער באפעהל פון דעם פארבאנד פון די מינען־אייגענ־טימער פון די וועסטליכע שטאָטען און פון זייערע אונטערשטיצער און חברים אין דעם „אויל־טראסט" און אין וואל סטריט, ניו יאָרק.

אט די בלוט־דורשטיגע רויב־פויגלען וויל אַרויסרייסען דאָס הארץ פון דעם וויידערשטאַנד צו זייער טיראניי און רויבעריי, אז אר־בייט זאל שטעהן פאר זיי א הויל, א שוצלאָוז.

טשארלז מאיער און וויליאם העיוואוד, פון דער וועסטערן פע־דעריישאן אוו מיינערס, אוו זייערע קאלעגען אין אמט, — אלע דורכ־אוים מענער אין דעם אמת'ן זין פון וואָרט, — ווערען באשולדיגט אין ערמארדען דעם עקס־גאווערנאָר פרענק סטיינענבערג פון אידאהא; דער עקס־גאווערנאָר האָט נאָר געשניטען דאָס וואָס ער האָט פארזיצט; און די באשולדיגונג קעגען די ארבייטער פיהרער איז נאָר געווען אן אויסרייד, אום צו קענען ארויפווארפען זיך אויף זיי אין געהיים, שנעל ארויספיהרען זיי פון שטאָט אויף א ספעציעלען צוג אונטער א שווערער וואד, אריינווארפען זיי אין געפענגעניש, פאראורטיילען זיי אויף דעם געקוויפטען און געפעלשטען עדות־זאגען פון אויסוואורפען אוו זיי דערשטיקען מיט דעם תליון'ס שטריק.

די גאווערנאָרס פון אידאהא און קאלאראדא זאגען, אז זיי האָבען די באווייזען, אויף צו פארורטיילען די באשולדיגטע. זיי זיינען אומ־פארשעמטע פעלשער און פארקויפטע אויסוואורפען, העסליכע ווערק־צייג פון די מינען־אייגענטימער, און אויב ווער עס איז פארדינט די תליה, זיינען דאָס זיי אליין.

מאיער, העיוואוד און זייערע חברים האָבען פונקט אזוי ווענig געהאָט צו טאָן מיט דער ערמארדונג פון סטיינענבערג, ווי איך. די באשולדיגונג איז א מורא'דיגער ליגען, א פארברעכערישע פארלוימדונג, זי איז נאָר אן אויסרייד צו ערמארדען מענשען, וואָס זיינען צו עהרליך, אז זיי זאלען פארראטען די, וואָס האָבען גלויבען אין זיי, און צו מוטיג, אז זיי זאלען זיך איבערשרעקען פאר דראָהונגען.

ארבייטער פיהרער, וואָס קריכען אום פאר דער פלוטאקראטיע און פאלגען איהרע באפעהלען, ווערען געלויבט ביז'ן הימעל; און

פון דער מענשליכער פאַמיליע, די גלייכהייט פון דער מענשהייט, די ברידערליכקייט פון דער ראַסע, — אָט די פּאַרב שטויסט איהם אָפּ, ער האַסט זיך, ווייל זי לייקענט אָפּ זיין רעכט צו הערשען און שטעהן איבער אַנדערע מענשען אָון שטעלט אין געפאַהר זיין מאַכט.

אוּן גראַד דערפאַר, וואַס דער פּלוטאָקראַט ווערט אויסער זיך דערזעהענדיג די רויטע פאַהן, דאַרף דער פּראָלעטאַריער זי אַכטען אוּן פאַרעהרען

פאַר דעם פּלוטאָקראַט איז זי אַ געפאַהר; פאַר דעם פּראָלעטאַריער איז זי אַ צוואַג אוּן אַ האָפנונג.

די רויטע פאַהן איז אַ בייזער סימן, אַ צייכען פון שרעק פאַר יעדען טיראַן, יעדען רויבער אוּן יעדען וואַמפּיר, וואַס זויגט אויס דעם לעבענס־זאַפט פון אַרבייטער אוּן שפּאַט אָפּ פון זיין עלענד.

זי איז אַן עמבלעם פון האָפנונג, אַ גוטע בשורה פאַר אַלע גע־דריקטע אוּן אונטעריאַכטע אויף דער ערד.

די רויטע פאַהן איז די אייניגיג אַלמענשליכע פאַהן; זי איז די פאַהן פון אויפשטאַנד אַנטקעגען רויבערייַ; זי איז די פאַהן פון דעם אַרבייטער קלאַס, די פאַהן פון האָפנונג אוּן הויבער ענטשלאָ־סעטהייט, — די פאַהן פון אַלוועלטליכער פרייהייט.

וואַכט אויף, איהר שקלאַפען

דער לעצטער אוּן געוואַלטסטער צוג פון דער פּלוטאָקראַטיע וואַלט אויפגעשוידערט דאַס גאַנצע לאַנד, וועּן דאַס פּאָלק וואַלט ניט געווען בלינד.

אַ מאַרד־פּאַרשווערונג איז געמאַכט געוואָרען אוּן האַלט אין אויסגעפיהרט ווערען אין נאַמען אוּן אונטער די פאָרמען פון געזעץ.

מענשען, וואַס ווילען זיך ניט אונטערגעבען צו פאַרדאַרבענהייט אוּן מיסהאַנדלונג, אָט די מענשען דאַרף מען פּלוצלונג איבערפאַלען, אַוועקפיהרען ערגעץ אוּן ערמאָרדען.

די רויטע פאָהן

עס זיינען פאַראַן אַ מאַסע פאַראורטיילען קעגען דער רויטער פאָהן. מען קען זיך זיי לייכט ערקלערען. דער הערשענדער קלאַס איבער דער גאַנצער וועלט האַסט די רויטע פאָהן, און זיינע פאַרטיידיגער מוזען דעריבער אָט די פאָהן פאַרדאַמען.

ווי זאַנדערבאַר דאָס איז, וואָס די רויטע פאָהן מאַכט די זעלביגע ווירקונג אויף אַ טיראַן און אויף אַן אָקס.

דער אָקס ווערט אויפגעקאָכט, ווי נאָר ער דערזעהט די רויטע פאָהן, זייַן ריזיגער קערפער ציטערט אויף, זיינע אויגען גלייהען ווי פייער און ער קלאַפּט אַן דער ערד מיט די פים און אָטעמט מיט שרעקליכען צאָרען.

מיר זיינען גראַד איצט ניט שטאַרק פאַראינטערעסירט צו ווייסען, פאַרוואָס אביסעל רויטע פאַרב זאָל מאַכען אזא ווירקונג אויף דעם אקסישען מיז. אָבער פאַרוואָס רופט די רויטע פאָהן אַרויס דעם זעלביגען צאָרען אין דעם צאָר, אימפעראַטאָר און קעניג? אין דעם אויטאָקראַט, אַריסטאַקראַט און דעם פלוטאָקראַט?

אָ, דאָס איז גאַנץ אייגפאַך.

די רויטע פאָהן איז, נאָר פון אונעגלייכע צייטען געווען דער סימבאָל פון אומצופריעדנהייט פון די געדריקטע, אַ צייכען פון אויפשטאַנד פון די מאַסען.

אָט דאָס איז איהר בייזע באַדייטונג פאַר דעם טיראַן און די אורזאַך פון זיין צאָרען, געמישט מיט מורא, וועלן נאָר די „רויטע שמאַטע", ווי ער רופט זי אָ, באַליידיגט זיין בליק.

דאָס הייסט ניט, אַז ער איז קעגען דעם רויטען קאָליר, ווי אַ קאָליר, אַדער אפילו ווי אַן עמבלעם, ווייל ער האָט דעמזעלביגען קאָליר אין זייַנע אייגענע פאָהנען, און קיינמאָל וועלט זיין לייַדענשאַפטליכער צאָרען ניט אַרויסגערופען, וועלן יענער קאָליר איז צונויפגעמישט מיט אַנדערע קאָליערען. אָבער רויט אַליין, ניט געמישט און ניט געפעלשט, די רייַנע רויטע פאַרב, וואָס סימבאָליזירט דאָס געוועהנליכע בלוט

אויסגערעדט, אבער פאר די אומבאשיצטע און פארהונגערטע איז עס שפייז, און האפנונג פאר די קרבנות פון פארצווייפלונג.

לאמיר היינט פארהערליכען די פארגאנגענע רעוואלוציעס און באגריסען די גרויסע רעוואלוציע, וואס דארף קומען, אויבער די פריי־הייט וועט מאכען פון אלע טעג פון יאהר טעג פון מאי, טעג פון שלום און צופריעדנהייט פאר אלע זיהן און טעכטער פון ארבייט.

שרייבענדיג וועגען דער רעוואלוציע, האט מארק טוויין׳ס נשמה זיך אנגעטרונקען פונ׳ם קוואל פון באגייסטערונג. זיין אומשטערבלי־כער טאלאנט איז געקומען צום וואוסט אין דער פאלגענדער פארהער־ליכונג פון דער פראנצויזישער רעוואלוציע:

„די ניט־פארגעסענע און געבענשטע רעוואלוציע האט מיט איין פלינקען בלוטיגען שטראם ארויפגעשווייסקט די טויזענט יעהריגע פאר־דארבענהייט. דער אלטער חוב איז אפגעצאהלט געווארען אין דער פראפארציע פון א האלבען טראפען נענען א גאנצען פאס בלוט. וואס איז לאנגזאם אויסגעפארעסט געווארען פון די מענשען אין משך פון יאהרהונדערטער, לאנגע, טרויעריגע יאהרהונדערטער, וואס קענען זיך אין שרעק און פארצווייפלונג פארגליכען בלויז מיט׳ן גיהנם.

„לאמיר גוט געדינקען, אז עס זיינען אייגענטליך געווען צוויי טעראר עפאכען. איינע, אין וועלכער ס׳איז באגאנגען געווארען מארד מיט ליידענשאפט און א צווייטע, אין וועלכער מען איז באגאנגען מארד מיט קאלטבלוטיגקייט און הארצלאזיגקייט. איינע האט אנ־געהאלטען חדשים און די צווייטע יאהרהונדערטער. אבער וואס איז דער שרעק פאר׳ן שנעלען טויט דורך הונגער, קעלט, שאנד און פאר־ברעכען? וואס איז דער שנעלער טויט דורכ׳ן בליץ אין פארגלייך מיט׳ן לאנגזאמען טויט אויפ׳ן שייטער־הויף? בלויז איין איינציגער בית עולם האט גענוג פלאץ פאר אלע קרבנות פון דער טעראר עפאכע, אויף וועלכער מיר זיינען געווואונט צו קוקען מיט טרויער און באדויע־רונג. אבער גאנץ פראנקרייך האט ניט גענוג פלאץ פאר די אלע קרבנות פון אמת׳ן טעראר וועלכע קיינער פון אונז האט ניט געלערנט ריכטיג צו זעהן אין זיין גאנצער גרויס; אדער צו באדויערן, ווי דאס האט פארדינט באדויערט צו ווערן".

זיי זיינען באוואוסט אין זייער וואקסענדער מאכט, און די צו־קונפט שטרעקט אוים צו זיי איהר האנט.

זיי שטעהען מוטיג, ווי עס פאסט פאר מענער.

אזוי ווי די שקלאפערייי פון ארבייטער־קלאס איז אינטערנאציא־נאל, אזוי איז אויך די באוועגונג פון זיין באפרייאונג.

די באגריסונג פון אייך שקלאף צום צווייטען אין דעם היינטיגען טאג הערען זיך אין אלע שפראכען און נעמען אלום די גאנצע וועלט.

די אונצעהליגע מיליאנען האבען ענדליך ערוואכט. פיעל לאנגע דורות האבען זיי געליטען; זיי האבען אויסגעטרונקען דעם גאנצען בעכער פון עלענד און צער.

ענדליך, ענדליך קומט אן דער טאג, ווען א נייע זון וועט באל־לייכטען די וועלט.

אונזער לעבענס־שטראם איז רויט און רויט איז אונזער סימבאל פון אלוועלטליכער פארוואנדשאפט.

טראגען לייקענען עם, האבען מורא דערפאר, זיי ציטערען פון אויפרעגונג און כעס וועו זיי דערזעהען עס נאר.

און אין היינטיגען טאג שוועבען מיר אויף סיניי טרייהייט אויף לעבען און טויט צו דער בלוט־רויטער פאהן פון דער רעוואלוציע.

סאציאליסטישע באגריסונגען היינטיגען טאג צו אלע אונזערע ברידער ארבייטער! צו די געטליכע נשמות אין רוסלאנד, וואס מאר־שירען מיט איבערגעבענהייט צו די טויערען פון גיהנום מיט דעם גע־זאנג פון דער רעוואלוציע; צו מזרח און צו מערב און צו אלע אינזלען אויף די ימים!

ז א ל ל ע ב ע ן ד י ר ע ו ו א ל ו צ י ע!

דאס קרעפטיגע ווארט פון אלע שפראכען איז ר ע ו ו א ל ו צ י ע.

עס ציטערט און וויבירט, עס יובעלט און באגייסטערט. טי־ראנען ציטערען דערפאר, אבער די אונטערדריקטע שרייען עס אויס מיט פרייד.

עס וואקלען זיך טראנען, ווען דאס שלאגענדע ווארט ווערט

דער ערשטער מאי

דאס איז דער ערשטער און אייניציגער אינטערנאציאנאלער ארבייטער יום טוב. ער באלאנגט צום ארבייטער־קלאס און איז געווידמעט צו דער רעוואלוציע.

היינט וועלען אלע שקלאפען פון דער וועלט אננעמען זיך מיט פרישען כח אויף זייער לאנגען און שווערען וועג; זיי שטעלען זיך אפ אויף א מאמענט אויסצושרייען פאר פרייד, פייערענדיג אין אחדות דעם יום טוב פון קומענדער פרייהייט.

זאל לעבען דער ערשטער מאי!

דער טאג פון פראלעטארישען פראטעסט!

דער טאג פון אומבויגזאמע באשלוסען!

דער טאג פון הויכע שטרעבונגען!

הויך וויקעלט פאנאדער די בלוט־רויטע פאהן פון דער רעוואלוציע!

די ארבייטער פאהן!

די פאהן, די אייניציגע פאהן פון פרייהייט!

שקלאפערייי, אפילו אין איהר העכסטער שטופע — ווי פארטויבט און פארצווייפעלט זי זעהט ניט אוים — האט דאך איהר באגייסטערונג. ווי צושלאגען דער מענש מעג ניט זיין, אבער אויסגעראטען איז ער ניט. הערשער, שמידט אייערע שקלאפען, פארגוואלטיגט זיי ווי נאר איהר קענט, דאך אין זייערע נשמות, כאטש האלב־טויטע — לעכצען זיי נאך פרייהייט.

די גרויסע ענטדעקונג וואס די מאדערנע שקלאפען האבען געמאכט איז, אז זיי אליין מוזען אויסקעמפען זייער פרייהייט. דאס איז דער סוד פון זייער סאלידאריטעט, דעם עצם פון זייער האפנונג, די באגייסטערונג, וואס בינדט זיי צוזאמען מיט שטאלענער מאכט.

זיי זיינען נאך אין קנעכטשאפט, אבער ניט מעהר צושלאגען.

זיי וואלגערען זיך ניט מעהר אין שטויב.

פּובליק עסטית בּיבליאטעק טאראנטא
יידישע
פּאלקס ביבליאטעק
טאראנטא
JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO

פונקען

דו האסט כשר פארינט א הינטישען טויט. אבער איך געה דיר נעבען נאך אייז געלעגנהייט צו בלייבען לעבען, נעם דיר גוט אין זינען, בלויז איינמאל נאר. איך וועל זיכער קריגען א צווייטע שטעלע און איך וועל דיך אנגעבען פאר רעקאמענדאציעס. אויב איך וועל אויך די שטעלע פארלירען, וועסטו, הינטישער זוהן, אנפיהרען דיין שווארצע ליסטע איז גיהנום אוז ניט דא. ווארום זיכער, ווי מיין נאמען איז ביל, אזוי וועל איך דיך זיכער אהינשיקען, אויב — — —".

דער באהן־אויפזועהער האט לייכטער אפגעאטעמט, ווען ביל האט איהם פארלאזען. ער האט אויף קיין איין מינוט ניט געצווייפעלט אין ביל'ס ווערטער. עס איז איבעריג צו זאגען, אז ביל איז ארונטערגענומען געווארען פון דער שווארצער ליסטע. ער האט נעקראגען א שטעלע אוז האלט זי נאך אן ביז איצט. קיינעם אויף דער אייזענבאהן רעס־פעקטירט מען ניט מעהר, ווי ביל'ן, און באזונדערס רעספעקטירען איהם די באהן־באאמטע.

ער האט זיך ניט געווענדעט צום נעריכט. זיין געוואגטקייט אוז זיין רעוואלווער האבען פאר איהם נעשליכטעט דעם סכסוך, אוז די הוצאה איז געווען אזוי קליין...

ביל אוז בויד ברעמזער זיינען איצט סאציאליסטען. די דריי שטונדען וואס איך האב פארבראכט מיט זיי וועלען שטענדיג פאר־בלייבען אין מיין זכרון.

עפּעס ניט גוטעס און אין זיין טאַש איז געלעגן אַן אַנגעלאַדענער רעוואָלווער.

דער אויפזעהער פון דער באַהן־פּאַרוואַלטונג איז בלייך געוואָרן ווי די וואַנט, וועז ביל איז צו איהם אַריינגעגאַנגען. ער האָט געלעזען זיין אורטהייל אין ביל׳ס פּנים, אייַדער יענער האָט נאָך אויסגערעדט א ווארט.

— „וואָס קען איך טאָן פּאַר אייך, מר.——— ?" האָט דער פּאַר־ציטערטער באַאמטער געפּרעגט.

— „פּאַרדאָמט וועניג", — האָט ביל געענטפערט מיט א פּרעמד און הייזעריג קול.

—„איהר ווייסט נאָכץ גוט צו וואָס איך בין דא אהער געקומען" — האָט פּאַרטגעזעצט דער קרבן פון דער שווארצער ליסטע — „און אויב איהר ווילט זאָגען ודוי אייַדער איך מאַך א סוף צו אייער הינטיש לעבען, טא טוט עס בעסער גלייך".

בעת ביל האָט דאָס נערעדט האָט דער אויפזעהער געקוקט אויף דעם טויטליכען אינסטרומענט וואָס דער פּאַרצווייפעלטער מאָן האָט געגען איהם אויסגעשטעלט, און אין א רגע שפּעטער איז דאָס צימער פּאַוואַנדעלט געוואָרען אין א געבעט־הויז. קיינמאל נאָך האָבען די דאָזיגע לינגערשע ליפּען, אזוי אויפריכטיג ניט מתפּלל געווען.

ביל׳ס האַרץ איז געריהרט געוואָרען. ער האָט באשלאָסען צו געבען דעם אויפזעהער א צווייטע געלעגענהייט אויסצוקויפען זיין שווארצע נשמה.

אריינלייגענדיג דעם רעוואָלווער צוריק אין קעשענע און קוקענדיג דעם אויפזעהער גלייך אין די אויגען האָט ביל מיט א פּעסטער שטימע זיך געוונדעט צו איהם: „דו האָסט מיך אַרויסגעוואָרפען פּינף מאל ווי נאר כ׳האב געקראָגען ארבייט. דו ביזט פּראָנטוואָרטליך, וואָס מיין ווייב און מיינע קינדער זיינען הייַמלאָז און הונגעריג. דו ווייסט נאָכץ גוט, אז עס איז ניטא קיין פּלאָץ אויף מיין קאַריערע אלס א באַהן־אַנגעשטעלטער און אויף מיין כאַראַקטער. דאָך האָסטו געוואָגט צו מאַטערען און פּארהונגערען אן אומשולדיגע פּרוי און צווייי קינדער, וואָס זיינען אַנגעוויזען אויף מיין ארבייט. און, ווי נאָט איז מיר ליעב,

אינטערעסאנטע געשיכטע. דער קאנדוקטאר, ווי אלע בראווע מענשען, איז געווען צו עניוות'דיג צו דערצעהלען עס אליין. אט איז די געשיכטע:

ביל — אזוי האט דער קאנדוקטאר געהייסען — האט געארבייט אויף דער ס——— באהן, ווען ס'איז געקומען דער סטרייק אין יאהר 1894. ביל איז אויך געווען פארזיצענדער פון דער ארטיגער סכסוכים קאמיטע פון דער יוניאן. און, פארשטעהט זיך, האט ער פארלאזט די שפיעל צוגלייך מיט די אנדערע און ער איז געווען פון די לעצטע צו מאכען א זויערען פנים. ווען ער האט פארלאזען די שטאדט צו זוכען ערגעץ אנדערש ארבייט האט ער פארזיכערט זיין פרוי, אז זי מיט די צוויי קינדער וועלען אין גיכען הערען פון איהם און איז גיכען וועלען זיי וויידער זיין צוזאמען.

פינף מאל נאכאנאנד האט ביל געקראגען ארבייט. ער איז געווען אן ערשטער קלאס באהן־ארבייטער און ער האט געקענט טאן יעדער ארבייט, איז דעם פאל. אבער אזוי גיך ווי ער האט געקראגען ארבייט, אזוי גיך האט ער עס פארלארען. דער שווארצער טייוועל איז איהם נאכגענאנגען טריט ביי טריט. ער האט געוואגט זיך געגענשטעלען געגען זיין פריהערדיגען באלאבאס, און דערפאר מוז ער, זיין פרוי און זייערע אומשולדיגע קינדער שטארבען פון הונגער.

וועו ער איז דאס לעצטע מאל אפגעזאגט געווארען פון דער ארבייט, האט ער דאס גאלט ניט אהיים געשיקט און ניט אויסגעגעבען אויף זיך, נאר מיט א פעסטען באשלום אויף זיין צוקנייטשטען פנים זיך געלאזען גיהן. ער האט זיך אפגעשטעלט פאר אן אייזען־וואג געשעפט. געשעפענט עפעס געזוכט אין פענסטער און אין ווינציגער ווי אין פינף מינוט שוין געהאט נעווען אינווייניג, געטאן וואס ער האט געדארפט און מיט ניכע טריט זיך נעלאזען גיהן צו דער באהן־סטאנציע.

* * *

מיר זעהען ביל'ן ארומרעהענדיג זיך אויף די גאסען פון זיין אלטער היים. זיינע פריינד וואלטען איהם זיכער ניט דערקענט, ווייל אין זיינע נעזיכט־ציגע איז נעווען אזוינס, וואס האט פאראויסגעזאגט

יעדער פון די ברעמזער האָט געהאָט צו דערצעהלען זיין געשיכטע פון פאַרפאַלגונגען נאָכ'ן סטרויק. די קאַמפּאַניעס האָבען באשלאָסען אז קיינער פון די סטרייקערס זאָל קיינמאָהל ניט קריגען קיין ארבייט אויף קיין באַהן. זיי האָבען געטאָן אַלץ וואָס זיי האָבען נאָר נעקענט, אפצוהיטען זייער ברוטאַלען באשלוס. די ביידע ברעמזער האָבען לאַנג געוואַנדערט און געפֿאַגט זיך, איידער זיי האָבען זיך צוגעשלאָגען צו א פלאץ. אונטער פאַרשטאַלטע נעמען און אויף פאַרשידענע אנדערע וועגען האָבען זיי פיעלע מאָל געקראָגן ארבייט, אָבער ווי נאָר די קאַמפּאַניע האָט זיי אויסגעפונען, האָט מען זיי גלייך ענטאָגט מיט דער העכסט באַלעהרענדער ערקלעהרונג, אז „די קאַמפּאַני נויטיגט זיך ניט מעהר אין זייער דינסט".

די קאַמפּאַניע האָט זיי אוועקגעשטעלט אויף דער שוואַרצער ליסטע. בלויז די, וואָס האָבען עס דורכגעלעבט, וויסען וואָס דאס באדייט. זיי זיינען נעווען הונגעריג, און הונגערינע האָבען זיי זיך געשלעפּט פון איין סטאַנציע צו דער צווייטער זוכענדיג ארבייט. גלייכלייכערווייז, זיינען זיי ניט געווען פאַרהייראַט און אין זייער נויט, זיינען זיי אמווייניגסטען נעווען פריי פונ'ם שרעקליכען נעדאַנק, אז זייערע פרויען און קינדער ליידען ניט דורך זייערע אומ־רחמנות־דינע פאַרפאַלגונגען.

* * *

עס איז געווען מיטאָג צייט, וועז דער קאַנדוקטאָר האָט מיך אנגעריהרט ביי דער פלייצע און איינגעלאַדען אויף א מיטאָג מיט די אנגעשטעלטע. זיי האָבען געהאָט זייער קיך און געשיר און האָבען באַוויזען צוצוגרייטען א העכסט געשמאַקען מיטאָג. נאָכ'ן עסען האָבען מיר פאַרויכערט דיִ לויטקעם און אַנגעהויבען צו דערצעהלען זיך אַלער־לייי עפיזאָדען פון די פאַרנאַנגענע צייטען.

דער קאַנדוקטאָר האָט נעמוזט פאַרלאָזען אונזער קאַמפּאַניע, און די ברעמזער האָבען מיר דערצעהלט ווי אזוי דער קאַנדוקטאָר אַליין האָט זיך באַפרייט פון דער שוואַרצער ליסטע. עס איז א העכסט

זיך! ווי קיין אַנדערער ניט, האָט מוטער דזשאָונס, אין די צייטען פון די קאָלאָראַדער סטרייקס, אַנגעוואָרפען שרעק אויף די פּאַרבערע־כערישע קאַרפּאַראַציעס. זיי האָבען פּאַר איהר מורא געהאַט, פּונקט אַזוי ווי די לאַיאַלע מיינערס האָבען איהר געליעבט. זי האָט געפּיהרט די מיינערס אין קאַמף מיט כחות פיעל מאָל גרעסערע, שטאַרקערע אוז, פּונקט ווי הענרי פון נאַוואַדע, וואו נאָר איהר שניי־וויסע קרוין האָט זיך באַוויזען, האָבען די פּאַרצוויפעלטע שקלאַפען געקראָגען נייעם מוט אוז ווידער אַנגעהויבען דעם קאַמף געגען דעם שטענדיג גרייטען פיינד.

אלע מאָל פּנים אל פּנים מיט'ן אמת'ן געפּאַהר, שטענדיג מיט דער ברוסט געגען שפּיץ פון באַיאָנעט, האָט זי זיך ענטוויקעלט אין אן אמת'ן קריגס־העלד; זי איז באַוואונדערט געוואָרען פון די זעלביגע סאָלדאָטען, וואָס האָבען געזאָלט איהר אַוועקנעמען פונ'ם קאַמפּס־פּלאַץ אוז אפהיטען אז זי זאָל זיך ניט אומקעהרען.

איהר נאָמען אליין איז דער סימבאָל פון גייסט פון רעוואָלוציע.

איהר מערקווירדיגע פערזענליכקייט איז די פּאַרקערפערונג פון אלע פרינציפּען פון דער רעוואָלוציע.

זי האט געוואונען איהר פּלאַץ אין די הערצער פון די אַרבייטער פון דער נאַציאָן אוז איהר נאָמען איז געהערט פון זיי אוז וועט בלייבען אין געדעכטניש פון זייערע קינדער אוז קינדס־קינדער אויף אייביג!

אַרונטערגענומען פון דער שוואַרצער ליסט

עס איז געווען אויף א באַהן־צוג, אויף איינעם פון די בערגיגע וועגען די וועסטליכע שטאַטען. דער קאָנדוקטאָר אוז בויד ברעמזער האָבען מיר געוויזען זייערע אלטע „אמעריקאן רייזווייי יוניאָן" קאַרטען, וועלכע זיי האָבען אָפּגעהיט ממש מיט א צערטליכער ליעבע. די קוים לעזבארע, האַלב־צוריסענע שטיקלאַך פאַפּיר זיינען געווען סואוועניראָן פון דער „מלחמה" אוז זיי האָבען אויפגעוועקט א ים פון אויפרעגענדע עראינערונגען.

זינט דער צייט פונ׳ם פּולמאַן סטרייק, אין יאָהר 1894, וועלן זי איז צום ערשטען מאָל באריהמט געוואָרען, שטעהט זי אלץ פאר דער עפענטלעכקייט. קיינמאָל ניט זוכענדיג צו זיין אויסגעצייכענט, פּראָמינענט, פאלשטענדיג פאַרגעסענדיג אַן זיך, דורכאויס גלייכגילטיג צו אלע פערזענלעכע אמביציעס, האָט דיזע מוטיגע פרוי געקעמפט דעם קאמף פון די אונטערדריקטע מיט א גרעסערען מוט און ערויסגעוויזען מעהר קוראַזש איידער וועלן עס איז א סאלדאָט אויפ׳ן שלאַכט־פעלד.

מוטער דזשאונס איז ניט קיין „זומער־סאלדאָט" און ניט קיין פאטריאָט מיט׳ן מויל. איהר בלוט ברענט מיט טרייער און אמת׳ער איבערגעבענהייט. און וואו נאָר דער קאמף צופלאקערט זיך מיט וואוט און לייַדנשאפט, וועט איהר זי זיכער געפינען אין דער ערשטער פייער־ליניע.

א סך לאַנגע, ענדלאָזע מאָנאָטען האָט זי געוואוינט אין די איינזאמסטע געגענדען פון וועסט־ווירדזשיניא, אַרגאַניזירענדיג די פאַר־הונגערטע מיינערס. די עלענדע הייזלאך פון די מיינערס זיינען געווען איהר הויס, זי האָט זיך געטיילט מיט זיי מיט איהר אַרעם פּאַרמעגען, ארומגענאנגען ארום די קראנקע, געטרייסט די טרייסטלאָזע — זי איז געווען די בארעמהערציגקייט אלייַן.

זי האָט געפיהרט די ארבייטער אין דעם גרויסען סטרייק אין דעם אנטראציט קוילען דיסטריקט, זי איז געווען די ערשטע צו באַ־גענענען דעם שטריף און די סאלדאָטען, און די לעצטע — צו פאַר־לאָזען דעם שלאַכט־פעלד.

וויפיעל מאָל איז אָט די אונערשראָקענע נשמה ארויסגעטריבען געוואָרען פון געוויסע געגענדען דורך די געדונגענע חברה־לייט פון די קאָפּיטאַליסטען מיט דער הילף פון די גערעכטען! ווי אפט איז זי פארשפּארט געוואָרען אין געפענגניש, מיט באַיאָנעטען געשטאָכען געוואָרען פון די זעלנער, און דער טויט האָט איהר אין פּנים געקוקט. אבער קיינמאָל אין איהר זעלבסט־אָפּפערענדען לעבען האָט זי ניט ארויסגעשטעלט דעם וויסען צייכען, דעם צייכען פון מיערקייט און מוטלאָזיגקייט, קיינמאָל ניט געבעטען קיין רחמנות, ניט אונטערגעבען

דעם 11טען נאוועמבער 1887 איז פאַרגעקומען די שענדליכע הינריכטונג פון די שיקאַגא'ער אנארכיסטען. די דאזיגע געזעצליכע שחיטה איז דער שווארצסטער בלאַט פון דער אמעריקאנער געשיכטע.

אבער ס'ארא ענדערונגען זיינען פון יענער צייט פאַרגעקומען! אונטער די היינטיגע אומשטענדען וואלט דאַס ניט געקענט פאַרקומען. די ארבייטער זיינען צו גוט ארגאניזירט, צו גוט באוואוסט פון זייערע קלאסען־אינטערעסען, אז די קאַפּיטאַליסטען זאלען וואַגען צו מאכען איצט אזוינע בלוט־בעדער.

וועז די ארבייטער באוועגונג וואלט ניט געמאכט אזוינע פאַרט־שריטען, וואלט מאיער, העיוואוד, פּעטיבאון און אדאמס געהאט דעם זעלבען שיקזאל, וואס פּארסאנס, שפּיז, פּישער און ענגעל.

באטראכטענדיג די פאַרגאנגענע דרייסיג יאהר, קען מען קלאר אנצייגען דעם פּראַגרעס, וואס די ארבייטער־באוועגונג האט געמאכט, און די באטראכטונגען זיינען פול מיט אומבאשרייבליכער באפרידיגונג; פּארטראכטענדיג זיך וועגען דער צוקונפט זעהט מען א קלארען, בריי־טען הימל און אלע שטימען זאגען אז די גוטע בשורה פון דער קומענדער באפרייאונג.

מוטער דושאונס

„די גרויסע זקנה פון דער רעוואלוציאנערער באוועגונג", האט וואלטער הוירט טרעפענד אנגערופען מוטער דושאונס. אלע, וואס קענען איהר — און זיי קענען מען ניט איבערצייהלען — וועלען גלייך צוגעבען וויי צוגעפאסט דער טיטל איז פאר איהר.

די קאריערע פון דיזער אייניגער אין איהר ארט אלטער אגי־טאטארין לעזט זיך ווי א פאַעמע. קיינער קען זיך מיט איהר ניט פאַרגלייכען. שוין פופציהן יאהר ווי זי שטעהט אין די פאַרשטע רייהען און קיינמאל האט נאך ניט געטראפען, אז שרעק אדער אנגסט זאלען ווירקען אויף איהר.

זייער ארגאניזאציע. אבער, דער אמת וועט ענדליך זיגען און נאָהענט איז די צייט, וועו די פּענסילוויינער טראגעדיע, ווי זי ווערט דאָ בא־שריבען, וועט פון אלעמען אָנגענומען ווערען אלס די אמת'ע און די נעמען פון די מארטירער וועלען ארויסגענומען ווערען פון דער פאר־לוימדונג אין וועלכער זיי זיינען אריינגעווארפען געווארען.

די „מאלי מעגוואיר" עפיזאד איז געווען א צופאל אין דער ארגאניזאציאן פון ארבייטער־קלאס, עס איז געווען א רינג אין דער ארבייטער באוועגונג.

די מענשען, וואס זיינען אויפ'ן עשאפאט אומגעקומען אלס פאר־ברעכער, זיינען געווען ארבייטער־פיהרער, די ערשטע מארטירער פון קלאסען־קאמף אין די פאראייניגטע שטאאטען.

זאגט דען גארנישט דאס, וואס פראנקלין ב. נאוען, פרעזידענט פון דער „פילאדעלפיא און רעדינג" באהן און הויפט־אנקלעגער פון פארפאלגער פון די „מאלי מעגוואירס" איז באגאנגען זעלבסט־מארד? האט ער נישט געזוכט אין קאלטען קבר א רוה פאר זיינע גרויזאמע פארברעכענס?

אין יאהר 1876 איז די „ארבייטער פארטיי" געגרינדעט געווארען און אין 1877, נאך דער הינריכטונג פון די „מאלי מעגוואירס", איז זי געווארען די „סאציאל־סטישע ארבייטער פארטיי".

אין דעם זעלבען יאהר האט, ווי א מעכטיגער שטראם, דער גרויסער אייזען־באהן סטרייק זיך פארשפרייט פון די מזרח'דיגע ביז צו די מערב'דיגע שטאטען.

מיט אכט יאהר שפעטער, אין 1885, האבען די „נייטס אוו לייבאר" באקומען א נאציאנאלען אנזעהן און אין דעם זעלבען און נעקסטען יאהר האט אויסגעבראכען דער גרויסער סטרייק אויף די „גולד זיד־וועסט באהנען".

דעם ערשטען מאי 1886 זיינען הונדערטער טויזענטער ארבייטער פון פארשידענע טיילען פון לאנד ארויסגעגאנגען אין סטרייק מיט דער פארארונג פון אן אכט־שטונדיגען ארבייטס־טאג. די דאזיגע אני־טאציע האט געפיהרט צו דער באוועגונג, וואס האט דערגרייכט איהר העכסטע שטופע אין די היימארקעט טראגעדיע פון 4טען מאי.

רעכטפערטיגען זיך. די פרעסע, ווי א מחנה טייוואלים, האט געוואיעט נאר זייער בלוט. זיי האבען געוואגט זיך אנטקעגען שטעלען געגען מעכטיגע און רויבערישע קאראקטעריסטיק און דאס איז געווען נענוג, אז זיי זאלען פארניכטעט ווערען. שפיאנען, פראוואקאטארס און מערדער האבען דורכגעפרעסען זיך א וועג צו זייערע ארגאניזאציאנען. בלוטיגע פארברעכענס זיינען אויפגערייצט און באגאנגען געווארען און די אומווייסענדע און אומשולדיגע „מאלים" זיינען אריינגעפאלען אין די פאסטקעס, וואס מען האט געגען זיי אויפגעשטעלט.

אלע כחות פון געזעץ זיינען איצט אויף זיי נעפאלען מיט א פארניכטענדער קראפט. די ארגאניזאציע איז פארניכטעט געווארען. קיין פריינדליכע שטימע, וואס זאל אפשוואכען די באשולדיגונגען געגען די פיהרער פון דער ארגאניזאציע איז ניט געהערט געווארען.

די ארבייטער באוועגונג איז געווען אין איהר אנפאנג: זי האט ניט געהאט קיין פרעסע און קיין פעסטע פאזיציע, קיין איינפלוס און קיין מאכט. בלויז איין צד איז געווען אין דער טראגעדיע, און דאס איז געווען דער קאפיטאליסטישער צד. די ארמע, שטומע קרבנות האבען, געבונדענע און מיט פארשטאפטע מיילער בלויז ערווארטעט זייער בלוטיגען שיקזאל. ביי די גראטעס פון זייער תפיסה האבען אלע בלוט־הינט פון גיהנום געווארטשעט און געברומט נאר זייער בלוט. קיין העלפענדע האנט איז זיי ניט אויסגעשטרעקט געווארען און קיינער האט ניט געוואגט אפילו א מורמל צו טאן א פריינדליכען ווארט פון זייערע ווענען.

דעם 21טען יוני 1877 איז נעפאלען דער לעצטער טרויעריגער אקט פון דיזער טראגעדיע פון ארבייט. די תליה האט געפאדערט איהרע קרבנות און דער תליון האט זיין ארבייט געטאן.

אין דעם טאג איז ערעבטיגקייט פארלעצט געווארען און דאס ליכטיגע פנים פונ'ם אמת איז באדעקט געווארען מיט דער שווארצער מאסקע פון פאלשקייט.

פאר דרייסיג יאהר צייט האט די קאפיטאליסטישע פרעסע שענדליך און חוצפה'דיג געלייגט וועגען די „מאלי מעגוואירס" און

א בליק אין דער פארגאנגענהייט

פאר מיר ליגט א קאפּיע פון א צייטונג פון 21טען יוני, 1877. אין דעם טאָג זיינען עלף „מאלי מענוואירס" הינגעריכטעט געוואָרען. זיי אלע האבען ערקלערט זיך אומשולדיג און געשטאַרבען מוטיג. קיין איינער פון זיי האָט ניט ארויסגעוויזען קיין סימנים פון שרעק אדער שוואכקייט. אין דער צייטונג איז פאראן א פולער באריכט פון דער הינריכטונג מיט די בילדער פון די הילפלאָזע קרבנות.

ניט לאַנג צורוק בין איך אין פאטסווילער געפענגעניש געשטאַנעי אויפ'ן זעלבען פלאַץ וואו זעקס פון זיי האָבען באגענגט זייער שיקזאל און איך האָב זיך עראינערט אן זייער מארטירערטום.

קיינער פון זיי איז קיין מערדער ניט געווען. אלע פון זיי זיינען געווען אומוויסענד, נראָב און אומגעלומפערט, געבאָרען אין אַרעמקי ט און געווארפען פון די אום'רחמנות'דיגע כוואליעם פון מזל און צופאל.

בייזוקומען די אומגערעכטיגקייטען פון וועלכע זיי זיינען געווען די קרבנות און צו פארזיכערען זיך געגען דער ברוטאליטעט פון זייערע באלעבאטים איז געווען די הויפט אורזאכע פון זייער ארגאניזאציע. קיין שום זאך האָט ניט געקענט זיין וויכטער כון זייער אבזיכט ווי מארד און פארברעכען. עס איז אמת, אז זיערע מעטאדען זיינען געווען געוואגטע, אבער מען, דאַרף האבען אין זינען אז זייער שיקזאל איז געווען א שווערער און ברוטאליזירענדער, אז זיי זיינען געווען די פארנאכלעסיגטע קינדער פון ארעמקייט. דער פראדוקט פון אומגלייכע אומשטענדען. אבער טריט־ביי־טריט האָט דער אמת אנ־געהויבען אריינצודרינגען דורך די אייזערנע טירען פון דער פאלשער געשיכטע און די וועלט הויבט אן צו פארשטעהן דעם אמת'ן תוך פון די „מאלי מאנוואיר" ארגאניזאציע און זייער פארוואנדשאפט צו דער ארבייטער באוועגונג.

די אומגליקליכע קרבנות פון דעם נידערינסטען באטרוג זייט יודא'ס צייטען האבען ניט געהאט קיין מיטלען צו פארטיידיגען אדער

דושאהן בראון האָט דעם ערשטען שטויס געגעבען אין דער שטורעם האָט אויסגעבראָכען. די לעצטע שעה פון לייב־אייגענטום האָט געשלאָגען.

און אין דעם אָנפאָנג פון זייער גסיסה, האָבען די שקלאָפען־אייגענטימער געכאַפּט דעם גרויסען אָלטען באָפרייער, געשמידט איהם אין קייטען און אַרייגעוואָרפען אין א פינסטערער תפיסה און הינגעריכטעט איהם.

אָבער עס איז געווען צו שפּעט. זיין אַרבייט איז שוין אָפּגעטאָן געווען. אָלץ וואָס ווירדושיניא האָט געקענט טאָן איז צוגרייטען די קרוין פאַר זיין מאַרטירערטום.

וויקטאָר הוגא האָט אויסגעשריען אין אַן אויסברוך פון עהר־פורכטיגער אויפרעגונג: „דושאהן בראון איז הערליכער פון דושאַרדש וואשינגטאָן!“

איז דער נאָנצער געשיכטע קאָן ניט געפונען ווערען אַזא נאָבעלער הערָאיזם און זעלבסט־אָפּפערונג עהנליך צו דעם וואָס דושאהן בראון האָט אַרויסגעוויזען.

איז זיין גאַנצען לעבען האָט ער געהאַט בלויז איין אידעע, בלויז איין אידעאל — דאָס פאַרניכטונג פון לייב־אייגענטום. און מיט זיין בלוט האָט ער באָפעסטיגט זיין איבערגעבענהייט צו זיין אידעאל. זעהענדיג, אז זיין אַרבייט איז געענדיגט, איז ער אַוועקגענאַנגען פון דער וועלט רוהיג און אהן טרויער.

זיין רוהיגקייט אויף דער תליה האָט ערוועקט עהרפורכט.

נייו, דושאהן בראון איז ניט טויט! זיין נשמה געהט נאָך אַרום צווישען אונז און יעדער נייער יאָהר פלעכט אויס נייע גירלאַנדען אַרום זיין קאָפּ און גיט צו נייעם גלאַנץ צו זיין אומשטערבליכען רוהם.

ווער וועט זיין דער דושאהן בראון פון דער לוין־שקלאָפערייַ?

מיט יעדען טראָפען פון זיין עהרליך בלוט האָט ער פיינט געהאַט קנעכטשאפט און נאָר אין דער יוגענד האָט ער באשלאָסען אוועק־צוגעבען זיין לעבען אויפן מזבח פון פרייהייט אום אויסצורָאטען די אומערטרעגליכע לוידען פון די שווארצע. ער האָט זיך קיינמאָל ניט געוואקעלט. אזוי געטליך איז געווען זיין אומבאזיגבארע נשמה, אז ער האָט געוואגט זיך אנטקעגען שטעלען געגען דער גאנצער וועלט.

וואָס פאַר א וואונדערבארער גייסט, וואָס פאַר א גרויסע מענש־ליכע פערזענליכקייט.

ער האָט קיינמאָל ניט געצעהלט, ווי גרויס די צאָהל פון די, וואָס זיינען געגען אים, אום ווי ווייניג די, וואָס זיינען אויף זיין זייט. די וואולגארע זייט פון דעם פראבלעם האָט ניט געפונען קיין פלאַץ ניט אין זיין הארץ און ניט אין זיין מח ער איז געווען געוואָר און דער גייסט פון אמת איז געווען מיט איהם. ניט ער האָט זיך וון גערעכענט מיט די פאלגען פון זיין האנדלונג. זיינם איז געווען צו טאָן די אומשטערבליכע טאט, און אריבערצוגעהן פון דער תליה, וואָס מענשען האבען אנגעגרייט, צו דעם טראָן, וואָס גאָט האָט אויפגע־שטעלט פון זיינט־וועגען. ניט פאר וועלטליכען כבוד האָט דזשאהן בראון אנגעפיהרט זיין הייליגע מלחמה; ניט פאַר די אנערקענונג אדער באלוינונג וואָס דאָס פאלק וואלט געווען אימשטאנד איהם צו באצאהלען. א העכערער ציעל האָט פארנומען זיין גרויס הארץ און באלעבט עס מיט אן ערהאבענעם פארלאנג. זיין גרויסע נשמה איז געווען באלויכטען פון אן אויפגעהענדרען אידעאל. א נאנץ פאלק איז געווען דערשלאגען, פארצאגט און אין קייטען און דאָס שוידער־ליכסטע פארברעכען האָט געהאלטען אין אויפעסען דאָס הארץ כון דער ציוויליזאציע.

אין אנגעזיכט פון דיזער שרעקליכער מגפה, איז די לאנגיק און דער פארשטאנד געווען שטום און דאָס רחמנות נעפיהל — טויט.

ענדליך האָט זיך אויפגעצאפט דער גרימצארען כון דער ראכע־נעמענדער גערעכטיגקייט, וואָס האָט לאנג געדרימעלט.

JEWISH PUBLIC LIBRARY TORONTO

דזשאן בראון

דזשאהן בראון — דער מאן מיט דעם בילדערליכסטען כאראקטער, דער שעהנסטער און בראווסטער קעמפער און מוסר נפש אין דער אמעריקאנער געשיכטע איז געהאנגען געוואָרען אין גאלוועסטאן, ווירדזשיניא, דעם 2טען דעצעמבער, 1859.

דעם טאג האט טאראָ געוואגט: „מיט וואָסערע אבצוהן הונדערט יאהר צוריק איז קריסטוס געקרייציגט געוואָרען. היינט אין דער פריה איז געהאנגען געוואָרען קאפיטאן בראון. דאס זיינען צוויי עקזעמפלארן פון אייז קויט וואס האט מעהרערע צווישען־רינגעלאך. ער איז שוין ניט מעהר „אונזער בראון", ער איז איצט א מלאך פון ליכטיגקייט. * * * איך זעה פאראוים די ציים, וועו דער מאלער וועט מאלען יענע סצענע, אוו ער וועט ניט דארפען געהן נאך רוים נאך א געגענשטאנד; דער פאעט וועט עס באזינגען אוו דער היסטאריקער וועט עס פארצייכענען אוו צוואמען מיט דער לאנדונג פון די פילגרימען, אוו מיט דער דעקלאראציע פון אומאפהענגיגקייט וועט עס זיין א צירונג פון א צוקונפטיגען נאציאנאלען מוזעאום, וועו די היינטיגע ארדנונג פון שקלאפערייי וועט מעהר ניט עקזיסטירען. דאמאלט וועלען מיר האבען די פרייהייט צו באווייזען קאפיטאן בראון".

בלויז איניגע מענשען האבען אין יענע שרעקליכע טעג געהאט דעם מוט צו זאגען א פאר סימפאטישע ווערטער וועגען דעם גרויזען, אלטען אגיטאטאר. פאר יאהרען אוו יאהרען האט ער געקעמפט געגען לייבאייגענטום. ער האט געהאט בלויז א פאר געצעהלטע אנהענגער, וואס האבען איהם געהאלפען אין זיין קאמף. פאר איהם, אבער איז געוונו געווען דאס וואס ער האט געזוהן קלאר פאר זיך זיין ציעל, אוו וואלט איהם אויסגעקומען צו זיין אליין אין קאמף, וואלט ער זיך דערפאר אויך ניט אפגעשטעלט.

דזשאהן בראון האט נעגעבען א ביישפיעל פאר אלע מענשען פון אלע דורות, וואס עס היסט מאלער קוראזש און איבערגעבענהייט צו אן אידעאל.

געפיינגט אוז באשמוצט, דערפאר, וועט ער דערמאַנט ווערען מיט ליעבע אוז רעספעקט לאַנג נאַך דעם ווי דער לעצטער פון זיינע באַשמוצער וועט שוין זיין אין גאַנצען פאַרגעסען.

אין אַפּריל 1899, האָב איך אין וואקא, טעקסאס, צום לעצטען מאל געדרוקט די האַנט פון דעם נאָבעלען חבר. ער האָט געטראַגען די סימנים פון ארעמקייט אוז פון א צובראַכען געוונט. אָבער זיין גייסט איז געווען אומערשראקען פונקט ווי מיט דרייצעהן יאָהר צוריק וועז ער האָט זיך געמוזט שטעלען געגען מאַכט אוז אומרעכט; אוז וועז ער האָט נערעדט וועגען סאציאליזם האָט זיך זיין אויסזעהן אין גאַנצען געביטען אוז דער פייער וואָס האָט געברענט אין זיין הארצען האָט נאָר אמאל דורכגעפלאַמט דורך זיינע פאַרזונקענע אויגען.

איך בין ניט געווען פאַרוואונדערט, כאָטש עס האָט מיר זעהר וועה געטאָז, וועז איך האָב שפּעטער געלעזען אז ער איז „געשטאַרבען אין ארעמקייט אין א פאַרוואַרפען שטעטל פון טעקסאס". דער דאָזיגער טויט האָט איהם פאַרשאפען רוהם אוז דער געזעלשאפט — שאנדע.

אם ענדע האָט זיין אויסגעמאַטערטער קערפער געפונען רוה, אוז די קינדס־קינדער פון די מענער אוז פרויען פאר וועלכע ער האָט נעקעמפט, געליטען אוז געשטאַרבען וועלען אוועקלייגען קראַנצען אויף זיין קבר.

אויף זיין קבר דארף אויסגעקריצט ווערען: „וויל ער האָט מוטיג פאַרטיידיגט דעם ארבייטער־קלאַס, איז ער פאר'משפט געוואָרען צום טויט דורך לאַנגזאַמע יסורים".

מאַרטין איראַנס איז געווען אן עהרליכער, מוטיגער מענש אוז מיט זיין טויט האָט די וועלט אָנגעוואָרען נאָך איינעם פון איהרע שעהנסטע קינדער.

זאל די ערד דיר גרינג זיין, ליעבער, מוטיגער חבר.

זאל קיינער ניט זאגען, אז איראן איז ניט געקרייציגט געוואָרען. פערצעהן יאהר איז ער געווען צוגענאגעלט צום קרייץ און קיינער פון די מארטירער פאר דער מענשהייט האבען ניט איבערגעטראגען זייער קרייציגונג מיט אויפיעל מוט און גייסטיגער קראפט.

מיט געדולדיגען העלדענמוט האט ער איבערגעטראגען אלע יסורים און פיין און באלידיגונגען. און אפילו דאמאלט, וועז די ארעמע נ.־רישע אומענשען, וועמעס וואונדען ער וואלט מיט'ן בלוט פון זיין אייגען הארץ געהיילט, האבען איהם איבערגעגעבען צום שנא, האט ער רחמנות געפיהל פארשלאסען זיינע ליפען און שטילע לוידען האבען פאר איהם געוואונען די קרוין פון א מארטירער.

מארטין אוראנס איז געהאסט געוואָרען פון די, וואס זיינען געוועז געמיין אדער האבען איהם ניט געקענט פארשטעהן. ער איז געשטארבען אין פארצווייפלונג דאך זאל זיין נאמען לעבען אין ליבע.

קיין פרעזידענט פון די פאראייניגטע שטאטען האט איהם ניט געגעבען קיין געזעלשאפטליכען אמט אלס באלוינונג פאר די דינסט וואס ער האט געטאן פאר'ן ארבייטער־קלאס. די ארט ארבייט, וואס ער האט געטאן איז געווען צו עהרליך, אז זי זאל קענען רעספעקטירט ווערען, צו אגרעסיוו און אומקאמפראמיסליך — צו זיין פאפולער.

דאס, וואס ער האט געטאן פאר זיין קלאס, וועט זיין אנדענקונג פאראייביגען. אין דעם גרויסען קאמף פון באפרייאונג האט ער עהרענהאפט געטאן זיין חלק און די געשיכטע פון דער ארבייטער באוועגונג קען ניט געשריבען ווערען ניט דערמאנענדיג זיין נאמען.

ער איז געווען אן אגיטאטאר און אלס אזעלכער האט ער געהאט דעם זעלבען שיקזאל, וואס אלע זיינע חברים אויף דעם דאזיגען פעלד: יעזוס קריסטוס, זשאן ד'ארק, אליהו לאווזאי, דזשאהן בראון, אלבערט פארסאנס האבען דאס זעלבע געטאן און באצאהלט דעם זעלבען שטראף.

טאקי דערפאר, וואס ער איז געווען פראכטעט אלס אגיטאטאר, און מענשען געמיינע אדער אזעלכע וואס האבען ניט פארשטאנען דעם הייליגען מאטיוו וואס האט איהם באגייסטערט, האבען איהם

סען זיך אַנטקעגען צו שטעלען. ער האָט אַפּעלירט צו די אַרבייטער און ווען דער גרויסער סטרייק האָט אויסגעבראָכען, איז מאַרטין איראָנס געווען די צענטראַלע פיגור פון דער באַוועגונג. די אַרבייטער האָבען געפּיהלט, אז זיי קענען זיך פאַרטרויען אין איהם און זיי האָבען קיין טעות ניט געמאַכט.

און ווען איז דעם קריטישסטען מאָמענט האָט דושיי גולד, דער אייגענטימער פון דער באַהן, נעלאָזט וויסען מאַרטין איראָנס, אז ער וואָלט איהם וועלען זעהן, האָט דער סטרייק־פיהרער געענטפערט: „איך בין אין קענזאַס סיטי". גולד האָט ניט געהאָט גענוג נעלד אַפּצוקויפען מאַרטין איראָנס. דאָס איז געווען דער גרעסטער פאַרברעכען פון דעם עהרליכען אַרבייטער פיהרער. די פּרעסע האָט אויפגעהעצט איין ליגען נאָכ'ן צווייטען אבי נאָר צו שאַפען פאַראורטיילען געגען די סטרייקערס. ביי דעם דורכשניטליכען מענשען איז מאַרטין איראָנס געווען דער שוואַרצעסטער, נידערטרעכטיגסטער טייוועל, וואָס דער גיהנום האָט ארויסגעלאָזען אויף גאָט'ס וועלט, און די פינקערטאָן שפּור־הינט האָבען איהם נאָכגעפאָלגט טאָג און נאָכט.

ניט קוקענדיג אויף דעם אלעם איז מאַרטין איראָנס געשטאָנען פעסט און ניט געבויגען זיך.

מאַרטין איראָנס האָט נעדינט, געליטען און פאַשאַפט כבוד זיין קלאַס. אָבער ער איז באַזיגט געוואָרען און זיין אייגענער קלאַס האָט איהם פאַרלאָזען און געהאַלפען אין די פאַרלוימדונגען און קלוגות פון'ם שונא. דאָס האָט איהם מעהר וועה געטאָן ווי אַלדאָס איבערינע. אָבער אפילו דאָס האָט ער איבערגעטראָגען אָהן א מורמל און אויב עס האָט זיך פון איהם ארויסגעריסען א זיפץ פון פאַרצווייפלונג, איז דאָס געווען, וועו ער איז פאַרבליבען אייגער אליין.

און אזוי איז געווען דורך אלע דורות. פון יהושע הנוצרי ביז מאַרטין איראָנס.

מאַרטין איראַנס

עס איז געווען אין 1886, וועו מאַרטין איראַנס, פאַרזיצענדער פון די „נייטס אָוו לייבאר" פון דער זיד־וועסט באַהן־ליניע, וואָס אונטער דער קאַנטראָל פון די גולדס, האָט זיך געשטעלט אין קאָמף געגען דער קאַפּיטאַליסטישער טיראַניי. פון דער שעה אָן איז ער שוין געווען א פאַרמשפט'ער. אַלע כחות פון קאַפּיטאַליזם האָבען זיך פאַראיניגט איהם אומצובריינגען אוו וועו ער איז געפאַלען אין זיין קאָמף געגען די אומגערעכטיגקייטען, איז ער געטריבען געוואָרען פון אָרט צו אָרט ביז ער איז געבליבען אָפּגעריסען אוו צובראָכען אוו אין די אייזערנע נעגעל פון'ם הונגער.

פערצעהן יאָהר נאָכאַנאַנד האָט ער געקעמפט אַליין געגען די אכזריות'דיגע פאַרפאַלגונגען. אונטער פאַרשטעלטע נעמען האָט ער געוואַנדערט צווישען פרעמדע מענשען אוו געוווכט צו פאַרדינען זיין שטיקעל ברויט, אָבער ווי א וויילדע חיה איז ער פון אומעטום ועטריבען געוואָרען. פאַר איהם איז קיין רחמנות ניט געווען. ער האָט זיך געשטעלט צווישען זיין קלאַס אוו זייערע אונטערדריקער — ער איז געווען בראַוו אוו ניט געוואָלט זיך אונטערגעבען; ער איז געווען עהרליך אוו ניט געוואָלט זיך פאַרקויפען; דאָס איז געווען זיין פאַרברעכען, פאַר וועלכען ער איז פאַרמשפט געוואָרען צו א הונגער־טויט.

מאַרטין איראַנס איז אַלס קינד אהערגעקומען פון סקאָטלאַנד, אַליין, אהן א פּעני געלט אוו אהן פרייַנד. אין זיין פריהסטער יוגענד האָט ער זיך אויסגעלערנט פאַר א מאַשיניסט אוו א זייט מיט יאָהרען דערביי געארבייט. ער איז געווען באַשאַנקען מיט א וואַרעם הארץ אוו א קלאָרען קאָפּ. ער האָט געזעהן די ליידען אוו געפיהלט די אומגערעכטיגקייטען, וואָס וועלכע באַגאַנגען געגען זיין קלאַס. אויפגעקאָכט איז זיין בלוט געוואָרען, וועו די באהן־קאָמפּאַניעס האָבען דריי מאָל כסדר ארונטערגעזעצט דעם לוין פון די ארבייטער. ער האָט באַשלאָס־

אומזיסט געזוכט צו עפענען איהרע בלעטלאך.
און קינדהייט׳ס צאַרטע קנאַספּ צוטראַטען און צודריקט
געלעגען איז אין שמוץ, וואָס ווילדע טיערען וואַלטען
אויך אויסגעמידלען. כ׳האָב געזעהן: פּאַר גאַלד
האָט מען פּאַרקויפט די אונשולד; מוטערשאַפט איז
צו שפּאַט געווען.
איך האָב געזעהן די פּרוכט פון אַרביט
פון איהרע הענט אַרויסגעריסען, אום נאָך פּולער
די אָנגעפילטע גאַלד־קופּערטס צו מאַכען, וועו
מוטער און קינד פון הונגער זיינען אויסגעאַנגען.
איך האָב געזעהן דאָרט שאַנד און אומרעכט בליהען. כ׳האָב געזעהן
די אומרויגע, די גיערוגע, געמיינע
דורך גאַלד און שווינדעל זיך צו מאַכט דערהויבען,
זיי האָבען דאַן געטריבען אָהן רחמנות
מיט ביטשען שארפּע יענע נאָקעטע מאַכען,
וואָס זיי האָבען באַרויבט צוערשט און דאַן פּאַרשקלאַפּט".

דאָס זיינען געווען די סצענעס, וואָס די שיקאַגער מאַרטירער האָבען בייגעוואוינט אוו וועלכע מען קען נאָך איצט זעהן, און וויל זיי האָבען געגעבן זיי פּראַטעסטירט זיינען זיי געוועלך ערמאָרדעט געוואָרען.

עס איז געווען גאַנץ פּאַרשטענדליך, וואָס דאָס האַרץ פון די מאַרטירער האָט זיך צוזאַמענגעוואקסען אין איינעם מיט׳ן יאַמערענדען אוו קרעכצענדען הארץ פון די אונטערדריקטע; עס איז געווען גאַנץ פּאַרשטענדליך, אז די נערוועו פון די מאַרטירער זיינען געווען אָנ־געשטריינגט אוו האָבען געציטערט אין איינעם מיט דעם ציטער פון טויטלעכען פיין; עס איז געווען גאַנץ פּאַרשטענדליך, אז זיי זאַלען רחמנות האָבען, פּאַרטיידיגען אוו פּראַטעסטירען. עס איז אבער גע־ווען גאַנץ אומפּאַרשטענדליך אז פּאַר דער אָפענער לעכט פון אונזער הויבער ציוויליזאציע זאל א פּאַרדאַמונגס־וואָרטע געריכטלעכע פּאַר־שוואָרונג קענען געלינגען אוו דורכפּיהרען דעם אומפּאַרשעמטען מאַרד אין נאַמען אוו אין איינקלאַנג מיט׳ן בוכשטאַב פונ׳ם געזעץ.

אנדערע זאלען קענען לעבען פריי.

דאס זיינען נעווען מענשען, וואס פונקט ווי אלע־האסאן, דער אונטערהאלטער פון קעניג, וואס האט זיך נעלאזט זוכען נייעס פון לוסט און פרייד צו דערפרעהען דאס אויער פון זיין האר, אבער האט זיך אומגעקעהרט ענטוישט און שטאט פרייד און לוסט האט ער נעבראכט סצענעס, וואס טריקענען אוים אלע קוואלען פון פרייד. אנריהרענדיג די נאלדענע סטרונעס פון זיין הארפ, האט אלי־האסאן געזונגען צום קעניג דאס, וואס פארסאנס, שפיז, ענגעל, פיעלדען, פישער לינג, שוואב און ניבע האבען פראקלאמירט צום פאלק:

„א קעניג, אויף דיין ווילען
בין איך געגאנגען אין דער וועלט פון מענשען
און ערנסט האב איך דארט געזוכט אלץ וואס איך וואלט
געקאנט פארוועבען אין די פרעהליך־לייכטע ליעדער,
כ׳האב דאס געפונען, האר. וואלט איך פארמאגט די קונסט,
צו אויפנעהמען די אויסוועניגסטע שעהנקויט!
כ׳האב ניט געזעהען מעהר. ניט פארמאגענדיג די קונסט,
האב איך געבליקט ארונטער — און כ׳האב זיכגען ניט געקאנט:
אין היהלען עלענדערע ווי דעם שאקאל׳ס צי דעם וואלף׳ס,
צונויפגעשפארט, דארט זיינען אומגעקראכען
די בלינדע מאסען פון דער מענשהייט. מענש!
אונטער דעם קנאפעל אייזערנעם צודריקט,
איז ענדליך גאט אין איהם געווען פארטריבען,
און דאס נאר, וואס ער טיילט מיט ווילדע טיערען,
האט אויפוואקסען געקאנט אין איהם".

אט אזוינע שוידערליכע בילדער האבען אונזערע מארטירער געזהען אין שיקאגא, ווי אנדערע האבען זיי געזהען אין די איבעריגע גרויסע שטעדט פון לאנד. אבער, ווי דער נאבעלער פאעט־זינגער האבען זיי פארטגעזעצט צו דערצעהלען וועגען זייערע ענטדעקונגען און צוזאמען מיט איהם געזונגען:

„און כ׳האב אין יענער וועלט
געזעהן, ווי ס׳האט די שעהנע בלום פון מוטערשאפט

איך וואלט באפרייט זייערע נעמען פון פאַרלוימדונגען. די פאַר־
לוימדער פון די טויטע זיינען די פיינדיגער פון די לעבעדיגע. איך
וואלט, וועו איך וואלט געקאַנט, זיי געשטעלט אויף זייער ריכטיגען
פלאַץ פון נביאים, די ברייננער פון גוטע בשורות צו זייערע ברידער,
וואס שמאכטען נאָך דער ערלייזונג. איך וואלט זיי באפרייט, די
הייליגע לוחות פון נערעכטיגקייט פון דער פארשוועדונג וואס די קא־
פיטאַליסטישע פעלשער האבען זיי פארשאפט, פון דעם אָפשטויסענדען
אפגרונד פון נעמיינהייט און היפאקריטסטוואַ, וואוהין די דינער פון
גאלדענעם קאלב האבען זיי פארוואַרפען.

א, איך וואלט זיי ארויסגענומען, וועו איך וואלט געקענט, פון
זייער פרידליכען דרעמעל אין זייערע מאַרטירער קברים, איך וואלט
גליער נאָך גליער צונויפגעשטעלט זייערע צוריסענע קערפערס, איך
וואלט געמאכט די תליה פאר דעם סימבאל פון דערלייזונג, — איך
וואלט באהעפט זייער פלייש מיט זייערע סקעלעטען; איך וואלט
ווידער געמאכט, אז זייערע אויגען זאלען גלאַנצען מיט פאראכטונג
צו די שונאים פון דער מענשהייט, און זייערע צינגער זאלען שארפער
ווי אלע רעדנער פון דער וועלט זאגען דעם אמת צו א ווידערשפרעך־
ליכער וועלט. ליידער, קען דאס ניט געטאָן ווערען, אבער עפעס קען
יא געטאָן ווערען. דער שאנד־פלעק, וואס א סקאַנדאַליזירער פראצעס
האט ארויפגעלייגט אויף זייערע נעמען, קאָן אויף שטענדיג אראָפ־
גענומען ווערען און זייערע נעמען קען געמאכט ווערען זאלען שיינען
מיט הערליכען רוהם אויף די בלעטער פון דער געשיכטע.

עס וועט קומען א צייט, וועו די פארקען פון שיקאגא וועלען זיין
באצירט מיט זייערע סטאטוען און מענער און פרויען און קינדער וועלען
מיט עהרפורכט אנווייזען אויף יענע מאנומענטען אלס באשטעטיגונג
פון אנערקענונג און דאנק. און ביז יענע צייט וועט קומען, זאל עהרע
אפגעגעבען ווערען צו יענע מענער, וואס האבען געוואגט צו זיין אויפ־
ריכטיג צו דער מענשהייט און באצאהלט מיט זייערע לעבענס פאר
זייער העלדישקייט. דעם ערשטען שריט אין דער פאראיביגונג פון
זייערע טוגענדען דארפען טאָן די, וואס זיינען פעהיג צו באציהען
זיך מיט עהרע צו די מענער, וואס זיינען געגאנגען צו דער תליה אום

ביז דער טאג פון באפרייאונג פון די וואס ארבייטען וועט קומען. ביז דער טאג פון באפרייאונג וועט קומען דורך דער זעלבסט אפפערונג פון די, וואס, פונקט ווי די שיקאגא'ער מארטירער, וועלען האבען דעם מוט פון פארקעמפער און דעם גייסט פון געצען־ברעכער און דעם מוט צו קעמפען דעם קאמף פון די אונטערדריקטע אין נאמען פון גאט פון נקמה, און פון דער פארגוואלדיגטער מענשהייט, אום צו באפרייען אונזער ציוויליזאציע פון דעם ניהם'שען צושטאנד אין וועלכען זי נעפינט זיך.

און דער קאמף פאר גערעכטיגקייט האלט אן און די שלאכט־פעלדער זיינען פארדעקט מיט געפאלענע; די מוטער־ערד טרינקט זייער בלוט; די שטיינער שרייען געגען דער אומגערעכטיגקייט, וואס מענשען באגעהען געגען מענשען. ניין, געגען פרויען און קינדער, וואס פלאגען זיך און נעהען אוים אין די פינסטערע הינטער־צימערען און אין אלטע נאסע קעלערס און בוידימער; א שערקליכע אנקלאגע און אורטייל אויף אונזער ציוויליזאציע, אויף אונזער געזעץ קומט פון דעם סאמע פונדאמענט פן אונזער געזעלשאפטליכקייט; די יאמערען פון פארצווייפלונג מאכען צו חוזק און שפאט די באהויפטונג, אז די וועלט איז באשאפען געווארען פאר פרייד און פאר גליק; זי איז ניט מעהר ווי א גיהנם, וואוהין געלטגייציגע טיוואלים שלעפען טיף ארונטער זייערע קרבנות אין תהום פון פארצווייפלונג און האפנונם־לאזיגקייט.

די מענשען, וואס זיינען געזעצליך ערמארדעט געווארען אין 1887 אין שיקאגא אין דעם נאמען פון שטאט אילינאי, זיינען געווען די פאראויסזאגער פון בעסערע צייטען. מען האט זיי גערופען אנארכיסטען, זיי זיינען ניט באגאנגען קיין שום פארברעכען אדער געהאנדלעט אומגעזעצליך. זיי האבען פראטעסטירט געגען דער ברוטאלער אדמיניסטראציע. זיי זיינען געשטאנען צווישען די אונטערדריקער און אונטערדריקטע און האבען געוואגט אין א "פריי" לאנד צו באנוצען זיך מיט דעם געטלעכען רעכט פון רעדע־פרייהייט. און די נעריכט־פראטאקאלען פון זייער פראצעס, וואס וועלען פארבלייבען אויף אייביג דער זכר פון בזיון, באשטעטיגען אט דעם ביטערען אמת.

די געריכטלעך־ערמאָרדעטע מענער האָבען געהאַט א טיפען אייגנלעק אין דער צוקונפט. זיי האָבען פאַראויס געזעהן די נעבעל־האַפטע אוז באַהאַלטענע שאַטענס פון די קומענדע געשעהענישען. ניט צו פריה, ניט צו קרעפטיג, ניט צו שרייאיג זיינען געווען זיערע וואַרענדע ווערטער — ווייל שוין אין יאָהר 1886, ווען די היימאַרקעט פאַרזאַמלונגען זיינען אָפּגעהאַלטען געוואָרען, האָט שוין דער קאָפּ־טאַלזיגם געהאַלטען דעם אַרבייטער־קלאַס ביים גאַרגל אוז געגרייט זיך צו פארציהען זיינע קייטען איבער די פיס פון די מאַסען.

אפילו דאַמאַלס איז שוין געהאַנגען איבער'ן לאַנד די אַרבייטס־לאַזיגקייט, די אַרעמקייט. אונציבטיגקייט האָט זיך אייגנגעפאַסען אין דעם לייב פון די גרויסע שטעדט. מענשען ווי סקלאַוען, מיט אויס־געלאַשענע אויגען אוז בלאַסע פנים'ער — סמנים פון אַנקומענדען הונגער־טויט, — אַלץ האָט אַנגעוויזען אויף דער שרעקליכער פאַר־צעהרונגס אוז פאַרניכטונגס־אַרבייט פון דער פלוטאַקראַטישער מאַשין.

די דאָזיגע מענשען, וועלכע זיינען פאַר'משפט געוואָרען צום טויט לויט'ן אורטייל פון א דושורי, האָב איך געזאָגט, זיינען געזעצליך ערמאַרדעט געוואָרען. ניט בלויז דערפאַר וויל די דושורי איז אזוי צוגעקליבען געוואָרען, אז זי זאָל זיי פאַראורטיילען; אויך ניט בלויז דערפאַר, וואָס זייער שולד איז קיינמאָל ניט באַוויזען געוואָרען, אוז אויך ניט בלויז דערפאַר וואָס זיי זיינען נע'משפט געוואָרען פאַר אן אונעהרליכען אוז בלוטדורשטיגען ריכטער. נייז, די מערדערי פון דעם אורטייל באַשטעהט דערין, וואָס מען האָט די מענשען פאַראורטיילט נאַר דערפאַר, וואָס זיי האָבען אין עפענטליכע רעדעם ערקלערט, אז דער מענש, וואָס צווינגט זיינע מיט־בירגער צו לעבען אין באַדינגונגען, וואָס זיינען ערגער פון טויט — איז אַליין ניט ווערט צו לעבען.

אין אַלע לענדער אוז אין אַלע דורות, האָבען די קרבנות פון אומ־רעכט געבויגען אין דרייען זייערע קערפערס אונטער דער שווערער משא, וואָס זייערע ארבייטס־נעבער האָבען אויף זיי ארויפגעלייגט; אומעטום האָבען זיי אויפגעהויבען זייערע בליקען צו די שטערען, אין דער האָפענונג צו געפינען באַטש א שטראַל פון ערלייזונג; מיליאָנען מאַל זיינען קלאָות געמורמלט געוואָרען אוז וועלען געמורמלט ווערען

איז צו באפרייען זייערע נעמען פון די בלבולים און פארלוימדונגען אוז טאו גערעכטיגקייט צו זייער אנדייגקונג.

עס איז קיינמאל ניט באוויזען געווארען, אז זיי זיינען באגאנגען די פארברעכענס אין וועלכע מען האט זיי באשולדיגט. דער פראצעס וואס האט זיך געענדיגט מיט זייער פאראורטיילונג, איז ניט נאר געווען א שאנדע פון יערען גערעכטליכען שטאנדפונקט, נאר עס איז געווען א שמוציגער, שווארצער, אייביגער שאנד־פלעק אויף דער נאציאן.

דאס איז געווען א פראצעס ארגאניזירט און געפיהרט ניט צו משפט'ן, נאר צו פארורטיילען, דאס איז געווען א קאנספיראציע צו אומבריינגען אומשולדיגע מענשען און קיין זאך וועט דעם פראצעס ניט רעכטפערטיגען, ניט ריינוואשען.

דאס איז געווען א טיוועלשע קאנספיראציע זיך נוקם צו זיין אז שוצלאוז מענשען. ניט קענענדיג זיי פאר'משפט'ן פאר א פאר־ברעכען, וועלכע זיי זיינען ניט באגאנגען, האט מען זיי פארורטיילט פאר'ן באנוצען זיך מיט דעם פונדאמענטאלען רעכט פון יערען אמע־ריקאנער אויף רעדע־פרייהייט. פארשטעהט זיך דערפאר, וואס זיי האבען זיך מיט דעם רעכט באנוצט אין די אינטערעסען פון די אר־בייטענדע און לויידענדע מאסען. זיי זיינען די ערשטע מארטירער פאר א אידעאל, וואס איז פרוכטבאר געווארען דורך זייער בלוט. אוז פון יענעם טאג אז, אין וועלכען זי האבען אוועקגענעבען זייער לעבען אוז פרייהייט פאר זייער פארטיידיגונג — וועלט ער אלץ שטאר־קער אוז איינפלוסרייכער.

וואס מעהר יאהרען עס נעהען אוועק אוז די געשיכטע פון דעם שענדליכען פראצעס וועלט נעלעזען אוז נעפארשט פון דיינקענדע מענשען, וואס זיינען פרוי פון פארורטיילען אוז גיבען דעם שכל די אויבערהאנד, אלץ פעסטער וועלט די איבערצייגונג, אז דער היינטי־גער דור פון ארבייטער, דארף אויפשטעלען א דוירענדען מאנומענט פאר די מענער, וואס האבען גענאט דעם מוט צו פארמען אוז באי־קעמפען די לוין־שקלאפעריי אוז זוכען וועגען פון באפרייאונג.

די געפיניגטע אַפּאָסטאָלען פון אַרבייט

מיט וויפיעל גרויסע אויפטוען איז באַלויכטען דער ניינצעהנטער יאָהרהונדערט און ווי וואונדערבאַר און אומגלויביג האָבען פּראָגרעסירט אָלע מענשליכע אונטערנעמונגען! דורך דעם כישוף פון דער מאשין, וואָס דער שאָפענדער גייסט פונ׳ם מענשען האָט ערפונדען, זיינע אונצעהליגע רייכטימער באשאפען געוואָרען. דאָך האָבען די אָלע רייכטימער, אַנשטאָט צו זיין א ברכה פאַר דער מענשליכער ראַסע, גאר געדינט אָלס מיטל צו פארשקלאַפען זי. די רייכטימער זיינען אַרייננעפאַלען אין די הענט פון איינצעלנע אין דער צייט, בעת דעם פּאָלק האָט מען ערלויבט בלויז ווי־ניט־איז דורכצושטופען זיין עלענדע עקזיסטענץ.

אייניגע האָבען אָבער געהאָט דעם מוט צו פּראָטעסטירען. צווינגען זיי צו שטימען אום די שקלאַפערייַ זאָל קענען אָנהאַלטען איז געווען דער ענטפער פון גרויס־קאַפּיטאַל אויף דעם פּראָטעסט פון די וואָס האָבען געוואָנט. און די טרייַע משרתים פון קאַפּיטאַל — די פּרעסע און די קירך האָבען זיך שנעל געשטעלט צום דינסט אויף דעם באַפעהל פון אויבען. אָלע כחות פון דער געזעלשאַפט זיינען נעוועדט געוואָרען גענגען די פּיאָנערען פון אינדוסטריעלער פרייהייט, גענגען די מוטיגע פּאַרטייידיגער פון דער אונטערדריקטער מענשהייט. דאָס גרויסע פּאַרברעכען פון דעם יאָהרהונדערט איז באַגאַנגען געוואָרען.

אלבערט ר. פּאַרסאָנס, אויגוסט שפיס, דזאַרדזש ענגעל, אַדאָלף פישער, לואיס לינג, סעמיועל פילדען, מיטשעל שוואַב און אָסקאַר ניבע האָבען באַצאָהלט די גרויזאַמע שטראָף אין געפענגעניש און אויף דער תליה.

זיי זיינען געווען די ערשטע מאַרטירער פאַר אינדוסטריעלער פרייהייט און איינע פון די הויפּט־פליכטען פון אונזער ציוויליזאַציע, אויב מיר ריהמען זיך מיט רעכט, אז מיר זיינען מעהר ניט קיין ווילדע,

מאַרטירער

ניט נעווען ארויסגעקומען אין דער עפענטלעכקייט און פארדאמען די קאמוניסטען, מיט זייערע שעהנע דרכים און גענג, און זיך אויס־דריקליך אפגעזאגען פון זייער אונטערשטיצונג, וואלט איהר דאך איהם זיכער אינדארסירט.

לויט ווי די צייטונגען גיבען איבער, האט מאהאני זייט דאן ער־קלעהרט, דאס ער איז פארראטען נעווארען פון די קאמוניסטען, און אז דער רעזולטאט פון זייער פארראט וועט זיין א שפאלטונג אין די רייהען, אויב ניט די צופאלונג, פון דער פארמער־לייבאר פארטיי איז מינעסאטא.

עס קאן זיין, אז איהר זייט נערעכט אין אייער קריטיק איבער מיין שטעלונג און איך בין אפשר אומגערעכט, ווי איך בין דאס ניט איינמאל פריהער געווען. ניט האבענדיג קיין וואטיקאן אין מאסקווע, וואס זאל מיר ווייזען דעם וועג, מוז איך נאכגעהן מיין אייגענעם שכל. און דאס האב איך טאקי געטאן אין דעם איצטיגען פאל, ווי איך האב עס אימער געטאן אין דער פארגאנגענהייט. און איך האב קיינמאל אין דער פארגאנגענהייט, און אויך איצט, ניט מורא פאר די רעזולטאטען פון מיינע האנדלונגען.

די מיטגלידער פון דער סאציאליסטישער פארטיי, ווי ווייט איך ווייס, זיינען פאלשטענדיג צופרידען מיט דער שטעלונג וואס איך האב עס אימער געטאן אין דער פארגאנגענהייט. און איך האב קאנוועגשאן, און איך זעה ניט קיין שום אורזאכע פארוואס איך זאל נעבען אן ערקלעהרונג אדער זיך פארענטפערען פאר די קאמוניסטען, אדער פארוואס זייער מיינונג וועגען מיינע האנדלונגען זאל מיך ארען אויף דאס מינדעסטע.

מיט דער העפליכקייט צו אייך פערזענליך, בלייב איך,

בריידערליך אייער,

יודושין וו. דעבס.

מר. וומ. פאסטער,
1113 וו. וואשינגטאן בולוואַרד,
שיקאגא, אילל.

טייערער געגאסע פאסטער:

אייער בריף פון דעם 15טען פון דעם מאנאט האב איך ערהאלטען און האב איהם אויפמערקזאם געלייענט און נאכגעטראכט וועגען איהם. איך מוז אייך זאגען, אז איך קאן ניט פארשטעהן פארוואס איהר זאלט באטראכטען מיין עפענטליכע ערקלערונג וועגען דער ערשט אפגע־האלטענער קאנונענשאן אין קליוולאנד אלס אן „ערשטוינענדען דא־קומענט", אדער פאר וואס איהר קומט צום שלום דאס ער וועט זיין א גרויסע איבערראשונג פאר טויזענדער ארבייטער. איך וויים, נאטיר־ליך, אז איהר האט זעהר א שלעכטע מיינונג וועגען דער סאציאליס־טישער פארטיי, — „פונקט אזא מיינונג ווי איך האב וועגען דער קאמוניסטישער פארטיי", — און איך קען זעהר גוט פארשטעהן פארוואס אייך וואלט זיך בעסער נעפאלט, אז די סאציאליסטישע פארטיי זאל האבען נעענדריגט איהר קריערע אין קליוולאנד און ארא־פון דער סצענע, אדער פארבליבען אפגעשניטען און מאכען אזא לע־כערליכען אויגדרוק ווי די קאמוניסטישע פארטיי וועט עס מאכען איז היינטיגען קאמפיין.

עס קומט אוים אביסעל מערקווירדיג, אז מיין אונטערשטיצונג פון לאפאלעט'ן אונטער די אומשטענדען זאל פאר אייך זיין „ערשטוי־נענד" און „איבערראשענד", נאכדעם ווי די סט. פאולער קאנוונשאן האט נעהאט בדעה צו טאן דאס זעלבע — די קאנוונשאן וועלכע איז נעווען פאלשטענדיג דאמינירט פון די קאמוניסטען, אויסליסענדיג מאהאני'ן און רוטענבערג'ן. די סט. פאולער קאנוונשאן האט דאך נאר נעווארט אויף א נעלענהייט צו אינדארסירען לאפאלעט'ס קאנ־דידאטור, און טאקע דערפאר איז דאנקען מעקראנאלד נאמינירט נע־ווארען אלס „קאנדישאנאל" קאנדידאט; און וועז לאפאלעט וואלט

דעבם בריף צו וום. ז. פאַסטער

מיר פאדערען אלעמען זאלען געהערען די פראָדוקציאָנס־מיטלען, קאלעקטיוו, געועלשאפטליך זאל זיין די ארבייט, אָרגאניזירט די פראָדוקציאָן, אפגעשאפט — עקספלואטאציע. א וואָרע מאכט דער אמת'ער רעפובליק, דער גרויסער צייט, דער הערליכער קולטור פון מאָרגען!

נידער מיט קלאסען־קאמף, נידער מיט אומווישענהייט און פארבראכען, ארעמקייט און שאנד, גרויזאמקייט און זינד — זאל לעבען די פרייהייט, די צוקונפטס־אָרדנונג, דער פריהמאָרגען פון בריידערליכקייט, דער געבורט פונ'ם פרייען און שטאלצען מענש!

וואס ווערט פונ׳ם אינגעלע? ער איז שוין א דערוואקסענער. די מוטער האט שוין מעהר קיין צרות ניט פון איהם — זי שלאפט דעם אייביגען שלאף, און ער — דער אינגעלע, איז מיט גליק א פאבריק־האנט געווארען. א האנט, איהר הערט! ער באקומט א דאלאר — אנדערהאלבען דאלאר א טאג, דאס איז זיין אידעאל!

ער איז אן אייביגער געפאנגענער פון סיסטעם — קיינער וועט ניט פארקירצען דעם טערמין פון זיין קאטארגע, קיינער וועט איהם ניט באגנאדיגען. ווייב, קינדער, היים זיינען ניט פאר איהם. וואס וויים ער פון גליק און פרייד? ער איז א האנט, א פאבריק־האנט!

האט ער א נשמה אויך? נשמה דארף דער קאפיטאליסט ניט. קען מען פון נשמות אויספרעסען פראפיט? דעם ארבייטער׳ס האנט דער מענש־האנט איז א ברכה פאר׳ן קאפיטאליסט.

וועך דאנה׳ט פאר דיין הארץ, קאפ, נשמה, דו, פאבריק־האנט!

טויזענט הענט — און איין קאפ; דעם ארבייטער׳ס הענט, דעם קאפיטאליסט׳ס קאפ. זיי — דער טויטער מאכאניזם; ער — ווילען און גייסט! זיי — די שקלאפען, ער — קעניג און העלד!

טויזענט שטומע באשעפענישען אין מענשען געשטאלט — אלע זיין אייגענטום!

א ברוטאלע ארדנונג — זי מוז פארניכטעט ווערען. די מענשליכע ראסע איז געבוירען צו עפעס העכערעס. איהר איז ניט באשערט צו דעגענירירען.

די טויזענט הענט האבען זיך א ריהר געטאן, קלארער געווארען די קעפ, די הערצער קלאפען אין טאקט מיט׳ן העלען קאפ און קרעפטיגער האנט, און טויזענט נשמות, כאטש צובראכענע און צוטראטענע, ברענען מיט ליעבע צו די ברידער און האס צו דער ארדנונג, און וועלען ניט רוהען ביז אויסגעלייזט וועט ווערען די מענשהייט.

מיר פאדערען א רעכט אויף לעבען, גלייכע רעכט. לייקענט עס ווער, איז ער א טיראן, און דער גלייכגילטיגער איז א שקלאף, און ווער עס פאדערט ניט קיין רעכט איז טויט.

ניט קיין פאליטישע רעכט, און קיין באדייטונג אין עפענטליכען לעבען. זי מוז קאנקורירען מיט דעם מאן אין פאבריק און געשעפט און מיט איהר נידעריגען מעמד אין דער געזעלשאפט באנוצט זיך דער קאפיטאליסט, צאהלענדיג איהר נאך קלענערע שכירות, ווי דעם מאן־שקלאף, וואס ארבייט צוואמען מיט איהר.

אן עקאנאמיש אפהענגינער מענש, מוז זי אפערען די איינגעבוירענע אומשולד, די פיינקייט און עדעלקייט פון איהר נאטור, און היראטען א מאן, וועלכען זי האט ניט ליעב. די שיידונגס־גערעכטען וון דאס הויז פון שאנדע דערצעהלען נעמוי די געשיכטע פון דער קארומפירענדער ווירקונג פונ׳ם קאפיטאליסטישען סיסטעם אויף דער פרוי.

אין א סאציאליסטישער געזעלשאפט וועט די פרוי זיין דעם מאנ׳ם גלייכען. אלע וועגען וועלכן זיין אפען פאר איהר. זי וועט זיין אויף איהר ארט, טרוי זיך, און פונ׳ם זומפ פון קנעכטשאפט וועט זי זיך דערהויבען צו דער ווירדע פון אמת׳ער ווייבלייכקייט.

אין דער אטמאספערע פון עקאנאמישער פרייהייט, האבענדיג די מעגליכקייט זיך אליין צו פארזארגען, וועט די פרוי ניט מעהר זיין אן אפער פון מעגליכער גרויזאמקייט און אומנערעכטיגקייט. זי וועט ניט ערלויבען צו דענראדירען זיך, זי וועט ווערען פריי.

ניט ווייניגער פון דער פרוי איז פארשקלאפט דאס קינד. דער פאטער איז אן ארעמער ארבייטער, קען ניט געבען קיין העכערע בילדונג דעם זוהן. ווערט ער אביסעל עלטער, מוז ער געהן אין פאבריק. זעהט מען די מוטער מיט א קינד ביי דער האנט ארומגעהענדיג איבער׳ן שטאדט, זוכענדיג א בעלן אויף זיינע נאך ניט ענטוויקעלטע ארבייטס־קראפט, ווערט צובראכען דאס הארץ. און נאך אלעמען, דער וואס האט עס ניט איבערגעלעבט, ווייס ניט, וואס דאס איז.

מיט ליעבע קוקט די מוטער אויפ׳ן זוהן. ער איז דערשראקען, עפעס בעט ער זיך ביי איהר בעת זי לויבט איהם אויס, זיין שטארקייט, ארבייטס־פעהיגקייט. דער אונטערנעמער באטראכט איהם פון קאפ ביז די פיס, און הייסט איהם קומען אין א וואך ארום — איבעריגענס צוויפעלט ער, צי דאס אינגעל ווערט טויגען פאר איהם.

ווידואליטעט, אבער ווי נאר ער ברעכט די קייטען, באפרייט זיך, ווערט זיין אייגענער באלאבאס, באקומט דעם פולען פראדוקט פון זיין ארבייט, פארלירט ער פלוצלונג יעדען חשק צו ארבייט, און זיין אינדיווידואליטעט, וואס האט זיך אזוי גוט געפיהלט אין קייטען אוז אין געפענגעניש, פארוועלקט אין דער אטמאספערע פון פרייהייט און גלייכהייט.

די קאפיטאליסטען און זייערע משרתים, וואס ווילען אונז מיט אזעלכע אומגעלומפערטע נארישקייטען פארדרעהען דעם קאפ, האבען ניט קיין זעהר הויכע מיינונג וועגען דעם ארבייטער'ס אינטעליגענץ.

אין דער היינטיגער ארדנונג קען קיין רעפארם ניט ברייגען דעם ארבייטער א גרויסען אדער דויערענדען נוצען. דאס גאנצע סיסטעם איז פויל. דאס פריוואט אייגענטום מוז אפגעשאפט ווערען און די ארבייטער מוזען ווערען די באלעבאטים פון די פראדוקציאנס־מיטלען, אבער פריהער דארפען די ארבייטער ארגאניזירען זיך אלס קלאס און נעמען א סיסטעמאטישען אנטייל אין פאליטישען לעבען פון לאנד.

וואס פאר א אינטעליגענטער ארבייטער קען זיין נעגען דער סאציאליסטישער באוועגונג? וואס פאר א מאטיוון קען ער האבען, וואס פאר א ענטשולדיגונגען?

קיינע, אבסאלוט קיינע! האט אן ארבייטער רעכט צו שטעהן אז א זייט פון דער סאציאליסטישער באוועגונג, איז דאס דער בארוייעדענסווערטער מענש, וואס איז אומוויסענד און האט ניט קיין באגריף פון סאציאליזם. דאס איז אן אומגליק. ער מיינט אבער, אז ער ווייס יא, וואס סאציאליזם איז. ער גלויבט מענשען, וואס האבען אן אינטערעס צו פארדרעהען דעם אמת. ער איז א רעפובליקאנער, א דעמאקראט — פרעגט איהם בחרם — פארוואס? זיין נאטירליכע פארטיי איז די סאציאליסטישע. פריהער אדער שפעטער וועט ער קומען צו איר.

לאמיר באטראכטען אויף א מינוט די בעסטיאלע ערנידרונגען פון דער פרוי אין דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט. זי איז דעם מאנ'ס אייגענטום. ער קען טאן מיט איהר וואס ער ווילּ. זי האט

האט ער א באַגרינדעטען רעכט צו באהויפטען, אז ער איז א פרייער מענש?

א פרייער מענש! קען ער האבען ארבייט, וועז דער קאַפּיטאַליסט לאזט איהם ניט צו צו די מאשינען?

ער בעט ארבייט, קומט אריין הכנעה'דיג אין אָפּיס, מיט א קלאַ־פּעדיגער האַרץ. דער סופּפּראַיזינטענדענט איז גוט געשטימט, אגב דאַרף ער ארבייטער, מ'נעמט איהם צו. וועז קען זיך גלייכען צו איהם? אבער וואס זאל ער טאָן, וועז דער סופּפּראַיזינטענדענט, א צו'כעם'טער אדער רוהינער, פּטר'ט איהם אָפּ מיט די פּאָר ווערטער: „ניטאָ קיין ארבייט"?

ער איז אין דער פאברריק, קומען מוז ער צו דער מינוט. די גלאָק אוז שומרים זיינען שטרייניג. ער קען ניט באַשטימען די באַדינונגען פוז זיין ארבייט, ער מוז אָפּהיטען דעם באַאַבאָס'ס אינסטרוקציעס, צי זיי געפעלען איהם, צי ניט. מען פרעגט ניט זיין דעה, ער איז א פּאַרשקלאַפּטער, ער האַט ניט קיין פּערזענליכקייט.

געשלאַסען איז די פאברריק — מ'איז אויף דער גאס, אוז לעבען וויל ער, די קינדער, דאָס ווייב מאַנען. ער האַט ניט קיין ארבייט, קיינע האַפענונג אויף ארבייט. איז ער פריי?

איז אז ארבייטער — א בירגער?

א מענש?

ניין, ניין! ער איז א לוין־שקלאַף!

א גרויסע מאיאריטעט ארבייטער האבען ניט קיין אנדער אויס־וועג, ווי די פאברריק, זיי קענען זיך ניט דערהויבען איבער'ן נידעריגען מעמד פוז זייער קלאַס. אויסניגע — יע, אבער דער גאנצער קלאַס איז אונטערדריקט.

אוז דאַך האבען מענשען חוצפּה צו ווארענען אוז שרעקען די לוין־שקלאַפען, אז אין דער סאציאַליסטישער אָרדנונג וועלען זיי אָרומ־געהן פּוסט אוז פּאַס, אהן לוסט צו ארבייט אוז אהן—אינדיווידואַליטעט.

ווי מען אוז אויניידען, אז א שקלאַף, וואס האַט נאָר דאָס נויטיגסטע צום לעבען אוז ווערט באַרויבט פוז מאַהר ווערט, האַט א שטאַרקען לוסט צו ארבייט, אוז איז א שארף אויסגעדריקטע אינדי־

ספריה עסמית בשרונען
יידישע

זיך. די ארבייטער וועלען א קלאס, זיינען אין קאמף און גרייטען זיך צום לעצטען נצחון.

טריאומפירען די ארבייטער, מוזען די פארמען פון פראדוקציע און צוטיילונג רעוואלוציאנירט ווערען.

אנשטאט פריוואט אייגענטום און פראדוקציע, צוליעב פראפיט —סאציאלער אייגענטום און פראדוקציע פאר'ן געברויך. אנשטאט קאנקורענץ — הארמאנישע, קאלעקטיווע ארבייט.

די סאציאליסטישע באוועגונג איז אן ארבייטער באוועגונג, זי איז געבוירען געווארען אינ'ם ארבייטער'ס הארץ, און וועגדעט זיך צום ארבייטערס הארץ. זי איז די שטימע פונ'ם ערוואכטען קלאס, וואס רופט צום קאמף און זיג.

טוט מען א קוק, ווי שטארק דער שונא איז באפעסטיגט, און ווי אומווייסענד, פארשקלאפט און פארעמט די ארבייטער זיינען, נעמט אן א מורא פאר דער גרויסקייט פון אונזער אויפגאבע. אבער וואס טיפער מיר פארשטעהען דאס געוואלשאפטליכע לעבען, אלץ וועניגער שרעקט אונז אונזער ארבייט, פארקעהרט—די גרויסקייט פון די קאנפליקטען, די אומענדליכע פערעפעקטיוועז פון צוקונפט, באגייסטערען די מוטיגע און שטארקע, פילסט אז ביזט ניט אליין, חברים — מיט דיר אויפ'ן שלאכטפעלד, זעהסט זיי אוז — וועסט שטארקער. מיט נייעם ענטוזיאזם ציטערט דיין לייב אויף פאר דער מאיעסטעט פון מענש און ציעל.

דער סאציאליסט, וואס איז אין דער באוועגונג, לאכט זיך אויס פון הונגער אוז פארפאלגונג, פון שפאט אוז בלוטיגס. אלעס וועט ער איבערטראגען אוז טריי בלייבען דער נרויסער זאך. איהר האט ער נעאפערט זיך אז זיינע קרעפטען, ער אנטלויפט ניט, ער בלייבט.

ווארום: וואס איז דעם ארבייטער'ס מצב אין דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט?

איז ער א בירגער, אוז אין וועלכען זין?

משוגעת זיינען לעבעדיגע עדות פון דער פאַרדאַרבענהייט פון דער ארדנונג, און אלעס, וואָס די געדונגענע פארטיידיגער פון קאַפּיטאַל וועלען אונז דערצעהלען וועלן פארהילכט פון די אומענדליכע וועהנעשרייען פון די אומגליקליכע און דער גלאַקען־קלאַנג פון דער סומעדיגער גערעכטער ארדנונג.

די קאַפּיטאַליסטען לעבען אין וואוילטאָג, אין לאַנגווייל, אין קאָרופציאָן, און שטאַרבענדיג לאזען זיי איבער די רייכטימער זייערע יורשים, וואס וועלען טאַן דאס, וואס די פּאַטערס האָבען געטאָן.

די ארבייטער מיהען זיך טאָג און נאכט, אין היץ און אין קעלט און שווייס פון געזיכט. זיפצענדיג און בלוטענדיג, לעבען זיי אַפּ זייער קורצען, שווערען לעבען, וואוינען אין שמוציגע הייזלאָך, אין דער אַרימער פארשטאַרט, אין שכנות מיט פּאַרצווייפלונג, הונגער און פארברעכען. פונ׳ם ציטער פון זייערע נערוון און דער אַנשטרענגונג פון זייערע מוסקולען וועלן לעבעדיג דאס באשעפעניש פון שטיין און שטאל, די גרויזאמע פאברין. און וועלן זי שטיל — נעהען זיי ארום אהן ברויט, אהן א היים. און קומט די אלטקייט, און נעמט צו ביים ארבייטער די קראפט, שוואך זיינען געווארען די מוסקולען, אומגעלומפערט — די הענט, לאנגזאם — דער טריט, דער קערפער ציטערט, דאס אויג זעהט שלעכט, ווערט ער פארשטויסען פון זיין ברויט־געבער און צושטויסען פון לעבענס־ראד, אפער פונ׳ם קאַפּיטאַל, קינדער פון טויט.

די אוראלטע ציוויליזאציע, די מיטעלאלטערליכע, האבען נעבליהט, געהערשט אמאל — און זיינען פארגאנגען. אונזערע קאַפּיטאַליסטישע ציוויליזאציע מוז גיהן, ווי אלע טויטע. די כסדר׳דיגע ענטוויקלונג וואשט זי אפ פון דער אויבערפלאך פון לעבען. די צייט פון אינדיווידועלע ארבייט, פרייער קאנקורענץ, איינפאכע געזעצ, לאנגע שעה׳ן און ארעמע רעזולטאטען איז שוין מעהר ניטא, און וועט זיך ניט צוריקקעהרען. די ציוויליזאציע, וואס האט זיך אויפגעבויט אויף דעם דאזיגען אפגעלעבטען עקאנאמישען פונדאמענט, צופאלט. דער עקאנאמישער באזיס פון דער געזעלשאפט האלט אין איין ענדערען

געזעלשאפטס־פארמען, אפטרעטען דעם ארט א בעסערער, פאלקאמענער ארדנונג.

די צענטראליזאציע פון קאפיטאל, די קאנצענטראציע פון דער אינדוסטריע, די קאאפעראציע פון ארבייטער אינ׳ם פראדוקציאנס־פראצעס זייענען דער אנהויב פון סוף.

קאנקורענץ איז שוין איצט ניט מעהר דער לעבענס־נערוו פון מסחר. פון קאנקורענץ ווילען ניט מעהר הערען די גרויסע קאפיטאליסטען. זיי זיינען זאט מיט קאנקורענץ, קענען זיך באגעהן איהר. דזשאן ד. ראקפעלער, און זיין פרומער זוהן, און זיינע חברים, די גרויסע העכט, פארשטעהען, אז די צייט פון קאנקורענץ איז פארביי. ע, פון קאנקורענץ צוויישען ארבייטער האלטען זיי נאך אלץ שטארק—דאס מאכט די ארבייטס־קראפט ביליג. אבער די קאנקורענץ צוויישען באזונדערע צווייגען פון׳ם קאפיטאליסטישען קלאס, וואס איז געווען נויטיג און גוט אין דער פארגאנגענהייט, איז געווארען א שטערונג פאר דער ענטוויקלונג פון׳ם קאפיטאליזם. שוין דערנעהנטערט זיך די צייט, וועו זי וועט ווערען אן אוממעגליכקייט.

דאס פארפאלקאמען פון דער מאשינעריי און דער וואוקס פון דער פראדוקציאן צווינגען קאפיטאל צו קאנצענטרירען זיך, און דאס ווידער קאנצענטרירט די ארבייטער, און פאראיניגט זיי אין קאלעקטיוער ארבייט.

די קאפיטאליסטען נעמען צוזאמען זייערע פראדוקציאנס־מיטלען, די ארבייטער — זייערע ארגאניזאציאנס־קרעפטען.

דאס סיסטעם, וואס איז געווען צוגעפאסט צו די באדערפענישען פון דער געזעלשאפט, טויג איצט ניט, פון א ברכה איז עס געווארען א קללה, קאפיטאליזם שטעהט דער ציוויליזאציע אין וועג און מוז אפגעוואומט ווערען.

מיר דערקענען דעם בוים אן זיין פרוכט, און די געזעלשאפטליכע ארדנונג — אן איהרע רעזולטאטען. די פולע פרוכט פון קאפיטאליזם אנטפלעקט זיין אינערע פוילקייט, די ארדנונג האט ניט קיין רעכט אויף לעבען. מחנות וואגאבונדען, גנבים, בעטלער, זעלבסטמערדער, געפאלענע פרויען, אידיאטען — די אפער פון ארעמקייט, קראנקהייט,

מענשען׳ס ארבייט איז אָפהענגיג פון׳ם פרייז פון די נויטיגע לעבענס מיטלען".

דאָס איז קאָפּיטאַליזם. וואָר עס וועדט וועגען פרייהייט אין דער קאָפּיטאַליסטישער אָרדנונג, וווּיסט ניט, וואָס ער רעדט, אָדער שפּאָסט. די ארבייטער האָבען ניט קיין ברירה, זיי מוזען ארבייטען, כדי ניט צו שטאַרבען פון הונגער. זיי פאַרפּליצען דעם ארבייטס־מאַרק, באַזונדערס אין שלעכטע צייטען, לויפען ארום פיבעריש, זוכענדיג דעם ארבייטס־נעבער. גלייקלעך זיינען זיי וועז זיי געפינען איהם. ער דיקטירט די ארבייטס־באַדינגונגען. זיין וואָרט איז געזעץ. זיי זיינען ניט פריי. זיי מוזען שווייגען, און טאָן, וואָס מען הייסט זיי. זיי דאַרפען קעמפען פאַר פרייהייט, טאַרען ניט אָפּטרעטען; אונטערגעבען זיך איז א פערברעכען.

די נאָכט פון דער עקספּלואָאַטאַרישער אָרדנונג האָט פאַרשפּרייט איר שוואַרץ געוואַנט איבער דער וועלט, און כמעט אלע טאָפּען איז דער פינסטערניש. לייכטיג מוז וועדען, שוין זעהן מיר די זון, זי שפּרייט איהר שוואַרץ געוואַנט איבער דער וועלט, און כמעט אלע טאָפּען הענער לייכט. נאָר ניט מורא האָבען, קוקען, האָפּען. געדעכט איז שאַלאָט פערקענס־סטעטסמאַן, צורופענדיג אונז:

„מיר מאַכען צו די אויגען, גלויבען סאיז נאָך נאָכט, מיר זאָלען נאָר פארשטעהן, דאָס לייכט אָרום אונז זעהן".

די צוקונפט איז אונזערע. דער ארבייטער־קלאַס וועדט זעהענדיג, קומט צום באַוואוסטזיין פון זיין מאַכט, און אינ׳ם אויפּפלאַקערען פון זיין געדאַנק ברענט דאָס גרויסע, מעכטיגע און דאָך צופאַלענע געביידע פון קאָפּיטאַליזם. עס וועט נאָך דויערען א צייט, א לאַנגע צייט. אבער פאַלען וועט עס.

שוין איצט האָט דער שרעק פאַר׳ן קלאַסען באַוואוסטזיין פונ׳ם ארבייטער צוטרייסלט די יסודות פון דער רעגירונג און פון דער גאַנצער איראָפּעאישער ציוויליזאַציע.

דאָס קאָפּיטאַליסטישע סיסטעם האָט אָפּגעלעבט זיין צייט, ער־פילט זיין מיסיאָן און מוז פאַרשווינדען, ווי די פריהערע אָפּגעלעבטע

מייסטערהאפט באשרייבט דעם ארבייטערס לאגע קאר׳ מארקס איז זייז שניידענד־שארפער שפראך:

„דער פרייער ארבייטער פארקויפט זיך ניט מיט אמאל, נאר ביסלעכווייז. פון טאג צו טאג פארקויפט ער צהן־צוועלפ־פופצהן שעה לעבען צו דעם מענשען, וואס באצאהלט מעהר, דעם אייגענטימער פון רויה־מאטעריאל און לעבענס־מיטלען, דער ארבייטער איז לויט׳ן נעזעץ ניט פארשקלאפט צו דער ערד, אדער צום קאפיטאליסט, אבער צהנהן־צוועלף־פופצהן שעה פון זייז טאג לעבען זיינען ניט זיינע, נאר דעם ארבייט־גיבער׳ס. דער ארבייטער איז א פרייער מענש: ער מעג פארלאזען דעם באלאבאס, וועז נאר זיין הארץ גלוסט; די זעלבע רעכט האט אבער אויך דער באלאבאס; ער שיקט איהם אוועק, וועז ער קען פון איהם ניט מאכען קיין פראפיט, ווי ער וויל. אבער דער ארבייטער, וואס לעבט נאר פון זיין ארבייטס־קראפט קען ניט פארלאזען דעם נאנצען קלאס ארבייטס־נעבער, סיידען איהם איז נמאס געווארען דאס לעבען. ער איז ניט קיין אייגענטום פון דעם אדער יענעם קאפיטאליסט, ער איז פארשקלאפט צום נאנצען קאפיטאליסטישען־קלאס. נאר מעהר, ער אליין דארף נעהן זוכען זיך אן ארבייטס־גיבער, דארף אויסקלייבען דעם בעלן אפצוקויפען זיין ארבייטס־קראפט".

מארקס ערקלערט ווי דעם ארבייטער׳ס לוין ווערט באשטימט:

„דער לוין איז דער פרייז פון א באשטימטער סחורה, פון ארבייטס־קראפט. שכירות ווערען באשטימט לויט׳ן זעלבען נעזעץ, וואס אלע סחורות. אבער דער פרייז פון יעדער סחורה ווערט באשטימט אינ׳ם קאנקורענץ־קאמף צווישען קונה און פארקויפער און היינג. אפ פונ׳ם פארהעלטניש צווישען אנגעבאטענער און געפארדערטער סחורה.

„אויך דעם ארבייטערס שכירות זיינען אונטערוואורפען דעם דאזיגען נעזעץ, וואס באשטימט פרייזען; די שכירות פאלען און ווערען הער־כער לויט׳ן פארהעלטניש צווישען דעם אנבאט פון ארבייטס־העכט און דער פארדרונג אויף הענט; אבער טראץ אלע ענדערונגען, איז דער פרייז פון ארבייט אפהענגיג פון איהרע פראדוקציאנס־קאסטען, דאס הייסט פון דער ארבייט, וועלכע איז נויטיג צו פראדוצירען די דאזיגע סחורה, ארבייטס־קראפט. דער פרייז פונ׳ם

טער, וואס האבען הענט, און נאָר קיין אייגענטום, און אלעם וואָס זיי פּראדוצירען אויסער'ן לוין, איז דעם באלעבאָס'ס, ניט זייערס.

די ארבייטער אָהן אייגענטום זיינען שקלאפען פון די קאפּי־טאליסטען־אייגענטימער.

זיי קענען ארבייטען, לעבען נאָר מיט'ן ערלויבניש פון דעם קא־פּיטאליסט, ניט אנדערש. זיי דינען דעם קאפּיטאליסט, און ער בוקט זיך פאר'ן — פּראפּיט. זיין א קאפּיטאליסט הייסט יאָגען זיך נאָך — פּראפּיט. דאָס איז דער אָנהויב און סוף פון דער קאפּיטאליסטישער חכמה. דער פּראפּיט איז געטליך. העכער פון'ם ארבייטער'ס לעבען, און פרייהייט. פּראפּיט — היינט, פּראפּיט — מאָרגען. צאָר פּראפּיט הערשט אום'רחמנות'דיג! קען דער קאפּיטאליסט עקספּלואָטירען דעם ארבייטער, ערלויבט ער איהם באנוצען זיינע מאשינען; קען ער ניט, הייסט ער איהם בלייבען אין דער היים, פּארקלאפּט די טויערען פון פאבריק, און זיצט און וואַרט. ער קען זיך פּארגינען צו וואַרטען. בכלל טוט דער קאפּיטאליסט ניט קיין ניצליכע אָדער נעזעלשאפטליך־נויטיגע ארבייט. ער לאנגוויליגט זיך, אָדער הוליעט, צוקוקענדיג ווי זיינע חברים־פּאראזיטען פּרעסען אויף אייגער דעם אנדערען אינ'ם קאנקורענץ־קאמף.

די ארבייטער ברויגען אריין דעם קאפּיטאליסט די רייכטימער און ער איז גנעדיג און גרויסמוטיג גענוג צו ערלויבען זיי צו נעמען זיך ניט מעהר, און ניט ווייניגער פונ'ם לוין, וואָס קען זיי דערהאלטען ביים לעבען.

איהר קענט ניט ארבייטען מיט א מאשין, סיידען מען שמירט איהרע רעדער, מען באנייט איהרע טיילען פון צייט צו צייט. דער ארבייטער קען ניט טאן זיין ארבייט און אויסהאדוועון קינדער, צו־קונפטיגע ארבייטער, סיידען ער האט א הויז, עסענווארג, קלידונג. דאס איז דער אויל צו שמירען די רעדער פון דער מענשליכער מאשין, וואס רופט זיך ארבייטער. ס'וואל מענליך זיין צו דערפּראדוצירען דעם מענשליכען מין. דער לוין פון ארבייטער, זיינע שכירות איז פונקט דאס, אין וואס דער ארבייטער נויטיגט זיך, אום די מאשין פון מענשליכער פּראדוקציאָן זאל זיין ארבייטס־פעהיג. ער איז דער לוין־שקלאף.

דער צייטונגס־מאן, פאליטיקאן און גלח זיינען ניט מעהר ווי לאקייען פון דעם קאפיטאליסטישען־קלאס, אין אויסצולנע פאלען מעג יעדער איינער פון זיי זיין א גאנץ אויפריכטיגער מאן. מיר רייד־ען וועגען דעם כלל.

קלאר איז אונזער ענד־ציעל, און אונזער טאקטיק — אהן קאמ־פראמיסען. אפען ערקלערען מיר, אז מיר זיינען געגען דער היינטיגער ארדנונג און ווילען פארוואנדלען די כלומר'שטע רעפובליק אין אן אמת'ע רעפובליק. די סאציאלע רעוואלוציע וועט איבערגעבען דעם גאנצען פאלק די פראדוקציאנס־מיטלען, פארזיכערען יעדען דאס רעכט אויף ארבייט, און דעם גאנצען פראדוקט פון זיין ארבייט. די סאציא־ליסטישע ארדנונג וועט זיין א העכערע פארם פון געזעלשאפט, ווי די היינטיגע. דער סאציאליזם זאגט אונז אן, אז א נייע ציוויליזאציע קומט אן.

אין א קאפיטאליסטישער געזעלשאפט איז די באפעלקערונג צו־טיילט אין צוויי וויכטיגסטע קלאסען: קאפיטאליסטען און ארבייטער. די קאפיטאליסטען זיינען די מינאריטעט; די אויבערער — א מאיא־ריטעט. אבער די קאפיטאליסטען האבען אלע פראדוקציאנס־מיטלען פון לאנד: זיערע זיינען די פאבריקען און געשעפטען, טראמווייען און באהנען, טעלעפאנען און עלעקטרישע סטאנציעס, אלע נאטירליכע און קינסטליכע פראדוקציאנס־דיסטריבוציאנס־אן אויסטויש מיטלען. זיי זיינען באלעבאטים פון זאבען און — מענשען. זיי גיבען ארבייט, שטעלען, פארדינסטען, פון זיי זיינען אפהענגיג מיליאנען אלטע און יונגע, איהר און אייער שכן, אייערע גוטע בריידער און פיינד. צו זיי די אייגענטימער, פון אלע פראדוקציאנס־מיטלען, קומען אן אלע, וואס ווילען פראדוצירען און — לעבען.

אמאל איז דאס געווען אנדערש. מיט אייגענע הענט האט דער ארבייטער אין זיין אייגענעם ווארשטאט מיט אייגענעם, ניט קאמ־פליצירטען געצייג געארבייט. אבער דאס איז געווען מיט הונדערט יאהר צוריק; איצט איז פונ'ם האנט־געצייג געווארען א קלאסאלע מאשין. צו פרעמדע מאשינען זיינען צוגעשטעלט טויזענטער ארבי־

רופען די אכטונג און צוטרוי פון די ארבייטער. מיר דארפען שטרייבן אונטערשיידען די צוויי פארמען פון ארבייטער־קאמף. די סאציא־ליסטישע באוועגונג, וואס שטרעבט צו דער פאלשטענדיגער באפרייאונג פונ׳ם ארבייטער־קלאס איז זיך א זאך פאר זיך; די טרייד יוניאנים־טישע באוועגונג, אלס קאמפס־ארגאניזאציע, וואס געהט ניט ארויס פון די גרענעצען פון דער היינטיגער ארדנונג, איז זיך ווידער אן אנדער זאך. ניט מישען זיך אין די אינוועניגסטע אנגעלעגענהייטען פון די טרייד־יוניאנס, ניט מאכען זיי פאר פאליטישע קלובען. נאר זעהן דארפען מיר, אז די סאציאליסטישע באוועגונג זאל זיין שטארק, הארמאניש, אימפאנירענד, ווי עס פאסט פאר דער פארטיי פון דער באפרייאונג פונ׳ם ארבייטער־קלאס".

סאציאליזם.

אנדערע לאכען אפ פון סאציאליזם. נאך אן „׳איזם", וואס האט אנגעמאכט א טומל, אבער — ניט מעהר. צו זיינען זיי אויפריכטיג, וויסען מיר ניט. אויב יא, האבען מיר רחמנות אויף זיי. אן ארבייטער טאר אבער ניט ערלויבען זיך ניט צו וויסען, וואס איז סאציאליזם. איך בין טיף איבערצייגט, אז יעדער איינציגער ארבייטער מוז ווערען א סאציאליסט, זאל מען איהם נאר נעבען צו פארשטעהן אין קלארע ווערטער דעם תוך פון סאציאליזם. און זיינען נאך די מאסען ארבייטער ניט מיט אונז, איז עס פשוט דערפאר, וואס זיי וויסען ניט, וואס מיר ווילען. זיי האבען געהערט רידען וועגען סאציאליזם איז אנארכיע, און געוואלדטאטען און אנדערע שרעקליכע זאכען, או ניט געבענדיג זיך קיין מיה אויסצופינען דעם אמת, באשליסען זיי בעסער ניט צו מישען זיך. און נעהן זייער וועג. טאג־טעגליך ווערט דערצעהלט, וואס פאר א שרעליכע זאך סאציאליזם איז. האט דען ניט דער פאר־ליטיקאן זיין עהרענווארט נעגעבען, אז די סאציאליסטען זיינען גע־פעהרליכע יונגען, און דער גלח האט דארויף אמן געזאגט. אי, דען דאס ניט א באווייז, אז דער סאציאליזם איז פאלש?

ניין, און ווידער אמאל ניין. דאס באווייזט נאר איין זאך, נעמליך, אז דעם קאפיטאליסט שמעקט סאציאליזם גאר ניט, און אז

וועלט וועו זי קעמפט געגען א הונגער־לוין; זי האט דערוועקט דאס סאלידאריטעט־געפיהל אינם ארבייטער און שטרעבט צו באפרייען זיי פון דער נאריישער, מיזעראבעלער קאנקורענץ, וואס האט זיי גע־מאכט פאר שקלאפען פון קאפיטאל; די יוניאן גרייט צו, און גלייכט אוים דעם וועג צו דער קאאפעראטיוור וועלט. דאס איז אלץ ריכטיג, אבער ניט וויניגער ריכטיג איז, דאס דער יוניאניזם קען ניט לייזען דאס ארבייטער־פראבלעם, און קען ניט זיין דער ענד־ציעל פון'ם ארבייטער קאמף. דער יוניאניזם איז א גוטער פארטיידיגונגס־מיטל איז דער קאפיטאליסטישער ארדנונג, וועלט ארויסגערופען פון איהר, אבער מיר ווילען די גאנצע ארדנונג ניט.

„די ארגאניזירטע ארבייטער האבען אן אינסטינקט, וואס איז העכער פון זייער פארשטאנד, און פון דער לאגיק פון די אלע אינ־טעליגענטען, דרשנים און בטלנים, אן אינסטינקט, וואס זאגט זיי, אז אלע ארבייטער זיינען איין קלאס, און האבען איין שיקזאל, אז זייער קאמף אין פארשידענע לענדער איז נאר פארשידענארטיג אין פארם, אבער דער זעלבער אין זיין היסטארישען זין, אז ס'איז ניטא קיין רעטונג פאר'ן איינצעלנעם ארבייטער אויסער דער באפרייאונג פון אלע ארבייטער פון קאפיטאליזם.

„וועלען די ארבייטער ניט פארשטאהן, אז זיי מוזען קעמפען פאר זייערע אוממיטעלבארע אינטערעסען און דערביי זיין אין דער סאציאליסטישער באוועגונג און צוגרייטען אלץ פאר דער קומענדיגער געזעלשאפט, איז אומזיסט זייער קאמף, ער פיהרט צו גארניט און קען ניט שאדען דעם קאפיטאליסטען־קלאס.

„עס איז ניט ווייניג, אז די יוניאניסטען זאלען טעארעטיש אנערקענען די סאציאליסטישע פרינציפען. אזעלכע רעוואלוציאנען האבען א קלייגעם ווערט. דער סאציאליסט דארף זיך אויך ניט חנפ'ע־נען צו די ארגאניזירטע ארבייטער, און ניט מישען זיך אין דער טעג־נישער זייט פון'ם יוניאניסטישען קאמף און ארגאניזאציע. בעסער לאזען די יוניאניסטען טאן זייער ארבייט אונטערשטיצענדיג דעם עקאנאמישען קאמף מיט אלע קרעפטען, און פארשטארקענדיג אין דער זעלבער צייט די קראפט פון דער פאליטישער באוועגונג זי זאל ארויס־

בוידע זיינען פיינדליך צו ארבייטער. אנטקעגען די דאזיגע עקאנא־מישע און פאליטישע פאקטארען שטעלען די ארבייטער ארוים זייערע יוניאנס, אלס זייער עקאנאמישע, זייער סאציאליסטישע פארטיי, אלס זייער פאליטישע פארטרעטונג.

די סאציאליסטישע ארבייט איז פאליטיש פאר'ן ארבייטער דאס, וואס די יוניאן איז — אינדוסטריעל; די סאציאליסטישע פארטיי איז די פארטיי פון זיין קלאס, די יוניאן איז די פארטרעטערין פון זיין פאר. די יוניאן באשרייבט זיך מיט די ארבייטער פון איין פאך אדער אינדוסטריע; די סאציאליסטישע פארטיי נעמט ארום ארבייטער פון אלע פאכען. נאך א וויכטיגער אונטערשייד: די יוניאן וויל פאר־בעסערען די לעבענס־באדינגונגען אין דער היינטיגער קאפיטאליסטי־שער אדנונג, און די פארטיי שטרעבט צו עראבערען די פאליטישע מאכט פון דער נאציאן, אפשאפען קאפיטאליזם און איבערגעבען די ארבייטער די הערשאפט. ניט נאר דארפען ניט די פארטיי און די טרייד־יוניאניסטישע באוועגונג קומען אין צוואמענשטויס, נאר פאר־קעהרט, זיי דארפען העלפען איינער דעם אנדערען. נאך אמאל מוז געזאגט ווערען, אז די יוניאן דארף ניט ווערען א פאליטישע ארגאני־זאציע, און די סאציאליסטישע פארטיי א טרייד־יוניאן. יעדע פון זיי האט זיך איהרע פונקציעס; יעדע — איהר אויגענע ראל. די יוניאן האט צו טאן מיט פאך פראבלעמען, די פארטיי — מיט פאליטיק. די יוניאן גרייט צו די ארבייטער צו זייער צוקונפטיגער ראלע, מאכט זיי פעהיג צו רעגולירען אויף א דעמאקראטישען וועג דעם פראדוק־ציאנס־פראצעס; די פארטיי רעקרוטירט און לערנט די פאליטישע ארמיי, וואס ווערט עראבערען די פאליטישע פעסטונגען פון קאפיטאל, פארכאפען די רעגירונגס־מאכט, איבערגעבען זיי דעם ארבייטער־קלאס, דעם פאלק.

וועגען די באציהונגען פון יוניאן צו פארטיי שרייבט דושארדוש ה. הערראן שארף און קלאר פאלגענדעם: „פון איין זייט דארף מען נעדיינקען, אז די יוניאן איז אויפ'ן שלאכטפעלד, אינ'ם קלאסענ־קאמף. די יוניאן דערלאזט ניט די ראד פון קאפיטאליזם צו צוטרעטען ארבייטער־לעבענס; זי רייסט אפ פון קאפיטאל א טהייל פון מעהר־

ביידע צדדים זיינען ארגאניזירט אין דעם קלאסען־קאמף, אבער די קאפיטאליסטען זיינען בעסער און שטארקער ארגאניזירט ווי די ארבייטער. ערשטענס, זיינען די קאפיטאליסטען וועניג אין צאהל, און די ארבייטער צעהלען זיך אין די מיליאנען. צווייטענס, האבען די קאפיטאליסטען אויף זייער זייט די פעהיגסטע און בעסטע קעפ; זיי קענען גוט באצאהלען. די ארבייטער זיינען ארעם און ענדליך זיינען די קאפיטאליסטען די אייגענטימער פון אלע פראדוקציאנס־מיטלען, שטעלען, פאדינסטען; די ארבייטער מוזען אנקומען צו זיי. דאס אלץ גיט ניט נאר א גרויסען פארטייל די קאפיטאליסטען, נאר פארזיכערט זיי דעם נצחון אין דער געגענווארט.

די ארבייטער זיינען ארעם און אונווישענד, זיי זיינען אבער די גרויסע מאיאריטעט; זיי זיינען א מאכט, נאר זיי ווייסען דערפון ניט. דאס וויכטיגסטע איז: געבען זיי דאס באווייאוסטזיין פון זייער קראפט.

דער ארבייטער־קלאס, און נאר ער, טוט די פראדוקטיווע ארבייט, באשאפט דעם מעהר־ווערט, פראדוצירט אלע רייכטימער. די ארבייטער—ד. ה. די וואס ארבייטען מיט זייערע הענט, אדער מיט זייער מאדד, אדער מיט בוידע, — זיי זיינען דער אויניגער עלעמענט פון דער געזעלשאפט, וואס אהן איהם קען זי זיך אבסאלוט ניט באגעהן. דער עלעמענט וועט איבערלעבען אלע אנדערע, ער וועט בלייבען דער זיגער.

ביידע קלאסען שטעהען אנטקעגען אויניער דעם אנדערען. אבער די ארבייטער־ארגאניזאציע איז נאך ניט קיין פאלקאמענע, ריכטיגער— דער ארבייטער־קלאס הויבט זיך ערשט אן צו ארגאניזירען. אויפ'ן עקא־נאמישען פעלד האבען די קאפיטאליסטען זייערע פאבריקאנטען־אסאם־יאציעס, בירגערלעאנסען און ענדליך די סיווויק פעדעריישאן אויפ'ן פאליטישען פעלד זיינען זיי פארטראטען פון די רעפובליקאנער און דעמאקראטישע פארטייען. די רעפובליקאנער פארטי פארטיידיגט די אינטערעסען פון גרויס־קאפיטאל, די דעמאקראטישע — פון קליין־קאפיטאל, אבער בוידע זיינען קאפיטאליסטיש אין גייסט און ריכטונג,

די יוניאָן איז ניט, אוּן דאַרף ניט זיין, קיין פּאָליטישע מאַשין; זי דאַרף ניט אוסגענוצט ווערען פּאַר פּאָליטישע צוועקען. רייַדענדיג וועגען דער פּאָליטישער טעטיגקייט פון ס׳ארבייטער־קלאַס, ווילן מיר ניט נאָר ניט פּאַרוואַנדלען די יוניאָן איז א פּאָליטישע ארגאַניזאַציע, נאָר מיר זיינען שטאַרק נעגנער פון אוא טאַקטיק.

די יוניאָן איז אן עקאָנאָמישע ארגאַניזאַציע, און אלס אזעלכע, א נויטיגער טייל, אָבער נאָר א טייל פון דער ארבייטער־באוועגונג. זי האט איהר אייגענעם ווירקונגס־קרייז, איהר אייגענע טאַקטיק, און איז באלעמאָם פּאַר זיך, אין איהר עקאָנאָמישער ארבייט.

אבער די ארבייטער באוועגונג האט אויך א פּאָליטישע זייט, אוּן דער יוניאָניסט מוז באַגרייפען דעם פולען ווערט פון דער פּאָליטישער זייט פון באוועגונג, ער דאַרף אויך די פּאָליטישע זייט זהן יוניאָניזירען, ניט ווייניגער פון דער עקאָנאָמישער. דער, וואָס שטימט פּאַר אן ארבייטער־פיינדליכע פּארטיי, איז א סטריק־ברעכער אינ׳ם פּאָליטישען זין. איהר קענט ניט שטעהן א גאַנצען יאָהר פּאַר אייערע יוניאָן פּאדערונגען, און אינ׳ם וואָהל־טאָג נידערשטימען זיי.

דער טרייד־יוניאָניזם איז אן אויסדרוק פון דער עקאָנאָמישער מאַכט פון ס׳ארבייטער קלאַס, די סאָציאָליסטישע פּארטיי פּארטרעט זיין פּאָליטישע מאַכט. דער פּארשטענדיגער טרייד־יוניאָניסט באַנוצט זיך אי מיט דער עקאָנאָמישער, אי מיט דער פּאָליטישער מאַכט אינ׳ם קאַמף מיט׳ן קאַפּיטאַל. איהם איז קלאָר, אז דער קאַמף צווישען ארבייט און קאַפּיטאַל איז א קלאַסען־קאַמף, אז די ארבייטער זיינען די גרויסע מאיאריטעט און קענען אויספיהרען אלץ. די צרה איז, וואָס א טייל איז אין די יוניאָנס, א טייל אויסער זיי, א טייל — אין דער פּאָליטישער פּארטיי, א טייל — אין אן אנדערער. די צוטיילונג מאַכט זיי שוואַך. דאַרף מען זיך פּאַראיניגען אויפ׳ן יסוד פון אלגעמיינע קלאַסען־פּאדערונגען און טריי זיין זיי יעדען טאָג פון יאָהר, דעם וואָהל־טאָג אריינגערעכענט. וועד עס פּארלאָזט די פּאָליטישע פּארטיי פון זיין קלאַס, איז א פּארדעטער פונ׳ם קלאַס און א שונא זיך און זיינע אייגענע.

די ארבייטער באוועגונג, וויל אין איהר שפּיץ איך מיין אייניגע האפנונג אויף דער צוקונפט פון דעמאקראטיע".

וועגדעל פילעפּס איז געווען גערעכט. ער האָט פּראָפיסגעזעהן די צוקונפט. ער האָט געפּיהלט, אז נאָר די ארבייטער באוועגונג קען דעמאקראטיזירען אויף אן אמת די נעזעלשאפט און באפרייען די מענשהייט.

אין דער דערמאָנטער רעדע האָט ער געזאָגט נאָך פּאָלגענדע ווערטער, וואס יעדער טרייד יוניאניסט דארף שטענדיג געדיינקען: „ווען אייער באוועגונג ניט האבען די מאכט, די עקאָנאָמישע און פּאָליטישע, איז די דעמאקראטישע פרייהייט פון אונזערע פּראיזיגטע שטאטען טויט".

איהר הערט חברים טרייד־יוניאָניסטען, מיר מוזען האבע אויך די פּאָליטישע מאכט. די אלע געשרייען „נאָר ניט קיין פּאָליטיק אין דער יוניאָן", „שלעפּט ניט אריין פּאָליטיק צו אונז", „מאכט ניט פון דער יוניאָן אן עק פון דער פּאָליטישער פּארטיי", שטאמען אדער פון אומווויסענהייט, אדער אומעהרליכקייט, אדער ביידע צוזאמען. די ווערטער ווערען איבערגע'חזר'ט פון יעדען קלייגעם און גרויסען פּאָליטיקאָן אין לאנד. דער צוועק איז צו נארען און פּארפיהרען די ארבייטער. די דאזיגע קנעכט פון'ם קאפּיטאליסטען־קלאס ארט אב־סאלוט ניט, צו ווען די פּאָליטישע טעטיגקייט שאדען די יוניאָן אין איהר ארבייט. זיי האבען אימער מורא, אז דער ארבייטער קלאס זאל זיך ניט באטיילינען אין פּאָליטישען לעבען אלס זעלבסטשטענדיגער קלאס און ניט אויפבויען זיין אייגענע פּארטיי. דעריבער טאקע שפּאָרען זיי ניט קיין צייט און אנשטרענגונג און זעהען אויפצורייצען די יוניאָניסטען געגען דער פּאָליטישער פּארטיי פון'ם ארבייטער קלאס און וואָרנען זיי געגען דער גרויסער, סאציאליסטישער געפּאהר.

וויכטיגער פון אלץ איז דער יוניאָניסט זאל טראכטען זעלבסט־שטענדיג, דאמאלס קענען אויף איהם ניט האבען קיין ווירקונג די פּאָליטישע אונטערשטופּער און משרתים פון קאפּיטאל, ניט אין דער ארבייטער־באוועגונג און ניט אויסער איהר.

מארקס האט, שארף געזעהן די באשרענקונגען פון דער טרייד־יוניאניסטישעם ארבייט און ער האט אנגעצייכענט שוין לאנג צוריק די ריכטונג וועלכע די באוועגונג דארף אננעמען. אין דער זעלבער צייט, זאגט ער, דארף דער ארבייטער קלאס ניט איבערטרייבען די ענדגילטיגע רעזולטאטען פון'ם טעגליכען קאמף. די ארבייטער דארפען ניט פארגעסען, אז מיט דער הילף פון דער יוניאן באקעמפען זיי נאר רעזולטאטען, ווירקונגען, און ניט די טיפע אורזאכען, אז זיי פאר־האלטען די בארג־אראפ טענדענץ. זיי קענען אבער ניט ענדערען די ריכטונג פון דער טענדענץ, אויב זיי וועגדען אן האלבע מיטלען און היילען ניט די קראנקהייט. זיי דארפען זיך דאריבער ניט באשרייענקען נאר אויף די דאזיגע אומפארמיידליכע קלייניע שלאכטען, וועלכע ענט־שטעהען פון די שטענדיגע אנפאלען פון קאפיטאל און ענדערונגען פון פארהעלטניסען אויף דעם מארק פון ארבייט און סחורה. זיי דאר־פען פארשטעהן, אז טראץ די אלע צרות, וואס זיינען פארבונדען מיט'ן קאפיטאליזם, באשאפט ער דאך אין דער זעלבער צייט מאטעריעלע באדינגונגען און סאציאלע פארמען, וואס גילטען פאר דער סאציאלער באניאונג פון דער געזעלשאפט. אנשטאט דעם קאנסערוואטיוון לאזונג: אן עהרליכען טאג־לוין פאר אן עהרליכען טאג ארבייט, דארפען זיי אויפשרייבען אויף זייער פאהן דאס רעוואלוציאנערע וואָרט: נידער מיט דער לוין־ארבייט סיסטעם!

„די טרייד־יוניאנס זיינען גוטע ווידערשטאנדס־צענטרען אינ'ם קאמף מיט'ן קאפיטאל. שלעכט באנוצענדיג זיך מיט זייער קראפט, מאכען זיי פעהלער, און כאפען אפט מפלות. אבער דער גרעסטער, שטענדיגער פעהלער זייערער איז דאס, וואס זיי באגרענעצען זיך מיט'ן טענליכען גאריללא־קאמף, אנשטאט אויסצונוצען זייערע ריזא־ניזירטע קרעפטען פאר דער באפרייאונג פון'ם ארבייטער קלאס, פאר דער אפשאפונג פון דער היינטיגער געזעלשאפט".

רייד־עגדיג אין אפריל מאנאט 1872 פאר די „ריטער פון הייליגען קריספין", האט וועגדעל פיליפס, דער בארימטער אראטאר און לויד־עג־שאפטליכער פיינד פון יעדער שקלאפערייי, נעזאגט: „איך באגריס

ער דעזאַרגאַניזירט זיי. ער צוטיילט זיי, שוואַכט אָפּ זייערע קרעפטען, רופט אַרויס אומעטלעכע צואמענשטויסען. די היינטיגע, איינציג־צוגעפאַסטע אַרגאַניזאַציאָנס־פאָרם איז די אינדוסטריעלע; דער פאָר האָט זיך זייַן אויטאַמאַטיע, זיינע רעכט, אַבער העכער און בילכער זיינען די אינטערעסען פון׳ם גאַנצען; קאַנפליקטען זיינען מעגליך, אַבער זיי קענען אויסגעמידען ווערען. די אלטע פאָר־אַרגאַניזאַציע אַבער איז נאָר אַן אַנדערער נאָמען פאַר אינערליכע מלחמות, אייביגע טענות אוו — צופאַלונג.

די אַרגאַניזאַציע פון די אַרבייטער האָט א גרויסע באַדייטונג וועז זי ענטוויקעלט, ווען זי פאַרהאַלט ניט די אויפקלערונג, די אמת׳ע אויסבילדונג פון׳ם אַרבייטער.

אומווייסענהייט פאַראייניגט ניט. די טרייד־יוניאַניסטען דאַרפען וויסען, די פולע באַדייטונג, די אלגעמיינע ציעלען פון דער אַרבייטער באַוועגונג. זיי דאַרפען פאַרשטאַנען דעם פּראָגראַם פון דער באַוועגונג. די אַרבייטער באַוועגונג איז עפּעס מעהר, אומעגליך גרעסער פון די קלייַנע לויז־העכערונגען; זי איז מעהר ווי די סטרייקס, וועלכע פיהרען צו די לויז־העכערונגען. טוענדיג אלעס מעגליכעס צו פאַרבעסערען אוממיטלבאַר זייער לאָגע, דאַרפען זיי שטרעבען צו העכערס, צו דער פאלשטענדיגער אפשאפונג פון דער היינטיגער אַרדנונג.

קאַרל מאַרקס זאָגט: „די אלגעמיינע טענדענץ פון דער קאַפּי־טאליסטישער פראַדוקציאָן איז ניט צו העכערען, נאָר צו פאַרקלענערען דעם אַרבייטערס לויז, אוו טרייבען אַראָפּ ביז׳ן מינימום דעם ווערט פון דער אַרבייט. דאַרף דען דער אַרבייטער, ווייל די אלגעמיינע טענ־דענץ איז אזא, אפּזאָגען זיך פון יערען ווידערשטאַנד געגען דעם אַנפאַל פון קאַפּיטאַל, אוו אויפהערען צו באַנוצען זיך מיט די מעגליכקייטען פון א צייטווייליגער פאַרבעסערונג פון זיין לאָגע? זאלען דאָס די אַר־בייטער טאָן, וועלען זיי אַראָפּגעשטויסען ווערען צו דער מדרגה פון מיזעראַבעלע, אומגליקליכע, נעבעכדיגע ברואים. אפּטרעטענדיג פאַר׳ן קאַפּיטאַל איז טאג־טעגליכען קאַמף, וואלטען די אַרבייטער זיכער אומפעהיג געווארען צו א בריידטערער באַוועגונג".

זיי האבען נעזוכהן נאוועראָרס, ארעסטירענדיג אומגעוועצליך פרידליכע ארבייטער, פאַרשפּארענדיג זיי אין עקעלהאפטע געפענגענישען מיט'ן איינציגען צוועק צו צוברעכען זייערע יוניאָנס.

זיי האבען נעזוכהן דאָס העכסטע געריכט אין די הענט פון קאַפּיטאַליסטען, טויב צו די פאדערונגען פון די ארבייטער. ריכטער, געוועזענע קאַרפּאַראַציע־אדוואָקאַטען, וואָס פאַרדאַנקען זייער אמט דער רעקאָמענדאַציע פון זייערע באַלעבאַטים, פייערליך דרש'נענדיג וועגען דער אומבאַפּלעקטער רייניקייט פון אונזערע געריכטס אינסטיטוציעס.

זיי האבען נעזוכהן די העכסטע געריכטען פון אייניצלנע שטאַטען ערקלערענדיג אומקאָנסטיטוציאָנעל די לעצטע רעשט פון נעזעץ, וואָס באשיצען די ארבייטער ארגאַניזאַציעס און זייערע מיטגלידער.

דאָס און פיעל אַנדערעס האבען די יוניאָניסטען נעזוכהן, און נאך וועלען זיי מוזען קוקען לאַנג און אויפמערקזאם, איידער עס וועלען זיך עפענען זייערע אויגען. אונז טהוט וועה דאָס הארץ, וואָס צרות און פאַרפאַלגונגען נאָר קאָנען זיי פיהרען צום ציל, אבער דאָס איז דער איינציגער וועג, וואָס מאכט זיי זעהענדיג, דענקענדיג, און א פאקט איז, אז יעדעס אומרעכט, וואָס וועלט נעטאָן די איינגע'עקש'נטע יוניאָניסטען, דערנעהנטערט דעם טאָג פון זייער פאַלשטענדיגער באַפרייאונג.

דער איינגער פאַך־יוניאָניזם פון דער פאַרגאַנגענהייט איז שוין מעהר ניט צוגעפאסט צו היינטיגע באדינגונגען. וועלט ס'לייקענט דאָס איז א בלינדער, וואָס זעהט ניט וואָס עס טהוט זיך ארום איהם. האַלטען יעדען פאך אין זיינע ד' אמות, אפטיילען איהם פון אַנדערע איז דער־צייט, וואָס די גרענעץ־ליניען צווישען פאכען פארשווינדען, און זיי וועלען אלע פארמישט און פארבונדען אינ'ם פראצעס פון דער אינדוסטריעלער ענטוויקלונג, איז ניט וויניגער נאריש און אבסורד, ווי פרואווז פונאַנדערטיילען די וועלען פונ'ם אייביג־שוימענדען ים.

אין א היינטיגער פאַבריק ארבייטען צוזאמען מענשען פון הונדערטער פאכען; דער, וואָס צואוואַרפט זיי אין הונדערטער פאַרשידענע זעלבסטשטענדיגע יוניאָנס, ארגאַניזירט ניט די ארבייטער,

אויך א פאליטישע באוועגונג, אז דער ארבייטער קלאס מוז זיך ארגא־
ניזירען פאליטיש, אינ׳ם קאמף מיט דער קאפיטאליסטישער רעגירונג
און געזעלשאפטס־ארדנונג.

לאנגזאם לערנען די יוניאניסטען, אבער סוף כל סוף מוזען זיי
קליגער ווערען פון די קלעפ, וואס זיי כאפען פון אלעמען, און זיי
האבען נאר ניט אלע קלעפ געקראגען.

זיי האבען געזוכן: א דעמאקראטישער פרעזידענט פון די פאר־
אייניגטע שטאטען ברעכט די קאנסטיטוציע און שיקט אריבער פע־
דעראלע סאלדאטען אין אן אויטאנאמען שטאט צו אונטערדריקען
די ארגאניזאציע פון פרידליכע ארבייטער, ניט קוקענדיג אויפ׳ן פרא־
טעסט פונ׳ם גאווערנאר פונ׳ם שטאט און איהר באפעלקערונג.

זיי האבען געזוכן: א רעפובליקאנער פרעזידענט שטעהט אן
א זייט און ווייל ניט אריינמישען זיך, אין דער צייט ווען די מילי־
טעריש מאכט פונ׳ם קאפיטאליסטישען־קלאס כאפט פאר׳ן האלז א
פרייען שטאט, רואינירט זיין אדמיניסטראציע און איז זיך שענדליך
נוקם אן אונבאוואפענטע ארבייטער.

זיי האבען געזוכן: א געמישטער רעפובליקאניש־דעמאקראטי־
שער קאנגרעס נעמט אן אמיליטער־פארשלאג, וואס מאכט פון יערען
פרייען בירגער א סאלדאט, און פונ׳ם פרעזידענט — א מיליטערישען
דיקטאטאר.

זיי האבען געזוכן: א קאנגרעס האלט אין איין צוזאגען גליקען
ארבייטער־ארגאניזאציעס, און האלט ניט ווארט. מאכט דעם אנשטעל
פון ארבייטער־פריינדליכקייט, זייענדיג פארבונדען מיט א פארשפרע־
כען ניט צו דערלאזען קיין שום געזעץ, וואס קען זיין ניצליך די ار־
בייטער. דער שיקאל פונ׳ם אנטי־אינדזשאנקשאן־געזעץ און אכט
שטונדיגען ארבייטס־טאג איז א גוטע אילוסטראציע פונ׳ם פארראט
צו די ארבייטער אינטערעסען און פאלשקייט פון דער העכסטער גע־
זעצגעבענדער קערפערשאפט פון לאנד.

זיי האבען געזוכן דעמאקראטישע און רעפובליקאנישע גאווער־
נארס ארויסרופענדיג מיליץ גענען ארבייטער אויפ׳ן פארלאנג פון
קאפיטאליסטען.

שאָן, שטענדיג טרעפט עס אין ציל, קיינער קען ניט אַנטרונען וועדען פון דעם. די קאָפּיטאַליסטען קאָנטראָלירען פּאָלשטענדיג די אינדושאָנקשאָן־ארטיקעריע; דער ריכטער דאַרף נאָר אָנלאָדען די אינדושאָנקשאָן־קאָנאָנעז, און די אַרבייטער צולויפען זיך.

ביסלעכווייז רייסט זיך די אינדושאָנקשאָן אריין אין שטאַרקער אינ׳ם עקאָנאָמישען קאָמף, וואָס וועדט אָנגעפיהרט פון די טרייד־יוניאָנס. זי באַגרעניצט די רעכט פון דער אַרגאָניזאַציע, שוואַכט אָפּ איהר קראָפט, גראָבט אונטער איהר עקזיסטענץ. דאָס טוט דאָס גע־ריכט אינ׳ם נאָמען פון אינסטיטוציעס, וואָס אָנשטאָט צו באַשיצען, האָט עס זיי פאַרראָטען אומפאַרשעמט אין די אינטערעסען פון די מאָנאָטעז פון קאָפּיטאַל.

מען האָט אַרויסגענעבען אינדושאָנקשאָנס וואָס האָבען פאַרבאָ־טען גאָנצע אַרגאָניזאַציעס און זייערע מיטגלידער צו סטרייקען, באַי־קאָטירען אימיצען, העלפען מאָנאָריעל חברים־סטרייקער, שטיצען אייגענע מיטגלידער. זיי האָבען פאַרוואָגט אַרבייטער ניט צו וואָגען אַרויסצוטרייבען שפּאָנען פון דער אַרגאָניזאַציע, אַרומגעהן איבער׳ן טראָטואַר, אַפּהאַלטען מיטינגען, פאַרוואַלען זיך אין עפענטליכע פלעצער, ריידען מיט אַרבייטער, וואָס האָבען פאַרנומען אָדער ווילען פאַר נעמען זייער אָרט. זיי האָבען געשראָקען מיט גרויסע שטראָפען פאַר טאָן וואָס ניט איז צו באַגרענעצען דאָס זעלבסט פאַרשטענדליכע רעכט פון׳ם קאָפּיטאַליסט צו אַרגאָניזירען זיין פאַבריק ווי ער וויל אוו פיהרען זיך ווי עס לויבט זיך איהם בעסער.

די נעריכטען האָבען אַרויסגעריסען פון׳ם אַרבייטער׳ס האַנט יעדען געווער אין עקאָנאָמישען קאָמף אוו איבערגעגעבען איהם, אוו אומכאַשיצטען, צו עקספּלואָאַטאַרען אין די הענט. די נעריכטען זיינען דערגאַנגען אזוי ווייט אין זייער אונטערדריקונגס־פאָליטיק, אז די אַרבייטער האָבען זיך געמוזט דערמאָנען אָן דער פאָליטישער קראָפט וואָס איז געוג שטאַרק ניט נאָר צו ענטוואָפענען דעם שונא, נאָר צו פאַרטרייבען איהם אינגאַנצען פון׳ם שלאַכטפעלד. זיי הויבען אָן צו פאַרשטעהן דעם קלאַסען־כאַראַקטער פון אונזער קאָפּיטאַליסטישער רע־גירונג, זיי איבערציגען זיך, אז די אַרבייטער באַוועגונג מוז זיין

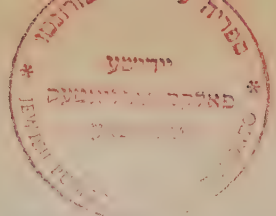

צו קריגען זיך מיט די קאפיטאליסטען, אנהויבען זיך מיט זיי. טוט ניט דער ארבייטער־פיהרער דעם ווילען פון די קאפיטאליסטען, איז ער ניט געגנוג בויגיג, ווערט זיין פאפולאריטעט אין די קאפיטאליסטישע קרייזען אפגעשוואכט, און ער ווערט גאר שנעל א פיהרער — אהן אן ארגאניזאציע און אמט.

פעטער מ. ארטור, פון דער ברודערשאפט פון לאקאמאטיוו מאשיניסטען איז געווען א כאראקטעריסטישער פארטרעטער פון דעם דאזיגען טיפ ארבייטער־פיהרער. אפט האט ער געהאט געגען זיך די שטארקסטע אפאזיציע פון די ארבייטער, אבער ער איז געווען א חשוב'ער מענש ביי די אייזענבאהן־קאנפראציעס. און עס איז פאקטיש געווען אוממעגליך פטור צו ווערען פון איהם. וואלט ער געווען א ראדיקאל, געשטאנען אין גאנצען אויף דער זייט פון די מאשיניסטען, וואלט שוין פון איהם לאנג קיין זכר ניט געבליבען אין זיין יוניאן.

א שרעליכע ווירקונג אויפ'ן ארבייטער־פיהרער האט אויך די קאפיטאליסטישע פרעסע; זי רעדט איהם איבער מיט איהרע האניזסע רייד, טעראריזירט איהם מיט איהרע אנפאלען, מאכט איהם אומזיכער, קנעכטיש און דערשראקען.

די היינטיגע טרייד־יוניאניסטישע באוועגונג האט ניט ווייניג שונאים, אינווענדיגסטע און אויסווענדיגסטע. אנדערע פאלען אן אויפ'ן טרייד־יוניאניזם אפען, אנדערע — באהאלטענערהייט. אלע האבען אבער איין ציל: א תל צו מאכען פון דער גאנצער באוועגונג, אדער אפשוואכען איהר מעגליכע קאמפס־קראפט. זיי שטעלען זי כאר אין א פאלשען ליכט, און דיסקרעדיטירען די אמת'ע פריינד פון יוניאניזם, וואס האבען ניט קיין מורא פאר די קאפיטאליסטען און האלטען אין איין אנווייזען די אייניגיג, אמת'ע ריכטונג, וואס פיהרט צום זיעג פון'ם ארבייטער־קלאס.

די אפענע שונאים פון'ם יוניאניזם האבען די לעצטע פאר יאהר איינגעפיהרט נייע, אומגעווענליכע קאמפס־מיטלען. פריוואט־ארמיי־עו, פינקערטאנער, פריוואט־פאליציסטען זיינען ארויף פון מארק. צו וואס דארף מען געוואלדטאטען? טוען דאך די געריכטען דאס זעלבע, אהן טומעל, סיסטעמאטיש, זיכער. דאס נייע מיטל איז: אינדושאנק־

דער פּראָפּעט פון זיין קלאַס, דער פּייער־זאַל פון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט.

מאַרק האַננאַ האָט ניט דערלעבט די פאַרווירקליכונג פון זיין חלום, פונ׳ם גוטהאַרציגען, גוטמוטיגען קאַפּיטאַליזם. עס האָט זיך אויך ניט דערפיהלט דער וואונש פון זיינע טרייד־יוניאָניסטישע נאכשלעפערס און קאַפּיטאַליסטישע פריינד: ער איז ניט געווארען פרעדענט פון די פאַראייניגטע שטאַטען, דערפאר האָט ער נאָך מיט זיינע אייגענע אויגען געזעהן די וואַלקענס פון סאָציאַלער רעוואָלוציע אויפֿן פּאָליטישען הימעל, און געוואָלט אָפּווענדען די געפאהר, אָדער כאטש אָפּלייגען דעם קריזיס. האַננאַ׳ן האָט ניט געשמעקט א מאָדערנע, רעוואָלוציאָנערע טרייד־יוניאָניסטישע באַוועגונג. די טרייד־יוניאָניסטישע אָרגאַניזאַציעס דאַרפען זיין ריין טרייד־יוניאָניסטישע, אָפּהיטען אַלע אָמאַליגע ענגע טראַדיציעס, ניט בייטען, חלילה, די טאַקטיק אָדער פּאַרמען פון קאַמף, אָרגאַניזאַציע, אָנטלויפען פון פּאָליטיק וויִ פון פייער, און זיין פּאַרזיכטיג, ניט אַננעמען זיך מיט סאָציאַליזם, די פּעסט פון דער צייט, וואָס איהר אָטעם איז צופּאַלונג, און יעדער ריהר — טויט.

דאָס איז אויך די פּאָליטיק פון האַננאַ׳ס וויניגער באַגאַבטע תלמידים, וואָס זעצען פּאָרט זיין אָרבייט. ניט אַנדערש קוקט אויפֿן יוניאָניזם דער צייטונגס־מאַן, דער גלח און דער פּאָליטיקאַן. און דאָס שענדליכסטע איז, וואָס דאָס איז אויך די פּאָליטיק פון די טרייד־יוניאַן פיהרער, וואָס זיינען גליכצייטיג די „לייטענאַנטען" פון קאַפּיטאַל, און די פיהרער פון די אַרבייטער און וויל׳ען פאַר אייניגען דאָס אוממעגליכע, די ענטגעגענגעזעצטע אינטערעסען פון די פיינדליכע קלאַסען. מיר וויל׳ען ניט זאגען, אז די דאָזיגע אָרבייט־פיהרער זיינען קאָרופּטע און פאַרקויפּטע מענשען. אָפּט הערען מיר אויסכע באַשולדיגונגען, אָבער לויט אונזער ערפאַהרונג זיינען עס מייסטענס אומגערעכטע און גרונדלאָזע באַשולדיגונגען. מיר טאָרען ניט מאַכען שולדיגע שווערע באַשולדיגונגען געגען א פיהרער, סיידען מיר זיינען איבערצייגט, אוו האָבען זיכערע באַווייזען, אז ער איז שולדיג. דאָס אָבער מעגען מיר זיכער זאגען, אז די דאָזיגע אָרבייטער־פיהרער האָבען מורא

די טרייד־יוניאַניסטישע באוועגונג האָט ניט ערפילט אַלע אונזערע האָפענונגען, אַבער דערפאַר טאָר מען זי ניט מבטל זיין. דאָס ערנסטע אין וואָס מיר קענען זי באשולדיגען איז דאָס, וואָס זי איז אָפּגעשטאַנען פון דער צייט, האָט ניט אין זיך דעם פּראָגרעסיוון גייסט, אָהן וועלכען זי קען זיך ניט דערהויבען צו א העכערער מדרגה אוו ברייננען דעם מאקסימום נוצען. די אורזאַכען פון דער ערשיינונג וועלען מיר פּרואוון צו פּארשטעהן.

וועו די ארבייטער האָבען אַרגאַניזירט יוניאָנס, האָבען די קאַפּיטאַליסטען געטאָן אַלעס, וואָס זיי האָבען געקענט צו דערשטיקען די רעבעליאָן. זיי האָבען אָבער ניט געקענט אויסלעשען דעם פייער; פונ׳ם גליהענדען אש רייסען זיך ארויס פונקען אַלץ שטאַרקער. דער קאַפּיטאַליסטישער קלאַס איז אַנגעשראָקען. קליגערע, וואָס האָבען געהאַט א טיפערען קוק, האָבען פארשטאַנען, אז אויסראָטען די יוניאָן־באוועגונג איז אוממעגליך. זיי האָבען געביטען די טאקטיק, ניט צו־בייזערט זיך מעהר, נאָר פאַרקעהרט, פיין, ליבליך געשמייכעלט, און געבענשט די גרעסטע ברכה פונ׳ם יאַהרהונדערט, די טרייד־יוניאָניס־טישע באוועגונג, ניט קענענדיג אָפּשטעלען די באוועגונג, האָבען זיי באשלאָסען אריינצונעמען זי אין זייערע הענט און פיהרען זי אין גוטע, פרומע, אומשולדיגע וועגען. דאָס איז געווען מארק האַננא׳ס פאליטיק.

מארק האַננא האָט געהאַט דאָס פארטרויען פונ׳ם קאַפּיטאַליסטי־שען קלאַס, איז אַנערקענט געוואָרען פאר א פיהרער. זיין קלוגע דיפּ־לאמאטיע, זיין שארפער קוק אויף די ארבייטער באוועגונג איז געפעלען די מאַנאַטען פון קאַפּיטאַל.

מארק האַננא האָט אַרגאַניזירט די באַרימטע „סיוויק פעדעריישאָן", איז געוואָרען דער פּרעזידענט איהרער, און באשטימט פאר זיינע „לייטענאַנטען" די פיהרער פון די גרעסטע טרייד־יוניאָנען. ער האָט זיך באַגענענט מיט זיינע „לייטענאַנטען" ווי מיט גליכע, זיך פאַ־טאַגראַפירט אויף איין בילד, געזאָגט חכמות, געשפאַסט און גוט־ברודעריש געדריקט זיי די הענט. מיט אמאל איז ער געוואָרען דער אפגאט פון וואל סטריט. צו זיין שטימע הערען זיך אַלע צו. ער איז

קאטעגאריע, לאקאוטעגאריע, וואס זיינען אפט פארבונדען מיט געוואלדטאטען, דערצוהלען א טרויעריגע געשיכטע פון א קלאסענקאמף, וואס צורודערט די געוואלשאפט, און וועט פארשווינדען אינאיינעם מיט דער היינטיגער געוואלשאפטס־ארדנונג.

דער אמת איז, אז קיין ארבייטער־פטרייק איז נאך ניט פאר־לארען געגאנגען, און די באוועגונג קען ניט פארטיליגט ווערען. די טעג פון מפלות וועלען ברענגען זייער פרוכט, און די וואונדען זיינען ניט קיין טויט־וואונדען, נאר שטילע עדות פונ׳ם קומענדען נצחון.

וואס האט די יוניאן געגעבען דעם ארבייטער?

פונ׳ם ערשטען טאג אן האט זי געפריידיגט די נויטיגקייט פון סאלידאריטעט, געוועקט האפנונגען אינ׳ם הארצען פונ׳ם ענטוישטען און דערשלאגענעם ארבייטער, אויסגעגליכען זיין איינגעבוינגענעם רו־קען און אפגעוואונדעט זיין קוק פון די קליינליכע אינטערעסען פון דער מינוט צו די גרויסע הערליכע אויפגאבען פונ׳ם קלאס.

די יוניאן האט אננעפיהרט דעם ארבייטער׳ס קאמף אויף טוי־זענטער שלאכטפעלדער. איינמאל געשלאגען, האט זי ווידער און ווי־דער פאראיניגט די קרעפטען, ניט געלאזט דעם שונא רוהען, געפאלען און — אננעפאלען, שטרעבענדיג צום זיג.

די יוניאן האט פריהער פון אלץ געלערנט דעם ארבייטער דאס וויכטיגסטע וואס ער דארף וויסען, נעמליך, אז זיינע אינטערעסען זיינען פארבונדען מיט די אינטערעסען פון זיין קלאס און קיין וויכטיגע ענדערונג אין דעם איינצעלנעמס לאגע איז ניט מעגליך, כל זמן דער גאנצער קלאס איז נאך פארשקלאפט.

די יוניאן איז געווען אן עקאנאמישע ארגאניזאציע, אבער אויך א מאראלישע קראפט. זי האט געפאדערט פונ׳ם ארבייטער ער זאל דיינקען זעלבסטשטענדיג, גלויבען אין זיך, זיין שטארקע, ברויגען אפפער אינ׳ם קאמף פאר זיין פערזענליכקייט און זיינע אינטערעסען, זיין סאלידאריש מיט די חברים, און קעמפען פאר זייערע אינטע־רעסען, ווי פאר זיינע אייגענע.

פארשטעהט זיך, די יוניאן האט ניט דערנרייכט דאס אלץ, וואס זי האט געדארפט דערגרייכען, אבער פיעל האט זי געטאן, און טוט.

אין פולען גאנג, סטרייקען, לאקאאוטען הערען ניט אויף. אמאל גע־ווינען די ארבייטער, עפטער אבער פארלירען זיי די שלאכט, ווערען אן דעם מוט, אנטלויפען פון דער טרייד־יוניאן, אבער זיי וועלען קומען צוריק, ווידער פרובען גליק ביז'ן לעצטען, גרויסען נצחון.

טרייד-יוניאניזם.

די טרייד־יוניאניסטישע באוועגונג איז געווארען א גרויסע מאכט אין די פאראייניגטע שטאטען. נאר דער בירגער מלחמה האבען איר־דוסטריע און האנדעל גענומען בליהען. און טרייד־יוניאנס זיינען ענט־שטאנען אין אלע עקען לאנד. עס האבען זיך געמעהרט די לאקאלע ארגאניזאציעס פון איין פאך, פאראייניגט זיך אין נאציאנאלע קער־פערשאפטען, און פעדערירט זיך אין נאציאנאלע און אינטערנאציא־נאלע גרופירונגען. סוף ניינצעהנטען יאהרהונדערט באמערקט זיך אן אונגעהייער גרויסע און שנעלע קאנצענטראציע פון קאפיטאל און א נאך ניט־געווען אינדוסטריעלע אקטיוויטעט. האנט אין האנט מיט דער דאזיגער ענטוויקלונג געהט דער וואוקס פון דער טרייד־יוניאניסטישער באוועגונג. אין די ערשטע יאהרען פון דעם נייעם יאהרהונדערט פארשפרייט זיך די באוועגונג נאך מיט א גרעסערער מאכט; דער שטראם פון טרייד־יוניאניזם פארפלייצט דאס גאנצע לאנד, ווערט טיפער און טיפער, און לאכט זיך אויס פון אלע שטע־רונגען, וואס דער קאפיטאליסטישער קלאס לייגט איהם אין וועג. קיין קראפט קען ניט איינהאלטען זיין גאנג, אדער פארשטאפען זיינע סוועלען.

די געשיכטע פון די לעצטע דרייסיג יאהר טרייד־יוניאניסטישער באוועגונג איז זעהר א שפאנענדע. ארגאניזאציעס ענטשטעהען און פארגעהען, שלאכטען ווערען געווואונען און — פארלוירען. אלע מעג־ליכע מיטלען, וואס דער שארפזין פון א הערשענדען קלאס קען נאר אויסטראכטען, ווערען אנגעווענדעט, כדי צו טויטען די באוועגונג — דאס אלץ העלפט ניט. די באוועגונג געהט זיך איהר וועג. די אר־גאניזאציאנס־פארמען ווערען אלץ פאלקאמענער, די אויפפאסונג פון די אויפגאבען — אלץ א טיפערע. די אומענדליכע סטרייקען, באי־

זייערע שכירות, זייער אַרבייטס־טאָג. איצט וועהט אַ נייער גייסט אין די אַרבייטער־רייהען. „כאַראַקטעריסטיש איז — דערצעהלט פּראָפעסאָר אילאַי — אַ רעדע, וואָס איז געהאַלטען געוואָרען דעצעמבער 1833 פונ׳ם פּרעזידענט פון די פאַראייניגטע טרייד־יוניאָנס פון שטאַדט ניו יאָרק, מור, דאָס איז געווען, ווי דער נאָמען אַליין באַווייזט, אַ פאַראייניגונג פון יוניאָנס פון פאַרשידענע פאַכען און פּראָפעסיעס אין ניו־יאָרק און אַרומיגער געגענד; די ערשטע אין איהר אַרט, אויף וויפיעל איך וויים. מור׳ס רעדע איז פיעל מאַרעגער אין טאָן, ווי די מייסטע ערקלערונגען פון די אַרבייטער פיהרער פון יענער צייט. אין יענער רעדע וועלט נעזאָגט, אַז דער צוועק פון די פּראָפעסיאָנעלע אַרגאַניזאַציעס איז צו פאַרהיטען די נאַטירליכע און פאַליטישע רעכט פון די אַרבייטער, שיצען זיך געגען די אָנפאַלען פון דער אַריסטאָקראַטיע, אויפהויבען דעם מאַראַלען און גייסטיגען צושטאַנד פון די אַרבייטער, אויסבעסערען די עקאָנאָמישע באַדינגונגען, פאַרקלענערען די אונטערשיידונגס־ליניען צווישען אַרבייטער און אונטערנעמער, באַפעסטיגען די עהרע און ווירדע פון אונזערע פּראָפעסיעס אויף אַ זיכערען און פּערמאָנענטען באַזיס, און פאַרנריגנגערען די לויידען פון די ארבייטסלאָזע". אין דער דאָזיגער רעדע וועלען שוין קלאָר פאַרמולירט די אויפגאבען פון טרייד־יוניאָניזם. שוין אין די דרייסיגער יאָהרען האָבען די אַרבייטער געמוזט זיך פאראייניגען צוליעב דער פאַרטיידיגונג פון זייערע אינטערעסען. דערווייל פאַרטיידיגען זיך די אַרבייטער, ווילען פאַרבעסערען זייער עקאָנאָמישע לאָגע; פונ׳ם פאַליטישען קאַמף טראַכטען זיי נאָך ניט; זיי פאַרשטעהן נאָך ניט, אַז ס׳איז נויטיג אַפּצושאַפען דאָס גאַנצע לוין־סיסטעם, אַז דאָס איז דער אייניגציגער וועג צו אמת׳ער באַפרייאונג. דאָס לוין־סיסטעם ענטוויקעלט זיך אַבער אוו וועט זיי לערנען, וואָס זיי האָבען צו טאָן; פונ׳ם עקאָנאָמישען קאַמף וועלען זיי סוף כל סוף איבערנעהן צום פאַליטישען.

דער קאַפּיטאַל צענטראַליזירט זיך, די אינדוסטריע וועלט אָרגאַניזירט אין א גרעסערען מאַסשטאַב — און דער יוניאָניזם שטעהט ניט אפ. אַלץ מעהר פאַבען טרעטען אַריין אין די רייהען, און הויבען אויף הויך די פאָהן פון עקאָנאָמישער סאָלידאַריטעט. די מלחמה איז

ניט נעוואוסט פון רוה, געזעלליקייט, גייסטיגע ארבייט. ער האָט אבער יא געהאט פאָליטישע פרייהייט, איז געווען עקאָנאָמיש כמעט אומאפהענגיג, באנוצט זיך כמעט מיט'ן גאנצען פּראָדוקט פון זיין ארבייט און געלעבט א שטילען, איינפאכען, רוהיגען לעבען ביז'ן סוף פון זיינע טעג.

די פאראיניגטע שטאטען איז נאָך דעמאָלט געווען א לאנד פון צוקונפט. אומענדליכע שטרעקען פעטע, נאָך ניט פארכאפטע ערד, האבען צוגעצויגען דעם איינוואנדערער. עס איז געווען גענוג רוים אוו זון, ערד און געלענגהייטען פאר יעדען איינעם. אמת, דאָס לאנד האט נאָך ניט געוואסט פון מיליאָנערען — אבער אויך ניט פון טרעמפּס. די צווייי טיפּען זיינען פּראָדוקטען פון דעם זעלבען קאָפּיטאליסטישען סיסטעם, ביידע לעבען זיי אויפ'ן חשבון פונ'ם ארבייטער־קלאָס. געקומען אין איין צייט, צוואמען מיט'ן גאנצען קאָפּיטאליסטישען סיסטעם.

די איינפיהרונג פון מאשינען אין דער אינדוסטריע האָט ארויסגערופען גרויסע ענדערונגען אינ'ם בוי פון דער גאנצער געזעלשאפט. איננאנצען האָט זיך איבערגעאנדערשט די לאָגע פונ'ם ארבייטער; פונ'ם אומאפהענגיגען בעל־מלאכה אדער קליינעם אונטערנעמער, איז ער געוואָרען אן אפהענגיגער לוין־שקלאף. די מאשין איז ווי עפעס ארויינגעשפרונגען אינ'ם אינדוסטריעלען לעבען, און האָט פארטריבען דעם ארבייטער מיט זיינע פעהיגקייטען, קונצען און קונסט, און דאָס אויפ־פאָבע ארבייטס־נעציינ מיט זיין אידיווידועלען פרצוף. אלץ גרעסער ווערט די אפהענגיגקייט פונ'ם ארבייטער־קלאָס, אבער אויך אלץ נעהענטער זיין באפרייאונג. די פריהערדינע איזאָלירטע, אפגעריסענע איינער פונ'ם אנדערען בעל־מלאכות, וואָס האבען געלעבט יעדער אין זיין ווינקעל, זיינען צוזאמענגעפאסט געוואָרען אין אָרגאניזמען פון פאראיניגטער ארבייט, וואָס גרייטען צו די גרויסע סאציאלע רעוואָלוציע.

די טרייד־יוניאָן באוועגונג ווערט עפעס באשטימטעם. פריהער זיינען די אומארגאניזירטע ארבייטער געווען קאָנקורענטען אויפ'ן ארבייטס־מארק און שקלאפען אין דער פאבריק; הפקר זיינען געווען

ייִדישע
פּאָלקס ביבליאָטעק

הערענדיג די געשיכטע, קען זיך אויסדוכטען, אז דאָס האָט געטראָפען נעכטען, און ניט מיט אַריבער הונדערט יאָהר צוריק. די אַלע פאַראיינס־געזעצען זיינען שוין לאַנג בטל, אָבער דער אַרבייטער פיהרער האָט איצט ניט ווייניגער צרות. ווי אָמאָל העלפט ניט די פּאָליציי, מישט זיך אַריין דער ריכטער, איינס־צווויי ווערט דעם אַרבייטער'ס ווידערשטאַנד געבראָכען, און א סוף פונ'ם קאָמף.

די טרייד יוניאָן איז אין אָנהויב געווען א שוואָכע, קליינע, לאָקאַלע אַרגאַניזאַציע. זי האָט זיך געהאַלטען אָבער אין איין ענט־וויקלונג, און איז דערגאַנגען צו דער איצטיגער מדרגה פון א גרויסער נאַציאָנאַלער קערפּערשאַפט. אָמאָל האָט זי פאַראייניגט אַרום זיך א קליינע נרופּע האַנט־אַרבייטער, וואָס ווערען עקספּלואָטירט פון א קליינעם קאַפּיטאַליסט. היינט שטעהען אין די טרייד־יוניאָניסטישע רייהען נרויסע אַרמייען פון אַרגאַניזירטע, פערערירטע אַרבייטער פון נרויסע אינדוסטריען, וואָס ווערען קאָנטראָלירט פון מעכטיגע טראָסטען און קאָרפּאָראַציעס. די נויט האָט געצוואונגען די אַרבייטער צו אַרגאַניזירען זיך, און וואָס שנעלער עס נעהט די אינדוסטריעלע ענט־וויקלונג און די עקאָנאָמישע אָפּהענגיקייט פון די אַרבייטער וואָקסט, אַלץ שטאַרקערע אויסזיכטען אויף ערפאָלג האָט די אַרגאַניזאַציע פון די טרייד־יוניאָנס.

מיט הונדערט יאָהר צוריק פלעגט א לעהר אינגעל אָפּאַרבייטען ביים בעל־מלאכה זיינע פּאָר יאָהר און האָט נעקאָנט ווערען מיט דער צייט א מייסטער, ווי אַלע. דאָס נעצייג איז געווען זיין אייגענס; דאָס ביסעל רויה מאָטעריאַל, וואָס ער האָט געדאַרפט האָבען, האָט ער זיך לייכט נעקאָנט פאַרשאַפען. רוהיג האָט ער זיך נעטהאָן זיין ארבייט אוו נעלעבט פון איהר. אָבער אומאָפּהענגיג. אמת איז, אז ארבייטענדיג מיט הויפע הענט אַדער איינפאַכע נעצייג, האָט דער בעל־מלאכה געמוזט זיך שטאַרק אָנשטרענגען, ארבייטען א צוועלף־פופצעהן שעה א טאָג, כדי צו פאַרדינען דאָס נויטיגע פאַר זיך אוו זיין פאַמיליע. זיין ארבייט איז געווען וועניג פּראָדוקטיוו, זיין נאַנצע צייט האָט ער אָפּגענעבען דער באַפריידיגונג פון זיינע מאָטעריעלע באַדערפענישען; קיין פרייע מינוט האָט ער ניט געהאַט. ער האָט

איז ניטא קיין סימן פון היינטיגען טרייד־יוניאניזם. עס איז ניט שווער צו פאשטעהן, אז אין יענער צייט איז אן ארגאניזאציע פון ארבייט געווען אדער אינגאנצען איבערוג, אדער כמעט איבערוג, דאס ביסעל. וואס מען האט פראדוצירט איז בעשטאנען דער עיקר פון נעברויכ־פראדוקטען: קליידער האט מען געשפינט און געווענבט און געמהט אין דער אייגענער בעל־הבית־שקייט; די איינציגע בעל מלאכות זיינען געווען דער שמיד, דער שוסטער, דער שלאסער. זיי האבען נעארבייט אין אייגענע וואוינשטאטען אליין, אדער נאך מיט א נעזעלען, און דער נעזעל האט געהאפט אין א פאר יאהר ווערען אליין א בעל־הבית.

אזוי האט אויסגעזעהן דאס אמעריקאנער עקאנאמישע לעבען סוף אכצעהנטען יאהרהונדערט. אנהויב נייניצעהנטען ענדערט זיך אלעס. די אינדוסטריע פערשפרייט זיך, די מאשין רייסט זיך אריין אלץ אין נייע פראדוקציאנס־צווייגען. די ארבייטער ארגאניזירען זיך ביסלעכווייז, און פרובען עפעס טהאן, כדי צו העכערען דעם קליינעם לוין און פארבעסערען זייערע ארבייטס־באדינגונגען. אינטערעסאנט איז די נעשיכטע פונ׳ם ערשטען סטרייק; פראפעסאר אילאי דער־צעהלט: „דעם אנזעהן פון א היינטיגען סטרייק האט געהאט די פאלגענדע פאסירונג אינ׳ם יאהר 1802. די ניו יארקער מאטראזען זיינען ניט נעווען צופרידען מיט זייערע צעהן דאלאר א מאנאט און האבען געפאדערט פיער דאלאר מעהר; זיי האבען זיך ענטזאגט צו ארבייטען, זיינען, ווי מען דערצעהלט, ארומגענאנגען איבער'ן שטאדט מיט מוזיק, האבען געצוואונגען די מאטראזען, וואס האבען געארבייט אויף די אלטע באדינגונגען, אוועקגעהן פון די שיפען און צושטעהן צו זיי. אין יענער צייט אבער זיינען נאך אין אלע אייראפעאישע לענדער נעווען אין קראפט די שטרענגע געזעצען וועגען פאראיינען און געהיימע חברות, וועלכע האבן יעדען נעמיינשאפטליכען טריט פון די ארבייטער באשטראפט אלס פארברעכען. פארטריבען זיי, ארעס־טירט דעם פיהרער, און א סוף געמאכט צו דעם דאזיגען עלטסטען ארבייטער סטרייק אין די פאראייניגטע שטאטען".

די היינטיגע ארבייטער באוועגונג איז א פּראָדוקט פון דער פאָר־גאנגענהייט; זי האָט אבער אין זיך אייגענארטיגקייט פון אונזער צייט. זי איז אינטערנאַציאָנאַל, זי איז א וועלט־באַפרייענדע מאכט, וועלכע צינדט אן הערצער מיט'ן גלויבען אין איהר באַפרייאונגס־מיסיאן.

דער יוניאָניזם אינ'ם מאָדערנעם זין, איז ערשט הונדערט יאָהר אלט; אין די פאַראייניגטע שטאָטען, ווי אין אנדערע לענדער, איז די טרייד־יוניאָן באוועגונג אויסגעוואקסען צוזאמען מיט דער אינדום־טריעלער געזעלשאפט, אינ'ם קאַלאָניאַלען פּעריאָד פון אונזער גע־שיכטע, וועו ערד ארבייט איז געווען די וויכטיגסטע באשעפטיגונג, יעדע ארבייט — האנט ארבייט, געצייג — זעהר איינפאכע, וואַרשטא־טען קלייניע, און דער ארבייטער — זיין אייגענער בעל הבית, האָט ניט געקענט זיין און איז פאקטיש ניט נעווען קיין שום טרייד־יוניאָניסטישע באוועגונג צווישען די ארבייטער.

אבער די גוטע, אלטע צייטען זענען פערשוואונדען. די מאשין איז נעקומען, און האָט נעמאכט אן איבערקעהרעניש אין דער פּראָ־דוקציע. אויפ'ן אָרט פונ'ם דאַרפישען אדער קלייניטדטעלדיגען וואַרשטאָט'ע האָט זיך שטאָלץ און פעסט אנידערגעשטעלט די גרויסע פאבריק. די ארבייטער לויפען אין די פאַבריקען, אלע זוכען ארבייט, אלע קאנקורירען מיט אלע, און בעלנים אויף זייער ארבייטס־קראפט זענען נאר וועניג פּראָו, אדער גאָר ניטא. וואָס טוט מען? איצט הויבען זיי אן צו פערשטעהן, אז אלס ארבייטער, מעגשען אהן אייגען־טהום, זענען זיי ביי די קאפּיטאַליסטען אין די הענד, און מוזען זיך פּראַייניגען נעגען זיי. זיי דערפיהלען די נויטיגקייט פון דער פּרא־פעסיאָנעלער ארגאניזאציע, און די באוועגונג וואקסט אלץ שטאַרקער, טריט ביי טריט מיט דער עקטוויקלונג פון דער אינדוסטריע, און ווערט א מאכט אינ'ם קאמפף פון ארבייט און קאפּיטאל.

פּראָפעסאר ר. ט. אילאי באשרייבט יענע צייט מיט פאלגענדע ווערטער: „אינ'ם קאלאניאלען פעריאד פון אמעריקאנער געשיכטע

סאציאַליזם און טרויד־יוניאַניזם

זייט 1900 איז די סאציאליסטישע פראפאגאנדא געווארען גרעסער ווי פריהער, וועו זי האט פאקטיש בלויז ארומגענומען אייניגע שטאטען אוו איהרע מיטגליעדער זיינען געווען אומבאדייטענד.

אבער יענע צייטען זיינען שוין אוועק. די סאציאליסטישע פארטיי האט איצט ארגאניזאציעס אין כמעט אלע שטאטען אוו טעריטאריעס פוו לאנד, זי האט אן ענטוויאסטישע אוו ענערגישע מיטגליעדערשאפט אוו א גרויסע אוו פארשפרייטע פרעסע.

די פרינציפען פוו דער סאציאליסטישער פארטיי זיינען די פרינציפען פוו׳ם אינטערנאציאנאלען סאציאליזם אוו איהר טאקטיק איז די זעלבע, וואס איהרע פרינציפען — אבסאלוט אומקאמפראמיסליך.

אוו פול מיט האפנונגען אוו פארשפרעכונגען איז דער וועג פוו די ארבייטער פאר דער קומענדער ארדנונג.

מיר וויסען ניט אוו ווילען ניט ווייסען פוו די אלע אינערליכע רייסעריייען, וואס קענען אדער וועלען פארקומען אין דער סאציאליסטישער פארטיי. אלץ וואס מיר וויסען איז, אז די פרינציפען פוו סאציאליזם זיינען נויטיג פאר דער באפרייאונג פוו ארבייטער קלאס אוו פאר דעם אמת׳ן גליק פוו אלע קלאסען אוו אז ער מוז מקוים ווערען, מיר זעהען, אז דער סאציאליזם, געגעהרט פוו עלענד אוו באלעבט פוו די שטרעבונגען פוו ארבייטער קלאס קריגט פוו טאג צו טאג אלץ א גרעסערען פעלר פאר זיין טעטינקייט, אז זיין מאכט אוו אייניפלוס וואקסט אוו וועו די לעצטע שעה פוו קאפיטאליזם אוו לוין-שקלאפערייי וועט שלאגען, וועט די סאציאליסטישע באוועגונג—די באוועגונג וואס איז גרויס געוג ארומצוגעמען די גאנצע מענשליכע ראסע, — קרויגען מיט זיעג די קעמפער וואס האבען הונדערטער יאהרען געראמט דעם וועג אוו געבויט דעם טעמפעל פוו דער צוקונפט — דעם טעמפעל אוו טראו פוו א באפרייטער מענשהייט אין א פרייער וועלט.

איז באקאנט געווען אלס „סאשעל דעמאקראטיק פארטי" (סאציאל־דעמאקראטישע פארטיי). און זי האט זיך ארויסגעווייזען פאר לעבענס־פעהיג און ערפאלגרייך שוין אין איהרע ערשטע טעג.

די סאציאליסטישע ארבייטער פארטיי (ס. ל. פ.), אין וועלכער צווישטינקייטען זיינען אנגעגאנגען פאר א לענגערער צייט, האט זיך אין יאהר 1899 צושפאלטען אין באזונדערע פארטייען. די געגנער פון דער אדמיניסטראציע האבען זיך פאראייניגט מיט דער „סאשעל דעמאקראסי", און די פאראייניגטע פארטיי האט אנגענומען דעם נאמען: „די סאציאליסטישע פארטיי" (ס. פ.)

די נייע פארטיי האט זיך באלד געשטעלט אויף דעם קלארען און פעסטען באדען פון דער אויסגעהאלטענער סאציאליסטישער וועלט־אנשויאונג, וואס מארקס, ענגעלס און לאסאל האבען אזוי פרוכטבאר געמאכט מיט די זוימען פון זייער זשעני און גלויבען אין די ציעלען און וועגען פון דעם ארבייטער קלאס.

מארקס'עם אומשטערבליכער לאזונג: „ארבייטער פון אלע לענדער, פאראייניגט איך! איהר קענט גארנישט פארלירען אויסער אייערע קייטען און געווינען קענט איהר א וועלט!" — באגייסטערט דעם ארבייטער קלאס אין זיין קלאסען־קאמף איבער דער גאנצער וועלט. די ס. פ. אין אמעריקא האט זיך אנגעשלאסען און ענג פאר־בונדען מיט אט דער אינטערנאציאנאלער אלוועלטליכער ארמיי.

די שטימען וואס די סאציאליסטען באקומען אין די פאראייניגטע שטאאטען האלטען אין וואקסען און זיינען גאנץ צופרידענשטעלענד.

אין די נאציאנאלע וואהלען פון 1892 האבען די סאציאליסטען באקומען 21,164 שטימען.

אין 1896 — 36,739.

אין 1900 האט די „סאציאליסטישע פארטיי" (ס. פ.) באקומען 87,814 און די „סאציאליסטישע ארבייטער פארטיי" (ס. ל. פ.) 39,739, צוזאמען 127,553 שטימען.

דעמאקראסי אוו אמעריקא", די סאציאל דעמאקראטי פון אמעריקא. דער צוזאמענפאהר איז אפגעהאלטען געוואָרען אין 1897 אין שיקאגא. די דעלעגאטען האבען געשטימט צו פארוואנדלען די באהן־ארבייטער און פון דער פאליטישער אקציע פון דעם ארבייטער־קלאס.

די „רייל־ווייי טיימז", דער אפיציעלער אָרגאן פון דער יוניאָן, האט אנגענומען דעם נאמען „סאשיאל דעמאקראט" און ווערט איצט אָרויסגעגעבען אין „סאשיאל דעמאקראטיק העראלד" און ווערט איצט אָרויסגעגעבען אין מילוואקי אין די אינטערסען פון דער סאציאליסטישער פארטיי (ס. פ.).

די „אמעריקאן רייל־ווייי יוניאָן" איז לאגיש אויסגעוואקסען אין דער „סאשיאל דעמאקראסי". די גרויסע אינדוסטריעלע ערהויבונג, באקאנט אלס דער פ ו ל מ א ן ס ט ר י י ק, און די ברוטאלע טיראניי און אכזריות'דינג אונטערדריקונג פון דעם סטרייק האבען אומ־פארמיידליך געפיהרט צו דער אויסשפרייטונג פון דעם יוניאָניזם און פון דער פאליטישער אקציאָן פון דעם ארבייטער־קלאס.

די „רושענראל מענעדושערס אסאסיאיישאָן" — די יד אחת פון די אייזענבאהן פארוואלטערס — האט פארפאלגט די „אמעריקאן רייל־ווייי יוניאָן" מיט טיוול־אָנישער גרויזאמקייט און איז געווען ענטשלאסען אויסצולעשען דעם לעצטען פונק פון איהר לעבען, און אלס רעזולטאט דערפון, ווען די פאר איבערגעבליבענע דעלעגאטען זיינען זיך צוזאמענגעקומען אויף זייער נאציאנאלען צוזאמענפאר אין דעם אויבענדערמאנטען יאהר, איז די „אמעריקאן רייל־ווייי יוניאָן", וואס איז געליעבט און געהערט געווען פון ארבייט און פארהאסט פון קאפיטאל, פארוואנדלט געוואָרען אין דער "סאשיאל דעמאקראסי".

אויף דער נאציאנאלער קאנווענשאָן אין 1898 איז פארגעקומען א שפאלטונג. איין ריכטונג האט געליינט גרויסע האפנונגען אויף די קאמוניסטישע קאלאניעס און נעהאלטען זיי אלס דעם הויפטציעל פון דער באווענונג, די צווייטע ריכטונג האט געליקענט אין דער גרויסער צוקונפט פון די קאלאניעס און זי האט געשטרעבט צו פאליטישער טעטיגקייט אלס פארטיי פון ארבייטער קלאס. די צווייטע ריכטונג

פוינעל וואָס איז זאָט פון בלוט און פלייש מיט גרויס פּאַראַד און זעלבסט־צופריעדנהייט ערקלערט אויף א באַנקעט, וואָס איז איהם געגעבען געוואָרען אלס אנערקענונג פון זיין בראַווער דיענסט:

„איך האָב צובראַכען דעם רוקען־ביין פון דעם סטרייק".

די דאָזיגע העלדישקייט פון די גראַווער קלייווֹאַנדס, געגראַל מילס־עס און אלע זייערע חברים וועט ניט פאַרגעסען ווערען און וועט ניט פאַרבלייבען אהן איהר געראַכטער באַלוינונג.

אין 1893 האָט י. א. ווייל־אַנד געגרינדעט אין גריסבורג, אינדיאַנא, די „קאמינג ניישאַן". דאָס איז געווען די ערשטע פּאָפולערע צייטונג, וואָס איז געגרינדט געוואָרען אין די פאַראייניגטע שטאַטען אין די אינטערעסען פון סאָציאַליזם. די צייטונג האָט ערוואָרבען א גרויסע צירקולאַציע און די איינקונפט איז געגאַנגען פאַר דער גרינדונג און ענטוויקלונג פון דער דאָסקין קאָאָפּעראַטיווער קאָלאָניע אין טענעסי שפּעטער האָט ווייל־אַנד אנגעהויבען אַרויסצוגעבען דעם „אָפּיעל טו ריזן" וועמענס פּארשפּרייטונג עס האָט לעצטענס דערגרייכט אין די הונדערטער טויזענדער. עס איז ניט קיין פוסטער לויב, וועו מען זאָגט, אז דער „אָפּיעל טו ריזן" איז געווען א גרויסער פּאַקטאָר גרייט צו מאַכען די אמעריקאַנער ערד פאר די זוימען פון סאָציאַליזם. די פּראָ־פּאַגאנדא ארבייט, וואָס וויל־אַנד האָט מיט זיין גרויסער פעהיגקייט אַרגאַניזירט און וואָס איז מיטגעהאָלפען געוואָרען פון א גרופּע טיכ־טיגע געגנאָסען, איז געווען און איז א גרויסע הילף צו פארשפרייטען אויפקלערונג צווישען די אַרבייטער און אין דער אויפבויאונג פון דער סאָציאַליסטשער באַוועגונג.

אונזער פעריאָדישע און וועכענטליכע פּרעסע, וואָס איז אזוי נויטיג פאַר יעדער פּאָליטישער פּארטיי, האָלט זיך איצט אין איין אַנטוויקלען און מיר האָבען יעדען גרונד צו גלויבען, אז זי וועט זיך נאָך מעהר ענטוויקלען און פארמעהרען.

דער לעצטער צוזאַמענפאַהר פון דער „אַמעריקאַן רייל־ווייי יוניאַן" איז אויך געווען דער ערשטער צוזאַמענפאַהר פון דער „סאָשעל

טע געשיקט פערערס סאָלדאַטען אין שטאָט אילינאָי. דעם פרעזי־
דענט האָט ניט אויסגעמאכט וואָס דאָס איז געווען אומגעזעצליך און
וואָס דער גאָווערנאָר פון שטאָט האָט געגען דעם פייערליך און
מעהרערע מאָל פראָטעסטירט. דער מיאָר פון שיקאַגאָ און די גרעסטע
מעהרהייט בירגער פון שטאָדט זיינען געווען געגען דעם פרעזידענט׳ס
שריט. וועז אַן אמת׳ע געשיכטע וועט געשריבען ווערען וועט דאָס
דאָזיגע פאַרברעכען מאכן דעם נאָמען פון גראָווער קליוולאַנד פאר דעם
אייביגען צייכען פון שאנדע.

די קאָפּיטאָליסטישע פרעסע האָט פאַבריצירט טויזענדער ליגענס
און געוזכט אַרויפצוווארפען די פאַראַנטוואָרטליכקייט פאר די אָלע
פאַרברעכענס פון די שולדיגע קאַרפאַראציעס אויף אומשולדיגע אַר־
בייטער. די אַרבייטער פיהרער זיינען אַרעסטירט געוואָרען ניט זייענ־
דיג אָננעקלאָגט און זיינען פאַרשיקט געוואָרען אין געפענגניש אָהן א
משפט. א ספעציעלע „גרענד דזשורי" איז איינגעשוואָרען געוואָרען
מיט דעם אויסדריקליכען אויפטראָג צו פארמשפט׳ן, און א באַריהמטער
קאָפּיטליסטישער יוניאָן־האסער איז געמאכט געוואָרען פאר׳ן פאַרזי־
צער פון דער דזשורי. הונדערטער אַנדערע געזעץ־פאַרלעצונגען זיינען
געמאכט געוואָרען און גערעכטיגקייט איז שענדליך פארגוואַלטיגט נע־
וואָרען, און אלץ, פאַרשטעהט זיך, מיט דעם פרומען אויסרייד און
אַנשטעלע צו פאַרהיטען געזעץ, אַרדנונג און יושר.

די קאַרופציע פון דער קאָפּיטאָליסטישער גערעכטיגקייט האָט זיך
קיינמאָל ניט אַרויסגעשטעלט אזוי העסליך און אזוי קלאָר ווי דאָס מאָל,
אזוי סקאַנדאָליעז און דעגראדירט. יעדע אָפּטיילונג פון דער פערערעלער
רעגירונג איז אָפען געשטעלט געוואָרען אין דינסט פון די באהן קאָר־
פּאָראַציעס. רעפובליקאַנער און דעמאָקראַטישע בעאמטע האָבען קאָנ־
קורירט צווישען זיך אין שקלאָפישער נעהאָרכזאמקייט צו זייערע
עקאָנאָמישע באלעבאטים.

וועז די רעגרונג און די קאָפּיטאָליסטישע לאקייען האָבען גע־
ענדיגט זייער שליחות אלס די מיסטרייניגער פון די באהן־קאָרפּא־
ראציעס, האָט געגעראַלע מילס, דער מיליטערישער סאָטראַפּ, ווי א רויב־

טער'ן צודעק פון דער נאכט האבען זיך אומרוהען אנגעהויבען און דאס איז געווען געפערלעך פאר דער יוניאן. זיי האבען עס אויס־געצייכענט פארשטאנען. אזוי גיך ווי די דעפיוטים האבען אנגעהויבען צו ארבייטען, איז די קאפיטאליסטישע פרעסע און די „אסאשיאייטער פרעס" — די צענטראלע נייעס אגענטור — ארויסגעגאנגען מיט לינענס, או די סטרייקס שטעלען אין סכנה דאס לעבען פון די פרידליכע בירגער. די לינענס האבען געהאט זייער ווירקונג. אומעטום האבען זיך גע־הערט געשרייען: נידער מיט די „אמעריקאן רייליוויי יוניאן!" נידער מיט דער אנארכיע! דער שטראם האט זיך אומגעקערט. די טרי־אומפירענדע יוניאן און די נעשלאגענע קארפארציעס האבען זיך גע־ביטען מיט זייערע פאזיציעס. די נאנצע באפעלקערונג איז געווען געגען דער יוניאן און יעדע נידערטרעכטינקייט געגען די ארבייטער איז ניט נאר געווען מעגליך, נאר עס איז געטאן געווארען אין נאמען פון פאטריאטיזם און טובת הכלל. די „אמעריקאן רייליוויי יוניאן" האט ניט געהאט קיין פרעסע, זי האט ניט געהאט קיין מעגליכקייט פאר־צוליינען איהר צד. און טויזענדער פון די באהן־ארבייטער, אין וועמעס אינטערעסען די יוניאן האט געקעמפט און איינגעשטעלט אלץ אין קאן האבען זיך אפגעקערט פון איהר און פארדאמט איהר צוזאמען מיט איהרע שונאים.

הונדערטער געריכטליכע באשרייבונגען — אינדזשאנקשאנס — זיינען ארויסגעגעבען געווארען אין די גערעכטען צוויישען אהייא און דעם פאסיפיק. א האלבער טוץ געזונטע קערלען, אויפ'ן באפעהל פון דער פעדעראלער מאכט, האבען זיך איינגעבראכען אין אפיס פון דער יוניאן אהן דער מינדעסטער ווארנונג, צוגענומען אפיציעלע דאקו־מענטען, ביכער, פריוואטע פאפירען און ניט געפענטע בריעף, פאר־נעגעלט דעם אפיס און אוועקגעטראגען דאס צוגענומענע אין דער פעדעראלער רעגירונגס געבוידע.

נראוור קליוולאנד דער דאמאלסדיגער פרעזידענט פון די פאר־אייניגטע שטאאטען, האט מיט דעם אויסציגען צוועק צו העלפען די באהן־קארפארציעס צו פארטיליגען די יוניאן פון זייערע אנגעשטעל־

האָט קיינמאָל ניט געוואונען קיין אײַן באַדייטענדען אייזענבאהן סטרייק.

דאָס פּאַרלירען פון דעם און אַנדערע סטרייקס צוזאַמען מיט דעם פּאַקט, אַז די מעהרהײט באַהן־אַרבייטער האָבען ניט געקענט אַרײַנגעהן אין די דאַמאָלט עקזיסטירענדע יוניאָנס, האָט געפּיהרט צו דער גרינדונג פון דער „אַמעריקאַן רײַלוויי יוניאָן", וואָס האָט אַרײַנגענומען אַלע אייזענבאהן אַרבייטער אָהן באַשרײַנקונג און אָהן אונטערשייד פון פּאַך. די נייע יוניאָן איז גיך געוואָקסען. זי האָט אונטערנומען אײַניגע קלענערע סטרייקס און האָט זיי געוואונען. אין אַפּריל 1894 האָט אויסגעבראָכען דער סטרייק אויף דער גרייט נאָרטהערן ליניע. דער סטרייק האָט אַרומגענומען אַלע אַרבייטער פון דער באַהן און איז פּאַלשטענדיג געוואָרען און ווינציגער ווי אין דריי וואָכען. א קורצע צייט שפּעטער האָט עס ווידער געהאַלטען ביי א סטרייק צוליעב מיספּאַשטענדנישען פון דעם פּרידענט־אַפּמאַך נאָך דעם סטרייק. אויך דאָ איז די „אַמעריקאַן רײַלוויי יוניאָן" אַרויסגעקומען זיגרייך. אַרבייטער איבער'ן גאַנצען לאַנד האָבען אין די טויזענדער געשטראָמט אין דער יוניאָן. ענדע יוני פון דעם זעלבען יאָהר האָט אויסגעבראָכען דער פּולמאַן סטרייק.

די פּולמאַן קאָמפּאניע, געשטיצט פון די פּראַיינינטע באַהן קאָר־פּאָראַציעס איז געווען ענטשלאָסען צו פּאַרניכטען די יוניאָן. ניט נאָר זיינען זיי דורכגעפּאַלען, נאָר די יוניאָן האָט פּאַרלוירט דעם גאַנצען פּאַרקאָהר און זיי אַלעמען באַזיגט. זעהענדיג, אַז די יוניאָן איז זיגרייך, האָבען זיי געביטען זייער טאַקטיק. זיי האָבען באַוואויגען דעם יונייטער סטייטס מארשאַל פון אילינאיז איינצושווערען אַן ארמיי פון דעפּיוטים, אויגענשיינליך מיט דעם צוועק צו פּאַרהיטען אייגענטום, אָבער אין אמת'ן אויפּצורייצען צו אומרוהען. אין זיין אָפּיציעלען באריכט האָט דער שעף פון דער שיקאַגאָ'ער פּאָליציי געזאָגט אז די דאזיגע דעפּיוטים באַשטעהען פון גנבים, מערדער—דער שרעקליכסטער עלעמענט, וואָס איז וועלט־ניט־איז פּרייגעלאָזען גערוואָרען אין א שטאָדט. אזוי גיך ווי די דאזיגע דעפּיוטים האָבען אָנגעהויבען צו אַרבייטען אונ־

וועלטפוילען און צייטמעסיגען בייטראג צו דער סאציאליסטישער ליטעראטור. בעלאמי האט ניט נאר אויפגערעגט די נעמיטער, ער האט אויך פיעלע דירעקט אוועקגעשטעלט אויף דעם וועג צו דער סאציאליסטישער באוועגונג. דאס, וואס דאס פאלק האט זיך באלד אפגערופען אויף בעלאמי'ס רוף וועגען סאציאלער אויסגלייכונג זאגט ערות ניט נאר אויף דער אומצופרידענהייט, נאר אויך אויף דער גרייט־קייט זיך אנצוכאפען אן יערע זאך, וואס זאגט צו צו באפרייען פון ארעמקייט, פון אומזיכערקייט און פון די שטענדיגע שרעקען פון דער עקזיסטירענדער ארדנונג. טויזענדער זיינען דורך די ביכער פון בע־לאמי באוואוירט געוואָרען צו שטודירען די סאציאלע פראגע און א סך פון זיי זיינען געוואָרען סאציאליסטען.

אין פעברואר 1888 האט אויסגעבראכען א סטרייק אויף דער בוירלינגטאן באהן. אין סטרייק האבען אנטיל גענומען אלע מא־שיניסטען און הייצערס זוי אויך א טיל פון די ברעמזערס און וויכען־שטעלער. איבער פ. מ. ארטור, דעם דאמאלסדיגען פרעזידענט פון דער „ברודערהוד אוו לאקאמאטיוו אינזשינירס", איז געהאנגען די געפאהר פון גיזעצליכער פארפאלגונג פאר דעם באיקאט אונטער וועל־כען די ארבייטער האבען געשטעלט איינע פון די צווייגען פון דער אייזענבאהן. דער באיקאט איז געווען אזוי ווירקזאם, אז דער פארקער איז אזוי גוט ווי אפגעשטעלט געוואָרען. די ברודערשאפט האט צוריק־געציגען דעם באיקאט און דער סטרייק האט אנגעהויבען צו פאר־שווינדען. אבער דער קאמף האט נאך אנגעהאלטען ארום א יאהר צייט און האט דער יוניאן געקאסט פולע צווי מיליאן דאלאר. ענדליך זיינען די סטרייקערס ערשעפט געוואָרען און זיינען געצוואונגען געווען זיך פאלטשענדיג אונטערצוגעבען.

דאס איז אלזא צום צווייטען מאל דערווייזען געוואָרען, אז וועו עס פארמעסטען זיך אין כחות די אייזענבאהן־קארפאראציעס מיט די אייזענבאהן ארבייטער יוניאנס, געהען אלע מאל די יוניאנס געבראכען. קיין איינע פון די ברודערשאפטען פון די אייזענבאהן ארבייטער

ספריה עסטית בטורונטו
יידישע
פאלקס ביבליאטעק
טאראנטע

איז געווען א טייוולישער פלאן צו דערשטיקען די אניטאציע און צו פארניכטען די באוועגונג פאר אן אכט־שטונדיגען ארבייטס־טאג, וואס האט זיך געהאלטען אין פארשפרייטען איבער'ן גאנצען לאנד. מען דארף מודה זיין, אז פאר א צייט, יעדענפאלס, האט עס גוט געדיענט די שענדליכע ציעלען פון די כלומרשט'דיגע פארטיידיגער פון „געזעץ און ארדנונג". אבער — נאר פאר א צייט. די שוידערליכע פאר־ברעכנס פון דער קאפיטאליסטישער געזעצטיגקייט זיינען די גינס־טיגע קוילען וואס וועלען ענדליך און אומפארמיידליך פארניכטען דעם יסוד פון פארברעכען, די קאפיטאליסטישע ארדנונג. היימארקעט וועט ניט פארבליבען אהן זיין געזעצטער נקמה.

אין 1884 האט לאורענץ גראנלאנד פארעפענטליכט זיין „קאָ־אפעראטיוע רעפובליק" און ער איז געווען אהן צוויפעל געזעצט, וועו ער האט באהויפטעט, אז ער האט בייגעשטייערט זיין פולען חלק צו דער פארשפרייטונג פון סאציאליזם. ביז 1880 — זאגט גראנלאנד — האט מען סאציאליסטען צווישען די געבארענע אמע־ריקאנער געקענט אויסצוהלען אויף די פינגער פון איין האנד. וועו מען נעמט איז אנבעטראכט דאס מיהאמע ארבייטען, די ביטערע ארעמקייט און די שוידערליכע נויט פון דעם סאציאליסטישען פיאנער, זעהט זיין פריהצייטיגער און טראגישער טויט אויס ווי א געבענשטער באלזאם פאר זיין פארמאטערטער נשמה. ער האט זיין לעבען געגעבען צו ציוויליזירען די וועלט און איז באלוינט געווארען דערפאר מיט ליידען און פריהצייטיגען טויט.

פיער יאהר נאכדעם ווי גרינלאנד'ס „קאָאפעראטיוע רעפובליק" איז ערשינען, האט עדוארד בעלאמי אין יאהר 1888 ארויסגענעבען זיין „קוקענדיג צוריק" און דאס בוך האט געהאט א וואונדערבארען איינפלוס. הונדערטער טויזענדער קאפיעס זיינען פארקויפט געווארען. דאס פאלק איז טיעף געריהרט געווארען פונ'ס חלום פון דעם פאטישען טרוימער. כאטש דאס בוך איז ניט געווען קיין וויסענשאפטליך סא־ציאליסטיש ווערק, דאך האט בעלאמי'ס סאציאלער ראמאן: „קוקענדיג צוריק" און אויך די פארזעצונגען דערפון: „די גלייכהייט" געבראכט א

אייזענבאהן ליניע פֿארגעקומען א גרעסערער סטרייק, וואָס האָט זיך ניט פֿארשפּרייט איבער די שטאָטען פון מיזורי, אילינאָיז, אַרקאַנזאָ, קאַנזאָס און טעקסאַס און האָט געדראָהט ארומצונעמען אַלע באַהנען פון וועסטלעכע און זיד־וועסטלעכע שטאָטען. עס איז געווען איינער פון די באַדייטענסטע ארבייטער סטרייקס און די „נייטס אָוו לייבאָר" האָט זיך געווויזען אין איהר פולען גלאַנץ פֿאר'ן גאַנצען לאַנד. די „נייטס" זיינען באַזונדערע גערוּפֿען כאָטש דער קאַמף איז עקשנות'דיג געפֿיהרט געוואָרען און דאָס פֿאַלק איז געווען אַזוי אויפֿגערעגט, אַז דער קאַנגרעס איז געצוואונגען געווען צו אונטערזוכען די גאַנצע אנגעלעגענהייט און דער בעריכט פונ'ם אונטערזוכונגס קאַמיטעט האָט פֿארנומען איבער עלף הונדערט זייטען.

דעם ערשטען מאי פון דעם זעלבען יאָהר האָבען אין פֿאר־שידענע טיילען פון לאַנד אויסגעבראָכען אלגעמיינע סטרייקס פֿאר אַן אכט־שטונדיגען ארבייטס־טאָג. אין די סטרייקס האָבען אנטיל גענומען אייניגע הונדערט טויזענד ארגאַניזירטע ארבייטער און די מעהרסטע פון די סטרייקס האָבען זיך געענדיגט מיט ענטוישונג און דורכפאַל.

די אגיטאַציע, וואָס איז אין דער צייט אַנגענאַנגען פֿאר א קירצערען ארבייטס־טאָג, באַקאַנט אלס די אכט־שטונדיגע באַוועגונג, האָט דער־גרייכט איהר העכסטען פונקט דעם 4טען מאי 1886 אין די היימארקעט אומרוהען אין שיקאַגאָ, און האָט זיך אויסגעלאָזען אין די שוידערליכע הינריכטונגען פון די אַנארכיסטען דעם 11טען נאָוועמבער 1887, וואָס וועט פֿארבליבען אַן אייביגער שוואַרצער פלעק אויף דער קפּיטאַליס־טישער ציוויליזאַציע. איהר שאַנד און איהר פֿארדאַמונג.

די מערדערליכע אַנפאַלען אויף פרידליכע מיטינגען, דאָס ברו־טאַלע שלאָגען פון ארבייטער פון דער שיקאַגאָ'ער פּאָליצי אויף דעם בעפעהל פון זייערע פֿאָליטישע הויפּטלינגען — די נעצייג פון דעם קאַפּיטאַליסטישען קלאַס — האָט געטריבען די ארבייטער פיהרער צו פֿארצווייפלונג און פֿאראורזאַכט די היימארקעט בלוט־באָד, דאָס

„אין אנפאנג האט די סאציאליסטישע ארבייטער פארטיי אוים־געוואקסן ווי א רייהע צווישען זיך ניט פארבונדענע געשעהענישען און שוואך־פארטראכטע פאליטישע עקספערימענטען. זי האט אפט גע־ביטען איהר טאקטיק, פארבונדען זיך מיט ענטגענגעזעצטע שטרע־מונגען, געווען פארנומען מיט אינערליכע און אויסערליכע קאמפען, געהאט אונערקלערבארע ערפאלגען און מיסערפאלגען און קיין סימן פון פארטשריט אדער געווינס איז ניט געווען צו באמערקען.

„אבער די דאזיגע צומישונג איז געווען בלויז א שיינבארע און אנאליזירענדיג די זאך טיפער, באמערקט מען דעם לאגישען פאדעם, וואס בינדט צונויף די אלע, פון אויבען־אויף ניט לאגישע פיהרונגען פון דער פארטיי און, ווי פלאנלאז געווייסע וועגדונגען זעהען ניט אויס, האבען זיי דאך געהאט זייערע אינערליכע און גרינדליכע אור־זאכען.

„די שווערינקייטען, וואס זיינען געשטאנען אויפ'ן וועג פון דער „סאציאליסטישער ארבייטער פארטיי" זיינען געווען אויסער געווענה־ליך. אלס איינע פון די ערשטע נאציאנאלע סאציאליסטישע פארטייען, וואס איז געגרינדעט געוואָרען אין אמעריקא, האט זי געהאט בייי־צוקומען די געווענליכע שווערינקייטען, וואס יעדע ראדיקאלע באי־וועגונג האט אין דעם אנפאנג פון איהר עקזיסטענץ — שוואכקייט און אומצוטרויען אין די אייניגע רייהען און פיינדשאפט און אפלאכערייי פון דער דערויסענדיגער וועלט."

דאס זיינען געווען שטורמישע צייטען. די טרייד־יוניאן באי־וועגונג האט זיך פארשפרייט ווי קיינמאל פריהער. די „נייטס אוו לייבאר" (ריטער פון ארבייט) האבען דערגרייכט דעם העכסטען פונקט פון זייער ענטוויקלונג און אנדערע ארבייטער יוניאנס האבען זיך גע־מהרט און גיך פארגרעסערט זייער מיטגלידערשאפט. אומעטום האט זיך די שטים פון אגיטאטאר געהערט. אין 1885 האט די „נייטס אוו לייבאר" ערקלערט א סטרייק אויף דעם „גולד סאוטוועסט" אייזענבאהן סיסטעם. דעם נעקסטען יאהר איז אויף דער זעלבער

געשטעלט אונטער דער רעוואלוציאנערער פאהן פון דער נייער פארטיי פון ארבייטער קלאס.

עס איז זעלבסט פערשטענדליך און אומפארמיידליך, אז א פארטיי מיט אזא פערשידענארטיגען צונויפשטעלונג זאל האבען א שטורמישע קאריערע.

די קאמפען פון די ערשטע יאהרען האבען אויסגעפרואווט דעם אומדערשראקענעם גייסט פון די געגנאסען, וואס האבען זיך באטייליגט אין זיי. דאס שטעלט צוואמען א שפאנענדען קאפיטעל פון דער אמעריקאנער ארבייטער באוועגונג, וועלכער וועט מיט דער צייט ריכטיג פארשטאנען און אפגעשעצט ווערען.

די ארומיגע באשעפטיגטע וועלט האט גאר קיין באגריף ניט געהאט פון דעם רעוואלוציאנערען קערן, וואס איז דא פארזייט געווארען, זי האט קיין פארשטענדניש ניט געהאט פאר זיין וויכטיגקייט און געקוקט אויף זיינע אנהענגער ווי אויף נארישע פאנאטיקער, וועמעס פאטאזיעס זיינען אונשעדליך און וועמעס פלענער וועלען צופלאצען ווי זייפענבלאזען.

שטודירענדיג יענע צייט איז לייכט צו זעהן די גרויסע וויכטיגקייט, וואס איז געלעגען אין יענעם אנפאנג, וואס איז געמאכט געווארען פאליטיש צו ארגאניזירען דעם ארבייטער קלאס אלס א קלאס מיט דעם הויפט צוועק צו געווינען די פאליטישע מאכט און צו באפריען די ארבייטער פון דער אונמענשליכער לוין־שקלאפערי.

דיסקוטירענדיג די אויבען דערמאנטע פעריאדע, זאגט מארים הילקוויט אין זיין בוך „די געשיכטע פון סאציאליזם אן די פאר־אייניגטע שטאאטען", דאס פאלגענדע:

„פאר איבער צוואנציג יאהר איז די „סאציאליסטישע ארבייטער פארטיי" (ס. ל. פ.) געווען דער הויפט פאקטאר אין דעם אמעריקאנעם סאציאליזם. די בונטע קאריערע פון דיזער פארטיי איז דער פאר־פלאנטערטסטער און אינטערעסאנטסטער קאפיטעל אין דער געשיכטע פון סאציאליזם אין די פאראייניגטע שטאאטען.

די אונטערשידען אין דער טאַקטיק, אויף וועלכען ענגעל ווייזט אָן, האָבען ניט נאָר פארשאפט גוואַלדיגע שטרייטיגקייטען אין דער פּארטיי. זיי האָבען אויך געפירט דערצו, אַז די אַנארכיסטען האָבען געגרינדעט אייגענע גרופּען, וועמעס פיהרער זיינען שפּעטער געמשפּט און הינגעריכטעט געוואָרען אין דעם שיקאַגאָ'ער אַנארכיסטען־פּראָצעס.

אָבער מיט די אַלע שווערigkeייטען, וואָס זיינען געשטאַנען אין וועג און מיט די שארפע צוויסטigkeייטען אין די אייגענע רייהען, איז די סאָציאַליסטישע ארבייטער פּארטיי (ס. ל. פ.), וואָס איז געווען צוזאַמענגעשטעלט פון אינטעליגענטע און פּעהינע מענשען, פול מיט שטרעבען און רעוואָלוציאָנערען גייסט פאר פרייהייט, דאָך געוואָרען פון איהר אָנפאַנג אָן א באַשטימטער פאַקטאָר אין דער אַמעריקאַנער ארבייטער באַוועגונג. דער סאָציאַליזם האָט זיך באַוויזען אויף דער אַמעריקאַנער סצענע אין די צייטען פון דעם פּארצוויגעגענעם עקאָנאָמישען און פינאַנציעלען קריזיס, וואָס האָט זיך אָנגעהויבען אין 1873 און ווי א מגפה זיך שנעל פאַרשפּרייט איבער'ן גאַנצען לאַנד און מיטגעבראַכט מיט זיך אומגליק און פּארצווייפלונג. די ארבייטער האָבען פון קריזיס מורא'דיג געליטען, אָבער זייערע יסורים זיינען ניט געווען אינגאַנצען אהן באַלוינונג.

די עקאָנאָמישע נויטוואַנדigkeייטען האָבען באַשטימט דעם לויף פון די געשעהענישען און די ארבייטער, א טייל פון זיי, אַלענפאַלס, האָבען געעפענט זייערע אויגען און דערזעהן די אורזאַכע פון זייערע ליידען. דאָס האָט זיי געטריבען צו קעמפען פאַר דער ענדגילטיגער אפשאפונג פון דער עקזיסטירענדער עקאָנאָמישער אומאָרדנונג, וואָס האָלט זיך אויף לוין־שקאַלאפערי, און ניט אָפּגעבען זייער גאַנצע ענערגיע, ווי זיי האָבען דאָס געטאָן ביז אהער, אויף דער פרוכטלאָזער ארבייט, ווי דאָס האָט זיך איצטער ארויסגעוויזען, פון ראַנגלען זיך געגען די רעזולטאַטען און פאַלגען פון דעם סיסטעם. אָט די ארבייטער, וואָס האָבען דערזעהן די ליכט, אונטער דער פיהרערשאפט פון די ראדיקאַלע אימיגראַנטען פון דייטשלאַנד און פראַנקרייך האָבען זיך

שטרייטיגקייטען. אלע מיטגלידער זיינען געווען ראדיקאל, אבער זיי האבען זיך ניט געקאנט איניגען אויף איין טאקטיק.

וואס עס האט זיך פאראיינט איז געווען זייער פיינדשאפט צום הערשענדען רעזשים. ווייטער אבער האבען זיך אנגעהויבען צרות. די אנארכיסטען און קאמוניסטען זיינען נאך אלץ געווען אין דער זעלבער באוועגונג מיט די סאציאליסטען, און זייער דיפערענצירונג און אפטיילונג איז ערשט געווען די אויפגאבע פון דער ווייטערדיגער אינדוסטריעלער און סאציאלער ענטוויקלונג.

די סאציאליסטען האבען גהאט די אבזיכט צו גרינדען אן ארבייטער פארטיי פאר אומאפהענגיגער פאליטישער טעטיגקייט. די אנארכיסטען האבען אפגעלייקענט דאס שטים־רעכט און געפערדיגט די אומשטירצונג פון דער קאפיטאליסטישער הערשאפט דורך יערען מעגליכען מיטל, גוואלט אריינגערעכענט.

אויגוסט שפיז, איינער פון די אנארכיסטען, וואס זיינען שפעטער געהאנגען געוואָרען אין שיקאגא, איז אין יענער צייט געווען א פראמינענטער מיטגליעד אין דער פארטיי. פאר איהם איז סאציאליזם און אנארכיזם געווען צוויי ווערטער מיט איין באדייטונג. ער האט געזאגט:

„סאציאליזם אדער אנארכיזם מיינט דאס איבערבויען פון דער געזעלשאפט אויף וויסענשאפטליכע יסודות, און דאס אפשאפונג פון דעם אלעם, וואס באשאפט אומרעכט און פארברעכען".

און דזשארדזש ענגעל, וואס האט געטיילט דעם זעלבען שרעקליכען סוף, וואס שפיז, האט געזאגט:

„לויט מיין מיינונג זיינען סאציאליזם און אנארכיזם אזוי עהנליך צווישען זיך ווי איין טראפען וואסער אויפ'ן צווייטען. זיי אונטערשיידען זיך בלויז אין זייער טאקטיק. דעם ווען וואס די סאציאליסטען האבען אנגענומען צו באפרייען די מענשהייט, האבען די אנארכיסטען פארווארפען. איך זאג: גלויבט ניט אין דעם שטים־קאסטען און ניצט אלע אנדערע מיטלען וואס קאנען אייך ברענגען צום ציעל".

דערע אָרגאַניזאַציעס האָט אויך מאַרשירט די פּאַרשיידענע ניו־יאָרקער אָפּטיילונגען פון ס'אינטערנאַציאָנאַל, טראָגענדיג א פּאָהן מיט דער אויפשריפט: „אַרבייטער פון אַלע לענדער פאַראייניגט אייך". דעם נעקסטען יאָהר איז געווען אַן אינדוסטריעלער און קאָמערציעלער קריזיס, און די לײַדען, וואָס דער קריזיס האָט פֿאַרשאַפט די גרויסע מאַסען אַרבייטער, האָבען פּיעל מיט געהאָלפֿען אין דער סאָציאַליסטישער פּראָפּאַגאַנדע. ביסמאַרקס אויסאָהם געוועזען געגען די סאָציאַליסטען אין דייטשלאַנד האָבען געבראַכט פּיעלע דייטשע רעוואָלוציאָנערען נאָך אַמעריקא און פֿאַרשטאַרקט דערמיט די אַמעריקאַנער סאָציאַליסטישע אַרבייטער בוועגונג.

„זײַט 1873 זיינען פֿאַרגעקומען אייניגע ענדערונגען אין דעם נאָמען און אין דער צוזאַמענשטעלונג פון דער אָרגאַניזאַציע ביי די אַמעריקאַנער סאָציאַליסטען. נאָציאָנאַלע צוזאַמענפֿאָהרען זיינען פֿאָרגעקומען פון צייט צו צייט. די וויכטיגסטע צוזמענפֿאָהרען זיינען אָפּגעהאַלטען געוואָרען אין פֿילאַדעלפֿיא (1874), אין פּיטסבורג (1876), אין נויאָרק (1877), אין אַלעגהאני סיטי (1886), אין באַלטימאָר און אין פּיטסבורג (1883), און אין סינסינעטי (1885. דער נאָמען 'סאָציאַליסטישע אַרבייטער פּאַרטיי' (סאָשעליסט לייבאָר פּאַרטיי — ס. ל. פּ.) איז אָנגענומען געוואָרען אויפֿן נויאָרקער צוזאַמענפֿאָהר אין 1877. אָבער גלייך האָט זיך אָנגעהויבען אַן אינערליכער קאַמף אין דער פּאַרטיי. צוויי ריכטונגען האָבען געשטרעבט צו בעאיינפלוסען איהר פּאָליטיק און טאַקטיק. דער קאַמף איז געוואָרען אַלס שארפער, און אין יאָהר 1883 האָט דער עקסטרימער פליגעל פון דער פּאַרטיי אָפּגעהאַלטען זיין באַזונדער קאָנגרעס אין פּיטסבורג און דער מעסיגער פליגעל — אין באַלטימאָר".

אין 1876 האָט זיך געגרינדעט די אַרבייטער פּאַרטיי און אויף איהר צוזאַמענפֿאָהר אין 1877 אין נויאָרק האָט זי אָנגענומען דעם נאָמען: „סאָציאַליסטישע אַרבייטער פּאַרטיי" (ס. ל. פּ.). די פּאַרטיי איז ניט געווען אייניג. איהר ענטוויקלונג איז געווען פול מיט אינערליכע

דורך די אלע יאהרען פון קאמף און סטרייקס פון צופעליגע זיעגען און אפטע נידערלאגען, איז די סאציאליסטישע אגיטאציע אנגעפיהרט געוואָרען אזוי ענערגיש, ווי נאר די מיטלען און אומשטענדען האבען עס ערלויבט. אונטער די ערגסטע אומשטענדען האבען די געגנסעץ געטאן אלץ, וואס איז געווען אין זייער מעגליכקייט, ניט אפטרעטענדיג אויף א האר און וואָרטענדיג ענטשלאסען און גערולדיג אויף א גינסטיגערע ענדערונג לטובה פון זייער הייליגער זאך.

נאך דער טראגישער ענדע פון דער פאריזער קאמונע אין 1871, זיינען פיעלע פראנצויזישע ראדיקאלען אריבערגעקומען נאך אמעריקא און א נייעם גייסט אריינגעגעבען אין אונזער באוועגונג. רעדענדיג וועגען זיי אין זיין „די ארבייטער באוועגונג אין אמעריקא" זאגט פראפעסאר עלי:

„א נייע ענדערונג האט די באוועגונג געקראגען אין 1871 פון די פראנצויזען, וואס זיינען אנטלאפען נאך אמעריקא נאך דעם ווי ס'איז אונטערדריקט געוואָרען די פאריזער קאמונע. זיי האבען מיטגעבראכט מיט זיך א נייעם אומערשראקענעם גייסט פון רעוואלוציע. אבער א פיעל וויכטיגערע פאסירונג איז געווען דער באשלום וואס די „אינטערנאציאנאלע ארבייטער ארגאניזאציע" (דער ערשטער אינטערנאציאנאל) האט אנגענומען אין 1872 אין האאג אריבערצופיהרען דעם גענעראל־ראט פון דער אסאסיאציע נאך ניו־יארק. דער מאדערנער סאציאליזם האט דערמיט געמאכט זיין גרויסען אויפטריט אין אמעריקא. די ערשטע פראקלאמאציע פון דער הויפט־קוואָרטיר פון אינטערנאציאנאל איז געווען אן אויפרוף צו די ארבייטער צו באפרייען ארבייט און אויסראטען אלע אינטער־נאציאנאלע קאמפען.

„אין פריהלינג פון 1872 איז דורכגעפיהרט געוואָרען אן אייגדרוקספאלע דעמאנסטראציע צו גונסטען פון אן אכט שטונדיגען ארבייטס־טאג. עס ווערט געשאצט אז צוואנציג טויזענד מענשען האבען אנטייל גענומען אין דער דעמאנסטראציע און צווישען אנ-

ייִדישע
פאלקס ביבליאטעק
מאראנטע
JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO

דער פארשטארבענער פרעזידענט בענדזשאמין הערישאן האט זיך באזונדערס אויסגעצייכענט דערמיט, וואס ער האט טאפעלט געדיענט די אינטערעסען פון די אייזענבאהן קארפאראציעס. ער האט זיי געדיענט אלס אדוואקאט און אלס זעלנער. ער האט פארפאלגט די סטרייקערס אין געריכט און האט אויך ארגאניזירט און אליין אנגע־פיהרט א קאמפאניע סאלדאטען אין דער צייט פון סטרייק, און גע־האלטען רעדעס פארדאמענדיג די סטרייקערס.

אין צעהן יאהר ארום איז ער ערהויבען געוואָרען צו דער פרע־זידענטשאפט פון די פאראייניגטע שטאטען.

דער דורכפאל פון דעם סטרייק איז נעווען א שטאָך אין רוקען פאר די ארבייטער ארגאניזאציעס. פיעלע יוניאנס האבען אויפגעהערט צו עקזיסטירען. בלויז דער פערדאכט אויף א באהן ארבייטער, אז ער באלאנגט צו א יוניאן, איז נעווען גענוג, אז ער זאל גלייך אפ־געזאגט ווערען פון דער ארבייט.

מיט דער צייט איז אבער דער חרם ארונטערגענומען געוואָרען, וויל די קארפאראציעס האבען זיך געפיהלט די באלעבאטים פון דער לאגע, און מיט דעם ווידערואויפלעבען פון דער אינדוסטריעלער און פינאנציעלער טעטיגקייט, האט די ארגאניזאציאנס ארבייט ווידער אויפגעלעבט מיט נאָך מעהר ענערגיע און ענטשלאסענהייט ווי ביז אהער.

עס איז קוים נויטיג צו באמערקען אין דער פארבינדונג, אז דער קאפיטאליזם איז אומעטום דערזעלבער און אז די זעלבע אורזאכען בריינגען די זעלבע רעזולטאטען.

וואו נאָר דער קאפיטאליזם ערשיינט, פארפאלגענדיג זיין אויפנאבע פון אונטערדריקען, דארט קומט דער סאציאליזם, נענהרט פון עלענד, געגנצט פון טרערען און באלעבט פון אניטאציע. דארט וויקעלט ער אויף זיין פאהן פון קלאסען־קאמף און ער פראקלאמירט זיין מיסיאן — די אלמענשליכע באפרייאונג.

פענסטער איז, אפנים, געווען א סיגנאל, וויל גלייך נאכדעם האט מען מעהרערע מאל אויסגעשאסען פון די פאדערשטע רייהען פון דער מאסע און באלד האט מען אנגעהויבען צו שיסען פון הינטער. יעדען לאמטערן־סלופ פון יעדער טיר און פענסטער.

„סאלדאטען זיינען געפאלען, זייערע חברים האבען צוריקגעשאסען און, ווי שטענדיג ביי אזוינע צופאלען, האט דער ניט־ארגאניזירטער און טומלענדער המון געקראגען די ביטערסטע שטראפ. אייניגע פאר־וואונדעטע סאלדאטען האבען גערעטעט זייער לעבען מיט דער הילף פון גוטע בארמהערציגע מענשען וואס האבען דורכדעם אייניגעשטעלט זייערע אייגענע לעבענס. די, ווידער, וואס האבען ניט געהאט אזא גליק זיינען פון דעם המון אומברחמנות'דיג געמארדעט געווארען, וועז זיי זיינען געבליבען הילפלאז צו פארטיידיגען זיך.

„אין איין פלאץ, וואו הריגות זיינען מיט א טאג פריהער אנ־געגאנגען, און וואו א געביידע איז געווען דורכגעלעכערט פון קוילען, האט מען געקאנט זעהן סמנים פון א פרומען פארזוך, וואס די „יאנג מענס קריסטשען אסאסיאיישאן" האבען געמאכט צו פארמיידען בלוטפארגיסונג. דארט איז געהאנגען א פלאקאט מיט די פאלגענדע ווערטער פון וואדנונג: 'זיי גרייט צו באנגענען דיין גאט'."

עלען פינקערטאנ'ס באשרייבונג, וויז זיין גאנצעם לעבען, איז געווען אין דיענסט פון די קאפיטאליסטישע אינטערעסען.

די סטרייקס זיינען דערשטיקט געווארען און די פיהרער זיינען פארטריבען געווארען און זייערע נעמען באציהרען די שווארצע ליסטען, וואס די בעלעבאטים האבען אין זייערע שראנקען.

דאס איז געווען דער ערשטער סטרייק אין וועלכען די פעדעראלע געריכטען זיינען צום ערשטען מאל גערופען געווארען צו צוברעכען א סטרייק פון באהן־ארבייטער. די סטרייק פיהרער און די סטרייק קאמיטעטען זיינען ארעסטירט געווארען אויף באפעהל פון פעדעראלע ריכטער און פאר'משפט געווארען צו געפענגניש אויף פארשידענע פאבריצירטע באשולדיגונגען.

דאס איז געווען איינער פון די ערשטע סטרייקס, אין וועלכע דער שרייבער פון די ציילען האט אן אקטיוון אנטייל גענומען. פיעלע אינצידענטען און סצענעס זיינען נאך פריש אין זיין זכרון און זיי וואלטען זיכער געווען אן אינטערעסאנטער קאפיטעל אין דער ארבייטער געשיכטע.

די דאזיגע סטרייקס זיינען באשריבען געווארען פון דעם דעטעקטיוו עלען פינקערטאן אין א קוריאזען בוך מיט'ן נאמען: „סטרייקערס, קאמוניסטען טרעמפס און דעטעקטיוון". דאס בוך האט אויף זיין פאדערבלאט דאס בילד פון פ. מ. ארטור פרעזידענט פון דער „בראדערהוד אוו לאקאמאטיוו אינזשינירס", וואס האט זיך געהאלטען פאר א ראדיקאלען אגיטאטאר. דער פערפאסער גיט אויך אין דעם בוך אלע סעקרעטען פאסיר־ווערטער און צייכנונגען פון דער ארגאניזאציע. ער גיט אויך א געווישע בילד פון דער ברודערשאפט.

די סטרייקס האבען זיך גיך פארשפרייט דורך דער אסט און דורך דער וועסט און זיינען באגלייט געווען פון אומארדנונג און גוואלד־טאטען אין די מהרסטע אייזענבאהן צענטערס. דער שרעקליכסטער פון אלע איז פארגעקומען אין פיטסבורג.

עלען פינקערטאן, דער פערפאסער פון דעם דערמאנטען זאג־דערבארען בוך דערצעהלענדיג וועגען די פיטסבורגער געשעהענישען און באשרייבענדיג, ווי די מיליץ איז באפאלען דאס פאלק, זאגט אזוי:

„פלוצים האט זיך באוויזען א שנירעל רויך פון א פענסטער פון צווייטען שטאק, באגלייט פון א קנאל און אן אויסגעשרייי פון א זעלנער, וואס איז געטראפען געווארען, אבער ניט געפעהרליך פארוואונדעט געווארען.

„די אפיצירען האבען געבעטען די מיליץ צו זיין געדולדיג און ניט צוריקצושיסען.

„די באוועגונג פון דער מיליץ האט זיך פארשנעלערט. די ענערגיע פון דעם המון האט זיך פארדאפעלט. דער רעוואלווער שאס פון

דער אייזענבאהן סטרייק און פיעלע אנדערע סטרייקס פון 1873 זיינען צוזאמענגעפאלען מיט דעם גרויסען פינאנציעלען קריזיס פון דעם זעלביגען יאהר.

עס איז געווען א צייט פון פינאנציעלען באנקראט, אינדוסטריעלער טויטקייט און אלגעמיינער דערשלאגענקייט.

דער האמער פון דעם „אויקציאנער" האט אויסגעקלאפט דעם טרויעריגען מארש נאך דער פערשטארבענער „פראספעריטי". איהרע שיריים האבען געפונען אן אייביגען מקום מנוחה אין די בריטע ארעמס פון די פראצענטניקעס.

אט אין די צייטען פון „פאניק" און שטילשטאנד איז צוערשט ערשינען דער „טרעמפ" און פון דעמאלט אן ווערט ער א שטענדיגער און אנערקענטער בירגער אין דעם סאציאלען בנין פונ'ם לעבען אין די פראאייניגטע שטאטען.

די טרייד־יוניאניסטישע באוועגונג איז שנעל אויסגעוואקסען אין די יאהרען פון אנדוסטרעלער אופלעבונג וואס פאר דער „פאניק". פיעלע פאכען האבען באשאפען נאציאנאלע ארגאניזאציעס און ווען עס איז געקומען דער קריזיס האבען אויסגעפלאצט איינער נאכ'ן צווייטען ריזיגע סטרייקס.

די אייזענבאהן סטרייקס אין יולי 1877 זיינען געפיהרט געווארען מיט אזא ביטערער שארפקייט, פארשפרייט זיך איבער אזא גרויסען שטח לאנד און האבען פארורזאכט אזוינע אומארדנונגען, בלוט־פארגיסונג און פארניכטונג פון אייגענטום, און מען האט זיך געשראקען פאר די געפערלעכסטע רעזולטאטען אויב מען וועט ניט באפריידיגען די קריוודעס פון די סטרייקערס. די אייזענבאהן־סטרייקס זיינען גע־שטיצט געווארען פון די אייזענבאהן ארבייטער ארגאניזאציעס, איבער־הויפט פון דער „ברודערהוד אוו לאקאמאטיוו אינזשינירס" און דער „ברדערהוד אוו לקמטיוו פייערמען" (די ברודערשאפטען פון מאשי־ניסטען און פייערלייט).

זיסטירט נאָר א קורצע צייט און האָבען געהאט נאָר א פּאַרבייגעהענדע באַדייטונג.

דער בירגער־קריג און די בעפרייאונג פון די נעגערס, וואָס האָט אַריינגעבראַכט מילְיאָנען „פּרייע" נעגערס אויפ'ן אַרבייטס־מאַרק, האָבען שטאַרק געהאָלפען ענטוויקלען די קאַפּיטאַליסטישע פּראָדוקציאָן, וואָס נוטיגט זיך אין א שטענדיגן צופּלוס פון נייע אַרבייטס־הענט.

די יאָהרען נאָכ'ן בירגער־קריג זיינען געווען צייטען פון אויסער־געווענלִיכער אינדוסטרעלער און קאַמערציעלער טעטיגקייט. דער זשעני פון ערפינדונג האָט געאַרבייט אָהן אויפהער און אָפּרוה. נייע מאַשינעריע בריינגט אנווענדונג פון דאָמף, ערפינדונג פון נייע טרייב און באַווענונגס־קרעפטען, אַלץ איז געשטעלט געוואָרען אין דיענסט פון דער אינדוסטריעלער אויפלעבונג. די פּראָדוקציאָן איז געוואקסען ריזיג שנעל. אייזענבאהנען האָבען דורכגעשניטען דאָס לאַנד אין דער בריים און ליינג. דער „ווילדער וועסטען" איז געוואָרען א געדיכט באַזעצטע טעריטאָריע.

און דאָן האָבען זיך אָנגעהויבען צו באַווייזען די סמנים פון ענגשאפט און ערשעפונג. די מערק זיינען איבערגעפילט געוואָרען מיט סחורות אויף וועלכע ס'זיינען ניט געווען קיין קויפער. די רעדער פון דער פּראָדוקציאָנס מאַשינעריע האָבען זיך געדרעהט אַלץ לאַנגזאַמער.

די „גוטע צייטען" האָבען זיך אונערוואַרטעט געענדיגט. וואָר־שטאַטען און פאַבריקען האָבען זיך געגומען פארמאַכען, די באַהנען האָבען אַרונטערגעריקט דעם לוין און אינגאַנצען אָפּגעזאָגט אַרבייטער אין די טויזענטער.

דאָס לאַנד איז געווען פול מיט אַרבייטסלאָזע, אין אַלע הייזער, אויף אַלע ווינקלען האָט מען געריידט מיט אַנגסט און פּיין, דיסקוטירט די „פּאַניק" און די „שלעכטע צייטען".

די אונאַרדנונג איז געוואקסען און די סטרייקס זיינען געווען אין טויט געפאַהר דורך די פיעלע אַרבייטסלאָזע.

אייראָפּעאישע רעוואָלוציעס פון 1848, וואָס האָבען זיך אזוי טרויעריג געענדיגט פאר די פעלקער, וואָס זיינען אַרויסגעטראָטען געגען זייערע הערשער. פיעלע דייטשע אַנטלאָפענע זיינען אַנגעקומען צו אונזערע ברעגען. די פון זיי, וואָס זיינען געווען איבערגעגעבענע סאָציאַליסטען און קאָמוניסטען האָבען זיך גלייך געמוטמעט צו פּראָפּאַגאַנדירען זייערע אידעען. וויליאָם וויטלינג, א שנייידער, געבאָרען אין מאַגדעבורג אין יאָהר 1808 האָט זיך אויסגעצייכענט צווישען זיי און איז געווָארן אייגער פון די ערשטע צו פאַרזייהען די זוימען פון עקאָנאָמישען ראַדיקאַליזם, וואָס האָט שפּעטער אזוי ענטוויקעלט די סאָציאַלע דעמאָקראַטיע פון אונזערע צייטן"...

„די ערשטע גרויסע געזעלשאפט, וואָס האָט אַנגענומען און פּראָפּאַגאַנדירט סאָציאַליזם אין אַמעריקא איז געווען צוזאַמענגעשטעלט פון די דייטשען טורן־פעראיינען. דער סאָציאַליסטישער טורן־פעראיין פון ניו־יאָרק האָט אין 1850 אַרויסגעגעבען א קאָנסטיטוציע פאר א פאַרבאַנד פון פאַרשיעדענע טורן־פאַראיינען. א פאָר־קאָנפערענץ פון אייניגע דעלעגאַטען איז אפּגעהאלטען געווָארן אין ניו יאָרק אין שעקספיר האל, וואו עס פלעגן זיך פאַרזאַמלען די פּראָגרעסיווע צווישען די דייטשע אימיגראַנטען. עס איז ענדליך באשלאָסען געווָארן צו רופען א מיטינג פאר די דעלעגאַטען אויפ'ן 5טען אָקטאָבער פון זעלבען יאָהר אין פילאַדעלפיא אום צושטאַנד צו ברייננגען א פּערמאַנאַנטע אַרגאַניזאַציע. אייניגע טורן־פעראיינען האָבען זיך אפּגעזונדערט און דעלעגאַטען פון ניו יאָרק, באַסטאָן און באלטימאָר זיינען אַנוועזענד געווען אויף דער קאָנפּאָרענץ. צום ערשטען האָט זיך דער פּראַיין געזונדערט: „פּראַיניגטע טורן־פאַראיינען פון נאָרד אַמעריקא". דער נאָמען איז מיט א יאָהר שפּעטער פאַרביטען געווָארן אויף „סאָציאַליסטישער טורן־פערבאַנד".

דורך די זעכציגער און זיבעציגער יאָהרען איז די אַגיטאַציע שטארק געווָאקסען. לאָקאַלע אַרגאַניזאַציעס זיינען געגרינדעט געווָארן אין פאַרשיעדענע טיילן פון לאַנד, אבער זיי האָבען מעהרסטענס עק־

צווישען די דאזיגע דרייסטע אגיטאטארען, האט וויליאם ווייטלינג פארנומען אן אנגעזעהעם אָרט אלס איינער, ווען האט צוגעגרייט דאס פעלד פאר אראניזאציע און פאליטישער אקציאן.

פון דער צייט אן איז די סאציאליסטישע פראפאגאנדע געווארען אקטיווער, קלארער און פיעל אויסגעהאלטענער פרינציפיעל.

די באוועגונג האט זיך נענומען באפרייען פון ל'ייכטען וואלקען פון קאמוניזם, ווען האט איהר ארומגעווקעלט פאר דער גאנצער צייט, און זי האט אלץ מעהר אנגענומען די פארם פון אן אומאב־העניגער פאליטישער ארגאניזאציע מיט'ן הויפט צוועק אריינצוקריגען די רעגירונגם מאכט אלס מיטעל צו באפרייען דעם ארבייטער קלאס פון ל'וין־שקלאפערייי.

יוניאנס טורן־ און נעזאנגם־פעראיינען זיינען ארגאניזירט גע־ווארען איז די פופציגער יאהרען. כאטש ניט אויסגעשפראכען, דאך זיינען אלע געגאנגען אין דעם זעלבען וועג און פארפאלגט דעמזעלבען ענד־ציעל.

אין אונזער קורצען איבערבליק האבען מיר קיין פלאץ ניט צו פארצייכנען אלע פארזוכען, ווען זיינען נעמאכט געווארען צו אר־גאניזירען א נאציאנאלע פאליטישע ארבייטער באוועגונג אין די פאר־אייניגטע שטאטען. דאס איז די ארבייט פון א היסטאריקער און גליקליכערווייזע איז דער היסטאריקער שוין דא. די ערשטע וויכטיגע ארבייט וועגען דעם נעגענשטאנד איז מארים הילקוויט'ס „געשיכטע פון סאציאליזם אין די פראייניגטע שטאטען", — א בוך פון ארום 350 זייטען נעשריבען אין א פיינעם סטיל און ס'בהאנדעלט פעהיג און גרינדליך אלע ענטוויקלונגם שטופען פון דער באוועגונג, פון אנהויב ביז צו אונזערע טעג.

פראפעסאר ריטשארד ט. עלי אין זיין „אמעריקאנער ארבייטער באוועגונג", דיסקוטירענדיג דעם אנפאנג פון מארקסעם סאציאליזם זאגט: „אונזער היינטיגער סאציאליזם האט זיין אנפאנג אין די

פֿארטאָן, גריל'ס ביאָגראפֿי, זאָגט: „די טעמא פון זיינע רעדעס איז שטענדיג געווען די זעלבע, אזוי אויך די אויפגאבע פון זיין לעבען. דאָס איז געווען די „עמאַנסיפּאַציאָן פון אַרבייט", איהר באַפֿריאונג פון אומווישענהייט, פֿארברעכען, קנעכטשאפֿט, ניט זיכערהייט און אַרעמקייט. דאָס איז געווען זיין אויסגעקלעבענע, אייניציגע טעמא, אָהן אונטערשיעד צי ער האָט געהערט פון דער פּלאַטפֿארמע אַדער געשריבען פֿאר דער 'טריביון'.

האַריס גריל'ס איז געווען אין אמת'ן זין אָן ארבייטער פיהרער. ער איז געווען דער ערשטער פֿרעזידענט פון דער זעצער יוניאָן נומער 6 פון ניו יאָרק און ער האָט שטענדיג געגומען א פּאַרטגעשריטענע שטעלונג אין אלץ וואָס האָט אָנגעהערט דעם ארבייטער קלאַס.

זיינע אנזיכטען אין ארבייטער פראגען זיינען געווען פריי פון יעדען קאָנסערוואַטיזם. ער איז געווען, פריהער פאר אלץ, ראַדיקאל און פֿראָגרעסיוו דאָס הייסט רעוואָלוציאָנער. אונזערע היינטיגע ארבייטער פיהרער וואָלטען געמעגט מיט כבוד פאר זיך און מיט נוצען פאר זייערע אָרגאַניזאַציעס שטודירען זיין כאַראַקטער און זיינע שריפטען און געהן אין זיין וועג.

די רעוואָלוציעס אין אייראָפּא אין 1848 האָבען געצוואונגען פיעלע ראַדיקאַלען צו פאַרלאָזען זייערע היימאָטס-לענדער, און דער אלגעמיינער שטראָם האָט פילע פון די דאָזיגע אומרוהיגע גייסטער געבראכט צו אונזערע ברעגען און אזוי גיך ווי זיי זיינען אָנגעקומען האָבען זיי גלייך גענומען שפּרייטען די זוימען פון רעוואָלוציע און אָנפיהרען די פּראָפּאַגאַנדע, וואָס זיי זיינען געווען געצוואונגען אויפצוגעבען אויף יענער זייט ים.

די דייטשע סאָציאַליסטען, וואָס זיינען דאָמאָלט אריבערגעקומען, זיינן געווען פון דעם סאָרט מענשען וואָס זיינען דאָ נויטיג געווען. זיי זיינען געווען ערצויגען און דיסציפּלינירט. זייער קענען אלץ איבערטראָגען און זייער שרעקלאָזיגקייט האָט דערמאָנט אָן קריעגסוועטעראָנען און זיי האָבען ניט געוואוסט פון אזא וואָרט, ווי ענטוישונג אַדער דורכפאַל.

מינען, אויף ערפינדונגען און שאפונגען אן דער אינדוסטריע, וועלכע זיינען די מיטלען פון דער פראדוקציאן, און אויך אויף דער מאשינערי. די דאזיגע רייכטימער, געלייפערט פון דער נאטור און באשאפען פונ'ם מענשליכען גייסט, דארפען ווערען קאלעקטיוועט אייגענטום, פארוואל־טעט פון שטאט פאר'ן אלגעמיינעם געברויך פון יערען איינעם. רעגירונגען דארפען מיט זיך פארשטעלען דעם קאלעקטיוועז גייסט פון דער גאנצער נאציאן און אנפיהרען און פארוואלטען אלע אלגע־מיינע אפעראציאנען און באציהונגען פון אינדוסטריעלען כאראקטער".

בריסביין האט א סך געריידט אין אירא־פא און באגעגענט זיך מיט די באדייטענדעסטע מענשען פון די וויכטיגסטע לענדער. ער האט שטודירט די אינדוסטריעלע און עקאנאמישע צושטענדען מיט אן אויסזיכט צו פראפאגאנדירען דעם קאלעקטיווויזם אין די פאר־אייניגטע שטאאטען. צוריקקומענדיג א בעגייסטערטער, האט ער זיך מיט ענערגיע אריינגעוואורפען אין דער ארבייט פון אגיטאציע און ער איז זיכער בארעכטיגט צו דער עהרע באטראכט צו ווערען אלס אייגער וואס האט פיעל בייגעטראגען צו דער פיאנערען ארבייט פון דער סאציאליסטישער באוועגונג אין אמעריקא.

מיר ווילען ניט גרינגשעצען קיינעם פון די טויער פון יענער צייט אוז מיר מאכען ניט קיינע פארגלייכונגען מיט אנדערע — אבער די ריזיגע פרוענליכקייט און גליכצייטיג ניט געקינסלטע איינפאכ־קייט, צוזאמען מיט דער טיפער השגה און גרונטאוונער עהרליכקייט און אויפריכטיגקייט פון האריס גריליס רופט ארוים ספעציעלע באד־וואונדערונג.

גריליס איינפלוס אין די ערשטע טעג פון דער סאציאליסטי־שער באוועגונג אין אמערקא, ווען בלוז דאס דערמאנען די באוועגונג פלענט ארויסרופען האס און פארפאלגונגען, איז נאך ער היום ניט אין גאנצען אנערקענט און אפגעשאצט געווארען. „אונזער צוויי־טער פרענקלין" האט מען איהם גרופען און ער האט כשר דעם נאמען פאר־דינט.

אלבערט בריסבײן איז געווען איינער פון די לייטענדע גייסטער אין דער פיהרונג פון דער אמעריקאנער באווענונג. ער איז געווען אן אויסגעשפראכענער סאציאליסט און אזוי פריה ווי 1840 האט ער זיינע אנשויאונגען ארויסגעבראכט אין א בוך מיט'ן נאמען: „דער סאציאלער שיזאל פון מענשען, אדער אסציאציע און רעארגאניזירונג פון אינדוסטריע".

אין דעם ווערק האט בריסבײן געמאכט א שטארקע פארטיי־דיגונג מיט אימערצייגענדע ארגומענטען פאר קאאפעראטיווע אינ־דוסטריע און „א גלייכע צוטיילונג פון פראפיט צו יעדען אינדי־ווידום".

זייענדיג אין איראפא אין 1848 האט זיך בריסבײן צום ערשטען מאל באגעגענט מיט קארל מארקס'ן פון ווען ער האט שפעטער געשריבען דאס פאלגענדע: „איך האב באגעגענט קארל מארקס'ן, דעם פיהרער פון דער פאלקס־באווענונג. די שריפטען פון קארל מארקס ווענען ארבייט און קאפיטאל און די סאציאלע טעאריעס, ווען ער האט דאמאלס ענטוויקעלט, האבען געהאט א גרעסערען אינפלוס אויף דער גרויסער סאציאליסטישער באווענונג אין איראפא, ווי די ווערק פון וועלכען־ניט־איז אנדערען מענשען. ער האט דאס געלייענט דעם פונדאמענט פון מארנעם קאלעקטיווזם, ווען האט איצט די בעסטע אויסזיכטען צו ווערן די הערשענדע סאציאליסטישע טעאריע אין איראפא. ער האט דאמאלס געהאלטען אין ווערן פראמינענט. ער איז דאמאלט געווען עטליכע און דרייסיג יאהר, נידעריג, פעסט געבויט, מיט אן איידעל פנים און א גרויסען קאפ שוואַרצע האר. ער האט געמאכט דעם איינדרוק פון א מאן מיט גרויסער ענערגיע און פון אונטער זיינע פיינע מאנירען האט זיך ארויסגעוויזען דער פייער און די ליידענשאפט פון א גרויסער נשמה..."

„קורץ, רעדענדיג ווי מיר פארשטעהען איצט דעם קאלעקטי־וויזם, פאדערט זיין טעאריע די אפשאפונג פון פריוואט אייגענטום אויף די נאטירליכע רייכטימער פון דער וועלט — אויף דער ערד,

פּראַקטישסטער פון אַלע — זיינען נעווען די לייטענדע פינורען אין יענער צייט.

אַלע האָבען זיי נעהאַט מענשליך בלוט אין זייערע אָדערען, אַלע האָבען זיי נעהאַט דעמאָקראַטישע אינסטינקטען און אַלע האָבען זיי, מעהר אָדער ווייניגער, פּאַראויסגעזעהן דעם שטראָם פון דער צייט, וואָס האָט נעפּיהרט צו א קאַלעקטיווער צוזאַמענלעבונג, אינדוסטריעלער פרייהייט און סאָציאַלער גערעכטיגקייט.

און אין דער צייט האָבען מאַרקס און זיינע חברים נערייניגט די חושך׳דינע אטמאָספערע פון דער אַלטער וועלט. זיי האָבען פאַנאַנדערגעלידערט די הערשענדע אָרט און ווייזע פון דער פּראָדוקציאָן און פון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט אין אַלגעמיין און אין זייערע פּאַרשונגען האָבען זיי ענטדעקט די פונדאַמענטאַלע געזעצען פון דער סאָציאַלער ענטוויקלונג. זיי האָבען פאַנאַנדערגעוויקעלט די „מאַטעריאַליסטישע וועלט אויפפאַסונג", — דעם וויסענשאַפטליכען באַזיס פון סאָציאַליסטישען נעדאַנק און טעטיגקייט.

פון דער צייט אָן האָט די אַרבייטער באַוועגונג באַקומען א וויסענשאַפטליכען פונדאַמענט. די צעוואַרפענע און צוויישען זיך שטרייטענדע פּראַקציעס האָבן זיך נענומען פּאַראייניגען און האַרמאָניש צוזאַמענלעבען. דער סאָציאַליזם איז נעוואָרען א קלאָרער און אָנער־קענטער פאַקטאָר אין דעם סאָציאַלען און פּאָליטישען שיקזאַל פון׳ם פאָלק.

די אַמעריקאַנער האָבען זיך מיט אייפער אַריינגעוואָרפען אין דער אַרבייט און אַריינגעזעצט טיעפע ווּאָרצלען פון דער סאָציאַליסטישער פילאָזאָפיע אין דער אַמעריקאַנער ערד, אין דער נייער פּיאָנערען אַרבייט אין אמערקא האָבען זיי נאָכנעפאָלגט די בייִשפּיעלען און געאַרבייט אונטער דעם איינפלוס פון די פּיאָנערען אין דער אַלטער וועלט. עס האָבען זיי איינגעשלונגען די סאָציאַליסטען, וואָס זיינען אַריבערגעקומען אהערצו פון אייראָפּא.

לאנד און אלע איבריגע לענדער, לויט אין דער איבערבויאונג פון דער נעזעלשאפט לויט די אייביגע יסודות פון דער מענשליכער נאטור און אלוועלטליכער האַרמאָניע".

די דאזיגע פּראָגראַמען צייגען א קלאָרען בליק פאר יענער צייט און וואָלטען מיט קלייגע ענדערונגען געקענט אריינגענומען ווערען אין א מאדערנער וויסענשאפטליכער סאציאלישטישער פלאטפאָרם.

דער נאכפאלגענדער פּראָגראַם איז ווערט פּראָייביגט צו ווערען אין דער סאציאלישטישער לימעראטור. ער בריינגט ארויס אין אן ערהאבענער באטאנונג די איבערציגונג פון די ב ר ו ק פ א ר ם טוער אין דער ענדגילטיגער פּרווירקליכונג פון זייער חלום וועגען א צייט, וואם איז עהנליך צו א סאציאלישטישער נעזעלשאפט.

זיי זאגען: „אין וואם עם זאלען ניט זיין די רעזולטאטען אין געוויסען באזונדערע פאלען, צוויפלען מיר אבער ניט, אז דער ציעל אונזערער וועט ענדליך ערריכט ווערען, — אז דאם מענשליכע לעבען וועט זיך ענטוויקלען ניט אין דיסהארמאניע און עלענד, נאר אין האַרמאָניע און אין פרייהייט, און די באנייטע ערד וועט אויף איהר בוזעם טראגען א ראסע פון מענשען, וואם זיינען ווערט צו טראגען דעם נאמען מענש".

דאם איז געשריבען געוואָרען אין יאהר 1844. און דער גאנצער דאקומענט טראגט אויף זיך שפּורען פון סאציאלישטישע געראנקען און טענדענצען.

ראלף וואלדא עמערסאן האט געשריבען: „וואהרהאפטיג, איך האב גרויס דרך ארץ פאר די גרויסמוטיגע אידעאלען פון די סאציאלישטען, פאר זייערע גרויסארטיגע טעארעם און פאר דעם ענטוזיאזם, מיט וועלכען זיי זיינען דורכגענומען".

אלבערט בריסביין, פּארק גודווין און האראס גריילי, דער לעצטער — אן אומגעוועהנליכער, אין פיעלע הינזיכטען דער שארפסטער און

פּאָלגענדע א זאַנדערבאַרען אינטערעס ביז'ן היינטיגען טאָג: ראָלף וואַלדא עמערסאָן, דזשארדזש ריפּלי, האריס גרילי, דזשיימס ראסעל לאָעל, דזשאהן גרינליף ווויטיער, וויליאם קאָלען בריייענט, אַלבערט בריסביין, עלערי טשענינג, דזשיימס פרימאן קלארק, טעאָדאָר פּאַרקער, א. בראנסאָן אַלקאָט, דזשאן טאַמאָס קאָדמען, העגרי ד. טאָרא, נאטהעניעל האָטהאָרן, דזשארדזש בענקראָפט, טשאַרלז א. דאנא און דזשאַרדזש וויליאם קוירטים.

די ב ר ו ק פ א ר ם אסאָסיאציע, אַרגאניזירט פון „אינטעליגענטען" וואָס האבען ניט געוואוסט פון די געזעצען פון עקאָנאמישער ענטוויקלונג און נויטוענדיגקייט אין דער מענשליכער געזעלשאפט, האָט אויף א וואונדערבאַרען און ווייט-גרייכענדען אופן באפרוכטיגט די לופט מיט די זוימען פון ברידערליכקייט און גלייכהייט.

די אסאָסיאציע האָט ערקלערט, אז איהר ציעל איז: „גיכער גרינדליך און אַלזייטיג צו רעפאָרמירען די נעזעלשאפט, איידער, צו זוכען צו פאַרריכטען וועלכען ניט איז באשטימטען פעהלער און באזייטיגען וועלכען עס איז אומרעכט"...

אין דער ערשטער ערקלערונג האָבען די מיטגליעדער פון ב ר ו ק פ א ר ם געמאָלדען, אז די ארבייט, וואָס זיי האָבען אונטערגענומען איז ניט געווען „בלויז א גוטער וואונש, נאָר א נויטוענדיגער שריט צום פראָגרעס, וועלער איז נאָך, — ווי יעדער מענש, וואָס איז ניט בלינד קאָן עס זעהן — ווייט פון זיין ציעל".

און ווייטער האָבען זיי געזאָגט: „מיר גלויבען, אז די מענשהייט, ערצויגען אין די לאָנגע דורות פון ליידען און קאמף, און געפיהרט פון אַזוי פיעל הייליגע, העלדען און חכמים איז ענדליך גרייט אַרייצוטרעטען אין דער אַלוועלטליכער אַרדנונג, צו וועלכער זי האָט פון אייביג אָן געשטרעבט".

..."מיר ערקלערען, אז די העכסטע פליכט פון אונזער צייט און אונזער לאָנד, — ניין, פיעל מעהר! — די איינציגע רעטונג פון אונזער

וועלט. די גאנצע רייהע פון זיינע קאמוניסטישע עקספערימענטען, וואס זיינען פאראויס געווען פאר׳משפט צו ענטוישונג און דורכפאל, זיינען אן אינטערעסאנטער שטודיום וועגען די ערשטע טעג פון דער אמעריקאנער באוועגונג. און כאטש אינ׳ם ליכט פון אונזער היינטיגען פארשטעהן פון סאציאליזם ערשיינונגען קאנען זיינע אונטערנעהמונגען ערשיינען פאר פיעלע אלס פאנטאסטיש און נאריש, דאך האבען זיינע עקספערימענטען אן אונשעצבארען ווערט, און די געשיכטע פון סאציאליזם קאן ניט נעשריבען ווערען, ניט דערמאנענדיג זיין נאמען.

באשטימט ווינציגער אוטאפיש און מעהר פראקטיש און פארשפרעכענד איז געווען די פוריעריסטישע באוועגונג, וואס האט זיך פארשפרייט אין די פערציגער יאהרען און האט געשפיעלט אן אינטערעסאנטע און היסטארישע ראלע אין דעם סאציאלען אויפבוי פון אמעריקא.

א גרויסער טייל פון דער אינטעליגענץ, פון יענער צייט איז צוגעצויגען געווארען צו דער באוועגונג א דאנק דער אגיטאציע פון אוען און פוריע.

מיט׳ן פייערדיגסטען ענטוזיאזם האבען זיי זיך געגומען צו פארוואנדלען די אמעריקאנער ווייסטעניש אין דעם פארשפראכענעם לאנד פון מילך און האניג.

די דאזיגע באוועגונג איז געווען דורכגעדרונגען הויפטזעכליך מיט סענטימענטען און געפיהלען. זי האט אבער געהאט א געזונטען ווייסנשאפטליכען אונטערשלאג, ווי דאס באוויזען די שריפטען פון די מענשען, וואס האבען די באוועגונג געשטיצט און באגרינדעט.

ב ר ו ק פ א ר מ , א וואונדערבארע ערינערונג, וואס איז פארדונקעלט צוליב ענטוישונג איז געגרינדעט געווארען אין יאהר 1841 נעבען באסטאן. צווישען די פיעלע באריהמטע נעמען, וואס זיינען געווען פארבונדען מיט ב ר ו ק פ א ר מ , רופען נאך ארויס די

ארום דער העלפט פון נייניצהנטען יאהרהונדערט איז זי קריסטאליזירט און בריט אויפגעקלערט געוואָרען פון מארקס'ען, ענגעלס'ען, לאסאל'ען און אנדערע, וואס האבען באגריפען דעם רעוואלוציאנערען נייסט פון דער באוועגונג און באפליגעלט די באוועגונג מיט דער לעהרע פון סאציאליזם. זיי האבען געגעבען דער וועלט דעם גרויסען ציעל פון פרייהייט און בריידערליכקייט און געווייזען דער מענשהייט דעם וועג צום ציעל.

די ערשטע שפורען פון סאציאליזם אין די פאראיניגטע שטאטען געפינען מיר אין דעם שטראם פון דער אימיגראציע, פון דער אלטער אין דער נייער וועלט אריין, וואס האט נעטראגען אין זיך די באציעלען פון אונצופרידענהייט, גענעהרט פון דעם אויסגעשפיעלטען פעאדאליזם פון דער אירראפעאישער ציווילזאציע.

מיר וועלען דא ניט זוכען צו פערצייכענען אין דער גענויער אָרדנונג די פיעלע פאַרזוכען פון ארום א האלבען יאהרהונדערט, די ערשטע העלפט פון 19טען יאהרהונדערט, צו פארשפרייטען סאציאליסטישע, אדער האלב־סאציאליסטישע דאקטרינען צווישען אמעריקאנער פאלק און וועגדען די כוואליע פון ארבייטער אונרוהען אין דער סאציאליסטישער ריכטונג. די דאזיגע צייטען זיינען געווען רייך אין סאציאלען און אין אינדוסטריעלען אומרוה, און די אלע פראיעקטען און פלענער, וואס זיינען דאמאלט פארגעלעגט געוואָרען, ווי אוטאפיש און אומפראקטיש זיי זיינען ניט געווען, זיינען זיי אבער אין דערזעלבער צייט געווען די סימפאטאמען פון סאציאלער ערוואכונג. דאס זיינען געווען די פארענגער פון דער גרויסער ענדערונג אין דער רעגירונג און אין דער אינדוסטריע, וואס האט געזאלט רעוואלוציאנירען און אויסגליכען די מענשליכע ראסע אין דער הויך פון אלוועלטליכער ציווילזאציע.

מיט אכציג יאהר צוריק איז דער טרוימער, ענטוזיאסט און הומאניסט ראבערט אוען געקומען פון ענגלאנד נאך אמעריקא צו פארזייהען זיינע אוטאפישע פלאנצען אין דעם באדען פון דער נייער

א בלינדע, אבער דערפאר זעהר א פארשפרייטע האט פאר די לעצטע פופצעהן-זעכצעהן יאהר זיך פארשפרייט און פארשפרייט זיך אלץ מעהר צוויישען די איינפלוסרייכע קלאסען. זאלען מיר ניט פארגעסען, אז דער אמת'ער סאציאלזים האט פאר זיין ענד-ציעל די ערהויבונג פון דער מענשליכער ווירדע פון די מאסען און דערפאר אז זיין הויפט אויפגאבע די מאראלע און אינטעלעקטועלע פארפולקאמונג".

אויב דער צוואנציגסטער יאהרהונדערט ווי מיר זיינען אלע נריייט צו גלויבען, וועט פארווירקליכען די פראפעציהונג פון דעם פראנצויזישען פאעט און וועט ווערען דער יאהרהונדערט פון הר־מאניטעט — וועט דאס זיין דער ענטפער אויף דער סאציאליסטישער אגיטאציע, וואס האט זיך אנגעהובען אן פארנאנגענעם יאהרהונדערט, וועט דאס זיין די פרוכט פון דער אינטערנאציאנאלער סאציאליסטישער באוועגונג.

געהענדיג אויף דעם וועג פון דער פראנצויזישער רעוואלוציע, האט דאס אייראפעאישע לעבען זיך ענטוויקעלט — און אין די לעצטע יאהרען פונ'ם נייניצהנטען יאהרהונדערט אלץ קענטיגער און גיכער — אין דער ריכטונג פון דאס, וואס מיר רופען מאדערנער סאציאליזם. פארשטעהט זיך, די ערשטע טריט פון דער ענטוויקלונג זיינען געווען פארנעבעלט, ניט קלאר, די ריכטונג איז נאך ניט געווען זיכער און פעסטגעשטעלט.

אבער דער שפענדער גייסט פון מענשען האט זיך ארויסגעוויזען אלץ מעהר און מעהר אין דער אינדוסטריעלער וועלט. דער געברויך פון דאמף אלס טרייב-קראפט האט זיך אלץ מעהר פארשפרייט, און נייע מאשינען האבען פארנומען א בריייטערען פלאץ און דערגרייכט איבעראל. אלץ מעהר האט זיך געלאזט פיהלען דער אומפארמיידליכער איינפלוס פון דער נייער אינדוסטריעלער עפאכע אויפ'ן האנדווערקער, ארבייטער און קלייניעם געשעפטסמאן. צוזאמען מיט דער אויס־שפרייטונג פון אט די נייע כחות האט זיך פארשפרייט די באוועגונג אין פארשידענע פארמען און ריכטונגען, הויפזעכליך אוטאפישע. און

ספרית עטמית בטורונטו
יידישע
פאלקס ביבליאטעק
טאראנטע

דער צוואנסיגסטער יאהרהונדערט דארף זיין, לויט די נביאות פון וויקטאר הוגא, דער יאהרהונדערט פון הומאניטעט.

ביז איצט איז נאך קיין יאהרהונדערט פון הומאניטעט ניט נעווען. פון די עלטסטע צייטען אן האט טיראניי געבליהט און פון פרייהייט איז קיין זכר ניט נעווען. דאס פאלק איז נעווען פאר־שקלאפט און די מאכט איז נעווען אין די הענד פון איינציגע. די פראזיטען זיינען נעווען די באלעבאטים פונ׳ם לעבען אין דער צייט, וועו די ארבייטענדע מאסען האבען געלעבט אין דחקות און געשטארבען אין פארצווייפלונג.

אבער די צייט, וואס דארף קומען, איז די צייט פון הומאניטעט און פון דעם עלענד פון דער פארגאנגענהייט וועט אויסוואקסען די ציוויליזאציע פון דער צוקונפט.

דער נייניצעהנטער יאהרהונדערט איז נעווען די צייט פון הומאנע און ליבעראלע שטרעמונגען, דער צוואנציגסטער יאהרהונדערט וועט זעהן זייער פארווירקליכונג סיי אין דעם צוזאמענברוך פון דעספאטאיזם און סיי אין דער באשאפונג פון אן אלוועלטליכער דעמאקראטיע, געבויט אויף פרייהייט און ברידערליכקייט.

אין יאהר 1864, וועו וויקטאר הוגא איז נעווען פארשיקט, האט ער געשריבען:

„דאס פארוואנדלען פון המון אין א פאלק — וואס פאר א גרויסע אויפגאבע! פאר דעם ציעל האבען די מענשען, וואס רופען זיך סאציאליסטען, געארבייט די לעצטע פיערציג יאהר. דער פערפאסער פון דעם בוך, ווי אומבעדייטענד ער זאל ניט זיין, איז איינער פון די פיאנערען אין דער באוועגונג. אויב ער פאדערט א פלאץ צווישען די דאזיגע דענקער, איז דאס דערפאר, ווייל דארט איז דער פלאץ פון די פארפאלגטע. א גרויסע פיינדשאפט צום סאציאליזם, אמת,

די סאציאַליסטישע באוועגונג
אין אַמעריקאַ

ווי זיך אליין. ער האָט קיינמאל ניט געשאַנעוועט די מאַנאַטען פון קאַפּיטאל, ער האָט ניט געמאַכט קיינע קאַמפּראָמיסען מיט זיין גע־ווישן, ער איז געווען ענטשלאָסען אין זיין איבערגעבענהייט צום אמת און אין זיין טרייהייט צו דער גערעכטיקייט, און מיט אַלע זיינע קרעפטען האָט ער געזוכט צו דינען דעם פאָלק און דאָס פאָלק וועט איהם מיט עהרע און ליעבע גערייַנקען אלס איינעם פון די אמת'ע מענשען, אלס איינעם מיט א גרויסער נשמה אין א צייט פון ענגאַיזם און נעמיינהייט.

דער שיקאַגאָ'ער סטרייק איז נאָך ניט פאַרענדיגט און דאָס „לעצטע וואָרט" דאַרף ערשט געזאָגט ווערען.

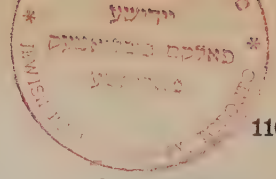

מעהר מענשליכקייט, מעהר געפיהל פון ברידערליכקייט און אמת'ן קריסטענטום איז געווען אין דיזער טאָט, ווי אין די פוסטע פרעטענזיעס אוו האַרצלאָזע דרשות פון די תלמידים פון גאָלדענעם אָפּגאָט, וואָס זיינען ארויס מיט גוואָלט געגען דער טאָט. די דאָזיגע טאָט וועט שיינען אוו פּארשפּריטען ליכט אוו גלויבען לאַנג נאָך דעם, ווי די דאָלאָר־פּאַרעהרער וועלען פּארדעקט ווערען מיט'ן שטויב פון פּארגעסענהייט.

וועו דער סטאָליער פון נצרת וואָלט אין יענער צייט געווען אין שיקאַגא, וואָלט ער געווען אויף דער זייט פון די אַרעמע, פון די שווע־לידענדע אוו באַליידיגטע אוו ער וואָלט ערקלערט קריג צו זייערע אונטערדריקער, אוו ער וואָלט פּארשיקט געווארען אין געפענגניש פּאַר „קאָנטעמפּט אוו קאָורט" פון פּרעזידענט קליוולאַנד'ס אדמיניסטראציע.

פּרעזידענט קליוולאַנד זאָגט, אז מיר זיינען אונטערדריקט נע־וואָרען וויי מיר האָבען פּארבראָכען דאָס שערמאַן אַנטי־טראָסט געזעץ. וועט ער זיין אזוי פּריינדליך אוו אונז אויך ערקלערען, וועלכע אַנ־דערע טראָסטען זיינען גע'משפּט געווארען אוו פּארשיקט געווארען אין געפענגניש אונטער זיין אדמיניסטראציע?

צעהן יאָהר האָט ער געווארט מיט זיינע פּארלוימדונגען אויף דער עהרע פון דזשאהן פּ. אלטגעלד, אוו אויב דיעזער פּאַטריאָטישער שטאָטסמאַן וואָלט ניט געפּאַלען דינענדיג דאָס פּאָלק אוו ער וואָלט נאָך דא געווען אוו געקאָנט פּארטיידיגען זיך, איז זעהר צווייי פּעלהאָפּט צי דער עקס־פּרעזידענט וואָלט געוואָגט איהם צו אַטאַ־קירען.

צו מיין באַדורען האָב איך דא קיין פּלאַץ ניט צו בריינגען זיינע פּייערדיגע צושריפּטען צו פּרעזידענט קליוולאַנד, אָדער כאָטש אויסצוגען זיין מייסטערהאפּטע רערע וועגען „א רעגירונג פון אינ־דזשאַנאָנס".

זיין אנערקענונג דאַרף קיין פּארטיידיגונג ניט האָבען אוו וואָלט עס נויטיג געווען, וואָלט איך בעסער געקאָנט אים פּארטיידיגען

אין וועלכען ניט איז אָרט אין אַמעריקאַ און פון דער פּלאַטפאָרמע זיי אויסערצייגען.

דער שיקאַגאָ'ער סטרייק איז אין פּולע הינזיכטען געווען דער גרעסטער אינדוסטריעלער קאַמף פון דער גאַנצער אויך בין שטאָלץ אויף'ן קלייגעם חלק, וואָס איך האָב געהאַט אין אים, פּיעל מעהר ווי אויף וועלכער ניט איז אַנדערער טאַט אין מיין לעבען.

מענער, פרויען און קינדער זיינען געווען אויפ'ן ראַנד פון הונגער טויט אין פּולמאַן'ס מ א ד ע ל - ש ט א ד ט. זיי האָבען באשאפען די פאַבעלהאפטע רייכטימער פון דער פּולמאַן-קאַמפּאַניע, אָבער זיי אַליין זיינען נעצווואונגען געווען צו לייגען די יסורים פון הונגער און פּיין אין סאַמע מיטען פון זייער ארבייט און די רייכטימער, וואָס זיי האָבען באשאפען.

הונדערט און פופציג טויזענט באהן-אַנגעשטעלטע, די מיטגלידער פון דער „אמעריקאַן רייל־ווייַ יוניאָן" האָבען סימפּאַטיזירט מיט זיי, געטיילט מיט זיי זייערע אַרעמע פאַרדינסטען און דער נאָך וועג זיי האָבען אויספרובירט יעדען מעגליכען פרידליכען מיטעל צו ריהרען דאָס שטיינערנע האַרץ פון דער פּולמאַן קאַמפּאַניע — יעדער פּאַרשלאָג איז צוריקגעוויזען געוואָרען, יעדע בעאיינפלוסונג — פאַרשטויסען, און יעדע מעגליכקייט פאַר א פאַרשטענדניש — איז מיט באַליידיגונג פאַרוואָרפען געוואָרען — האָבען זיי באשלאָסען ניט צו באַפלעקטן זייערע הענט און ניט צו באשמוצען זייער עהרע דורך דעם וואָס זיי וועלען פירען די פּולמאַן'ס און העלפען נאָך פאַרגרעסערן די נויט און די לייַדען פון זייערע ברידער. זיי האָבען לייעבערשט אַוועקגעלייגט די אַרבייט, געאַפּפּערט מיט זייערע שטעלעס און אונטערגעוואָרפען זיך צו פאַרפאַלגונגען, פאַרשיקונגען, אַרעמקייט, און שוואַרצער ליסטע און צו אלע אַנדערע „מתנות", וואָס די קאַפּיטאַליסטען האַלטען גרייט פאַר זייערע סטרייקענדע ארבייטער.

און ביז מיין לעצטען אטעם-צוג וועל איך האָבען בלויז לייעבע און עהרע פאַר די דאָזיגע גרויסע העלדען.

וואַרען, איז ער אין דער שטיל אויסגעמעקט געוואָרען פון נעריכטס־קאַלענדער.

וועו די איבערגעבליבענע עלף געשוואָרענע זיינען באפרייט געוואָרען, האָט עדווין וואָקער אויסגעצויגען זיין האַנט צו זיי, אָבער זיי האָבען זיך אויסגעדרעהט און ארומגערינגעלט דעם שרייבער פון די ציילען און זיינע מיט־באשולדיגטע, דריקענדיג זיי די הענט און פארזיכערענדיג זיי, אז זיי זיינען געווען איבערצייגט אין זייער אומשולד און זיי האָבען בלויז באדויערט וואָס זיי זיינען געשטערט געוואָרען ארויסצוגעבען אזא אורטייל.

און אין דער צייט וועו מיר זיינען נע'משפט געוואָרען פאר קאָנס־פיראַציע, זיינען מיר שוין געוועסען א טערמין אין געפענגניש פאר „קאָנטעמפט אוו קאָורט". דער פראָגראַם, וואָס די באהן קאָמפאַניעס האָבען אויסגעשטעלט איז געווען, אז נאָך די זעקס חדשים זאָלען קומען לאַנגע יאָהרען געפענגניש.

וועו די דזשורי זאָל אונז ערקלערען אומשולדיג אין א פארברעכען פאר וועלכען מיר זיינען שוין געוועסען זעקס־מאָנאַטען, וואָלט עס ניט נאָר באדייטעט אונזער פאַלשטענדיגע ריינוואַשונג, נאָר דאָס וואָלט אויך קלאָר ארויסגעשטעלט פאר אַלעמען, אז דער פערעראַלער גערייכט האָט אהן א משפט פארשיקט מענשען אין געפענגניש, בלויז אויפ'ן פארלאַנג פון די באהן קאָמפאַניעס.

און אזוי האָט זיך דער פראָצעס פלוצים איבערגעריסען צוליעב דער כלומרש'דיגער קראַנקהייט פון א געשוואָרענעם און זיי האָבען ניט געקענט געפינען קיין אַנדערען, וואָס זאָל פארנעמען זיין פלאַץ.

דאָס זיינען די פאקטען. איך האָב נענוג באוויזען זיי אַלע צו באשטעטיגען, אָבער, ווי איך האָב שוין באמערקט, דער מאַנגל אין פלאַץ ערלויבט מיר ניט זיי אַלע צו ברענגען דא.

אויב אָבער דער פרעזידענט קלוולאַנד און די באהן־קאָמפאַניעס צווייפלען דאַרין, בין איך גרייט מיט זיי זיך צו טרעפען פנים אל פנים

אַנגעקלאָגטע ניט געטאָרט אַריינקוקען אין זיי און עדווין וואָקער, דער רעגירונגס פּראָקוראָר, האָט זיי געהיט מיט'ן געטרייען אויג פון א באַלויבטען דינער.

אונז איז ניט ערלויבט געווארען צו באַטראַכטען די פּראָטאָקאָלען פון דער „רזשענעראַל מענעדזשערס אַסאָסיאייישאַן", ניט קוקענדיג וואָס אונזערע פּראָטאָקאָלען, טעלעגראַמען און פּריוואַטע בריוף זיינען געבראַכט געווארען אין נעריכט אריין אויפ'ן באַפעהל פון ריכטער און זיינען דורכגעקוקט און באַטראַכט געווארען פון עדווין וואָקער און אַנדערע און עס איז געדרוקט געווארען אין די נעריכטס פּראָטאָקאָלען פאר אלגעמיינער באַטראַכטונג.

אָט אין דער קריטישער מינוט, האָט מען דעם פּראָצעס אָפּגעשטעלט און דער געשוואָרענער איז געווארען „קראַנק".

צעהן יאָהר זיינען פון דאָמאָלט אריבער און דער געשוואָרענער איז נאָך אלץ „קראַנק" און מיר ווארטען נאָך אלץ, אז דאָס נעריכט זאָל זיך ווידער פאָרזאַמלען און פאָרטזעצען דעם פּראָצעס.

יעדער פּאָרשלאָג וועלכער אָנצוגעהן מיט'ן פּראָצעס איז באַקעמפט געווארען פון עדווין וואָקער'ן, דעם ספּעציעלען אַדוואָקאַט פון דער רעגירונג און אלגעמיינעם אַדוואָקאַט פון די באַהן־קאָמפּאניעס.

קלארענס דארו האָט איינגעוועדעט נעגען מר. וואָקער'ס ערשיינען אין נעריכט אין דער טאָפּעלטע ראָל, רעפּרעזענטירענדיג אין דער זעלבער צייט אי די רעגירונג און די באַהן־קאָמפּאניעס. — כלומרש'טיגע נערעכטיגקייט פון איין זייט און ראַכע דורשטיגקייט פון דער צווייטער זייט — אָבער ריכטער גראָסקאָפּ האָט צוריק געווויזען די איינוועדונג.

ווידער און ווידער איז דער פּראָצעס אָפּגעלייגט געווארען. דער אינטערעס צו איהם איז אויסגעשטילט געווארען און מיט מאַנאַטען שפּעטער, ווען דער פּראָצעס איז שוין אין נאַנצען פאַרגעסען גע־

די געשוואָרענע האָבען פֿאַרשטאַנען, אז זיי זיינען אַנגעזאַפּט געוואָרען מיט פֿאַראורטיילען און אויף א שענדליכען אופן באשווינדעלט געוואָרען.

די אייענבאהן פֿארוואַלטער האָבען עדות געזאָגט, אז זיי געדיינקען ניט, וואָס עס איז פֿאַרגעקומען אויף דער זיצונג פון די אייזענבאהן און פּולמאַן קאָמפּאַניעס. וועז זיי זיינען אויפֿגעפֿאַדערט געוואָרען צו ברענגען די געדרוקטע באריכטען פון דעם מיטינג, האָבען זיי מיט א געבעט געוועגדעט זייערע בליקען צו ערווין וואָקער. די מורא וואָס האָט זיך אויסגעגאָסען איבער זייערע פּנים'ער וועלען קיינמאָל ניט פֿארגעסען די, וואָס האָבען עס בייגעוואוינט. זערע אייגענע געדרוקטע באריכטען וואָלטען אויפֿגעדעקט זייער לינען און וואָלט פֿאר'משפּט זיי פֿאר פֿאַרשווערונגס און פֿאַלש עדות זאָגען. עפּעס האָט געמוזט געטאָן ווערען און באלד אויפ'ן אָרט. דאָס נעריכט איז געשלאָסען געוואָרען איבער מיטאג-צייט. וועז דאָס נעריכט האָט זיך ווידער געעפענט, האָט ריכטער גראָסקאָפּ מיט אן ערנסטער שטימע ערקלערט, אז איין געשוואָרענער איז פֿלוצלונג קראַנק געוואָרען און דער פֿראָצעס קאָן ניט פֿארטגעזעצט ווערען.

פון טאָג צו טאָג האָט מען אלץ אָפּגעלייגט דעם פֿראָצעס. מיר האָבען פֿאַרגעשלאָגען, אז דער פֿראָצעס זאל פֿארטגעזעצט ווערען אויף איינעם פון די וועגען, וואָס דאָס גזעזץ זעהט פֿאַראויס אין עהנליכע פֿאלען. די אנקלאגע האָט איינגעוועגדעט געגען דעם. דער געשריי „אין געפענגניש אריין" איז געוואָרען שטילער. „לאָזט זיי פריי" איז איצט געוואָרען דער באפעהל פון די באהן-קאָמפּאַניעס. עס האָט ניט געטאָרט געהאלטען ווערען נאָך א זיצונג פון נעריכט, וויל דאָמאָלט וואָלטען די געדרוקטע באריכטען געמוזט ארויסגענעבען ווערען. און ווי דאָס נעריכט האָט באפוילען צו ברענגען די פראָטאָקאָלען פון דער „אמעריקאן רייל-ווייז יוניאן" האָט ער געמוזט דעם זעלבען באפעהל געבען צו די באהן-בעאמטע וועגען די פראָטאָקאָלען פון זייער אסאָסיאיישאָן. די דאָזיגע פראָטאָקאָלען זיינען געבראָכט געוורען אין נעריכט אויף דער לעצטער סעסיע פון פראָצעס, אבער אויפ'ן באפעהל פון נעריכט האָבען די

ניט צו אונטערזוכען איז די גרענד דזשורי איינגעשוואָרען נע־ וואָרען נאָר צו פאַרקלאָגען.

א רעפּאָרטער פון דער „טריביון", וואָס האָט זיך ענטזאגט צו באַשטעטיגען א פאַלשען אינטערוויו פאַר דער דזשורי און דורך דעם פאַלש צו שווערען, אום מען זאָל קענען באַשולדיגען דעם שרייבער פון די ציילען אין א פאַרברעכען — איז ענטזאגט געוואָרען.

„אין געפענגניש אַריין!" — איז געווען דאָס געשריי פון די באַהן קאָמפּאַניעס און זייערע חברה לייט. א דזשורי פאַר'ן פּראָצעס איז אויסגעקליבען געוואָרען. מען האָט ניט צוגעלאָזען קיין איינעם אין די דזשורי, וואָס איז געווען פון דער זעלבער פּאָליטישער פּאַרטיי, וואָס דער אַנגעקלאָגטער. יעדער מענליכער מיטגליד איז אַנגעווענ־ דעט געוואָרען צו שיקען די סטרייק פיהרערס אין געפענגניש אַריין.

וועז די אנקלאָגע האָט פאַרגעבראַכט אלע איהרע באַווייזען, האָט זי פאַרשטאַנען, אז זי איז דורכגעפאַלען. קיין איין פונקט פון די באַשולדיגונגען האָבען די באַהן קאָמפּאַניעס מיט אלע זייערע שפור־ הינט ניט געקענט געפינען.

דערנאָך איז נעקומען אונזער צד. די אייזענבאַהן פאַרוואַלטער האָבען אַנגענומען פולע מיילער מיט וואַסער, וועז זיי זיינען, איינער נאָך'ן צווייטען־ופען געוואָרען עדות זאָגען. זעקס און אַכציג עדות האָבען געגעבען אין נעריכט באַווייזע וועגען די אומרוהען און די שרפות. אסיסטענט טשיף פאַלמער און אַנדערע מיטגלידער פון פייער דעפּאַרטמענט האָבען עדות געזאָגט, אז וועז זיי זיינען געקומען אויס־ לעשען די פלאַמען אין די אייזענבאַהן דיפּאָס, האָבען זיי געכאַפט א פאַר מענער, וואָס האָבען איבערגעשניטען די וואַסער קישקעס און אז די דאָזיגע מענער האָבען געהאַט אפיציעלע צייכענס פון דעפיוטי מאַרשאַלס. עס זיינען אויך נעווען פּליסלייט אין נעריכט, וואָס זיינען געווען גרייט עדות צו זאָגען, אז זיי האָבען געכאַפט די זעלבע דעפיוטים אויפרייצענדיג צו אומרוהען און גוואַלדטאַטען.

די דזשורי איז אויסגעקליבען געוואָרען מיט'ן צוועק צו פאַר־ אורטייען. וועז מיר האָבען אַנגעהויבען פאַרצוברענגען אונזערע בא־ ווייזע האָבען זיך זייערע אוינען בריט געעפענט פאַר ערשטוינונג

דער פאקט, אז זיי זיינען אריינגעווארפען געווארען אין געפענגניש אהן באווייזען און אהן א משפט, און דאס וואס דער סופרים קאורט האט באשטעטיגט די דאזיגע שאנד־טאט, זעהט אויס, פארשאפט מר. קליוולאנד'ן א באזונדערע צופריעדנהייט און ער באנוצט זיך מיט דעם, וואס ער רופט אן דאס „לעצטע וואורט" פון נעריכט אלם א רייני־וואשונג פאר זיך.

דער פארשטארבענער לימאן טראמבאל, פאר פיעלע יאהרען סענאטאר און פארזיצענדער פון דער קאמיטע וועגען נעזעץ־אנגעלעגען־הייטען אין סענאט פון די פאראייניגטע שטאטען, ריכטער פון סופרים קאורט פון אילינאי, פערפאסער פון דעם דרייצהנטען אמענדמענט צו דער קאנסטיטוציע פון די פאראייניגטע שטאטען, א פערזענליכער פרייגד פון אייברהעם לינקאלן און, מעהר פון אלץ, אן עהרליכער מענש, האט אזוי געשריבען: „דער פרינציפ, אויף וועלכען ס'האט זיך געשטעלט דער סופרים קאורט אין דעבס'ס פאל, גיט איבער יעדען בירגער אין דער גנאדע פון יעדען בייזהאפטען און פארטייאישען פערפראלען ריכטער, וואס דענקט, אז די בעסטע זאך איז יענעם צו שיקען אין געפענגניש".

פרעזידענט קליוולאנד פארשטעהט, אהן צווייפעל, די וויכטיגקייט פון די דאזיגע וועהלער. זאל דאס פאלק, דאס ארבייטער פאלק, וע־מען דער עקס־פרעזידענט האלט פאר א „מאב", וואס דארף אונטער־דריקט ווערען, וועו עס פראטעסטירט פרידליך געגען אומרעכט — זאל עס נאכדענקען די באדייטונג פון די דאזיגע וועהלער.

וועו דער סטרייק איז נעווען אין זיין פולען בליהען און די באהן קאמפאניעס זיינען נעווען אויף יעדען פונקט געשלאגען האט דער פערפראלער געריכט אויף גיך אויסגעשווארען א ספעשעל גרענד דזשורי צו פארקלאגען די סטרייקערס. פאר א פארזיצענדען איז ספע־ציעל אויסגעקליבען געווארען אזא אייגער, וואס איז געווען באקאנט פאר א ווילדען יוניאן־האסער און שפעטער האט דער חברה־מאן באטראגען זיינע אייגענע קאלעגען אין אנגעלעגענהייט, וועו זיי האבען זיך פארלאזען אויף זיין עהרליכקייט.

אין וועמעס אינטערעסען איז געווען, אז עס זאָלען פאַרקומען אומרוהען, שרפות, אומגעוועלכקייטען און פאַרברעכענס?

אין וועמעס אינטערעסען איז געווען צו האָבען די „געוועלכ־לויע־בענדע" דעפּיוטיס?

פאַרוואָס זיינען פּייערס פאַרגעקומען בלויז אויף פראַכט־צוגען און אָם מעהרסטען, אויף צובראַכענע און אָפּגענוצטע?

פאַרוואָס האָבען נאָך ביז איצט די באַהן־קאָמפּאַניעס ניט איינגעמאַנט פון דער קוק קאונטי, אילינוי, דעם שאַדען, וואָס זיי האָבען געהאַט דורך דעם וואָס די קאונטי האָט ניט באַשיצט זייער אייגענטום? פאַרוואָס זיינען זיי עפּעס אַזוי געדולדיג און באַשיידען און גיבען ניט אַן אין געריכט?

די אומרוהען די פּייערען, די מערדעריין האָבען געמאַכט פון דער מפּלה פון די באַהן קאָמפּאַניעס א זיעג. דאָס איז נעווען דער אייניציגער וועג ווי אַזוי זיי האָבען געקאָנט זיעגען. בלויז א דאנק די אומרוהען און נעוואָלט האָבען זיי געקענט אַלץ געווינען און די ארבייטער אַלץ פאַרלירען.

די אומרוהען זיינען אויפגעריצט געוואָרען ניט קוקענדיג אויף די נעגען־באַמיהונגען פון די סטרייקערס און דער באריכט פון דער סטרייק קאָמיסיע באַווייזט, אז זיי האָבען געטאָן אַלץ אין זייער מעגליכקייט צו פאַרהיטען ארדנונג.

שטענדיג וועג א פאַרברעכען ווערט באַגאַנגען און מען וויסט ניט ווער עס איז דער פאַרברעכער, ווערט געווענליך דער, וואָס האָט נעהאַט נוצען פון פאַרברעכען אויסגעזוכט אַלס דער מעגליכער פאַרברעכער. אין אונזער פאַל, אַבער, דאַרפען מיר זיך ניט פאַרלאָזען אויף א השערה וויל די באַווייזען נעגען די באַהן קאָמפּאַניעס זיינען אזוי פאַלשטענדיג און קלאָר אז עס איז ניטא קיין צווייפּעל, ווער עס איז דער פאַרברעכער.

אויב אין די באַגאַנגענע פאַרברעכענס אין דעם שיקאַגאָר סטרייק זיינען שולדיג געווען די סטרייקערס, פאַר וואָס זיינען זיי קיינמאָל ניט ג'משפּט געוואָרען? אויב ניט, פאַרוואָס זיינען זיי אַריינגעוועצט געוואָרען אין געפענגניש?

נעווים, עס האַנדעלט זיך נאָר אום דעם, און פּרעזידענט קליוולאַנד גיט עס אַליין צו. ניט די פּאַרהיטונג פון אָרדנונג און ניט די אומ־מעגליכקייט צו טראַנספּאָרטירען די פּאָסט, און ניט אומרוהען אָדער פּאַרברעכען געגען געזעץ האָט באַוואויגען מר. קליוולאַנד'ס אַדמיניס־טראַציע צו מעכטיגער „באַהויפּטונג פון מאַכט". דער עיקר איז געווען די „דעמאַנסטראַציע", דער סטרייק געגען די קאָמפּאַניעס, און כדי צו דערשטיקען די באַוועגונג און אַרויסצוהעלפען די קאָמ־פּאַניעס, האָט עס מר. קליוולאַנד'ס פּערזאָלע רעגירונג זיך אַריינ־געמישט אין דער לאַגע. און טאַקי, אַלס סטרייק־ברעכער און טרייער דיענער פון די קאָמפּאַניעס האָט זיך פּרעזידענט קליוולאַנד ערוואָרבען א שהנעם נאָמען און אייביגען רוהם.

באַזונדערע אויפּמערקזאַמקייט פּאַרדינט די פּאָלגענדע שטעלע אויף זייט 15:

„די סטרייק־קאָמיסיע האָט קיינע באַווייזען אז די באַאמטע פון דער „אַמעריקאַן רייל־ווייַ יוניאָן" זאָלען האָבען וועלכען־ניט־איז חלק, אין די אונאַרדענונגען אָדער זאָלען האָבען וועלכען־ניט־איז געזאָגט די אַרבייטער, זיי זאָלען זיך גענעגשטעלען דעם געזעץ, באַגעהן פּאַרברע־כענס און פּאַרניכטען אייגענטום. זיי האָבען געוואוסט און ריכטיג פּאַרשטאַנען, אז וועו דער „מאַב" וועט אָנהויבען צו רעגירען וועט די רעגירונגס־מאַכט זיי אונטערדריקען און אויך די אָלע, וואָס זיינען אויפ'ן מינסטען אָרט געווען פּאַראַנטוואָרטליך דערפּאַר און דאָס וואָלט באַ־דייט א נידערלאַגע".

און דאָך זיינען זיי אָלע אייגעשפּאָרט געוואָרען אין געפּענגניש. וועט פּרעזידענט קליוולאַנד זיין אזוי פּריינדליך ערקלערען וואָרום און אויך פּאַרוואָס האָט מען זיי ענטזאָגט א פּראָצעס?

דורכלעזענדיג די אויבען געבראַכטע פּאַראַגראַפען פון דעם באַ־ריכט פון דער סטרייק־קאָמיסיע, זייט אזוי גוט און ענטפערט זיך אַליין אויף די דאָזיגע פראָגען:

קענדע באַהן־אַנגעשטעלטע, באַוואַפענט און באַזאָרגט זיי מיט דער מאַכט פון רעגירונגס באַאַמטע.

זייט נאָך זייט פון באַריכט זאָגט ערות פון וואָסערען סאָרט זיינען עס געווען די דעפּיוטי מאַרשאַלס, וואָס זיינען אין די טויזענדער איינגעשוואָרען געוואָרען „אינצוהיטען אַרדנונג".

דער רעפּאָרט פון דער קאָמיסיע באַשטעהט פון 681 זייטען. איך האָב א מאַסע אַנדערע ערות. אין דעם אַרטיקעל, אָבער, האָב איך זיך אין גאַנצען פאַרלאָזען אויפֿן אורטייל פון קליוולאַנד'ס אייגענער סטרייק־קאָמיסיע.

הונדערטער זייטען פון באַריכט פאַרנעמען די באַווייזע פון אומ־פאַרטייאישע ערות, וואָס שטעלען פעסט די שולד פון די באַהן קאָמ־פּאניעס און וואָס באַווייזען, אז די סטרייק פיהרער האָבען גאַראַטען אָפּצוהיטען אַרדנונג, אז די סטרייקערס אַליין האָבען אָפּגעהיט דאָס געזעץ און האָבען אַנגעוואָנדעט זייער גאַנצען איינפלוס צו פאַרמיידען אומאַרדנונגען. די אונטערזוכונג באַווייזט, אז אַרדנונג האָט גע־הערשט ביז די מערדערישע דעפּיוטים זיינען באַפאַלען די שטאָדט און אַנגעהויבען צו מאַכען טומעל, אום דאָס זאָל זיין אַן אורזאַכע פאַר אינדזשאַנקשאַנס, פאַר דער אַריינמישונג פון מיליטער און כדי אָפּצוהיטען די סימפּאַטיעס פון פאַלק אויף דער זייט פון די באַהן־קאָמפּאַניעס.

פּרעזידענט קליוולאַנד באַמערקט אַליין ניט, ווי ער באַשטעטיגט עס. אויף זייט 232 פון זיין אַרטיקעל ציטירט קליוולאַנד א בריף, מיט וועלכען ער שיינט צו זיין אין פולער הסכמה. דער בריף איז צו עדווין וואָקער'ן פון אַטוירני־דזשענעראַל ריטשאַרד אַנליי און לעזט זיך ווי פאָלגט: „איך גלויב, אז וועדי רעכט פון די פאַראייניגטע שטאַטען וואָלט ענערגיש פאַרטיידיגט געוואָרען אין שיקאָגא, אויף דעם פּלאַץ און מיטלפונקט פון דער דעמאָנסטראַציע, וואָלט זי איבע־ראַל געמוזט דורכפאַלען און וואָלט זיך ניט פאַרשפּרייט איבער'ן גאַנצען לאַנד".

דאָס זיינען עס געווען עדווין וואָקער׳ס וועכטער פון אַרדנונג.

זייט 70: זאָגט עדות: „פיערצעהן טאָג בין איך געווען אויפֿן פֿלאָץ פון סטרייק". * * * „דורך דער צייט האָב איך געזעהן א פּאָר הונדערט דעפּיוטי מארשאַלס. איך גלויב, אז דאָס איז זעהר א נידריגע, אומווירדיגע חברה".

איצט וויל מיר ברענגען אן אויסצוג, וואָס די סטרייק-קאָמיסיע אליין האָט צוזאַגען וועגען די דעפּיוטי מארשאַלס און פֿרעזידענט קליוולאַנד מעג זיך מיט באזונדערען אינטערעס צוהערען צו די רייד פון זיין אייגענער קאָמיסיע: „3,600 יונייטער סטייטס דעפּיוטי מארשאַלס זיינען אויסגעקליבען און באשטימט געווארען אויפֿן פּאָר־לאַנג פון די „דזשענעראל מענעדזשערס אסאָסיאיישאַן" און די באַהן קאָמפּאַניעס. זיי זיינען באוואפנט געווארען פון די באַהן קאָמפּאַניעס און זיי האָבען געדינט א טאָפּלטע דינסט, אי אלס באַהן־אַנגע־שטעלטע, אי אלס יונייטעט סטייט באאמטע. און אין דער צייט, וועו זיי האָבען געפּיהרט די באַהנען, האָבען זיך געגומען און באנוצט די אומבאשרייבלטע מאַכט פון דער רעגירונג, וועו דאָס האָט זיך נאָר פּאַרוואַלט די באַהן־קאָמפּאַניעס, אָדער וועו זיי אליין האָבען עס געפּונען פּאָר נויטיג. זיי זיינען ניט געווען אונטער דעם קאָנטראָל פון א רע־גירונגס באאמטען, וועו זיי האָבען געשפּיעלט די ראָלע פון רעגירונגס באאמטע. עס איז א שלעכטער ביישפּיעל דאָס שטעלען אונטער דעם קאָנטראָל פון באַהן־קאָמפּאַניעס רעגירונגס אנגעשטעלטע און עס קען פּיהרען צו ערנסטע רעזולטאַטען".

מיר האָבען געזעהן פון רעפּאָרט פון פֿרעזידענט קליוולאַנד׳ס אייגענער קאָמיסיע אז די רעגירונג פון די פּאַראייניגטע שטאַטען אונטער זיין אדמיניסטראציע האָט באזארגט די באַהן־קאָמפּאַניעס מיט רעגירונגס באאמטע אין דער פּאָרם פון דעפּיוטי מארשאַלס צו פּארנעמען די פֿלעצער פון די סטרייקערס, צו פּיהרען די באַהנען און בכלל זיי דינען אין יעדער פּאָרם, וואָס קען זיי העלפען צו צוברעכען דעם סטרייק. קורץ, זיין אייגענע קאָמיסיע באשולדיגט איהם אין דינען די באַהן־קאָמפּאַניעס אלס א סטרייק־ברעכער דורך דעם, וואָס ער האָט געשיקט רעגירונגס־באאמטע אויף די פֿלעצער פון די סטרייי־

איך ברענג דאָ א שטעל פון באריכט פון דער סטרייק־קאָמיסיע וועגען די דעפיוטי מארשאַלס וואָס זיינען איינגעשוואָרען צו „באשיצען לעבען און אייגעמטום און אָפּצוהיטען אָרדנונג".

זייט 356: ברענען, שעף פון דער שיקאַגאָר פּאָליציי זאָגט עדות פּאַר דער קאָמיסיע, אז אין דער שטאָרטישער געפענגניש זיצען א צאָהל דעפיוטים, וועלכע זיינען אַרעסטירט געוואָרען אין דער ציים, וועו זיי האָבען נעדינט די באַהן־קאָמפּאַניעס אלס יוניטעד סטייטס דעפיוטי מארשאַלס אויף דער קלאָגע פון רויבערייי.

זייט 370: ריי סטענאָרד בייקער, דאָמאָלט רעפּאָרטער פון דעם שיקאָגא'ער „רעקארד", היינט סטעף־מיטאַרבייטער פון „מעקליורס מעגעזין", זאָגט עדות דאָס פּאָלגענדע, אלס אן ענטפער אויף דער פראָגע וואָס ער וויים וועגען דעם כאַראַקטער פון די דעפיוטי מארשאַלס: פון מיינע ערפאַהרונגען מיט זיי האָב איך אַרויסגעטראָגען וווייניג גוטעס. איך גלויב, אז איך האָב געזעהן מעהר שיכורים צווישען די יונייטער סטייטס מארשאַלס, ווי צווישען די סטרייקערס".

זייט 166 און 367: מעלקאָמפּ מעקדאָוועל, רעפּאָרטער פון „שיקאָגא רעקארד" זאָגט עדות: „וועד עס זעהט די הונדערטער איינגעשוואָרענע יונייטעד סטייטס דעפיוטי מארשאַלס און ספעשיעל דעפיוטי שעריפס פיהלט גלייך, אז זיי זיינען ניט פון דעם קלאַס מענשען פון וועלכען עס דארפען געמאַכט ווערען דעפיוטי מארשאַלס און דעפיוטי שעריפס". * * * „אין באַצוג צו די מעהרסטע פון זיי, זעהט עס אויס, אז זיי האָבען געוזוכט צו פּאַראוזאָבען אומאָרדנונג". * * * „אייגמאָל האָט עס געהאַלטען שוין ביי אן ערנסטען צוזאַמענשטויס צוליעב דעם, וואָס די דעפיוטי מארשאַלס, שטעהענדיג אויף די באַהן רעלסען, האָבען אָפּגעשפּאָט און באַליידיגט די פּאַר בייגעהענדע פרויען". * * * „איך האָב מעהר געזעהן שיכורע דעפיוטי מארשאַלס ווי סטרייקערס".

פון די באהנען ערות זאגען, צו וואס פאר א באשלום מען איז געקומען אויף דער פריהער דערמאנטער זיצונג פון די באהן און פולמאן קאמ־פאניעס. יעדער איינציגער פון די פארוואלטער האט פאלש געשווארען, אז ער געדענקט ניט וואס עס איז פארגעקומען אויף יענעם מיטינג. זיצענדיג ניט ווייט פון זיי, האב איך געזעהן ווי זייערע געזיכטער זיינען געווען פלאם־רויט בעת דעם קרייץ־פארהער. זיי האבען געוואוסט אז זיי זאגען ליגען; דאס געריכט האט עס געוואוסט און יעדער איינער, וואס איז געווען אין געריכט, האט עס געוואוסט, אבער זיי האבען זיך געהאלטען אן זייער אפמאך און האבען אלע, ווי איינער פארגעסען, אז זיי האבען באשלאסען צו שטעהן צוזאמען, אז די באהן קאמפא־ניעס האבען באשלאסען צו שטיצען די פולמאן קאמפאניע צו באזיגען זייערע פארהונגערטע אנגעשטעלטע און די פולמאן קאמפאניע האט זיך פארפליכטעט זיי צו העלפען צוברעכען די „אמעריקאן ריילווויי יוניאן".

זייער אייגענער פראקאקאל באווייזט, אז זיי האבען אזוי אפ־געמאכט. אביסעל שפעטער האבען זיי באשלאסען צו פערגעסען וועגען דעם און אזוי האבען זיי געשווארען פאר'ן געריכט.

איך האב קאפיעס פון די געריכטס־פראקאקאלען, אייניגע זייער עדות זאגען, און אויסשניטען פון די שיקאגא'ער צייטונגען, וואס ענטהאלטען אויך זייער עדות זאגען, און איך קאן דערווייזען יעדעס ווארט, וואס איך האב דא ארויסגעזאגט.

אט דאס זיינען דאס די הויפט־ערשטע, וואס האבען אזוי פיעל געשרעדט וועגען געזעץ און אנרדנונג, דאס זיינען זיי עס, די באריהמטע וועכטער פון מאראל און די ביישפילען פון גוטע בירגער.

וועז א. ב. סטיקענעי, פרעזידענט פון דער שיקאגא „גרייט וועסטערן" האט זיי אין די אויגען אריין געזאגט, אז עס איז ניטא קיין איין עהרליכער באאמטער צווישען זיי און אן ער וואלט קיין אייניעם פוזזיי אויף קיין האר ניט געטרויט, האבען זיי אפילו ניט פרו־בירט זיך צו פארטיידיגען, וויל זיי האבען געוואוסט, אז זייער אנ־קלאגער איז אן אינווייניגסטער מענש און אין דער לאגע צו דערווייזען זיינע באהויפטונגען.

די באהן־קאָמפּאניעס וואָלטן ליבערשט פֿארניכטעט זייער אייגענטום און געוואהן שיקאַגאָ אומקומען, אויבער זאהן די „אַמעריקאַן רייל־וויי יוניאָן" זיגרייך.

מעיאָר פּינגרי פון דעטראָיט איז געקומען נאָך שיקאַגאָ מיט טעלעגראַמען פון די מיאָרס פון איבער פופציג גרעסטע שטעדט אין לאַנד, אז די נאַנצע אָנגעלענהייט זאָל איבערגענעבען ווערען צו א שידעם־גריכט. אהן צערעמאָניעס האָט מען איהם דערין ענטזאָגט, און שפּעטער האָט ער ערקלערט, אז די באהן־קאָמפּאניעס זיינען עם געוועזען די פֿארבראָכער און אז זיי זיינען פֿאראַנטוואָרטלעך פֿאר אלץ, וואָס איז שפּעטער פּאַרגעקומען.

פּיער טעג אויבער דער סטרייק האָט אויסגעבראָכען, ריכטיגער, אויבער ס'האָט זיך אָנגעפֿאַנגען דער באָיקאָט געגען די פּולמאַן באהנען, דעם 22טען יוני, איז פּאַרגעקומען אַן אלגעמיינער מיטינג פון די באַאמטע פון די פּולמאַן און אַנדערע קאָמפּאניעס (ז. XXXI) פון רעפּאַרט פון דער סטרייק קאָמיסיע). אויף דעם מיטינג איז באַשלאָסען געוואָרען צו באַזיגען די סטרייקערס, פֿארניכטען די „אַמעריקאַן רייל־וויי יוניאָן". נוצענדיג זייערע וועהרטער, „מיר זאָלען האַנדלען פֿאראייניגט ביז מיר דערריכען דעם ציעל".

דאָס איז געווען דער איינציגער מיטינג פון דעם סאָרט, וואָס איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען צווישען די באַאמטע פון די באהן־קאָמפּאניעס מיט די באַאמטע פון דער פּולמאַן קאָמפּאניע. זיי האָבען געמיינשאפֿטליך באשלאָסען, פֿאראייניגטערהייט צו באַזיגען די סטרייקערס און פֿארניכטען די יוניאָן.

און אום צו באַווייזען, ווי די דאָזיגע הערען רעספּעקטירען די געריכטען, דאָס געזעץ און די מאַראַל, וועט נויטיג זיין דער דאָזיגער אינצידענט:

ערשט וועהן די באַאמטע פון דער יוניאָן זיינען פֿארקלאָגט געוואָרען ביי א פֿאַרטייאישער ספּעציעלער גרענד דזשורי און זיינען געמשפּט געוואָרען פֿאר קאָנספּיראַציע האָט מען גערופען די פֿארוואָלטער

יידישע
פאלקס ביבליאטעק
טאראנטע
JEWISH PUBLIC LIBRARY TORONTO

ליך, אויף וואס מען האָט די דעפיוטי מארשאלס געדונגען און זייער כאראקטער איז א נעניגענדער באווייז, אז זיי האבען נעטוינט צו דער ארבייט.

צווייטענס, שרפות (אבער קיין איין אייניציגער פון די פולמאנס איז ניט געווען אנגעצונדען) און אומרוהען (אבער קיין איין אייניציגער סטרייקער איז אין דעם ניט געווען פארמישט).

דריטענס, די קאפיטאליסטישע צייטונגען און די „אסאשיאיי־טער פרעס" האבען אומעטום צוטראגען די נייעס, אז די איינוואוינער זיינען אין די הענד פון המון און אז די סטרייקערס ברענען און פלינ־דערען די שטאדט.

פיערטענס, דאס פאלק (באזונדערס די, וואס האבען נעוואוינט ווייט און אלץ וואס זיי האבען געוואוסט איז געווען פון די צייטונגען) האט מיט משוגענע קולות געשריען: „נידער מיט דער אנארכיע! נידער מיט דער „אמעריקאן רייליוויי יוניאן!" טויט צו די סטרייקער!"

דער סופרים קאורט פון די פראייניגטע שטאטען, וואס בא־שטעהט אויסשליסליך פון גוט־איינגעאיבטע און ערפאלגרייכע טראסט־אדוואקאטען, האט באשטעטיגט דעם אורטייל איבער די פיהרער פון סטרייק און פרעזידענט קליוולאנד זאגט, אז „זיי האבען געזאגט דאס לעצטע ווארט אין דער אנגעלעגענהייט".

האט דער סופרים קאורט פון די פראייניגטע שטאטען אויך געזאגט זיין „לעצט ווארט" אין דער פראגע פון לייב־איינענטום, וועו ער האט ארויסגעגעבען דעם הויפט ריכטער טענעי'ס אורטייל, אז שווארצע „האבען ניט קיין רעכט וואס וויסע זאלען מחויב זיין אפציהיטען"?

די דאזיגע „לעצטע ווערטער" וועלען בלויז פארשנעלערען די אפ־שאפונג פון לוין־שקלאפעריי, פונקט ווי דאס „לעצטע ווארט" פון דעם זעלבען סופרים קאורט אין 1857 האט פארשנעלערט די אפשאפונג פון לייב־אייגענטום.

נאציאָנאַלער רעגירונג צו באשיצען זיך ביי דעם ערפּילען פון איהרע פונקציעס".

די באהן־קאָמפּאניעס האָבען אויסגעצייכענט פּארשטאַנען און מיט פּרייד אָנגענומען דעם אמת'ן זין פון אָט די „פונקציעס" פון מר. קליוולאַנד'ס רעגירונג.

די איינציגע צרה איז געווען, וואָס וועג מען האָט איינגעשוואָרען די דעפּיוטים און וועג עס איז נאָך אַלץ אָנגענומען דאָס מיליטער זיינען נאָר אַלץ קיין צרות ניט געווען. ס'האָבען געפּעהלט אומרוהען. און דערפון נעמט זיך דאָס ווייטערדיגע. דער פּארקער איז געווען פּאראַליזירט, אָבער פּאַלשטענדיגע רוה האָט געהערשט. דאָס פּאַלק האָט פּארלאַנגט פון די באהן־קאָמפּאניעס, אז זיי זאַלען לאָזען געהן די באהנען, אָבער זיי האָבען עס ניט געקענט טאָן. קיינער האָט פּאר זיי ניט געוואַלט ארבייטען. זיי זיינען געווען פּאַלשטענדיג בעזיגט און די פּאהן פון אָרגאַניזירטער ארבייט האָט מיט טריאומף געפּלאַטערט.

געשלאָגען אויף יעדען פונקט, יעדער פּלאַן — געמאַכט צוגישט, איבערטראָפען אין טאקטיק און סטראַטעגיק, האָבען די באהן קאָר־פּאראַציעס געשפּילט זייער לעצטע קאָרט — זיי האָבען זיך געווענדעט צום פערעראַלען גיריכט און צו דער פעדעראַלער רעגירונג. גיך איז געקומען דער ענטפער, ווי א בליץ פון הימל אין שטורעם.

רוה און אָרדנונג איז געווען, געפּהרליך פּאר די באהן־קאָרפּא־ראַציעס. זיי האָבען זיך נענויטיגט אין אומרוהען, פונקט ווי די אָנ־געשטעלטע זיינען פּאראינטערעסירט געווען אָנצוהאַלטען פּולשטענדיגע רוה. זיי האָבען פּארשטאַנען, די יוניאָן וועט פּארשפּילען איהר זיג, וועג ס'וועט געלינגען צו באשאפען אומאָרדנונג אין נאָמען פון געזעץ און אָרדנונג. פּאר דעם פינסטערען שפּיעל האָבען זיי צוגעגרייט עט־ליכע קאָרטען.

ערשטענס, דעפּיוטי מארשאַלס. דעם זעלבען טאָג, וואָס זיי זיינען אייגעשוואָרען געווארען האָבען זיך אָנגעהויבען די צרות. די שיקאַגא'ער צייטונגען פון יענע טעג זאָגען דאַרויף עדות, ווי אויך דער רעפּארט פון דער סטרייק־קאָמיסיע. דאָס איז דאָך, אייגענט־

זאל זיי אין דעם פאל גלויבען און ניט די קאמפאניעס, דערפאר טאקי, וואס זיי האבען זיך געהאלטען אזוי געדולדיג נאכ'ן 11טען מאי. עס איז באוויזען, אז קיין שום גוואלט אדער פארניכטונג פון אייגנטום האבען די סטרייקערס און זייערע פריינד ניט באגאנגען אין פולמאן, און אז ביז'ן דריטען יולי (וועו די סאלדאטען זיינען אנגעקומען) האט די פאליציי און מיליטער גארניט געהאט צו טאן צו באשיצען וואס ניט איז געגען אומארדנונגען". (ז. XXXVIII).

דער דאזיגער פארגראף פון מר. קליוולאנד'ס קאמיסיע איז א געניגענדער ענטפער אויף דעם עקס-פרעזידענטס ארטיקעל. אן ענטשיידענער, מעכטיגער און שלאגענדער ענטפער.

עס זיינען קיין שום אומארדנונגען ניט פארגעקומען אין פולמאן, שיקאגא אדער ערגעץ-אנדערש-וואו, ביז עס זיינען איינגעשווארען געווארען די דעפיוטים און דאס מיליטער איז אנגעקומען.

גאווערנאר אלטגעלד, א פאטריאט און א שטאטסמאן, האט עס גוט געוואוסט און דערפאר האט ער פראטעסטירט געגען די פעדעראלע סאלדאטען.

מיאר דזשאהן פ. האפקינס פון שיקאגא האט עס געוואוסט און ער האט ערקלערט, אז ער נויטיגט זיך ניט אין קיין הילף פון דער זייט אנצוהאלטען די ארדנונג אין שטאדט.

מיטשעל ברענען, שעף פון דער שיקאגא'ער פאליציי, האט עס געוואוסט און ער האט פארדאמט, אלס „גנבים און מערדער", עדווין ארנאלד'ס געדונגענע דעפיוטי מארשאלס, די אויפהעצער און שלעגער פון דער „דזשענעראל מענעדזשערס אסאסיאיישאן".

אט די דאזיגע „דזשענטלמען" האט דאס פרעזידענט קליוולאנד'ס רעגירונג ארייגגענומען אין דיענסט אויף דער אויפרעדונג פון די באהן קאמפאניעס אנצוהאלטען ארדנונג און צו באשיצען לעבען און אייגענטום און דאס איז, וואס קליוולאנד רופט „די קראפט פון א

„עס איז אַ פעסטגעשטעלטער אמת, אַז די באַאמטע און דירעק־
רעקטאָרען פון דער „אַמעריקאַן רייַלוויי יוניאָן" האָבען ניט געוואָלט
דעם פּולמאַן סטרייק און האָבען געראָטען איהם ניט אָנצופאַנגען" (זעה
XXXVII) (דאָך האָט מען נעהאַלטען אין איין דערצעהלען און מען
גלויבט נאָך אין דעם איצט, אַז דעבם האָט באַפויַלען דעם סטרייק).

„עס זאָל פאַרצייכענט ווערען, אַז ביז די באַהן־קאָמפּאַניעס
האָבען ניט נענעבען דעם ביישפּיעל, איז ניט געמאַכט געוואָרען
קיין פאַרזוך צו גרינדען אַן אַלגעמיינע יוניאָן פון באַהן אָנגע־
שטעלטע (ז. XXXI).

„דאָס ענטזאָגען זיך פון דער „דזשענעראַל מענעדזשערס אַסאָסי־
איישאַן" צו אָנערקענען און פאַרהאַנדלען מיט דער „אַמעריקאַן רייַלוויי
יוניאָן" איז חוצפה'דיג און נאַריש, וועז מען באַטראַכט איהר געזעצ־
מעסיגקייט און די פאַרגאַנגענע טעטיגקייט און די אויגענשיינליכע
פלענער פאַר דער צוקונפט פון דער יוניאָן".

„ . . . דירה־געלד אין פּולמאַן איז 25 — 20 פּראָצענט העכער ווי
אין שיקאָגאָ אָדער אָרומיגע שטעדט". (ז. XXXV)

„דער סטרייק האָט אויסגעבראָכען דעם 11טען מאי, און פון
יענעם טאָג אָן ביז אָרום דעם 4טען יולי, וועז די פעדעראַלע סאָלדאַטען
זיינען אָנגעקומען נאָך פּולמאַן, האָבען 300 סטרייקערס באַוואָכט דעם
באָדען און מיט דער אויסדריקליכער אָבזיכט צו פאַרהיטען פון גוואָלט־
טאַטען און שאָדען. דאָס דאָזיגע אָפּהיטונג פון אייגענטום אין צייט
פון סטרייק, איז אין די מעהרסטע פעלע בלויז אַן אויסרייד. צו אָפט
איז די אמת'ע אורזאַכע דערפון צו פאַרהיטען אַז פרעמדע זאָלען ניט
פאַרנעמען דעם פּלאַץ פון די סטרייקערס. געוועהנליך פלענט דאָס
געטאָן ווערען דורך אָרגומענטען. וועז אָרגומענטען פלענען אָבער ניט
העלפען, פלענט נענוצט ווערען סטראַשונקעם און גוואָלט. די פּולמאַן
קאָמפּאניע באַהויפּטעט, אַז טאקי אָט דאָס איז געווען די אָבזיכט פון
דער וואָך פון די סטרייקערס. די פּולמאַן סטרייי־
קערס זיינען אָבער באַרעכטיגט, אַז מען

וועלכע גרופע פון באהן־אנגעשטעלטע פארלעצט די נעזעצען פון לאנד? — קיין איינע ניט.

די באהן קאמפאניעס באקעמפען יעדען נעזעץ, וואס זוכט פיעל־וויניג איינצוצאמען זייער מאכט און באשרענקען זייערע רויבעריין.

זיי קויפען אונטער נעזעצ־געבער, קארופטירען די גערישטען, פארדארבען די פאליטיק און באגייען אונצאהליגע אנדערע פארברעכענס נעגען דער רעפובליק.

די אייזענבאהן אנגעשטעלטע זיינען ניצליכע, עהרליכע, זעלבסט־אפפערענדע און פרידענס־ליבענדע מענשען, וואס זיינען קיינמאל ניט געווען און וועלען קיינמאל ניט זיין שולדיג אין די פארברעכענס וואס עס באגהען זייערע פארא־איניגטע באלעבאטים.

און דאך דינט דער פרעזידענט קליוולאנד די פארא־איניגטע באלעבאטים און ער ליבט זיי און שטאלצירט מיט זיין וועלען באפרייען די פארברעכער און מיט זיין ווארפען אומבאשרייבקטע באליי־דיגונגען אויף אומשולדיגע מענשען.

דאס אליין איז גענוג צו כאראקטיזירען דעם קאפיטאליסטישען קלאסען־כאראקטער פון אונזער רעגירונג.

א פאר פאקטען וועגען דעם סטרייק גופא. ער האט אויסגע־براכען דעם 11טען מאי 1894 און איז אנגעפאנגען פרידליך און געזעצ־ליך ביז די ארמיי פון „מערדער און גנבים", ווי דער שעף פון דער שיקאגאר פאליציי האט זיי גערופען, זיינען אייננעשוואורן געוואורן אלס דעפיוטיס אויפ'ן באפעהל פון עדווין ווקער, דעם אדוואקאט פון דער „דזשענעראל מענעדזשערס אסאסיאיישאן" און ספעציעלען ראטגעבער פון דער רעגירונג. מיר וועלען ציטירען דעם רעפארט, וואס די סטרייק קאמיסיע, וועלכע פרעזידענט קליוולאנד האט באשטימט, האט אפגעגעבען וועגען דער לאגע. מיר ווילען דערביי אנווייזען אויף דעם פאקט, אז די אייזענבאהן ארבייטער האבען ניט גהאט קיין אייגענעם פארשטעהער אין דער סטרייק קאמיסיע.

און שטעלט זיך פּאָר וויטער, אז די „אמעריקאַן רייַלוויי יוניאַן", געשטיצט פון דאראו, ראטנעבער פון דער פעדעראלער רעגירונג, האָט איינגעשוואַרצן אן ארמיי פון „גנבים, מערדער" (זעה דעם אָפּיציעלען רעפּאָרט פון מ. ברענען, שעף פון דער שיקאַגאָ'ער פּאָליציי, צום שיקאַגאָ'ער שטאַדט-ראָט) צו דינען דער יוניאַן אלס יונייטעד סטייטס מארשאלס און אָפּהיטער פון נעזעץ און אָרדנונג!

און ענדליך לאָמיר זיך פּאָרשטעלען, וועו די אומרוהען וואָלטען זיך טאקע אָנגעפאַנגען, ווי וואָלט דאמאָלט געווען, וואָלט אימיצער, וואָס האָט נאר א פונק שכל געגלויבט אז די אלע זאכען זיינען געטאָן געוואָרען צו באשיצען לעבען און אייגענטום און אָפּצוהיטען נעזעץ און אָרדנונג?

און אין אזא ליכט, אייגענטליך, וויל עס פּרעזידענט קליוולאַנד פּאָרשטעלען דעם אנטייל און די ראָלע, וואָס ער און זיין אַדמינים-טראציע האָט געהאט אין דעם פּולמאן סטרייק.

אין זיין גאנצען ארטיקעל באמיהט זיך מר. קליוולאַנד ארויס-צושטעלען די באהן-קאָמפּאניעס אלס א מוסטער פון פּרידליקייט, פּאטריאָטיזם, נעזעץ און אָרדנונג, און די באהן אָנגעשטעלטע אלס א באנדע בלוטדורשטיגע פּאַרברעכער, וואָס מען האָט געמוזט אונטער-דריקען מיט דער ברוטאלסטער מאכט.

וואָס איז דער וואונדער אז דער עקס-פּרעזידענט איז אזוי טייער דעם אייזערנעם הארץ פון באהן-טראסט און אלע אנדערע טראָסטען, וואָס נוצען אויס די רעגירונג, איהרע באמטע און סאָלדאטען פּאר זייערע אייגענע גראָב-פּערזענליכע אינטערעסען!

לאָמיר אויף א ווייַלע באטראכטען די פּאָלגענדע פּשוט'ע פראגען:

ווער פּאַרברעכט דאָס נעזעץ, די רויבערישע באהן-קאָמפּאניעס צי די האָראָפּאשנע באהן אָנגעשטעלטע?

וועלכע באהן-קאָמפּאניעס אין די פּאראייניגטע שטאטען האָט זיך וועו אויפגעפּיהרט אין פּולען אייגקלאַנג מיט די נעזעצען פון לאנד? — קיין איינע ניט.

מען דארף ניט ווייט זוכען קיין באשטעטיגונג אויף די אלע פאקטען. מען קען עס קריגען פון דעם אפיציעלען רעפארט פון דער סטרייק קאמיסיע. בלויז באשרייבקטקייט אין פלאץ איז די אורזאכע, פאר וואס איך ברענג ניט דא אלע אונצאהליגע באווייזע, וואס געפינען זיך אין דעם רעפארט.

עס איז אלזא קלאר, אז פרעזידענט קליוולאנד און זיין קא־בינעט, האבען געשטעלט די רעגירונג אין דיענסט פון די באהן־קאמפאניעס.

ערווין וואקער, דער אדוואקאט פון די באהן־קאמפאניעס איז ג׳ע־ווארען דער פארשטעהער פון דער רעגירונג און אונטער זיין אויפזיכט זיינען געשטעלט געווארען די באהנען און די רעגירונגס מאכט. א, ס׳ארא הילינג פאראיניגונג! ס׳ארא טיעפער מוסר השכל!

לויט וואקערס ראט האט קליוולאנד געהאנדעלט, אויף וואקער׳ס אויפפארדערונג זיינען די פעדעראלע סאלדאטען אנגעקומען קיין שי־קאגא, אויף וואקער׳ס קאמאנדע האט די גרויסע רעגירונג פון די פאראיניגטע שטאטען געהאנדעלט מיט דער אונטעטעניגקייט און געהארכזאמקייט פון א געשטודירטען לאקעי.

לאמיר זיך פארשטעלען, אז פרעזידענט קליוולאנד האט אנגע־שטעלט קלארענס דארא, דעם אדוואקאט פון דער „אמעריקאן רייליוויי יוניאן אנשטאט עדווין וואקער, דער אדוואקאט פון דער „דזשענעראל מענעדזשערס אסאסיאיישאן", אלס ספעציעלען ראטגעבער פון דער רעגירונג.

און לאמיר זיך פארשטעלען, אז דארא איז באפאלען דעם אפיס פון דער „דזשענעראל מענעדזשערס אסאסיאיישאן", פארכאפט די ביכער, פאפירען, קארעספאנדענץ, אריינרעכענדיג די ניט געעפענטע בריף פון די אפוועזענדע באאמטע דעם אפיס געשטעלט אונטער׳ן אויפזיכט פון פעדעראלע ברוטען, סקאנדאליזיז פארלעצענדיג די קאנס־טיטוציע פון די פאראיניגטע שטאטען ווי דאס האט נעטאן וואקער מיט׳ן אפיס פון דער „אמעריקאן רייליוויי יוניאן"!

אין Who is who in America — „ווער איז ווער אין אמעריקא" געפינען מיר פּאַלגענדעם:

„וואַקער, עדווין אַדוואַקאַט, • • • באָזעצט זיך אין שיקאַגאָ אין 1865. אַדוואָקאַט פון אייזינג אייזענבאַהן־קאָמפּאַניעס זינט 1866. ראָטגעבער פּאַר דער „שיקאַגאָ, מילוואָקי און סט. פּאול" אייזענבאַהן פּאַר דעם אילינאי דיסטריקט זינט 1870. שותף פון דער פירמא וו. פּ. רענד און קאָמפּ., קוילען־מינען אייגענטימער און עקספּעדיטאָרס. גענעראַל אַדוואָקאַט פון די אייזענבאַהן־קאָמפּאַניעס און ספּעציעלער ראָטגעבער פון דער פּערפּראַלער רעגירונג אין די פּראָצעסען פון דעם גרויסען אייזענבאַהן סטרייק פון 1894".

די לאַנג איז נעווען ווי פּאַלנט: עס איז געווען א קאַנפליקט צווישען די „רושענראל מענערושערס אסאסיאיישאן" וואָס האָט רעפּרעזענטירט די אייזענבאַהן־קאָמפּאַניעס און דער „אַמעריקאַן ריילוויי יוניאָן", וואָס האָט רעפּרעזענטירט די באַהן־אַנגעשטעלטע. פּאַלשטענדיג רוה און אַרדנונג האָט געהערשט, אָבער די באַהן קאָמפּאניעס זיינען געשלאָגען, פּאַלשטענדיג באזיגט. זיי קענען אפילו ניט באַזאָרגען די פּאַסט, פּשוט דערפּאַר, וואָס די אַנגעשטעלטע האָבען אַוועקגעוואָרפען די אַרבייט. מערקט אייך, אז די אַנגעשטעלטע זיינען גרייט צו פירהרן די פּאַסט און אַלע אַנדערע צוגען, אויסער די פּולמאַן וואַגאָנען, ביז די פּולמאַן קאָמפּאַניע וועט ניט איינווילינען צו אַרביטרירען מיט איהרע סטרייקענדע אַרבייטער. אָבער די באַאַמטע באַשטימען, אז אויב די אַרבייטער ווילען ניט פירהרן קיין פּולמאַן וואַגאָנען, זאל אויך קיין פּאַסט־צוג ניט נעהן.

דאָס איז געווען די אורזאַכע, וואָס די פּאַסט איז געשטערט געוואָרען און דאָס איז געווען דער אויסרייד פּאַר דער פּערפּראַלער רעגירונג אריינצומישען זיך. מיט איין וואָרט, פּרעזידענט קליוולאַנד, איבערגענעבען צו די באַהן קאָמפּאַניעס, האָט זיך געשטעלט אויף זייער זייט און נעהאַלפען זיי אין זייער קאַנפליקט מיט די אַרבייטער מיט דער גאַנצער מאַכט פון דער פּערפּראַלער רעגירונג.

זיין בלינד אין דער אנגעלעגנהייט, וויס, אז די קאמפאניעס האבען, בויענדיג אויף דער שטיצע פון דער רעגירונג איינגעשוואָרען חברה־לייט, וואס זיינען אלץ גרייט צו טאן פאר געלט, אלס דעפיוטי מארשאלס צו פאראורזאכען אומארדנונגען און דערמיט צו שאפען אן אויסרייד, אז די מיליטערישע מאכט זאל פארכאפען די הויפט־קוואַרטיר פון דער „אמעריקאן רייליווי יוניאן" און אריינוואַרפען די פיהרער אין נעפענגניש און צוברעכען די זיגרייכע יוניאן, אנטאן שלאָגען, פאר'משפט'ן די פרידליכע און געזעץ־געהאָרזאמע יוניאן־מיטגלידער און איבערגעבען די גאנצע סיטואציע אין די הענט פון די באהן־קאמפאניעס.

דאס איז די טיפל ארבייט וואס פרעזידענט קליוולאנד האט געטאן אין דעם שיקאגאר סטרייק און דערפאר פיהלען עס צו איהם די אייזענבאהן קאמפאניעס באזונדערס און די טראסטען אין אלגעמיין אוא טיפען דאנקבארקייט און ניט נאר איז ער זיי ליעב, נאר זיי ארבייטען מיט אלע כחות, אז ער זאל פארבליבען פרעזידענט פון די פאראייניגטע שטאטען אויף אייביג.

וואס זיינען געווען די ערשטע שריט פון פרעזידענט קליוולאנד אין שיקאגאר סטרייק? — ער האט באשטימט עדווין וואקער אלס ספעציעלען ראט־גיבער פון דער רעגירונג.

ווער איז געווען עדווין וואקער?

„א טיכטיגער און פראמינענטער אדוואקאט" זאגט קליוולאנד.

דאס אלץ?

ניין, ניט אלץ. אין דער צייט, וואס פרעזידענט קליוולאנד און זיין שטאט פראקוראר האט באשטימט עדווין וואקער אויף דער רעקאמאנדאציע פון די באהן־קאמפאניעס, אלס ספעציעלען ראט־נעבער פון דער רעגירונג און געצאהלט איהם א סומע, וואס קאן אנגערופען ווערען א פארמעגען, א י ז ע ר ג ע ו ו ע ן ד ע ר ר א ט - ג ע ב ע ר פ ו ן ד ע ר „ ש י ק א ג א, מ י ל ו ו א ק י א ו ן ס ט. פ א ו ל" א י י ז ע נ ב א ה ן.

וואָס זיינען געווען אַרגאַניזירט אין דער „אמעריקאַן רייל־וויי יוניאָן", אויב מיר וועט ניט נעלינגען צו ברענגען צופרידענשטעלענדע באַווייזע, אז די אלע פּאַרבראָכענס זיינען באַגאַנגען געוואָרען פון צווייטען צד — פון דעם צד, אין וועמעס אינטערעסען פּרעזידענט קליוולאַנד האָט געשטעלט די גאַנצע מאַכט פון דער פעדעראַלער רעגירונג — וועל איך איינשטימען אָפּען פּאר אלעמען בעטען מחילה ביי די אייזענבאַהן קאמפּאניעס, צו פּאַרעפענטליכען קאָפּיעס פון דאָקומענטען אויפגעבען מיין אַגיטאַציאָנס־אַרבייט אויף שטענדיג.

עס איז זעהר לייכט פּאר מר. קליוולאַנד און די איבעריגע וואָס זיינען געווען אויף דער זייט פון די אייזענבאַהן קאָמפּאניעס, צו פּאַרעפענטליכען קאָפּיעס פון דאָקומענטען, רעפּאַרטען א. א. וו. פּשוט דערפּאַר, וואָס דאָס פּעדעראַלע געריכט פון שיקאַגאָ האָט געצוואונגען די טעלעגראַפען קאמפּאניעס איבערצוגעבען איהר אלע קאָפּיעס פון די פּאַרהאַנדלונגען אויף דער קאַנוועניאָן און אַנדערע פּאַרזאַמלונגען פון דער „אמעריקאַן רייל־וויי יוניאָן", ניט אויסשליסענדיג אפילו די רעפּאַרטען פון די פּאַרמאַכטע זיצונגען. דאָס פּעדעראַלע געריכט האָט אבער ניט געפּאַדערט פון די באַהן קאמפּאניעס, אז זיי זאלען ארויסגעבען די טעלעגראַמען, וואָס זיי האָבען צווישען זיך געשיקט און די וואָס זיינען געשיקט געוואָרען צווישען זייער פּאַרוואַלטונג און די פּעדעראַלע רעגירונג־בעאמטע און אויך ניט די פּאַרהאַנדלונגען פון דער „דזשענעראל מענעדזשערס אסאסיאיישאָן", אום דאָס גאַנצע פּאלק זאל זיי קענען זעהן און כדי זיי זאלען קענען דינען אלס א גרונד פּאר קרימינעלער פּאַרפּאלגונג.

פון דעסווענען זיינען דא געגנג באַווייזע קלאָר צו מאַכען יעדען, וואָס איז פריי פון פּאַראָרטייל, יעדען, וואָס וויל וויסען דעם אמת אז די רעגירונג פון די פּאַראייניגטע שטאַטען אונטער דער אַדמיניסטראַציע פון פּרעזידענט קליוולאַנד איז געשטאַנען הינטער די פּלייצעס פון די אייזען־באַהן קאָמפּאניעס און אז די „דזשענעראל מענעדזשערס אסאסיאיישאָן" איז געווען די פּאַרמיטלערין אין דעם ניט כשר'ען שידוך. יעדער אייגער וואָס זוכט ניט באַוואוסטזיניג צו

ספריה עברית בטורונטו
ייִדישע
פאלקס ביבליאטעק
TORONTO

אין צייט פון סטרייק איז דער פּאַרשטאַרבענער דושאַרדוש מ. פּולמאַן געראָפּען געוואָרען אין פּעדעראַלען געריכט עדות צו זאָגען. טראָץ דער אויפּפּאַדערונג איז זיך פּולמאַן אין זיין פּריוואָט צוג אוועקגעפּאָהרען פון שטאָדט, באַגעהענדיג דערמיט אַן אָקט פון באַלײדיגונג געגען עריכט. צוריקקומענדיג אין באַגלײטונג פון זיין אַדוואָקאַט, האָט ער געהאַט א פּריינדלעכען געשפּרעך מיט'ן ריכטער און מיט דעם איז זאָך ערלעדיגט געוואָרען. ניט ער האָט געדאַרפט זיך ענטשולדיגען און ניט ער האָט געדאַרפט קומען אין געריכט. דער סטרייקער, אָבער, אויף וועלכען עם איז בלויז געפאַלען דער קלענסטער פּאַרדאַכט פון אומגעהאָרכזאַמקייט צום געריכט, איז מיט האַסטיגקייט פאַר'משפט און פּאַרזעצט געוואָרען אין תפיסה. קיין איינעם האָט מען ניט געשאָנעוועט, און קיין איינער איז ניט איינגעלאָדען געוואָרען צו „א הארץ-צוהאָרץ געשפּרעך" מיט'ן „ליבעסווירדיגען ריכטער.

באַטראַכטענדיג דעם אַרטיקעל פון עקס-פּרעזידענט קלוולאַנד וויל איך דערווייזען מיינע איינוועגדונגען און אָפּלייקענונגען, ווי אויך באַשטעטיגען מיינע באַהויפּטונגען. עס איז אָבער אוממעגליך דאָס צו טאָן אויף א צופּרידענשטעלענדען וועג אין איין איינציגען אַרטיקעל. אַזוי אָבער ווי נאָך דעם, ווי עס איז שוין אריבער צעהן יאָהר, איז די זאָך געווען גענוג וויכטיג, אז מר. קלוולאַנד זאָל זי צוריק אויפלעבען און אַזוי ווי די אַרבייטער האָבען ניט געהאַט קיין מעגליכקייט ביז איצט פּאַרצולייגען זייער צד פּאַר'ן פּאָלק — לייג איך פּאַר אז אלעס זאָל אַראַנשירט ווערען אן עפענטליכער פּאַרהער פון די ביידע צדדים, אַדער אז אין א רייהע אַרטיקלען זאָל אַרויסגעבראַכט ווערען דער גאַנצער און פולער אמת וועגען דעם גרויסען סכסוך. איך, פון מיין זייט, בין גרייט זיך צו באַגעגענען מיט עקס-פּרעזידענט קלוולאַנד אַדער מיט אן אַנדערען, וואָס ער וועט אויסקלייבען, אין אזא מינדליכער אַדער שריפטלעכער דיסקוסיע און אויב מיר וועט ניט געלינגען אָרונטערצונעהמען דעם שאַנד-פלעק פון פּאַרברעכענס וואָס מר. קלוולאַנד האָט אַרויפגעוואָרפען אויף די אייזענבאַהן-אַרבייטער,

שטענדיג באַזאָרגען מיט פּרייער רייזע. און אַלס דאנק צו זיינע באַ־
שיצער און באַזאָרגער האָט דער ריכטער ניט בלויז נעזוכט אָנצוהאַלטען
די אָרדנונג און אָפּצוהיטען דאָס נעזעץ. ער האָט נעזוכט מיט אַלע
מיטלען צו צוברעכען דעם סטרייק אין די אינטערעסען פון די באַהן
קאָרפּאָראַציעס. און טאַקי דערפּאַר האָט עס דושאַהן פּ. אלטגעלר,
דער נאַוועראָר פון אילינאיז, און דושאהן פּ. האָפּקינס דער מעיאר
פון שיקאַגאָ, ניט מסכים נעווען מיט פּרעזידענט קליוולאַנדס אָרמי־
ניסטראַציע און ביידע האָבען איינמוטיג פּראָטעסטירט נעגען דעם,
וואָס די פּעדעראַלע מאַכט האָט נעשיקט סאַלדאַטען אין זייער שטאַאַט
און שטאָדט. קיין אויפּריכטיגער מענש וועט דאָך ניט צושטימען, אַז
די נאַציאָנאַלע רעגירונג זאָל זיך אָפּגען און ברוטאַל שטעלען נעגען די
איינפּאַכע בירגער און אין די נעלטליכע אינטערעסען פון א פּאָר גרויסע
נעלד־מאַגנאַטען און זייערע קאָרפּאָראַציעס.

דער פּאַרשטאַרבענער ריכטער וויליאַם א. וואודס איז נעווען
איינער פון די הויפּט ריכטער אין דעם שיקאַגאָר אָפּער. ער האָט
אַרויסגענעבען אינדושאַנקשאַנס, נערופען די סטרייקערס אין נעריכט
און פּאַרשיקט זיי אין נעפענגניש אָהן א משפּט. אָבער דער פּרעזידענט
קליוולאַנד פּאַרשווייגט פּאַרזיכטיג אַלע פּאַרדינסטען פון דעם ריכטער.
כאָטש ער ברענגט פיעלע קאָפּיעס פון דאָקומענטען, איז אָבער אין
זיין אַרטיקל ניט פאַרהאַן קיין קאָפּיעס פון די טעלעגראַמען, וואָס
זיינען נעשיקט נעוואָרען צווישען ריכטער וואודס פון זיין היים אין
אינדיאַנאָפּאָליס און די אייזענבאַהן־פּאַרוואַלטער פון שיקאַגאָ איידער
ער איז אהערגעקומען איבערצונעמען די ריכטער־שטול.

ריכטער וואודס האָט נעפונען פּאַר מעגליך צו פּאַראורטיילען דעם
שרייבער פון די ציילען און זיינע קאָלעגען אָהן א משפּט און צו בא־
פרייען וויליאם וו. דאדלי פון די טרויעריג באַקאַנטע „בלאַקס אף
פיוו", טראָץ דעם, וואָס עפ''י משפּט איז ער נעווען פּאַראורטיילט.

ריכטער וואודס איז טוידט און איך ווייל ניט אַטאַקירען קיין
טויטע. ס'איז נענוג, וואָס איך האָב נעמוזט דערמאַנען זיין נאָמען
און אז מר. קליוולענד האָט נעמוזט זיין נאָמען אויסלאָזען.

עס האָט ארויסגענעבען די סטרייק־אונטערזוכונגס־קאָמיסיע, וואָס מר. קליוולאנד האָט אליין באשטימט.

דאָס איז געווען איינער פון די פיעלע קאמפען, וואָס זיינען און וועלען ערשט געקעמפט ווערען אין דער עקאָנאָמישער מלחמה צווישען קאפיטאל און ארבייט. פיטסבורג, האמסטער, באפאלא, לאטימער, פאנא, קוירד'אלען, קריפל גריק און טעלעריי זיינען בלויז איניגע פון די קאמפען אין אונזער לאנד פון דער אלוועלטליכער מלחמה פאר אינדוסטריעלער באפרייאונג.

וואָס האָט פרעזידענט קליוולאנד געטאָן, וועז עס האָט אויסגעבראכען דער שיקאגא'ער סטרייק? האָט ער געמאכט א פערזענליכע אונטערזוכונג? — ניין!

האָט ער ביידע צדדים געפרעגט צו א פארהער? — ניין! ער האָט עס ניט געטאָן.

האָט ער אין זיין גאנצען פערצעהן זייטיגען ארטיקעל ציטירט אז ארבייטער, אדער אז ארבייטער פארשטעהער צו פארשטארקען דערמיט זיין ערקלערונג אוז זיינע אפיציעלע טאטען? — קיין איינעם ניט!

איך באהויפט, אז ער האָט יעדען טייל פון אינפארמאציע באקומען פון דער קאפיטאליסטישער זייט, אז אין זיינע האנדלונגען האָט ער פארטאטען דעם צד פון דיאייזענבאהן־קאמפאניעס אוז ער האָט זיך גערעכענט נאר מיט זייערע אינטערעסן אוז דעם אנדערן צד האָט ער ניט געשאנקען קיין שום אויפמערקזאמקייט. די הונדערטער־טויזענטער ארבייטער מיט זייערע פרויען אוז קינדער וואָס זיינען געשטאנען אין קאָן, האבען ביי דעם פרעזידענט ניט געהאט מעהר אנזעהן, ווי די שעפסען, וואָס ווערען געפיהרט צום שלאכט־הויז. ער איז אלס פרעזידענט געווען ריקזיכטלאז ווי ער איז איצטער אלס געשיכט־שרייבער געווארען.

דער פעדעראלער ריכטער האָט זיך געפיהלט פארפליכטעט צו פולמאנען, וויל דורך פולמאנ'ס אינפלוס האָט ער באקומען דעם ריכטער־שטול, אוז צו די באהן־קאמפאניעס, וועלכע פלענען איהם

אין דעם יולי נומער „מעקלוּרס מעגעזין" איז דאָ אַן אַרטיקל פון עקספּרעזידענט גראָווער קליוולאַנד וועגן דער רעגירונג אין דעם שיקאַגאָער סטרייק פון 1894". אום דאָס וואָרט „רעגירונג" זאָל דאָ ריכטיג פאַרשטאַנען ווערן דאָרף געזאָגט ווערן אז דאָ ווערט געדרעט וועגן דער פעדעראַלער רעגירונג פון וועלכער מר. קליוולאַנד איז גע־ווען דער הויפּט אין דער צייט פון שיקאַגאָער סטרייק, און ניט וועגן דער שטאַט רעגירונג פון אילינאיז אָדער שיקאַגאָער שטאָדט רע־גירונג וועמעס רעכט די פעדעראַלע רעגירונג האָט אינגאַרירט און פאַרלעצט אונטער דער אַדמיניסטראַציע פון מר. קליוולאַנד.

עס איז אודאי בלויז א צופאַל, וואָס מר. קליוולאַנד'ס לויב־געזאַנגען וועגן זיין פּאַטריאָטישער אַדמיניסטראַציע, זיינען געקומען פונקט ערב א נאַציאָנאַלער קאָנווענשאָן וואָס איז צוזאַמענגעשטעלט מעהרסטענס פון זיינע אנהענגערס, וועלכע ארבייטען אז ער זאָל צום פיערטען מאָל נאָמינירט ווערן פאַר פּרעזידענט.

עס איז זיכער, אז עקס־פּרעזידענט קליוולאַנד ווייסט אַליין גאָר ניט וועגן דעם סטרייק, וואָס ער באַהאַנדלט און אז די באַווייזע אויף וועמעס גרונד ער האָט אָפיציעל געהאַנדלט און אויף וועלכע ער בויט איצט זיין אַרטיקל זיינען איין־זייטיג, זיינען צוגעשטעלט נע־ווארען פון די באַהן־קאָמפּאַניעס און פון די, וואָס רעפּרעזענטירען אָדער ווערען קאָנטראָלירט פון די דאָזיגע קאָרפּאָראַציעס. עס איז דער־פאַר קיין וואונדער ניט, וואָס ער פאַלט אריין אין א רייהע טעות'ן, אָנפאַנגענדיג מיט די אורזאַכען פון די אומרוהען און ענדיגענדיג מיט דעם גאַנצען אינהאַלט פון זיין בעריכט, ווי עס קען אָהן צווייפל באַ־ווייזען ווערען פון דעם רעפּאָרט וועגן דעם שיקאַגאָער סטרייק, וועלכען

די פעדעראַלע רעגירונג
און דער פּולמאַן סטרייק

אבער דער שטורם האט זיך שטופענווייז איינגעשטילט און מיט איהם — די בלוט דורשטיגקייט פון דער פרעסע און פון דער „עפענט־ליכער מיינונג". מיר זיינען ניט פאר'משפט געווארען צו דער תליה. און אין די זעקס חדשים, וואס מיר זיינען געזעסען אין וואודסטאקער גע־פענגנים האט דער סאציאליזם אלץ פעסטער און פעסטער מיך אריינ־גענומען אין זיינע הענד. ביכער, בראשורען, פאמפלעטען און בריעף פון סאציאליסטען האב איך ערהאלטען מיט יעדער פאסט. איך האב זיך אנגעהויבען צו פארטראכטען אויף דעם סיסטעם, וואו ארבייטער אר־גאניזאציעס קאנען מיט אין קלאפ צושמעטערט ווערען. די שריפטען פון בעלאמי און בלעטשפארד האבען שוין פון לאנג געמאכט אויף מיר אן איינדרוק, ווי אויך די „קאפפראטיוע רעפובליק" פון גרונלאנד, אבער די שריפטען פון קאוטסקי זיינען נעווען אזוי קלאר און איבער־צייגענד. איך האב גלייך פארנומען ניט בלויז זיינע ארגומענטען, איך האב דערפיהלט דעם גייסט פון זיינע סאציאליסטישע אויסרוננגען, און איך דאנק איהם, וואס ער האט מיר ארויסגעהאלפען פון דער פינסטערניש צו ליכט.

ס'איז נעווען גראד אין יענער צייט, וועז די ערשטע פונקען פון סאציאליזם האבען אנגעהויבען אויפצוגליהען. וויקטאר בערגער — און איך האב איהם ליעב ביז'ן היינטיגען טאג — איז ווי א שליח פון דער השגחה געקומען נאך וואודסטאק און געהאלטען די ערשטע ליי־דענשאפטליכע רערע וועגען סאציאליזם, וואס איך האב וועז געהערט, די ערשטע רערע, וואס האט אנגעהויבען צו באווענגען מיין הארץ. אלס אנדענקונג פון זיין וויזיט איז אן מיין ביבליאטעק פארהאן א באנד פון קארל מארקס „קאפיטאל" מיט אן אויפשריפט פון וויקטאר בערגער, וואס איך האלט עס טייער, ווי א זאך פון אומשאצבארען ווערט.

די „אמעריקאן רייליווי יוניאן" איז נעווען נעשלאגען, אבער ניט באזיגט, זיי האבען איהר בייגעקומען, אבער ניט פארניכטעט. זי לעבט אין דער סאציאליסטישער באווענונג. די נידערלאגע האט בלויז העלער נעמאכט דעם ווע, וואס פיהרט צו עקאנאמישער פריי־הייט, און פארשנעלערט דעם אויפנאנג פון ברידערליכקייט אויף אונזער וועלט.

יעדער ביקם האָט זיך דער קלאַסען־קאַמף ענטפּלעקט צו מיר. דאָס איז געווען מיין ערשטע לעקציע אין סאָציאָליזם, כאָטש איך האָב נאָר דאָמאָלט ניט געווואוסט, אז דאָס איז סאָציאָליזם.

מען האָט געדונגען און אַרויסגעלאָזען געגען אונז אן ארמיי פון דעטעקטיוום און באַנדיטען; אַלטע וואָגאָנען האָט מען געברענט און אָהן אויפהער האָבען געקלונגען די פייער גלאָקען.

דעם עולם האָט מען געהאַלטען אין איין שרעקען, און די שרעק־ליכסטע קלאָנגען זיינען פּאַרשפּרייט געוואָרען, אז א רויטע באַנדע האָט אין איהרע נעגעל אַריינגעכאָפּט דעם האַלז פון שיקאָגאָ. אינ־דזשאָנקשאָנס זיינען געפלויגען רעכטס און לינקס. מען האָט געהאַלטען אין איין אַרעסטירען. אונזער אָפיס, וואָס איז געווען דאָס הארץ פון סטרייק, איז באָפאַלען און פּאַרקלאָפּט געוואָרען פון די „געוועלכע בעאָמטע פון דער פעדעראַלער רעגירונג. צוזאָמען מיט א גרופּע טרייע חברים, האָב איך זיך באַלד געפונען אין שיקאָגאָ'ער טורמע, באַנלייט פון די ווילדע נעשרייען פון דער גאנצע פּרעסע וועגען קאָנספּיראַציע, פּאַראָט און מערדערייי. דורך עפעס א פּאָטאַלען צוזאָמענפאַל האָט מען מיר געגעבען די זעלבע צעל, וואָס ניט לאַנג צוריק האָט ביז זיין הינריכטונג פּאַרנומען דער מערדער פון מאיאָר האריסאָן און וועלבע איז געווען בלויז א פּאָר טריט פון אָרט, וואו די אַנארכיסטען זיינען מיט א פּאָר יאָהר צוריק געהאַנגען געוואָרען. איך האָב דעמאָלט גע־קראָגען די צוויייטע זעהר פּראָקטישע און העכסט איינדרוקספּאָלע לעקציע אין סאָציאָליזם.

איינער פון די אַדוואָקאָטען, וועלבען מיר האָבען געזוכט צור־צויטהען צו דער פּאַרטייידיגונג, האָט זיך ענטזאָגט, וויל „איהר וועט גע'משפט ווערען אויפ'ן זעלבען אָרט וויי די אַנארכיסטען און מעגליך — האָט ער צוגעלייגט — מיט זעלבען רעזולטאַט". דעם זעלבען טאָג, איך געדענק נאָך איצט, האָט דער וועכטער אונז געוויזען מסתמא אום אונז צו טרייסטען, דעם פּאַרבלוטיגטען שטריק, וואָס איז באַנוצט געוואָרען אין דער לעצטער הינריכטונג. און אזוי ווי ער האָט די דאָזיגע געזעלליכע מערדערייי בייגעוואוינט, האָט ער אונז איבערגע־געבען די קלענסטע איינצעלהייטען.

פארטראכטענדיג זיך אויף יענער צייט, קומט מיר אויס זעהר מאדנע, וואס מיין נאנצער נעדאנק איז געווען אזוי קאנצענטרירט אויף איין-איינציגען פונקט, און איך האב ניט באמערקט דאס, וואס איצט איז עס פאר מיר קלאר ווי די זון. אזוי קלאר, אז כ'קאן נאר ניט פארשטעהן, ווי אזוי אן ארבייטער, וואס איז ניט טעמפ און נאריש, קען עס ניט באמערקען.

און אפשר איז עס בעסער, וואס עס איז אזוי געווען. מיר איז באשערט געווען געטויפט צו ווערען אין הייליגען וואסער פון סאציאליזם אין א צייט פון רוישיגען קאנפליקט צווישען קאפיטאל און ארבייט. דאנק איך די הימלען פאר געבען מיר אזא געלעגנהייט, צו דערזעהן דאס ליכט וואס שמועס שטורם פונ'ם סאציאלען הימעל, — דאס ליכט וואס שטראמט מיט אלץ גרעסערען גלאנץ אויף דעם בריי־טען שליאך צו דער סאציאליסטישער רעפובליק.

די פאדערשטע רייהען פון דער „אמעריקאן רייזווייי יוניאן" הא־בען נעהאט געמאכט גרויסען פארטשריט. א רייהע קלייניע שלאכטען זיינען געווארען אזהן די מינדעסטע פארלוסטען. איידער זיך צו טרעפען אין קאמף פנים אל פנים, האבען די באלעאטים נע־נעבען א רייהע קאנצעסיאנען צו די ארבייטער. דער נאך איז געקומען דער קאמף פון דער „נרייט נארטהערן" ליניע: קורץ, שארף און ענט־שיידענר. דער זיעג איז נעווען פאלשטענדיג — דער אינצינער בא־דייטענדער זיעג, וואס די באהן־ארבייטער האבען וועג־ניט־איז נע־וואונען אין אמעריקא.

דערנאך איז נעקומען דער לעצטער קלאפ — דער פולמאן סטרייק — און די „אמעריקאן רייזווייי יוניאן" האט ווידער נעהאט א פול־שטענדיגען זיג. הילפלאז און פארשידרט זיינען געווארען די פאר־אייניגטע באהן־קאפארציעס. אבער א רייהע קלעפ, נאנץ אומער־ווארטט, זיינען פון פארשידענע זייטען נעפאלען אויף אונז. א ווייל זיינען מיינע אויגען בלינד נעווען, אבער באלד האב איך דערזעהן דאס אמת'ע ליכט. אין גלאנץ פון יערען באיאנעט, אין רויך פון

YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

אין די באהן־וואגשטאטען, די טעלעגראפיסטען, פאקטיש אלע פאבען אוך טיילען פון דער אייזענבאהן־ארבייטערשאפט. באקאנט אלס אר־גאניזאטאר, בין איך אלץ אפטער אוך אפטער געפופען געוואָרען צו העלפען בויען אוך קעמפען. עס זיינען פארהאן וווינג פאבען, וואס איך האב ניט געהאלפען ארגאניזירען, אוך נאך וווינגער, אין וועמעס סטרייקס איך האב זיך אזוי אדער אנדערש ניט באטייליגט.

אין 1894 איז ארגאניזירט געוואָרען די „אמעריקאן רייל־וויי יוניאן", דער אלגעמיינער פארבאנד פון אלע, אהן אונטערשיער פון פאך, אייזענבאהן־ארבייטער, אוך קיינמאל נאך האט קיין מו־טיגערע גרופע מענשען ניט געקעמפט דעם קאמף פון ארבייטער־קלאס.

ביז יענער צייט האב איך זעהר וווינג געוואוסט פון סאציאליזם. מיר איז געווען פרעמד די גאנצע באווענונג אוך דאס ביסעל, וואס איך האב יא געוואוסט האט מיך ניט געמאכט פריינדליכער צום סאציאליזם. איך בין געווען אינגאנצען פארנומען מיט'ן געראנק פון ארגאניזירען אלע באהן ארבייטער, אוך מיין חלום איז געווען די אר־גאניזירונג פון גאנצען ארבייטער־קלאס. דאס האט פארנומען מיין גאנצע צייט אוך ענערגיע. מיין טיעפסטע איבערצייגונג איז געווען, אז ווען די ארבייטער פון יעדען פאך זאלען זיין ארגאניזירט אוך זאלען ווירקען הארמאניש צוזאמען, וואלטען זיי געקאנט אפשאפען אלע אומגערעכטיגקייטען, וואס וועלען נעגען זיי באגאנגען, אוך רעגולירען די באדינגונגען פון ארבייט. אויב די באלעבאטים קאנען האנדלען פאר־אייניגט — פארוואס ניט די ארבייטער? עס איז געווען גאנץ פשוט: טוט נאך אייערע באלעבאטים.

עס איז איבריג צו זאגען, אז איך האב ערשט נעדארפט לערנען די ארט ווי עס ארבייט די קאפיטאליסטישע סיסטעם אוך ווירקליך, מיר איז גארנישט איינגעפאלען, אז עס איז דא אזא ס י ס ט ע ם. די אפשאפונג פון דער לוין־שקלאפערייי האט גארנישט געהאט צו טאן מיט מיינע פלענער. איך בין ערשט געווען טיף באזארגט ווי צו פאר־פאלקאמען די לוין־ארבייט אוך מאכען זי פאר א זאך פון אייביגען גליק אוך שיינקייט.

ארומשלעפען זיך איבער'ן באהן־הויף אין שניי, רעגען און האגעל האלבע נעכט, אדער ביז באגינען; ארויסגעווארפען ווערען אלס אגי־טאטאר, ארונטערגעשמיסען ווערען פון א באהן גראד ווען כ'האב זיך געקליבען מאכען א פרייע רייזע, — דאס אלץ איז געווען אין פראגראם און האט נאך מעהר אויפגעווועקט דעם אפעטיט צום זיעג. אמאל אין א ווינטער־נאכט האט א קאדוקטור אין עלמיירא, נ. י. מיך זעהר ליעב־ליך אראפגעשטופט פון א צוג ווען כ'האב אין שניי אנגעהויבען צו קלעטערען, בין איך אריינגעפאלען אין די ארעמס פון א פאליסמאן, וואס האט אויסגעהערט מיין ערפאהרונג און איז אויפ'ן אדט מיר געווארען א פריינד.

איך בין אויסגעווען פון איין עק לאנד ביז'ן צווייטען, געשלאפען אויף בענק, געגעסען פון די מיטאג־קערבלעך ביי די פארשווארצטע הייצערס, וואס זיינען נאך ביז איצט אזוי נאהענט צו מיין הארצען און ווילען עס פארבלייבען ביז מיין הארץ וועט אין גאנצען קאלט און שטיל ווערען.

דורך די אלע יאהרען האב איך זיך געעהרט ביים „פראלעטא־רישען קוואל". איך האב געטרונקען פון זיינע וואסערען, און יעדער צעל פון מיין קערפער איז אנגעזאפט געווארען מיט'ן גיסט פון ארבייטער קלאס. איך האב געפיהרט א לאקאמאטיוו און דורכגעטראגען אלע שווערigקייטען פון באהן־ארבייטער. איך בין געווען מיט זיי אין זייערע לאנגווייליגע און אומעטיגע שעה'ן. איך בין געווען מיט זיי, ווען דער לאקאמאטיוו פלעגט צובראכען ווערען און איך פלעג העלפען אהיימברייגען זייערע פארבלוטיגטע קערפערס צו זייערע פרויען און קינדער. ווי אזוי האב איך געקאנט ניט פיהלען די שווערע משא פון אומגערעכטigקייט, וואס ליגט אויף זיי? ווי אזוי האבען געקאנט די זוימען פון אויפרעגונג ניט אריינלאזען טיעפע ווארצלען אין מיין הארץ?

און אזוי בין איך אלץ מעהר אריינגעצויגען געווארען אין דער ארבייט פון ארגאניזירען ניט נאר די הייצערס, נאר אויך די רעלסען־ארבייטער, די ברעמזער (וואס פאסען אויף די רעדער), די ארבייטער

„די זכרונות וואכען אויף און פֿליהען מיט'ן שנעלען צוג
אזוי ווייט, און דאך — אזוי ווייט לייב און נאהנט...

אזוי ארום בין איך אריינגעטראטען אין אן ארבייטער אָרגאניזאציע. א נייע האפנונג האט צופֿלאמט מיין אמביציע און איבערגעביטען דעם נאנצען נאנג פון מיין לעבען. אי בין נעווען פול מיט ענטוזיאזם און מיין בלוט איז פשוט נעשפּרונגען אין מיינע אדערען. טאג און נאכט האב איך נעארבייט פאר דער יוניאן. צו זהען איהרע וואך־פּייערען פֿלאקערען און נאכפֿלנען דאם וואקסען פון איהר מיטגלידערשאפט איז נעווען דאם זונשיין און זומער־רעגען פון מיין לעבען; א מיטינג פון לאקאל איז נעווען מיין העכסטער גליק און פאר צעהן יאהר צייט האב איך קיין איינמאל ניט נעפעהלט אויף א פארזאמלונג פון די טרייע מיטגלידער פון דער ברודערשאפט.

אויף דעם צוזאמענפאהר אין 1878 בין איך אויסגעקליבען נעווארען פאר נעהילפס־דעראקטאר פון זשורנאל, וואם די ברודערשאפט האט ארויסגענעבען, און אין יאהר 1880 בין איך נעווארען דער סעקרעטער און טרעזשורער. מיט מיין נאנצען יוגענד־פּייער האב איך זיך אריינגעווארפען אין דעם ים פון קאמף, וואם איז נעווען פול מיט האפנונג און מענליכקייטען. אכטצעהן שטונדען נאכאנאנד פלעג איך זיין ביי מיין שרייב־טיש, ענטפערענדיג אויף בריעף און אנפראגען. די נאכט איז נעווען דאם זעלבע פאר מיר, וואם דער טאג און שלאפען האב איך נעהאלטען פאר אן אומזיסט נע'פּטר'טע צייט. און וען מיין מוטער, אן וועמעס אנווענהייט איך פלעג, צוליעב מיין פארטיעפטקייט אין דער ארבייט, אינגאנצען פארגעסען, האט אין די שפעטע נאכט־שטונדען אמאל פארלאשען דעם לאמפּ, פלעג איך זיך לייגען שלאפען אומצופֿריעדען, פראטעסטירענדיג. א, צייטען פון אונגעשטילטען ווילען און פארצעהרענדער אמביציע! איך האב געפיהלט דעם פולם פון מיין ארבייט, און איך האב געשפּרייזט אין טאקט מיט איהר ערפאלג.

מיין רייזעזאק איז שטענדיג נעווען פארטיג און איך בין אלע מאל באריים נעווען זיך צו לאזען, וואו די ארבייט זאל נאר רופען.

פרייטאג אוועגט, דעם 27טען פעברואר, 1876, איז אין טעראָט, אינדיאַנא, אַרגאַניזירט געוואָרען אַן אָרטיגע אפטיילונג (א לאָקאל) פון דער „בראָדערהוד אוו לאָקאָמאָטיוו פייערמען". אַרגאַניזירט דעם לאָקאל האָט דער דעמאָלסדיגער גרענד־מאַסטער פון דער ברודערשאפט יהושע א. ליטש. איך בין געווען איינער פון די ערשטע מיטגליעדער און אויסגעוועהלט געוואָרען פאַר דעם סעקרעטער פון לאָקאל. ליטש, א טיפישער לאָקאָמאָטיוו־הייצער פון יענער צייט, איז געווען דער גרינדער פון דער „בראָדערהוד" ער האָט מיך גלייך צוגעצויגען צו זיך מיט זיין אומגעהובעלטער, ניט־פאַרפוצטער עהרליכקייט, איינפאַכען האַלטען זיך און מיט דער וואַרעמקייט פון זיין שטימע.

ווי גוט געדענק איך נאָך איצט, ווי ער האָלט זיין גרויסע האַנט אויף מיין פּלייצע און קוקענדיג אין מיינע אויגען מיט'ן פרייגדליכען בליק פון אן עלטערען ברודער זאָגט ער צו מיר: „מיין זוהן, דו ביסט נאָר יונג, אָבער איך גלויב אין דיין ערנסטקייט און אין דעם, אז דו וועסט מאַכען א רושם אין דער יוניאָן". איך האָב איהם פאַרשטעהט זיך, פאַרזיכערט, אז איך וועל טאָן אַלץ, וואָס מיינע כחות וועלען נאָר ערלויבען. די מיינונג, וואָס ליטש האָט געהאַט וועגען מיר, האָט ניט וועניג געשמייכעלט מיין איגעלשער נאוה. איך האָב געהערט, אז מיט א פאַר מאַנאַטען שפעטער, אויף א מיטינג אין סט. לואיס, אפגעבענדיג א באריכט וועגען זיין ארבייט, האָט ער באמערקט: „איך האָב ניט לאַנג צוריק אַרייגעגנומען א פלאַקס־האַרינגען יונג אין דער אַרגאַניזאַציע אין טער־אָט און איך גלויב, אז ער וועט שטעהן אמאָל אין דער שפיץ פון דער ברודערשאפט".

זיבען־און־צוואַנציג יאָהר זיינען זינט דאמאָלט פאַראיבער, און וואָס נאָר האָבען זיי פון אלעמען ניט געמאכט! וועו איך האָב ניט לאַנג צוריק באגעגענט ליטש'ן און געדריקט זיין גוטע האַנט, האָב איך באמערקט, אז ער איז שוין באשאָטען מיט שניי, וואָס צוגעהט קיינמאָל ניט... און טראכטענדיג וועגען איהם איצט:

ווי אַזוי איך בין געוואָרעו
אַ סאָציאַליסט

היים. מיר האבען געפיהלט ווי א שטיין וואלט אונז אראפ פון הארצען.

כ'האב געקענט זעהן ווי דעבס'עם פרייגד, וואס זיינען געקומען אין פריזאן צוזאמען מיט דער קאמיטע, האבען לייכטער אפגעאטעמט און זיינען צו זיך געקומען פון דער פריהערדיגער נערוועזיטעט, וועו דעבס איז אריינגעקומען. די צערמאניע פון אונזער מעלדען און פון דעבס'עם אננעמען די נאמיניישאן איז דורכגעפיהרט געוואָרען. מיר האבען פאזירט מיט אונזער פריזאנער פאר פאטאגראפערס, וואס האבען אונז אראפגענומען עטליכע מאל אין פארשיידענע פאזעס און דעבס האט באגליים זיינע פריינד ביז אויף יענער זייט אריינגאנג פון פריזאן. דאס שיידען זיך איז ניט געווען אזוי פיינליך ווי דאס באגעגענען זיך און דאס איז געווען צו פארדאנקען דעבס'עם אייג־דרוקספול־רוהיגע האלטונג און די גוטע שטימונג אין וועלכער מיר האבען איהם געטראפען.

דעבס וועלט באפרייט, און נעמט זיך גליך פון דאס ניי צו דער ארבייט. דער גרויסער קעמפער פיהרט נאך די ארבייט מיט דעם ברען פון א באגייסטערטען יונגענמאן. ערגיט אווען זיין צייט, זיין גאנצע צייט אויף דער ווידעראויפבויאונג פון דער סאציאליסטישער פארטיי, וועלכע זאגענאנטע „פריינד" פון ארבייטער קלאס און דער טעראר פון דעם „נייעם סארט פרייהייט" האבען געזוכט צו פארניכטען. זינט ער איז ארויס פון אטלאנטא פריזאן האט דעבס, מיט דער אויסנאהם פון דער סאוטה, געהאלטען רעדעם אין יעדען טייל פון לאנד. ער גיט אווען זיין צייט און ריזיקירט מיט זיין געזונט און נאר מיט איין ציעל — צו באגייסטערען דעם ארבייטער־קלאס מיט די אידעאלען פון א סאציאליסטישער וועלט.

ס'איז זיכער דא מיט וואס מקנא צו זיין דעם אונערמידליכען קעמפער וואס האט זיין לעבען אפגעגעבען פאר'ן ארבייטער קלאס. ער איז די לעבעדיגע פארקערפערונג פון דעם סאציאליסטישען גלויבען און חבר'שאפט, דער קעמפער נעגען קאפיטאליזם און דער גייסט־רייכער אנזאגער פון דער ארבייטער־באפרייאונג.

דאס נעקסטע מאל וואס איך האב איהם געזעהן איז געווען אין דעם אטלאנטא פריזאן. סעימור סטעדמאן, דזשולִיוס נערבער און איך זיינען ערוועהלט נעוואָרען אלס א קאמיטע אפיציעל צו מעלדען דעבס'ן, אז די סאציאלִיסטישע פארטיי האט איהם נאָמינירט אלס איהר פרעזידענט קאנדידאט פאר די וואהלען פון 1920. מיר זיינען געפאהרען צו דעבס'ן. אין וואשינגטאן איז אויף אונזער טרעפן ארויף א מאן וועלכער איז נעווען א קאנדידאט צו קרינגען די פרעזידענט־נאָמיניישאן פון דער רעפובליקאנער פארטיי. דער מאן איז געווען גענעראל וואוד. מיט אייניגע וואָכען צוריק זיינען אויפגעדעקט געוואָרען אייניגע אייניגע צעלהייטען וועגען דעם פאנד, וואס איז נעזאמעלט געוואָרען צו קויפען פאר גענעראל וואוד די נאָמיניישאן. וואוד איז געווען דער זייף־קאנדידאט. פראקטאר, דער זייף־קענינג, האט געוואלט האבען א פרעזידענט אין זיינע ביזנעס. און דער זייף־קאנדידאט איז געפאהרען מיט אונז אויף אייז טרעפן און האט פארשפרייט „אייזנפלום" אין די שטעט און שטעטלאך אויפ'ן וועג קיין אטלאנטא.

דעבס איז געווען דער רוהיגסטער מענש אין פריזאן. אזוינס האט קיין מאל פריהער ניט פאסירט: א מאן אין פריזאן־קלייד, הינטער אייזערנע גראטעס און צו איהם קומט א קאמיטע מיט א מעלדונג, אז א פאליטישע פארטיי האט איהם אויסגעקליבען ער זאל פארנעמען דאס פלאץ פון דעם מענשען (פרעזידענט ווילסאן), וועלכער איז אין א גרויסער מאס נעווען פראנטואָרטליך פאר דער שטראף וואס מען האט אויף דעבס'ן ארויפגעלעגט.

מ'האט דעבס'ן געפראגט בריינגען אין אפיס פון וואָרדען זעלבסט, וואו מיר האבען געוואָרט אויף איהם. עס איז געווען א פייגליכע אטמאספערע. די אונטערדריקטע געפיהלען פון פארדרום און וועהטאג האבען זיך ווי געפיהלט אין דער לופט. ס'איז אונמעגליך צו באשרייבען אונזער אנגעשטרייגקייט אין די מינוטען, וועז מיר האבען געוואָרט.

און אט געהט דעבס איבער־ן קאריאָר צום אפיס. ער רעדט עפעס מיט'ן פריזאן־וועכטער וואס באגליים איהם. זיין האלטונג איז נעווען ווי מיר וואלטען געקומען איהם באזוכען אין זיין איינענער

באלד נאכדעם האבען מיר געהאט נאך פובליסיטי, א דאנק אונזער מאק טוירטל. זיין ווייב האט איהם פארקלאגט אין קאורט און נע־פאדערט א גט. אינגיכען איז ער ארויס פון דזשיי און איז ווידער פריי געוואָרען צו שטעלען זיך אין די רייהען פון די פראָעטאָרישע קעמפער. ער האט אבער אן אנגע'שכור'טער א קאפיטשקע פארבליבן דזשעט און מ'האט איהם געפונען אין אנדערע רייהען. ער איז נע־קומען אנגעטרונקען צו א מיטינג פון דער סאָוועישאָן ארמיי, וואו ער האט זיך ניט אויפגעפיהרט ווי א דזשענטעלמען און איז ווידער אפגעפיהרט געוואָרען אין דזשיי אריין.

דער רעזולטאט? מיר האבען אין יענע וואהלען געקראָגען ווייני־גער פון הונדערט שטימען. דאן — אין יענער צייט — האבען מיר געהאט גרויס הארצוועהטאג פון אונזער קאנדידאט פאר דיסטריקט אטוירני. אבער דערנאך, אין שפעטערדיגע יאהרען, האבען מיר גע־האט א סך שפאס דערמאהנעניג זיך אין דעם פאל מיט מאק טוירטל.

* * *

די רעדע וואס דעבס האט געהאלטען אין קענטאן, די רעדע פאר וועלכער ער איז פאר'משפט געוואָרען אויף צעהן יאהר פעדע־ראלען פריזאן, ווערט שוין איצט באטראכט ווי א היסטאָרישע געשע־הענים. די רעדע איז שוין א טייל פון דער אמעריקאנער היסטאָריע, אבער איך געדענק נאך זעהר גוט די טעג, ווען איך האב איהם גע־טראפען אין טער־אט, א פאר וואָכען איידער ער איז געפאהרען קיין קענטאן האלטען זיין היסטאָרישע רעדע. ער האט דאן ערקלעהרט וואס ער וועט אין קענטאן זאגען. ער איז געווען פעסט עטשלאסען אבזיכטליך איבערצוטרעטען דעם פינסטערען אזוי־נארופענעם „שפיא־נאוש־געזעץ" אחנעמען אויף זיך די שטראָפֿ. קיין ארגומענט, קיין טענה האט ניט געקענט ענדערען זיין באשלוס. זיין הארץ האט גע־ברענט מיט פראָטעסט נעגען וואודראו ווילסאָנ'ס היפאָקריטישע רייד אוו טעראָריסטישע פאליסים. דעבס איז נעווען איבערצייגט, אז ער טאר זיך ניט אויסהיטען פון גההן אין פריזאן אין א צייט וועו אנ־דערע, וואס האבען נעפרעדינט נעראנקען, אין וועלכע ער אליין נלויבט אויר, זיצען שוין הינטער גראטעס.

רעז אוז איד ביז זיבער, אז די לעזער וועלען הנאה האבען. אין יאהר 1898 האט דער סאציאליסטישער לאקאל פון טערראט צום ערשטען מאל נאמינירט קאנדידאטען פאר אלע אמטען פון שטאדט און קאונטי. דער לאקאל איז באשטאנען פון 12 מיטגלידער און מען האט געמוזט נאמינירען אלע מיטגלידער אום אויסצופילען דעם „טיקעט". דעבם איז דאס נעווען אין שטאדט און איז נעווען דער טשערמאן פון דער „נאמינייישאן קאנווענשאן". מיר האבען געמאכט נאמיניי־ שאנס פאר יעדען אמט אויסער אייגעם: ס'האט אוינז געפעהלט א קאנדידאט פאר דעם אמט פון דיסטריקט אטוירני אין וויגא קאונטי. מיר זיינען נעווען געפֿעפט. מיר האבען ניט געהאט קיין לאיער אין לאקאל און דער אייגציגער קאנווענשאן־מיטגליעד וואס איז נאך ניט נעווען נאמינירט פאר אן אמט איז נעווען מאק טוירטעל, א האלבער אינדיאנער.

דעבם, אלס טשערמאן, האט אויסגערופען מען זאל נאמינירען א קאנדידאט פאר דיסטריקט אטוירני. שא, שטיל. קיינער ענטפערט ניט. ווידער אויסגערופען אוז ווידער — קיין ענטפער. מ'נאמינירט ניט. דעבם האט זיך דאס אויפגעשטעלט, נוט אראומגעקוקט די פאר־ זאמעלטע אוז דערזעז מאק טוירטעל, דעם אייגציגען, וואס איז נאך ניט נאמינירט נעווארען אוז האט איהם נאמינירט. מאק טוירטעל איז ניט נעווען קיין לאיער, אבער ער איז נעווען א נעטרייער מעמבער פון ארבייטער קלאס. מאק טוירטעל איז נעווארען אונזער קאנדידאט פאר דיסטריקט אטוירני פון וויגא קאונטי.

מיט אוואך שפעטער, וען די ליסטע פון אונזערע קאנדידאטען איז ערשיענען אין די צייטונגען, איז גראדע דעמזעלבען טאג אפ־ געדרוקט נעווארען א שטיקעל נייעס, אז מ'האט געפונען אונזער מאק טוירטעל טויט־שכור אוז מען האט איהם פארשפארט אין דזשייל. מיר זיינען די נאנצע צייט נעווען אביסעל אומרוהיג איבער דעם קאנדידאט פאר דיסטריקט אטוירני אויף אונזער „טיקעט", אבער פריהער האבען מיר געהאט גרוסען אז ער האט שוין לאנג ניט גע־ טרונקען.

ירישע
פאלקס ביבליאטעק
טאראנטע
TORONTO PUBLIC LIBRARY

דעבם איז דעמאָלט אָנגעקומען אין שטאָדט אַריין און די טרייַ־ געבליבענע יוניאָן־קעמפער האָבען איהם געבעטען, אז ער זאָל ראָטעווען די לאָגע. דעבם האָט צוגעזאָגט צו אַדרעסירען א מיטינג פון די סטרייקערס, און ער האָט, נאָטירליך, געהאָלטען זייַן צוזאָג, און נאָך ווי געהאָלטען!

איך האָב געהאָט דאָס גליק צו זייַן אויף דעם מיטינג. דער האָל איז געווען געפּאָקט. די סטרייקער האָבען געוואָוסט, וועד עס וועט צו זיי רעדען.

איך האָב שוין פּאַר יענעם מיטינג און נאָך יענעם מיטינג א סד מאָל געהערט דעבס'ן רעדען, און ביז היינט דענק איך, אז דאָס האָט ער געהאָלטען זייַן וואונדערליכסטע רעדע. ער האָט ניט גע־ שאָנעווען די פּאַרעטער פון סטרייק. זייַן רעדע איז געווען ווי א מעכטיגער שטראָם, וואָס האָט פּאַרכאָפּט די הערצער פון די פּאַר־ זאַמלטע. דער דיקער סטיוועגס איז געשטאָנען ביים בערג פון רעדנער־ טיש און האָט געשווייצט ווי א ביבער, וועו ער האָט געפּיהלט און געזעהן ווי די אייניגקייט פון די סטרייקער וועדט באַנייט, און זיינע שאָנסען ערוועהלט צו וועדען אלס שעריף וועדען צושמעטערט.

מיט ענטוזיאָסטישע אויסנעשרייען און מיט א שטורעם פון באַגיים־ טערטע אַפּלאָדיסמענטען האָבען די פּאַרזאַמלטע געדאָנקט דעבס'ן פּאַר זייַן רעדע און די סטרייקער האָבען גלייך אויפ'ן פּלאַץ אָנגענומען א רעזאָלוציע אַפּצושלייַדערען דעם כלומר'שטען סעטעלמענט־פּאָר־ שלאָג, וואָס סטיוועגס און זיינע נאָכטאָנצער האָבען געמאָכט.

אומגליכלעכערווייַז האָט גראָד דאָן דעבס ניט געקאָנט אַפּגעבען זייַן גאָנצע צייט אויף דעם סטרייק, וועלכער האָט זיך געצויגען א היב־ שע צייט. סטיוועגס האָט פּאַרגעזעצט זייַן פּאַרטערישע אַרבייט און די סטרייקער האָבען פּאַרלאָרען דעם קאַמף. די עהרליכע און איבערגע־ געבענע יוניאָן־לייט האָבען אָבער געהאָט א טרייסט — סטיוועגס איז ניט ערוועהלט געוואָרען. ער איז קיינמאָל ניט געוואָרען דער שעריף פון ווינא קאונטי.

נאָך א פּאָל פון דעבס'עס קאַריערע, וואָס איז וועניגער טראַגיש, ווי דער פּאָל מיט דעם פּאַרלוירענעם סטרייק, מוז דאָ דערצעהלט וועד־

צייטענוווייז אין לעבען צו וואַרפען בלאַטע אויף דעבס'ן, אום צו פרידענצושטעלען זייערע פאליטישע באַסעס. זיי האבען דאַרום ניט איינמאל פאַרשפּרייט נעשיכטעס, אז דעבס דינגט סקעבס צו ארבייטען ביי פאַרריכטען זיין הויז. פאַרשטעהט זיך, אז די געשיכטעס זיינען נעוען ניט־געשטויגען, ניט־געפּלויגען, ניט מעהר ווי לויגענס פון פאַרקויפּטע לייט, וואס האבען זיך ניט אפּגעשטעלט פאַר קיין נעמיינהייט צו דינען זייערע קאפּיטאַליסטישע אויבערהארען.

מיט א 20 יאהר צוריק איז איינער א מר. סטיוועגס, וועלכער איז דאַן נעווען דער פּרעזידענט פון דער „סענטראַל לייבאַר יוניאַן", נאַמינירט נעווארען פאַר שעריף פון וויגא קאונטי אויף'ן רעפּובליקאַנישען טיקעט. דער סטיוועגס איז לויט זיין אויסזעהן געווען וואס מען רופט אן „אפּגעפּרעסענער פּאַרשוין" און ס'חיות איז איהם אויסגענאַנגען צו ווערען שעריף. אבער גראַד איז דאַן, וועגער איז נאַמינירט געווארען, אויסגעבראכען א סטרייק פון די סטריט־קאר ארבייטער. די סטריט־קאר־ארבייטער זיינען אלע ווי איין מאן ארויס אין קאמף נעגען דער קאר קאמפּאניע, וואס האט זיי שרעקליך עקספּלואטירט. עס זיינען אווק טעג, און קיין איין קאר האט זיך פון ארט ניט נעריהרט. סטיוועגס'עס רעפּובליקאַנער האבען דאַן נעלאזט וויסען איהם, זייער שעריף־קאַנדידאט, אז אויב ער וועט ניט זעהן, אז דער סטרייק זאל זיך ענדיגען פאַר עלעקשאַן, וועלען זיי איהם שוין „פיקסען" אזוי, אז ער זאל ניט ערווועהלט ווערען. סטיוועגס, כאטש ער איז נעווען דער פּרעזידענט פון דער „סענטראַל לייבאַר יוניאַן", האט דאַך נענומען אפּהאלטען געהיימע קאנפערענצען מיט די פאַרשטעהער פון דער קאמפּאניע אהן דעם וויסען פון די סטרייקער. א גלח איז אראפּגעבראכט נעווארען צו האלטען דרשות פאַר די סטרייקער און אויף א „פּרומען" שטייגער ברעכען זייער אייניגקייט און זייער סטרייק. סטיוועגס אליין האט אויך אנגעהויבען רייידען, אז די סטרייקער זאלען געהן צוריק צו דער ארבייט און אז מיט זייערע פאַדערונגען זאלען זיי זיך „פאַרלאזען אויף מענשען".

די אייניגקייט פון די סטרייקער איז אויף אזא אופן א היבש ביסעל טאקע געבראכען געווארען. די עהרליכע און איבערגענעבענע יוניאַן־לייט זיינען געווען פאַרצווייפעלט און פארביטערט.

די קאמיטע האט ארויסגענעבען קלייגע פאפיר קעסטעלאך מיט שפעלטלאך אויף אריינצואווארפען געלט. יעדער סאציאליסט איז אויפ־ גענפאדערט געווארען צו האלשען ביי זיך אזא קעסטעלע, און ביי יעדע מענליכקייט אריינווארפען וויפיעל געלט ער וועט נאר קענען פאר די קאלאניזאציע־צוועקען. די קאמיטע אליין האט זיך אוועקגעלאזען איבער די סטיוטס אין די וועסט און „געפראווט" דעם באדען צו געפינען א גאלד־מין, וואס זאל מיט איין קלאפ געבען גענוג געלט־ מיטלען פאר די סאציאליסטישע קאלאניסטען, אז זיי זאלען קענען א גאלט קעסטעלע און דעבם האט מסתמא אויך אזא קעסטעלע געהאט. א קעלט־באקסעל און דעבם האט מסתמא אויך אזא באקסעל געהאט.

אין די שפעטערדיגע יאהרען האט דעבם ניט איינמאל האריג געלאכט איבער יענע קאאפעראטיוון „פראגראם".

די נאאיוון „פראגראם" איז אויף דער קאנוונשאן פון יאהר 1898, אין שיקאגא, אויפגענעבען געווארען. די אנארכיסטען און אנדערע נאאיווע טרוימער האבען אונז פארלאזען און האבען מיטגענומען מיט זיך יענע קאאפעראטיווע „פראגראם" און דעם נאמען פון דער אר־ נאניזאציע. די סאציאליסטען, ווידער, האבען דאן ארגאניזירט די סאציאל־דעמאקראטישע פארטיי, וועלכע האט זיך פאראייניגט מיט דער סאציאליסטישער פארטיי אויף דער „אייניקייטס־קאנוונשאן", וואס איז אפגעהאלטען געווארען אין אינדיאנאפאליס אין יאהר 1901.

דעבס'עס טעטיקייט זינט יענער צייט ביז היינט איז אין אל־ געמיין גוט באקאנט. אבער עס זיינען אויך נעווען פאסירונגען, פון וועלכע ווייט ניט אלע וויסען.

דעבס האט א סך מיטגעהאלפען צו בויען די טרייד־יוניאנס אין טער־אט און צו ארגאניזירען די „סענטראל לייבאר יוניאן". ווי אין פיעלע אנדערע שטעדט, זיינען אבער אייניגע פון די, וואס האבען באלאנגט צו דער „סענטראל לייבאר יוניאן", געווען פארבונדען מיט אייניגע פון די צוויי קאפיטאליסטישע פארטיין, און זיי זיינען געלאפען אויף די טיקעטס פון די רעפובליקאנער אדער דעמאקראטען, אלס „ארבייטער־קאנדידאטען". ס'אזי די דאזיגע ברואים נענאננען

נעוויזען דעם מינדעסטען סימן פון חרטה אויף דעם, וואס איז נעווען א פריזאנער... עס האט נערעדט א דרייסטער קעמפער, וואס האט ערקלערט קרינ די אויפקומענדע קאפיטאליסטען און אלע אונטער־דריסער.

מיט א יאהר שפעטער, אין 1896, האט דעבס אגיטירט פאר וויליאם דזשענינגס ברייען, וועלכער האט דעמאלט געשפילט א גרויסע ראלע אלס פראגרעסיווער פאליטישען.

א דאנק וויקטאר ל. בערגער, האט דעבס שוין פריהער, זיצענדיג אין וואודסטאקער פריזאן, געלייענט די ווערק פון קארל מארקס. אין פריזאן האט ער געקראנען צו לעזען נאך אנדערע סאציאליסטישע ליטעראטור. ער האט שוין אנגעהויבען ווערען א סאציאליסט, און אגיטירט האט ער פאר ברייען'ען, ווייל ברייען האט דאן געשטורעמט די פעסטונג פון די רעאקציאנערע דעמאקראטישע פאליטישענס.

אין יאהר 1887 איז די אייזענבאהן יוניאן צובראכען געווארען אין שיקאגא. די אייזענבאהן־מאגנאטען האבען יעדען יוניאן־מאן אריינגעשטעלט אין דער שווארצער ליסטע, די אייזענבאהן ארבייטער, וואס זיינען אין יענער שווערער צייט, טראץ אלע פארפאלגונגען, געבליבען געטרייי זייער יוניאן, האבען זיך פאראייניגט מיט די סאצ־יאליסטישע גרופען, וואס האבען ניט געקענט געהן צוזאמען מיט דער „סאשעליסט לייבאר פארטי", און עס איז ארגאניזירט געווארען „די סאשעל דעמאקראסי פון אמעריקא". אויף דער ערשטער קאנווענשאן פון דער נייער פארטי זיינען אויך געווען אייניגע אנארכיסטען, און טיילווייז צוליעב זיי האט די „סאציאל דעמאקראטיע" נעריגדעט א קאאפעראטיוון דעפארטמענט מיט דער אבזיכט צו קאלאניזירען סאצ־יאליסטען אין אייגעם פון דיוועסטערן סטייטס, קריגען דארט דעם קאנטראל אויף אזא אופן און פארוואנדלען דעם גאנצען סטייט אין א קאאפעראטיווער געזעלשאפט.

א ספעציעלע סאב קאמיטע איז באשטימט געווארען אויסצוארבייי־טען די פראקטישע זייט פון דעם קאאפעראטיוון פראגראם. ווי וויייט איך געדענק, איז דער אלטער אינטערנאציאנאליסט, קוירנל ריטשארד ט.הינטאן, געווען איינער פון דער קאמיטע.

מפאניע אין יאהר 1894 די סטרייקערס האבען דעם קאמף נעוואונען, און דעבס האט קומענדיג צוריק אהיים פון דעם „אינדוסטריעלען שלאכטפעלד", נעקראגען איינע פון די גרעסטע און באגייסטערסטע אויפנאמעס אין זיין קאריערע.

מיט א פאר מאנאטען שפעטער האט די אייזענבאן יוניאן אויפ־גענומען דעם קאמף פאר די פולמאן־קאר ארבייטער און האט געטראפען נעגען זיך א כאפטע פראוואקאטארס פון די אייזענבאהן מאנאטען, פיינדלעכע קאורטס, מיליטער, דער אטוירני דושענערעל פון די יוניייטער סטייטס און דער פרעזידענט קליוולאנד אליין אויך. די פינסטערע כוחות פון די מאנאטען האבען נעשלאסען איין האנט מיט די פינס־טערע כוחות פון דער רעגירונג צו ברעכען דעם סטרייק. זיי האבען זיך באלד א נעם געטאן צו דעבס'ן.

זיי האבען דעבס'ן באלד ארייננעזעצט אין וואודסטאקער פריזאן אויף א יאהר צייט. אויף קורצע טערמינען זיינען אויך אנדערע סטרייק־פיהרער פארשפארט נעווארען אין דזשייל. דער נייער קא־פיטאליזם האט אויפ'ן מאמענט נעזיגט, אבער אלץ, וואס האט דע־מאלט פאסירט, האט נעהאט א נעוואלדיגען אויספלוס אויף דעבס'עס וווייטערדיגער טהעטיגקייט.

וועו ער איז באפרייט נעווארען, איז דעבס ווידער נעקומען צוריק אהיים. דער שרייבער פון דיזען ארטיקעל איז דאן נעווען צווישען דעם צעהן־טויזענד קעפיגען עולם, וואס אי זנעקומען דעבס'ן מקבל פנים זיין ביים סטיישאן. עס איז נעווען אן אוועגד, וואס קען ניט פארגעסען ווערען. איהר האט נגעוועהן פאר זיך א ים פון באגייסטערטע פנים'ער, וואס האבען באגריסט זייער באליבטען „פריזאנער". העטס זיינען נעפלויגען אין דער לופטען. די לופט איז ממש נעווען היים פון ענטוזיאזם. ווי פון זיך אליין האט דער עולם א הויב נעטאן דעבס'ן איבער אלעמענס קעפ. אויף די אקסלען האט מען איהם נע־בראכט א היים, אין דער הויז, וואס איז נעווען דריי בלאק אוועק פון סטייישאן. שפעטער האט דעבס נערעדט פאר'ן גרעסטען עולם, וואס האט וועו עס איז אננעפאקט די אלטע „נעילאר אפערא הויז". דעבס האט זיך ניט פארענטפערט אין זיין רעדע; ער האט ניט

דער אלטער דעמאקראטישער לעבענס־שטייגער איז שוין געווען טויט אבער דעבם האט ניט נאכגעטאנצט די ניי־אויפגעקומענע הער־שער פון לעבען, ווי א סך אנדערע האבען געטאן. עם האט זיך אננע־הויבען דער רעוואלט פון די פארמערס אין דער פאליטיק. די אר־בייטער האבען אננעהויבען זיך ארגאניזירען אין די טרייד־יוניאנס, אוו דעבם איז געווען פארבונדען מיט די ביידע נייע ערשיינונגען אין אמעריקאנער לעבען. ער איז אין ביידע באווגונגען געווען טעטיג.

די טרייד־יוניאנס זיינען נעקומען ווי א באווגונג פון די שטאד־טישע ארבייטער צו פארטיידיגען זיך נעגען דעם אויפגעקומענעם קלאס פון קאפיטאליסטישע אונטערדריקער. די פראגרעסיווען פאליטישע באווגונג פון יענער צייט איז נעקומען הויפטזעכליך פון די פארם־נעגענדען, וואו מען האט נאך נעדענקט אוו טייער נעהאלטען דעם דעמאקראטישען גייסט, וואס די אייזענבאהן־מאגנאטען אוו די אינ־דוסטריעלע „באראנען" האבען זיך א נעהם געטאן צו פאריאגען.

עם איז נעווען נאטירליך, וואס דעבם איז אין יענער צייט נע־ווארען א פאפולעסט אוו טרייד־יוניאניסט. ער האט שוין דאז נעהאט איינגעזעהן די נאהענטע פארבינדונג, וואס עקזיסטירט צווישען דעם עקאנאמישען אוו דעם פאליטישען לעבען. ער האט זיך דארום פאר־בונדען מיט דער נייער באווגונג פאר פאליטישער ארבייט אוו איז נעווארען טהעטיג אין דער יוניאן באווגונג, וואס האט נענומען ארויס־צייגען ווידערשטאנד דער וואקסענדער הערשאפט פון קאפיטאליזם. אין יענער צייט איז ארגאניזירט נעווארען די יוניאן פון אמעריקאנער אייזענבאהן־ארבייטער, ביי וועלכע דעבם האט נעשפילט אזא אום־נעהייער נרויסע ראלע. כאטש ער איז נאך דאז ניט נעווען קיין סאצ־יאליסט, האט דעבם, מיט זיין טהעטיגקייט צו ארגאניזירען די אר־בייטער,שוין דעמאלט באוויזען, אז ער דענקט אוו האנדלט לויט די פאדערונגען פון די נייע אומשטענדען, וואס דער קאפיטאליזם ברענגט מיט זיך.

דאז איז נעקומען דער קורצער, אבער שפאנענדער קאמף פון דער אייזענבאהן־יוניאן נעגען דער „גרעיט נארטערן אייזענבאהן קא־

אין זידליכען טייל פון אינדיאנא סטייט האָט זיך שטאַרק אָנ־נעוואַקסן די אַריסטאָקראַטישע שקלאַפען־טרייבער מיט זייערע גדלנות'־דינגע פּאַרטיסענע נעוואָר. אָבער נאָרט און מיטל־אינדיאנא זיינען נעווען ערטער, וואו די צירליכע אַריסטאָקראַטישע מאַניערען האָבען נאָר א קליינע ראָלע נעשפּילט און מ'הט ווינציג־וואָס אָפּשיי געהאט פּאַר אויגעס, וואָס האָט נעבלאָזען פון זיך איבער זיין רייכקייט. קיין נרויסע גבירים זיינען דאָרט, אגב, ניט נעווען, און דיבזינעסלייט, וואָס זיינען יא נעווען, האָבען זיך נעהאַלטען ביי די דעמאָקראַטישע פיהרונ־נעז פון זייער צייט. אפילו העט נאָכדעם — איז די שפּעטע 80ער יאָהרען — איז נאָך אלץ נעווען עטוואָס פון יענעם דעמאָקראַטישען גייסט. איך נעדענק ווי שוין אין מיינע קינדער־יאָהרען פלעגט נאָך דער רייכסטאָג מיהל־אויגענטימער פון שטאָדט גוט־ברודערליך שמועסען מיט זיינע אַרבייטער אין מיהל אָדער ביי א באַנעגעניש אין נאָס.

אָט אין דער דעמאָקראַטישער אומגעבונג, וואו אלץ זיינען פּאָק־טיש נעווען גלייך, איז דעבם אויסגעוואָקסען. דאָס האָט עמוזט האָבען א שטאַרקע דויערענדע ווירקונג אויף איהם. עס איז דערפּאַר נאָטירליך וואָס דעבם האָט אָנגעהויבען רעוואָלטירען וועו אין לעצטען צעהנדליג פון 19טען יאָהרהונדערט האָט דער וואָקסענדער קאַפּיטאל אלץ העכער אוו פּרעכער נעגומעז הויבען דעם קאָפּ.

דער מאַדערנער קאַפּיטאַליזם, וואָס האָט זיך דאָן אָנגעהויבען שנעל ענטוויקלען, האָט אלץ מעהר און מעהר אונטערדריקט די דע־מאָקראַטישקייט פון די פּריהערדינע יאָהרען. עס האָבען זיך אָנגעהוי־בעו גרויסע ענדערונגען אין דעם סאָציאַלען לעבען. דעבם אָבער האָט זיך ניט געענדערט. ער האָט געזעהן ווי די ערשטע אויפּגעקומענע אינ־דוסטריעלע רעדל־פיהרער קומען אלץ אָפּענער אוו פּרעכער אַרויס מיט זייערע פּרעטענזיעס אויף כבוד, אָנערקענונג אוו מאַכט; אז עס ווערט געשאַפען א נייער סאָרט אַריסטאָקראַטישע קליקעס, וואָס פּאַר־כאַפען אלץ מעהר אוו מעהר דעם קאָנטראָל איבער'ן לעבען.

דער נייער קאַפּיטאַליזם האָט זיך אמשטאַרקסטען נעלאָזט פיהלען אין די נייַנציגער יאָהרען, אוו אין יענער צייט איז דעבם נעוואָרען א נאַציאָנאלע פּינור.

דעבם איז פאר דער סאציאלִיסטישער באוועגונג פון אמעריקע נע־ווען דאס, וואס בעבעל איז געווען פאר דער דייטשער און וואס האַרדי איז געווען פאר דער ענגלישער. זינט דעם יאהר 1900 איז ער געווען דער פראמינענסטער סאציאלִיסט דא אין לאנד, דער מעכטינסטער רעדנער דער אינפלוסרייכסטער פיהרער פון דער היגער באוועגונג.

דעבם וואלט געווען דער ערשטער זיך אפצוטרייסלען פון דעם טיטעל „פיהרער", און ער האט טאקי ווירקליך פראטעסטירט נענען דעם וואס מען באטראכט איהם פאר א פיהרער. אבער פיהרערשאפט איז ניט עפעס וואס מען קלייבט אויס פאר זיך אליין. איינעמ׳ס פעהיגקייט, איינעמ׳ס טעטיגקייט אין א באוועגונג קענען איהם נעבען דעם פרעסטיזש און די מאכט פון א פיהרער אפילו אז ער אליין ווייל עס נאר ניט. און דאס איז דער פאל מיט דעבס׳ן. ער האט ניט נעקענט אויסמיידען צו ווערען דער פיהרער, ער איז געווארען דער פיהרער טאקי דורך זיין מערקווירדינער טהעטיגקייט, וואס האט געוואונען פא איהם די אכטונג און די ליעבשאפט פון אלע סאציא־לִיסטען סיי דא, סיי אויף יענער זייט ים.

דעבס איז נעבארען געווארען אין א קלייענעם הילצערנעם הויז אויף נארטה 4טע סטריט, טער־אָט, אינדיאנא, אין יאהר 1855. די דאזיגע היסטארישע הויז איז נאך ביז מיט א פאר יאהר צוריק נעשטאנען און איז פארהעלטנעמעסיג ניט לאנג צוריק „אפגעווישט געווארען", פארשוואונדען.

טעררע האוט איז געווען נאך נאר א יונג שטערטעלע, וועו דעבס איז נעבארען נעווארען. עס איז נאך דארט געווען דער דעמאקראטישער נייסט פון די סאמע ערשטע. האנטווערקערייט און הייסישע מלאכות זיינען נאך געווען שטארק פארשפרייט אין אינדיאנא. פון קיין מא־שינען האט מען דאן נאך דארט ניט געוואוסט, בלויז פינף יאהר איידער דעבס איז נעבארען נעווארען האט מען אין יענעם סטייט אויסגעבויט די ערשטע — און זעהר קורצע — אייזענבאהן.

דושיומס אָניעל

יודושין וויקטאָר דעפּס עראינערונגען

וויכטיגסטען, אָרט פאַרנעמט די אַלטע אָחראָנקע אונטער'ן נייעם נאָמען „טשעקא" א סאָציאַליזם וואָס פאַרלאָנגט אז סאָציאַליסטען זאָל מען אריינווארפען אין תפיסה, ווייל זיי זיינען סאָציאַליסטען, און קאָמוניסטען זאָלען פאַרפאַלגט ווערען, ווייל זיי זיינען אין עפעס ניט מסכים מיט זייער פיהרער.

קיין בעסערען ארגומענט נעגען קאָמוניזם, ווי די קאָמוניסטען אַליין האָבען נעגעבען מיט זייער קאָמף נעגען אַלע אַנדערע סאָציאַליסטען איז פאַר דעם'ן ניט נויטיג נעווען. די קאָמוניסטען האָבען ניט אנגעפיהרט קיין אידעאָלאָגישען קאָמף נעגען די סאָציאַליסטען, נאָר פשוט א קעמפיין פון לייגענס, פון רכילות, פון פערזענליכע אינסינואציעס, דערביי האָבען זיי זיך ווייניג וואָס געקימערט וועגען זייערע אייגענע פרינציפען, אויב ס'איז נאָר נעווען נויטיג צולייעב ערפאָלג, האָבען זיי היינט באשפייט וואָס זיי האָבען נעסטען געקושט, און מארגען נעקושט וואָס זיי האָבען נעכטען באשפייט. די נאַנצע געשיכטע פון קאָמוניזם איז א געשיכטע פון אפארטוניסטישע קאָמפראָמיסען, פון באַגעהן נארישקייטען און דערנאָך שלאָגען זיך על חטא, און שטאַלצירען דערמיט „וואָס מיר קענען צוגעבען אונזערע טעות'ן". נאָטירליך האָט אזא קאָמוניזם דעם'ן ניט געקענט צוציהען צו זיך. דעם האָט צו נוט פאַשטאַנען וואָס פאַר א געפאַר עס זיינען די קאָמוניסטען פאַר דער ארבייטער באַוועגונג, ארויסגעהענדיג פון תפיסה אין 1924 האָט ער זיך דעריבער פון דאָם ניי אריינגעוואָרפען אין דער ארבייט אויפצוויען די סאָציאַליסטישע פארטיי, פון וועלכער ער איז נעווען דער פארזיצער ביז דעם לעצטען טאָג פון זיין לעבען.

אָבער די תפיסה האָט איננאַנצען אונטערבראָכען דעם' אזוי אויך שוין שוואָכען געזונד. ער האָט אַנגעהויבען קריינקען, הייַלעו זיך, אין קורצען האָט ער זיך נעמוזט איננאַנצען צוריקציהען פון אקטיוואר ארבייט.

אין דער אנוועזנהייט פון זיינע נאָענטסטע און בעסטע פריינד, האָט דאָנערשטאָג, דעם 31טען אָקטאָבער, 1926, יודזשין וויקטאָר דעבס, אויף אייביג צוגעמאכט זיינע אויגען.

שאפט, נאר אויך די גאנצע אמעריקאנער אינטעליגענץ האט גענומען הויך פראטעסטירען, דעבס אין תפיסה, האט מהר געווען דעם פראטעסט גענען מלחמה און רעאקציע, ווי וועט ער וואלט געווען אויף דער פריי.

דעבס איז פאר'משפט געווארען צו צוהן יאהר געפענגעניש, און שוין זייענדיג אין תפיסה איז דעבס צום לעצטען מאל נאמינירט געווארען אלס קאנדידאט פאר פרעזידענט פון די פאראייניגטע שטאטען, פון תפיסה ארוים האט ער אנגעפיהרט זיין וואהל־קאמפאניע, און מיט ניט וויניג ערפאלג. זיין יעדעם וואָרט און דערקלערונג איז גלייך צוטראגען געווארען איבער'ן גאנצען לאנד.

— 6 —

אין יענער צייט, איז אלס רעזולטאט פון מלחמה און רעוואלוציע אויפגעקומען דער נייער קאמוניזם. די באלשעוויסטישע רעוואלוציע איז רוסלאנד איז פון דעבס'ן וואָרים באגריסט געווארען. פונקט ווי א סך אנדערע סאציאליסטען האט אויך דעבס, געגלויבט אז די באל־שעוויקעם נעמען זיך אין רוסלאנד איינפיהרען קאמוניזם. פאר דעבס'ן איז נאטירליך נעווען אין יענער צייט אונמעגליך זיך פארנעמען מיט א טיפערען שטודיום פון די רוסישע אנגעלעגנהייטען, ער פונקט ווי א סך אנדערע האט זיך ניט געקענט אריינלאזען אין לאנגע חקירות צי מען קען אין אזא עקאנאמיש אפגעשטאנענע פויערים לאנד איינפי־רען סאציאליזם. באגריסענדיג אבער דער באלשעוויסטישער רעוואלוציע איז רוסלאנד האט ער זיך שארף אפגענרעניצט פון דער קאמוניסטישער באוועגונג. גלויבענדיג אז אין רוסלאנד קעמפען די באלשעוויקעם פאר סאציאליזם, האט ער זיך אבער ניט איבערצייגט אז אויסער רוסלאנד קעמפען די קאמוניסטען נענען סאציאליזם. פאר דעבס'ן איז דער סאציאליזם אלע מאל נשועה די פארקערפערונג פון שהנקייט, פון יושר, פון פרייהייט אוונערעכטיגקייט, די קאמוניסטען זיינען אבער נעקומען צו איהם מיט א נייעם סאציאליזם. א סאציאליזם וואס איז נעבויט אויף האס, אויף יושר'לאזיגקייט, א סאציאליזם וואו פרייהייט איז א בורזשואזער אבערגלויבען, וואו אמת איז א וויץ, וואו דעם

ווילסאנ׳ס היפאקריטישע רייד און טעראריסטישע פאליסים. דעבם איז נעווען איבערצייגט, אז ער טאר זיך ניט אויסהיטען פון נעהן אין פריזאן אין צייט ווען אנדערע, וואס האבען געפרעדיגט נעראנקעז, איז וועלכע ער אליין גלויבט אויך, זיצען שוין הינטער די גראטעס".

דעבם׳ס רעדע אין קענטאן, אהייא, איז נעווען א דעקלאראציע, אוז אנזאג צום אלוועלטלאבען פראלעטאריאט, אז דער רעוואלוציאנער סאציאליזם לעבט, און עם לעבען זיינע פארטיידיגער, דעבם׳ס ווידרינער האלטען זיך פאר׳ן נעריבט, זיין שטאלצע דערקלערונג פאר די ריכטער „איך האב גאר ניט וואס צוריקצוציהען, גאר ניט אויף וואס חרטה צו האבען" האבען איבער׳ן גאנצען לאנד אפגעקלונגען. אוז ווען דעבם איז געפונען געווארען שולדיג, ווען ער האט שוין געוואוסט אז איהם דערווארטען ווארשיינליך לאנגע יאהרען תפיסה, האט דאס איהם ווייניג וואס אפגעשראקען, ווען ער האט באקומען דאס לעצטע ווארט, איידער דער פסק דין ווערט ארויסגענעבען האט ער שטאלץ דערקלערט:

„הער ריכטער, איך בעט ניט קיין רחמנות, איך וויל ניט בלייבען אונבאשטראפט... איך האב נאך קיינמאל ניט פארשטאנען אזוי קלאהר ווי איצט, דעם גרויסען קאמף צווישען דער מאכט פון די נייצינג אויף איין זייט און די ערוואכענדע פרייהייט מחנות, אויף דער צווייטער..."

„...אזוי לאנג ווי עס איז פארהאן א נידערינערער קלאס בין איך מיט איהם, אזוי לאנג ווי א לעבעדיגע באשעפענים, געפינט זיך איז תפיסה בין איך ניט פריי..."

שטאלץ מט אן אויפגעהויבענער קאפ איז דעבם געשטאנען פאר זייגע ריכטער, שטאלץ מיט אן אויפגעהויבענער קאפ איז דעבם נעגאנגען אין תפיסה. ער האט געוואוסט אז ער האט זיין ציעל דערגריכט, זיינע ווערטער האבען אפגעקלונגען אין טויזענטער הערצער, אוז געווען האפענונגען אויף בעסערע צייטען, און געזייט גלויבען איז דעם ענדליכען זיג פון דעם סאציאליסטישען אידעאל.

די פאר׳משפט׳ונג פון דעבס׳ן האט ארויסגערופען א געוואלדיגען שטורעם איבער׳ן גאנצען לאנד. ניט בלויז די ארגאניזירטע ארבייטער-

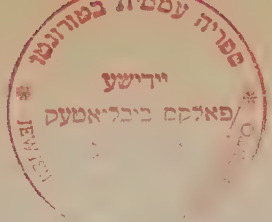

קלאס האט זיך דערמיט באנוצט, ניט בלויז כדי צו מאכען ריזינג — מלחמה פראפיטען, נאר אויך צו צוברעכען יוניאנס, צושטערען סטרייקס. אלע תפיסות זיינען אנגעפילט געווארען מיט ארבייטער פיהרער און סאציאליסטען וואס האבען כלומרשט פארבראכען געגען „שפיאנאזש געזעץ", און זיינען באמת געווען בלויז נעפערליכע פאר די מלחמה־פראפיטירער, אלס ראדיקאלע ארבייטער פיהרער. סאצ־יאליסטישע און ארבייטער מיטינגען זיינען אפגעבראכען געווארען פון צעוישעטע באנדעס מאטראזען און פאטריאטען, די ארעסטירטע ארבייטער־פיהרער און טויזנט האט מען פאר די קלענסטע קלייניגקייטען פאר׳משפט צו 10-15 און 20 יאהר תפיסה, און הונדערטער ראדיקאלען אימיגראנטען האט מען אהן אורזאכען און אהן א משפט פון לאנד ארויסגעשיקט. אט אין יענער צייט האט דעבס, שוין איצט אן אלטער און שוואכער מענש, קערפערליך, אבער נאך אלץ מיט דער זעלבער יונגער און רעוואלוציאנערער נשמה, באשלאסען אז איצט דארף ער נעבען זיינע יונגערע חברים א ביישפיל, אז גראד איצט טאר מען ניט שווייגען. דעבס האט געוואוסט וואס די רעזולטאטען וועלען זיין אויב ער וועט איצט אויפהויבען זיין פראטעסט־שטימע געגען מלחמה און געגען די הערשענדיגע רעאקציע, אבער ער האטנעהאלטען אז דאס איז זיין פליכט. דזשיימס אניעל, וואס האט איהם אזוי גוט געקענט, דעצעהלט וועגען זיין באריימטער קענטאנער רעדע דאס פאלגענדע:

די רעדע וואס דעבס האט געהאלטן אין קנטאן, די רעדע פאר וועלכער ער איז פאר׳משפט געווארען אויף צעהן יאהר פעדעראלען פריזאן, ווערט שוין איצט באטראכט ווי א היסטארישע געשעהענישע. די רעדע איז שוין א טייל פון דער אמעריקאנער היסטאריע, אבער איך נעדענק נאך זעהר גוט די טעג, וועו איך האב איהם געטראפען אין טערע האוט, א פאר וואכען איידער ער איז געפארען קיין קענטאן האלטען זיין היסטארישע רעדע. ער האט דאן ערקלערט, וואס ער וועט אין קענטאן זאגען. ער איז געווען פעסט נטשלאסן איבערצוטרעטען דעם פינסטערען אווי נערוועענעם „שפיאנאזש־נעזעץ", און נעמען אויף זיך די שטראף. קיין ארגומענט, קיין טענה האט ניט געקענט ענדערען זיין באשלוס. זיין הארץ האט געברענט מיט פראטעסט נעגען וואודראו

אויסגעטייטשט, די אורזאכען און מעגליכע רעזולטאטען פון קריג, אבער בלויז רכילות טרייבער קענען דערצעהלען דעם עולם, אז די פּראָ־מלחמה סאציאליסטען האבען זיך פשוט פארקויפט צום שונא.

עס איז אויך פאלש די מיינונג אז די טיילונג, פאר און נעגען מלחמה, איז נעגאנגען לויט דער ליניע פון אפארטוניזם און רעווא־לוציאנאריזם, רעוויזיאניזם און ארטאדאקסיע. נראה א סך פון די רעוויזיאניסטען, פון די אויסגעשפראכענע אפארטוניסטען זיינען נע־ווען נעגען מלחמה, א סך פון די ארטאדאקסען און רעוואלוציאנערען זיינען, פארקערט, געשטרויכעלט געווארען. ער. בערנשטיין איז נעגען מלחמה, נער, פלעכאנאוו, דער כהן גדול פון אנטי־מיליטאריזם הערווע, זיי זיינען פאר מלחמה. ביי אונז אין אמעריקע אויך אזוי: דער לינקער, דער סינדיקאליסט וויליאם ע. וואלינג ווערט א מלחמה־פאטריאט, הילקוויט איז נעגען מלחמה. דער אמת איז אז מלחמה האט נעשאפען אזא נייע פארפלאנטערטע סיטואציע, אין וועלכע די בעסטע קעפ האבען זיך, איבערהויפט אין אנהויב, ניט נעקענט פאנאנדערקלייבען.

אין אמעריקע איז די זאך נעווען א ביסל לייכטער. די פאר־מלחמה צייט האט פשוט נעדויערט לענגער, מען האט נעהאט נענוג צייט זיך מער צו פאנאנדערקלייבען אין דער נייער לאנד, דערצו איז אמעריקע פיעל וויניגער נעווען פארמישט, אין די אלע איראפאישע סכסוכים וואס האבען נעפיהרט צום קריג. עס איז דעריבער פיעל לייכטער נעווען פאר דער אמעריקאנער סאציאליסטישער פארטיי ארויסטרעטען מיט איהר בארימטער סיינט־לואיסער רעזאלוציע, נעגען קריג. אננעמען א רעזאלוציע נעגען קריג, און אנפיהרען אן אגיטאציע פאר דער רעזאלוציע זיינען צוויי באזונדערע זאכען. גלייך ווי אמע־ריקע איז אריינגעטראטען אין קריג, האבען די פינסטערסטע רעאק־ציאנערסטע כחות נענומען באלעבאטעווען איבער'ן לאנד, מיט אן אייזערנער האנט. יעדעס פארמע פון דעמאקראטיע און פרייהייט איז ווי מיט'ן האנט אפגעווישט געווארען, עס האט זיך אנגעהויבען א צייט פון נעריכטליכען און פאליציישען טעראר, פרייע רעדע און פרייע פרעסע זיינען אפגעשאפט געווארען. דער קאפיטאליסטישער

האט שוין פארלאָרען: דאָס איז די סאָציאַליסטישע באַוועגונג פון דער וועלט.

דער אַנטי־מיליטאַריזם און אַנטי־מלחמה'יזם פון דער אונטער־נאַציאָנאַלער סאָציאַליסטישער באַוועגונג איז אין די לאַנגע יאָהרען פון פרידליכע ענטוויקלונג געוואָרען א דאָגמע אין וועלכער קיינער האָט ניט געצוויפעלט. אין די צייטען פון פרידען האָט מען גערעדט וועגען מלחמה־אַבסטראַקט, וועגען די מלחמה שרעקען און אומגליקען, מען האָט אבער ניט געמוסען אין אַנבעטראַכט אז עס איז ניט מעגליך פאראויסצוזען וואָס פאר א סיטואַציע א נייע מלחמה וועט שאפען, און וואָס פאר א ווירקונג די נייע סיטואַציע קען האָבען אוי׳ דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג. דערקלערען „מיר זיינען געגען מלחמה בכלל" פאסט פאר א בורזשואזען פאציפיסט, מארקסיסטען קענען אזוי ניט רעדען. די רוסישע באָלשעוויקעס וואָס האָלטען זיך ניט בלויז פאר די בעסטע, נאר פאר די אייניציגע מארקסיסטען, זיינען ניט ארויס געגען מלחמה בשעת'ן קריג צווישען סאָוועט רוסלאַנד און פוילען, פארקערט זיי זיינען געווען געוואַלדיג פאַטריאָטיש געשטימט. אויב עמיצער וועט זאגען אז יענע מלחמה איז געווען א בארעכטיגטע און גערעכטע, זיינען מיר גרייט מסכים צו זיין, אבער דאָגמאַלסט הייסט דאָס שוין ניט אז מיר זיינען געגען יעדער מעגליכער מלחמה; די פראָגע ווערט שוין, וועלכע מלחמה, פאר וועלכע צוועקען, אונטער וועלכע אומשטענדען. האָט דאָס בוכארין און זיינע חברים געטרוימט צו אייניפיהרען דעם קאָמוניזם אין דער וועלט מיט דער הילף פון דער רויטער ארמיי, — וועלן אזא רעוואָלוציאָנערע מלחמה ברעכט אויס, וואָלטען וואַרשיינליך אלע קאָמוניסטישע שרייערס זיין מיט לייב און לעבען פאר איהר. וועלן די פיהרער פון די פארשיידענע סאָציאל־דעמאָקראַטישע פארטייען זיינען ארויס פאר אדער געגען דעם קריג, איז פאר זיי ניט געשטאַנען די פראָגע, מעג א סאָציאַליסט זיין פאר קריג? זיי האָבען זיך געפרעגט, וואָס זיינען די מעגליכע רעזולטאַטען פון קריג, ווי אזוי וועט אזא אדער אן אנדער אויסגאַנג פון קריג ווירקען אויף דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג? געווינס האָבען זיהר א סך פון זיי שלעכט פארשטאַנען און פאלש

ספעציעל אלס מיאַרס, ריכטער, פּאליציי־פּאַרוואַלטער, שטאַטליכע און נאציאנאַלע געועלטמאכער... די וואָס לייקענען פּאליטישע אקציע זיינען פּאקטישע אנארכיסטען, און עס איז נאָר קיינמאל קיין גוטעס ניט אַרויסגעקומען דערפון, וואָס סאציאליסטען האָבען געמאכט יד אחת מיט אנארכיסטען און דערפון וועט אוין קיינמל קיין גוטעס ניט ארויס... אין קורצען גערעדט, מיר קאָנען פּאַרוואַנדלען אונזער פּארטיי אין אמאשין, וואָס קריגט וואהל־שטימען און געהן פּארלאַרען צוואמען מיט דער מאשין; אדער — מיר קאָנען האָבען די קאָאפּעראַטיוע געועלשאפטס־אַרדנונג און די רעגירדנג פון ארבייטער־קלאַס, ביידע צוואמען זיינען ניט מעגליך".

און אט די וועלטער האָט דעבם אויסגערעקט ניט בלויז זיין אייגענע מיינונג, נאָר אויך די מיינונג פון זיין פּארטיי, פון דער ס. פּ. און ביי אט די מיינונגען האָט ער זיך אימער פעסט נעהאלטען.

די סאציאליסטישע פּארטיי האָט אנגעהויבען שנעל וואקסען און ווערען פּאפולער, צוזאמען מיט איהר איז געוואקסען דעבס. ביסלעכווייז האָט די פּארטיי אנגעהויבען אלץ נעהענטער קומען צום ארגאניזירטען פּראלעטאריאט אין אמעריקע, פּארנעמען אן אנגעזע־הענעם פּלאץ אין דער טרייד־יוניאָן באוועגונג, אזוי גוט ווי אין דעם פּאליטישען לעבען פון לאנד בכלל.

ביז עס איז געקומען דער וועלט־קריג.

— 5 —

נאָר צום סוף 1914, וועו די מלחמה איז נאָך געווען יונג, וועו קיינעם האָט זיך נאָך אפילו ניט נע'חלומ'ט אז זי וועט אזוי לאנג דויערען, און אזא געוואלדיגען חורבן אנמאכען אין דעם מאטעריעלען אזוי גוט ווי אין דעם אינטעלעקטועלען לעבען פון דער גאנצער ציי־וויליזירטער מענשהייט, וועו איהר אויסגאנג איז נאָך געווען אזוי פּארנעפּעלט און אומבאשטימט, האָט א באקאנטער סאציאליסטישער זשורנאליסט זיך אויסגערעקט אזוי: וועלכע גרויסמאכט עס וועט געווינען אדער פּארלירען קעו מען ניט וויסען, איין גרויסמאכט אבער

ייִדישע
פּאָלקס ביבליאָטעק
טאָראָנטע
JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO

געווען אומגעדולדיג רעוואָלוציאָנערען וואָס האָבען געוואָלט אז די פּארטיי זאָל ארויס אין א קאמף מיט די טרייד־יוניאָנס, און בכלל זיך וואס וויניגער אפּגעבען מיט פּאָליטישער אקציע, זיינען פון דער צווייטער זייט געווען אזעלכע וואָס האָבען די פּאָליטישע אקציע געשטעלט איבער אלע אנדערע פּארטיי אויפגאבען, דערביי האָבען זיי אונטער'ן וואָרט פּאָליטישע אקציע, פּארשטאנען פּאָליטישען ער־פּאָלג, קריגען שטימען, וואָס מאַכט ניט אויס וועלכע. דעבס איז קיין מאָל אין אָט דעם מין אפּארטוניזם ניט אריינ־געפאלען. פּאָליטישע אקציע? נעווים, אבער צוליעב סאציאליזם, שטימען? נעווים דארף מען קריגען וואָס מעהר שטימען, אבער לשם סאציאליזם, אנדערש האָבען זיי קיין וועלט ניט. זיין פּאָליטישען אני מאמין האָט דעבס דרעקלערט אין די פּאָלענדע וועלטער:

איך בין איבערצייגט, אז דאָס וויכטיגסטע אין אונזער באוועגונג זיינען — דער פּאָליטישער כאראקטער און די רעוואָלוציאָנערע ענט־שלאָסענהייט פון דער סאציאליסטישער פּארטיי. אלע שטימען פון בירגער וועלען אונז קיין גוטעם ניט טאָן, אויב אונזער פּארטיי זאָל אויפהערען צו זיין א רעוואָלוציאָנערע פּארטיי און זי זאָל זיך בלויז יאגען נאָך וואָס מעהר שטימען ביי די וואָהלען, כדי וואָס גיכער צו ברייננען דעם טאָג פון ערוואָרטעטען זיעג... שטימען פּאר סאציאליזם זיינען ניט קיין סאציאליזם, פונקט ווי א מעניו (א ליסטע פון שפּייזען) איז ניט קיין שפּייז. שטימען וועלען קומען גיך גענוג און מיר דארפען זיך נאָר זיי ניט יאגען. מיר דארפען נאָר קלאָהר מאכען, אז די סאציאליסטישע פּארטיי ווי׳ל בלויז דישטימען פון די יעניגע, וואָס וויל׳ען סאציאליזם. אלס רעוואָלוצאָנערע פּארטיי פון ארבייטער קלאָס, איז די סאציאליסטישע פּארטיי קענען יאגען זיך נאָר עמטער בלויז צוליעב די עמטער. אזוינס איז דער ציעל פון די קאפּיטאליסטישע פּארטייען מיט זייערע „באסעס" און „בודעל" (פּאָליטיקאנען און כאבאר) און האָט ניט קיין פּלאַץ אין א פּארטיי, וועמעס אויפגאבע עס איז די ענדיגילטיגע באפרייאונג". איך גלויב אין קאָנסטרוקטיוע פּאָליטישע אקציע. איך האָלט, אז מען דארף ערווהלען אזוי פיעל קלאָסען־באוואוסטע ארבייטער אויף פּאָליטישע עמטער, ווי מיר קאָנען,

איהרע פיהרער האבען זיך גלייך געשטעלט אויפ'ן שטאנדפונקט, אז די טרייד־יונאן אז זעהר ווייכטיג אן און פאר זיך, אז דעם אר־בעטער'ס קאמף פאר זיינע אלטגלייכע נויטען און באדערפיניסען, זיינען פונקט אזוי ווייכטיג ווי דער קאמף פאר'ן סאציאליזם, נאר מער, דורך אט דעם, לפנים ניט רעוואלוציאנערען קאמף, מוזען זיך די ארבייטער אלץ מעהר און מעהר דערנעהענטערען צום סאציאליזם. די שטעלונג פון דער ס. פ. צו די יוניאנס איז דעריבער גלייך פון אנהויב אן געווען א קריטיש־פרייגדליכע. און די יוניאנס זיינען די ס. פ. מיטגלידער געקומען ניט ווי נעגנער, ווי שונאים, ווי געשוואָרענע „בלויז קריטיקער", נאר ווי פרייגד, ווי מיט העלפער און מיט־קעמפער און אויך ווי קריטיקער. נאטירליך האט שוין דאָ קיין רייד ניט געקענט זיין וועגען גרינדען אדער אפילו העלפען וועלכער עס איז אפאזיציאָנעלע יוניאנס.

די ס. פ. איז גלייך פון אנהויב געווען געגען דער אפאזיציאנעלער „סאשעליסט טרייד ענד לייבאר עליענס" אזוי גוט ווי געגען דער שפעטערדינער „אינדוסטריעל ווארקערס אוו די וואָרלד" אין דער גרינ־דונג פון דער לעצטער האבען זיך א סך מיטגלידער פון דער ס. פ. באטיילינט, צווישען זיי אויך דעבס. אין דעם ערשטען יאהר פון איהר לעבען האט די „אינדוסטריעל ווארקערס אוו דהי וואָרלד" אפילו נעצעהלט צווישען איהרע אנגעזעהענע פירער דעבס'ן צוזאמען מיט דעל־יאנ'ען. דעבס האט זיך אבער שנעל ארומגעזעהן אז דער וועג צו די הער־צער און נשמות פון די אמעריקאנער ארבייטער איז ניט דורך גרינדען אפאזיציאנעלע ארגאניזאציעס, וואס קענען אין בעסטען פאל בלויז פיהרען א ברודער קאמף צווישען זיך, נאר דורך שטעהן און ארבייטען אין די עקזעסטירענדיגע ארגאניזאציעס, און פון אינווייניג זיי איבער־בויען. פון דער א. ו. ו. איז דעבס שנעל אפגעשטאנען, הגם ער האט נאטירליך קיין מאל ניט אויפגענעבען זיין אגיטאציע פאר'ן רעוואָ־לוציאנערען אינדוסטריעלען יוניאניזם.

ווי פיעל אבער די טרייד־יוניאן פראגע זאל ניט געווען באשעפ־טיגען דער ס. פ. איז זי דאך פריהער פון אלץ די פאליטישע פארטיי פון דעם ארבייטער קלאס. אויב אין דער פארטיי זיינען אלע מאל

לכתחילה צו דער ס. ל. פ. ניט צוגעשטאנען, אדער וואס זיינען איצט ארוים אדער ארויסגעווארפען געווארען האבען זיך גלייך אלס יחידים אנגעשלאסען אן דער נייער סאציאל־דעמאקראטישער פארטיי. די ס. ד. פ. האט גלייך אנגעהויבען וואקסען און האבען פאליטישען ערפאלג, אין 1898 האט זי אפילו ערוועלט דריי פון איהרע קאנדידאטען אין דער שטאט־לעגיסלאטור פון מאסאטשוועטס. אין 1901 איז אפיציעל פארגעקומען א פאראייניגונג צווישען דער ס. ד. פ. און דער אפגעשפאלטענער טייל פון דער ס. ל. פ. עס איז פון דעם שידוך ארויסגעקומען א נייע פארטיי, א נאמען האט מען איהר געגעבען „סאציאליסטישע פארטיי" (ס. פ.) דאס איז די פארטיי וואס עקזיסטירט נאך בין היינטיגם טאג, די פארטיי פאר וועלכער דעבס האט אונערמידליך געארבייט בין דעם לעצטען טאג פון זיין לעבען. פינף מאל איז דעבס געווען איהר קאנדידאט פאר פרעזידענט.

די נייע פארטיי האט זיך אפגעטרייסלט פון די פארשוידענע ראמאנטיש־אוטאפיסטישע אילוזיעס מיט וועלכע די ס. ד. איז אין אנהויב געווען פארנומען, אבער אויך פון דעליאנ'ס איבערטריבענער אוז פאנאטישער רעוואלוציאנערער פרומקייט. אויך די ס. פ. איז ניט געווען צופרידען, און איז היינט ניט צופרידען מיט דעם „פיור ענד סימפל יוניאניזם" וואס הערשט נאך אלץ אין דער אמעריקאנער ארבייטער באוועגונג, אויך זי האט זיך געשטעלט אלס איינם פון איהרע וויכטיגסטע אויפגאבען אריינצוטרעטען אין די עקזיסטירענדיגע יוניאנס, און „בויערן פון אינווייניג", אנפיהרען דאָרטען א פראפאגאנדע ניט בלויז פאר דער פאליטישער אקציע פון דער פארטיי, נאר טאקי איבערהויפט פאר דעם, אז די יוניאנס זאלען פארוואנדעלט ווערען אין קלאסען באוואוסטע רעוואלוציאנערע פראלעטאריש ארגאניזאציעס; אז דער פאך יוניאנזים זאל פארביטען ווערען אויפן אינדוסטריעלען יוניאניזם, אז פון די פיור ענד סימפל יוניאנס זאלען ווערען סאציאליסטישע יוניאנס. אבער ד ס. פ. האט גלייכצייטיג אויך פארשטאנען אז די יוניאנס זיינען ניט אוז קענען ניט זיין, בלויז א טריבונע פאר סאציאליסטישער פראפאגאנדע, עטוואס וואס מען טעו בלויז אויסנוצען לטובת דער אייגענער פארטיי, די ס. פ. און

געשיכטע און פאליטיק, א גלענצענדער רעדנער און אגיטאטאר, א שארפער און ווירקזאמער פאלעמיקער, א פאנאטיש איבערגעגעבענער סאציאליסט, וואל וואלט זיך אויף א מינוט ניט פארטראכט צו מקריב זיין זיך אזוי גוט ווי אנדערע, פאר דער פארווירקליכונג פון זיין אידעאל זיינע חסרונות אבער האבען אפט אריבערגעוואויגען זיינע מעלות. זיין נרעסטער חסרון איז געווען זיין אומטאלעראנץ. ער האט ניט געקענט פארטראגען קיין אנדערע מיינונגען אויסער זיינע, ער אליין האט וועגען זיינע מיינונגען און איבערצייגונגען קיינמאל קיין ספקות ניט גשהאט. פאר'ן גרעסטען פארברעכען האט ער גהאלטען יעדען ארויסטריט פון וועמען עס איז געגען זיינע מיינונגען, אז איינער איז מיט איהם ניט מסכים וועט ער איהם באקעמפען ביז'ן טויט, און אין קאמף האט דעליאן ניט איבערגעקליבען קיין מיטלען. באשמוצען יחידים, מאבען באוואוסטזיניג פאלשע אינסוניאציעס און לעבערליכע באשולדיגונגען, איז דאס מינדעסטע מיט וואס ער האט זיך באנוצט. זיינע געגנער אין דער פארטיי האט ער ניט באקעמפט נאר ממש ג'רודפ'ט. איינצעלנע מיטגלידער און גאנצע פארטיי אפטיילונגען (סעקציעס) זיינען פון דער פארטיי ארויסגעווארפען געווארען פאר דעם פארברעכען פון ניט מסכים זיין אין וואס עס איז מיט דעליאנ'ען, א סך האבען ניט געוואלט וואלטען ביז מען וועט זיי ארויסווארפען און זיי זיינען דעריבער אליין אוועקגענאנגען, די פארטיי האט אנגעהויבען גהען בארג אראפ, פארוואנדעלט ווערען אין אן ענגער סעקטע, — אט אין דער ציט, וועו עס האבען זיך אויפגעקליבען א גרויסע צאל פארטיילאוע סאציאליסטען וואס האבען ארויסגעקוקט אויף א נייער פארטיי, איז אומאפהיינגיג פון זיי ענטשטאנען דעבסעס סאציאל־דעמאקראטישע פארטיי.

— 4 —

וועגען דעם אז דעבס און זיינע חברים זאלען אריין אין דעד ס. ל. פ. האט קיין רייד ניט געקענט זיין. עס איז דאך שוין קלאר געווען אז די ס. ל. פ. האט, צוליעב איהר דעליאניזם, אונטערגעשריבען א טויט־אורטיל פאר זיך. א סך פון די סאציאליסטען וואס זיינען

ניט ערליך, ניט רעוואלוציאנער, עס לוינט ניט „בויערען פון אינווייניג“ בעסער אנהויבען א קאמף פון דרויסען, א קאמף צו פארניכטען די עקזיסטירענדיגע יוניאנס, כדי אויף זייער פלאץ אויפבויען נייע, אמת רעוואלוציאנערע יוניאנס. אין דער ס. ל. פ. פרסע האט מען אנגעהויבען א קאמף געגען די טרייד־יוניאנס און איבערהויפט געגען זיערע פירער, וואס דערמאנט שטארק אין דעם קאמף וואס די קאמוניסטען פירען היינט. די יוניאנס האט מען ניט אזוי פיעל קריטיקירט ווי געוידלט און געשימפט, קיין אנדער נאמען ווי „לייבאר פייקער“ און „פארקויפטע נשמות האט דעליאן פאר קיין ארבייטער פירער ניט געהאט.

דעליאן האט זיך אבער ניט באנוגענט מיט זידלען און שימפען, אין 1895 גרינדעט ער די „סאשעליסט טרייד ענד לייבאר אליענס“. וואס האט געואלט פארטרייבען דער נ. אוו ל. אזוי גוט ווי דער א. פ. אוו ל. פון דעם טרייד יוניאן פעלד און אליין זיערע פלעצער פאר־נעמען. דאס האט געואלט זיין אן אינדוסטריעלע סאציאליסטישע טרייד־יוניאן ארגאניזאציע, וואס זאל אנפיהרען דעם עקאנאמישען קאמף אויף א רעוואלוציאנערען אופן, און דעם פאליטישען — דורך דער ס. ל. פ. די הויפט אויפגאבע פון דער נייער ארגאניזאציע האט געדארפט זיין קעמפען געגען די אלטע יוניאנס. קיין גרויס שאדען האט די אליענס דער טרייד־יוניאן באוועגונג ניט געבראכט, דערפאר אבער האט זי דער ס. ל. פ. אינגאנצען אוועקגע'הרג'עט. מיט דער גרינדונג פון דער אפיזיציאנעלער אליענס, האט די ס. ל. פ. זיך אליין איזאלירט פון דער ארגאניזירטער ארבייטערשאפט, זיך דערקלעט פאר זייער שונא. עס איז גלייך קלאר געוואלען אז די ס. ל. פ. פארלאזט דעם בריטען וועג פון א מאסען פארטיי און לאזט זיך אוועק אויפ'ן וועג פון סעקטאנטאניזם.

אין דער ס. ל. פ. זיינען נאך געווען פון פריהער זעהר א סך אומצופריידענע, דערהויפט די אידישע און דייטשישע געגאסען. זיי זיינען געווען אומצופריידען מיט דעליאן'ס פיהרונג. דעליאן איז שוין אין יענער צייט געווען ניט בלויז דער פירער נאר אויך דער דיקטאטאר פון דער פארטיי. עס איז קיין ספק ניט אז דעליאן איז געווען זעהר א פעהיגער מענש. אן אויסגעצייכענטער קענער פון דער אמעריקאנער

גאר ניט, קעמפען דאדף מען ניט פאר קלייניגקייטען נאר פאר דער סאציאלער רעוואלוציע. אויב די סאציאליסטען זיינען אין יענער צייט ניט ארויסגעטראטען קעגען די טרייד־יוניאנס בכלל, איז דאס נעווען ניט דערפאר וויל זיי האבען געהאלטען אז דעם ארבייטער׳ס קאמף פאר׳ן היינט איז פונקט אזוי וויכטיג ווי דער קאמף פאר מארגען, ניט דערפאר וויל זיי האבען דערפילט די גרויסע מיסיאן פון דעם טרייד־יוניאניזם און דעם קלאסען־קאמף, נאר וויל זיי האבען, פונקט ווי דאס טוען היינט די קאמוניסטען, נעזען אין די יוניאנס, פארטיגע ארבייטער ארגאניזאציעס וואס זיי קענען אויסנוצען פאר זייערע צוועקען, דער אונטערשייד איז אבער וואס בשעת די קאמוניסטען ווילען היינט אויסנוצען די יוניאנס פאר זייערע ענגע פארטיי אינטערעסען, פאר קלייוועל־צוועקען, האט די ס. ל. פ. נעוואלט אויסנוצען די יוניאנס פאר דעם סאציאליסטישען קאמף בכלל. אן אונטערשייד וואס שטעלט די ס. ל. פ. מיט איהרע חסרונות פיעל העכער פאראונזערע היינטיגע נייע קאמוניסטען.

אין אנהויב האט די ס. ל. פ. אנגענומען בנוגע די טרייד יוניאנס א לאנגישע און באמת סאציאליסטישע טאקטיק, וואס איז שפעטער באקאנט געווארען אלס די טאקטיק פון „בויערען פון אינווייניג". די מיטגלידער פון דער ס. ל. פ. און די פירער, האבען זיך א לאז געטאן אין די עקזיסטירענדיגע יוניאנס. עס מוז אויך נעזאגט ווערען אז זיי האבען נעהאט אן ערפאלג. אין א גאנץ קורצער צייט האבען די סאציאליסטען אנגעהויבען פארנעמען אן אנגעזעהענעם ארט אין די יוניאנס. איינער פון די הויפט כאראקטער שטריכען אבער פון דאמאלסטדיגען סאציאליזם איז געווען די רעוואלוציאנערע אומגעדולד. בכלל האבען דאמאלסט די מערסטע סאציאליסטען נענלויבט אז מיר שטעהען שוין בייס שוועל פון דער סאציאלער רעוואלוציע, לאנג ווארטען קען מען ניט. אפגעזעהן עטליכע יאהר אין די עקזיסטירענדיגע טרייד־יוניאן ארגאניזאציעס, אין דער נייטס אוו לייבאר אוו אין דער אמעריקאן פעדעריישאן אוו לייבאר, האט זיך דעניעל דעליאן איבערצייגט אז עס לוינט ניט די גאנצע ארבייט. די יוניאנס זיינען צו רעאקציאנער, צופיעל פארזונקען אין די אלטענליכע קלייניגקייטען, די פיהרער זיינען

האט שפּעטער אַנגעהויבען אַרויסגעבען איז אויך געווען סיי אין אינ־האַלט, סיי אין פּאַרעם „א פּרעמדע". די ס. פּ. טעטיגקייט אין דער ענגלישער שפּראַך, און טאַקי אין אזא ענגליש וואָס זאָל זיין פּאַרשטענדליך פּאַר יעדען אמעריקאַנער אַרבייטער, הויבט זין ערשט אָן וועט דעניעל דעליאן שליסט אָן אין דער פּאַרטיי און ווערט גלייך, צוליעב זיינע גרויסע פּעהיגקייטען, אזוי גוט ווי צוליעב זיין אמע־ריקאַנישקייט, איהר וויכטיגסטער פיהרער. אין 1891 מאַכט דעליאן א טור איבער אמעריקע אין די אנטערעסען פון דער ס. ל. פּ., שפּעטער ווערט ער דער רעדאַקטאָר פון־דעם פּאַרטיי אָרגאַן. דער אָרגאַן באַ־קומט גלייך אָן אַנדער פּנים ער ווערט „אמעריקאַניזירט" אין אינ־האַלט און אין פּאַרמע, אין דעם זעלבען יאָר 1891 ווערט דעליאן נאמינירט פּאַר גאווערנאר און באַקומט גאַנצע 13,000 שטימען. אויף א ווייל דאַכט זיך אוים אָז ענדליך איז די פּאַרטיי אָרויף אויפּן ריכטיגען וועג, איהר צוקונפט איז געזיכערט, איהר וויטערער וואוקס אומגעשטערט. איצט מוז מען בלויז מאַכען אָן אַנשטרייננונג צו קומען וואָס נעהענטער צו דעם אמעריקאַנעם אַרבייטער, ברייננען איהם די סאציאליסטישע תורה, ער איז ניט מיט אונז, ווייל ער קאָן אונז ניט, וועט ער אונז נאָר דערקענען, פּאַרשטעהן אונזערע אויפגאַבען, איז דאָך ניטא קיין אורזאַכע פּאַר וואָס ער זאָל ניט זיין מיט אונז!

וואו אַבער געפינט מען איהם, אַט דעם אמעריקאַנער אַרבייטער? נאַטירליך אין די טרייד־יוניאַנס. א טרייד־יוניאַניסט האַט דאָך שוין פּאַרט מער אדער ווייניגער פּאַרשטאַנען אז די אינטערעסען פון אַר־בייט און קאַפּיטאַל זיינען פּאַרשיידען, אז צווישען אַרבייט און קא־פּיטאַל קומט פּאַר א קאָמף, ער איז שוין אויפ'ן וועג פון סאַציאַליזם. דאָס איז געווען דער בעסטער מאַטעריאַל פּאַר א סאַציאַליסטישער פּרא־פּאַגאַנדע. זעהר ווייניג סאַציאַליסטען זיינען געווען אין יענער צייט וועלכע האַבען געקוקט אויף די טרייד־יוניאַנס אלס זעלבסט־צוועק. אַרבייטער האַבען טרייד־יוניאַנס צוליב דעם, ווייל זיי פּארשטעהען נאָר ניט דעם סאַציאַליזם, זיי מיינען נאָך אלץ אז מען קען דעם קא־פּיטאַליזם „פּאַרלאַטען", דער סאַציאַליסט וויסט דאָך שוין אַבער אז דאָס איז בלויז אָן אילוזיע, ער וויים אז אט די אלע קאַמפּען זיינען

שטאטען) א יאהר שפעטער, אויפ'ן צוזאמענפאר אין נוארק, איז דער נאמען געביטען געווארען אויף סאציאליסטישע ארבייטער פארטיי (ס. ל. פ.).

די ס. ל. פ. איז לכתחילה באשטאנען פון זעהר א פערשידענ־ארטיגען עלעמענט, מארקסיסטען, אנארכיסטען און אוטאפיסטען מכל המינים. עס איז דעריבער קיין וואונדער ניט, וואס גלייך פון אנהויב האבען זיך אין דער פארטיי אנגעהויבען רייסעריין און שפאלטונגען, דעם שווערסטען קאמף האט די פארטיי געהאט מיט די אנארכיסטען, אוו שוין לאנג נאכדעם ווי קיין אנארכיסט האט זיך אין דער פארטיי ניט געפונען, האט נאך געלעבט אן אנטי־פאליטישע און אנטי־שטאט־ליכע שטימונג וואס זיי האבען פארשפרייט.

די שווערסטע פראבלעם איז אבער געווען, ווי אזוי דערגרייכט מען מיט דער סאציאליסטישער פראפאגאנדע דעם אמעריקאנעם ארבייטער? די אלע היציגע דיסקוסיעס וואס זיינען אין דער פארטיי נעפירט געווארען איבער פארשיידענע וויכטיגע פראגען פון טעאריע און פראקטיק, די אלע אינערליכע רייסעריין און אפילו די שפאל־טונגען, האבען אויסגעזעהן מער ווי „א פאמיליע קריג" איידער א פארטיי קאמף. די אויסערליכע וועלט, דער גרויסער אמעריקאנער ארבייטער קלאס, האט וועניג דעם אפילו ניט געהערט; האט אפילו ניט געוואוסט וועגען דער עקזיסטענץ פון דער ס. ל. פ. אפילו דער ארגאניזירטער פראֿ־לעטאריאט פון אמעריקע, די צענליגער טויזענדער ארבייטער וואס זיינען געווען ארגאניזירט אין די טרייד־יוניאנס, און האבען אנגעפירט דעם קלאסען קאמף, וועגען וועלכען די סאציאליסטען האבען גערעדט, האט אויך וועגען דער פארטיי ניט געהערט און פון איהר ניט געוואוסט.

די גאנצע פארטיי איז באשטאנען פון פרעמדע, פון אימיגראנטען. הענרי קוהן, אייגער פון די אקטיוווסטע טויער אין יענער צייט דער־צעהלט אז זיינע אראינערונגען זו אין צענטראל קאמיטעט פון דער פארטיי זיינען געווען בלויז צוויי מענשען וואס האבען געקענט די ענגלישע שפראך, בענדזשעמין גרעטש, א רוסישער סטודענט, (א איד?) און ער קוהן, דער דויטש. די ענגלישע צייטונג וואס די פארטיי

רעוואלוציאנערען קלאסען־קאמף אָט דעם אידעאל פֿאַרווירקליכען. זייז סאציאליזם האָט נעמען זיין סענטימענטאל און ראָמאַנטיש, אבער שטענדיג איז ער געווען רעוואלוציאנער און פּראָלעטאַריש.

די „אמעריקען רייליוויי יוניאָן" איז געווען פּולשטענדיג צו־בראָכען. פון איהרע שיריים האָט דעבס דעם 28טען יוני, 1897, גע־גרינדעט זיין נייע „סאציאל־דעמאקראטיע". דאָס איז נאָטירליך נאָך ניט געווען די סאציאל־דעמאקראטישע פּאַרטיי אין דעם מאָדערנעם זין, די פּראָגראם איז נעווען זעהר ניט קלאָר, מען האָט נאָך דאָרט זעהר פיעל געריידט וועגען בויען סאציאליסטישע קאָלאָניעס, און וועגען אנדערע אזעלכע פּלענער, פון וועלכע די סאציאליסטישע באוועגונג פון יענער צייט האָט זיך שוין אָפּגעזאָגט.

— 4 —

צו וואָס האָט דעבס געדאַרפט אַרגאַניזירען אַן אייגענע סאציא־ליסטישע פּאַרטיי? איז דען אין אַמעריקע דעמאָלט ניט געווען קיין ארגאַניזירטע סאציאליסטישע באוועגונג?

יע, עס אי זיע געווען, אבער ניט אזא אַן וועלכער דעבס זאָל זיך געווען קענען אנשליסען. דאָס איז געווען די צייט וועו אין דער סאציאליסטישער ארבייטער פּאַרטיי (ס. ל. פּ.) האבען זיך שוין אָנ־געהויבען אינערליכע רייסעריייען, וועו עס איז קלאָר געווארען, אז הגם די פּאַרטיי געהט נאָך אלץ בארג ארויף, האָט זי אבער קיין צוקונפט ניט.

די ס. ל. פּ. איז געגרינדעט געוואָרען אויף א צוזאַמענפאָר אין פילאדעלפיע אין 1876. ביז יענער צייט זיינען געווען בלויז פּאַר־שיידענע ניט־אַרגאַניזירטע סאציאליסטישע גרופּען וואָס האבען קיין שום פּארבינדונג צווישען זיך ניט געהאט. אויף דעם פילאדעלפיער צוזאַמענפאָר איז דאָס געמאכט געוואָרען א פּראבע אָט די אלע בא־זונדערע גרופּען צו אַרגאַניזירען אין איין פּארטיי, דער נאָמען פון אָט דער פּארטיי איז לכתחילה געווען „די וואָרקינג מענס פּאַרטי אוו די יונייטעד סטייטס" (די ארבייטער פּאַרטיי פון די פּאַראיניגטע

פון גרונלאנד, אבער די שריפטען פון קאוטסקי זיינען נעווען אזוי קלאר און איבערצייגענד. איך האב גלייך פארנומען ניט בלויז זיינע ארגומענטען, איך האב דערפיהלט דעם גייסט פון זיינע סאציאליסטישע אויסערונגען, און איך דאנק איהם, וואס ער האט מיר אריס־געהאלפען פון דער פינסטערניש צו ליכט.

ס'איז נעווען גראד אין יענער צייט, וועו די ערשטע פונקען פון סאציאליזם האבען אנגעהויבען אויפצוגליהען. וויקטאר בערגער— אוו איך האב איהם ליעב ביז'ן היינטיגען טאג — איז ווי א שליח פון דער השגחה געקומען נאר וואורסטאק און געהאלטען די ערשטע לייד־ענשאפטליכע רערע וועגען סאציאליזם, וואס איך האב וועו גע־הערט, די ערשטע רערע, וואס האט אנגעהויבע: צו באוועגען מיין הארץ. אלס אנדענקונג פון זיין וויזיט איז אין מייזביליאטק פארהאן א באנד פון קארל מארקס „קאפיטאל" מיט אן אויפשריפט פון וויקטאר בערגער, וואס איך האלט עס טייער, ווי א זאך פון אומשעצבארען ווערט.

די „אמעריקען רעליוויי יוניאן" איז נעווען נעשלאגען, אבער ניט באזיגט, זיי האבען איהר בייגעקומען, אבער ניט פארניכטעט. זי לעבט אין דער סאציאליסטישער באוועגונג. די נידערלאגע האט בלויז העלער נעמאכט דעם ווענ, וואס פיהרט צו עקאנאמישער פריי־הייט, און פארשנעלערט דעם אויפנאנג פון ברידערליכקייט אויף אונזער ווערט".

פון תפיסה איז דעבס ארויס אן איבערצייגטער סאציאליסט. אמת זיין סאציאליזם האט נאר גלויטען פון א צו גרויסען צומיש פון אוטאפיזם, דאס איז ניט נעווען דער מאדערנער וויסענשאפטליכער סאציאליזם, צו וועלכען דעבס איז נעקומען ערשט שפעטער, דאס איז נעווען ניכער א סענטימענטאל־ראמאנטישער סאציאליזם, ניט קוקענדיג אויף די ווערק פון קאוטסקי און פון מארקס'ן וועלכע ער האט גלייענט. איין טייל פון מארקסיזם האט אבער דעבס גלייך אויפגענומען און פעסט זיך געהאלטען דערבי זיין נאנצען לעבען, דאס איז דער נעראנק אז דער סאציאליזם איז דער אידעאל פון דעם ארבייטער־קלאס און אז בלויז דער ארבייטער־קלאס קען דורך זיין

האבען געמיינט אז זיי האבען איהם געטאָן א געוואלדיגע רעה דערמיט וואס זיי האבען איהם אויף זעקס חדשים פאַרשפאַרט האָבען זיי א געוואלדיגען טעות געמאכט. דעם פּוליאָן סטרייק האָבען זיי טאקי געבראכען, די אַמעריקען רעיליווי יוניאָן איז פאקטיש פאַרניכטעט געווארען, אבער דעם רעוואלוציאָנערען גייסט און דעם קאמפס־ווילען האבען זיי ביי דעבס'ן ניט אָפּגעשוואכט נאָר פאשטארקט. קיין מאָל ביז איצט האָט נאָמך דעבס ניט געוען דעם קלאסען־קאמף אין אזא נאָ־טעטער און ברוטאָלער פאַרמע. ער האָט זיך איצט שטארק געגויטיגט אין עטלאכע פרייע און רואיגע חדשים צו מאכען א חשבון הנפש. זעהר א סך פּוזזיינע באליבטע מיינונגען און סענטימענטען וועגען „אונזער פרייהייט, אונזער דעמאָקראטישע און אומפאַרטייאישע גע־ריכטען" האבען איצט גליטען שיפס־ברוך, זיי האבען ניט געשטימט מיט די דערפאַרונגען פון דעם ווירקליכען קלאסען־קאמף. אוו ווי איראניש דאָס זאל ניט קלינגען, די נויטיגע פרייע אוזרואגע חדשים האָט דעבס געפונען אין דער תפיסה.

צוליבען פּוליאָן סטרייק איז דעבסעס נאָמען געוואָרען געוואלדיג פאפולער איבער'ן גאנצען לאנד. אמת, קיין סאציאליסט איז ער נאך ניט געווען, די סאציאליסטען האָבען אבער דערפיהלט אז ער באלאנגט צו זיי, היינט, מארגען, וועט ער מוזען קומען צום סאציאליזם. עס האבען זיך אויף איהם א שאָט געטאָן בריעף, ביכער און פאַמפליעטעז וואס סאציאליסטען האָבען איהם צוגעשיקט — און ער האָט זיי מיט גרויס חשק גליייענט, ער אליין דערצעהלט וועגען דעם אין די פאל־גענדע ווערטער:

„און אין די זעקס חדשים, וואס מיר זיינען געזעסען אין וואוד־סטאקער געפענגעניש האָט דער סאציאליזם אלץ פעסטער און פעסטער מיד ארייננעומען אין זיינע הענט. ביכער, בראשורען, פאַמפליעטען און בריעף פון סאציאליסטען האָב איך ערהאלטען מיט יערער פאסט. איך האב זיך אנגעהויבען צו פארטראכטען זויף דעם סיסטעם, וואו ארבייטער ארגאניזאציעס קאנען מיט איין קליאַפ צושמעטערט ווערען. די שריפטען פון בעלאמי און בליעטשפאַרד האָבען שויז פון לאנג נע־מאכט אויף מיר אן איינדרוק, ווי אויך די „קאָאפּעראטיוע רעפובליק"

„מען האט געדונגען און ארויסגעלאזען גענען אונז אן ארמיי פון דעטעקטיוום און באנדיטען אלטע וואגאנען האט מען געברענט און אהן אויפהער האבען געקלונגען די פייער גלאקען.

„דעם עולם האט מען געהאלטען אין איין שרעקען, און די שרעק־ליכסטע קלאנגען זיינען פארשפרייט געוואָרען, אז א רויטע באנדע האט אין איהרע נענעל ארריינגעכאפט דעם האלז פון שיקאגא. אינ־דושאנקשאנס זיינען געפלויגען רעכטס און לינקס. מען האט געהאלטען אין אייך ארעסטירען. אונזער אפיס, וואס איז געווען דאס הארץ פון סטרייק, איז באפאלען און פארקלאפט געוואָרען פון די „נעזעצליכע" בעאמטע פון דער פעדעראלער רעגירונג. צוזאמען מיט א גרופע טרייע חברים, האב איך זיך באלד נעפונען אין שיקאגא'ער טורמע, באגלייט פון די ווילדע נעשרייען פון דער נאנצער פרעסע וועגען קאנספיראציע, פארראט און מערדעריי. דורך עפעס א פאטאלען צוזאמענפטל האט מען מיר געגעבען די זעלבע צעל, וואס ניט לאנג צוריק האט ביז זיין הינריכטונג פארנומען דער מערדער פון מאיאר הארישאן און וועלכע איז געווען בלויז א טריט פונ'ם אָרט, וואו די אנארכיסטען זיינען מיט א פאר יאהר צוריק געהאנגען געוואָרען. איך האב דעמאלט גע קראגען די צווייטע זעהר פראקטישע און העכסט אינדרוקפולע לעקציע אין סאציאליזם.

איינער פון די ארוואקאטען, וועלכען מיר האבען געזוכט צו־צוציהען צו דער פארטיידינונג, האט זיך ענטזאגט, ווייל „איהר וועט נע'משפט וועדען אויפ'ן זעלבען אָרט ווי די אנארכיסטען און מענליך — האט ער צוגעלייגט — מיט'ן זעלבען רעזולטאט". דעם זעלבען טאג, איך נעדענק נאך איצט, האט דער וועכטער אונז געוויזען, מסתמא אום אונז צו טרייסטען, דעם פארבלוטיגטען "טריק, וואס איז באַ־נוצטט געוואָרען אין דער לעצטער הינריכטונג. און אזוי ווי ער האט די דאזיגע נעזעצליכע מערדעריי ביינעוואוינט, האט ער אונז איבער־גענעבען די קלענסטע איינצעלהייטען".

ביסלעכווייז איז דער שטורעם איינגעשטילט געוואָרען. צום טויט האט מען דעבס'ן ניט פאר'משפט, ער איז אפגעקומען מיט בלויז 6 חדשים אין וואודסטאקער תפיסה. אויב אבער די שונאים פון דעבס'ן

אויפ'ן דריטען טאג פון סטרייק, האבען שוין ביז 40 טויזענד טרבייטער געווארפען די ארבייט, אלע צוגעזאגט צו דער וועסט צי פון שיקאגא זיינען אפגעשטעלט געווארען, און אויך דער פארקער צווישען שיקאגא און ניו יארק איז גאנץ שטארק פארקריפעלט געווארען. דער סטרייק איז געווען זעהר א רואיקער, דער הויפט־מיטעל וואס די ארבייטער האבען אנגעוונדעט איז געווען דער פרידליכער באיקאט. אויפ'ן פערטען טאג פון סטרייק זיינען שוין אפגעשטעלט געווארען ביז 29 אייזענבאן סיסטעמען, די אייזענבאן קאמפאניעס האבען דערפילט די שטארקייט פון דער „אמעריקען רעילווייי יוניאן" און זיינען שוין כמעט געווען גרייט נאכצוגעבען. דא האט זיך אבער ארויסגעמישט דער פרעזידענט פון די פאראיניגטע שטאטען, קליוולאנד. דער אויס־רייך איז געווען אז דער סטרייק שטערט די פאסט. די אייזענבאן־ארבייטער זיינען מסכים געווען ניט בלויז צו פיהרען פאסט־צוגען נאר אויך אלע געווהנליכע פאסאזשיר־צוגען, אבער מיט איין באדינגונג אז צו זיי זאלען ניט צוגעטשעפעט ווערען קיינע פולמאן־קארס (שלאף־וואגענען) די אייזענבאן קאמפאניעס האבען אבער גראד צו די פאסט צוגען צוגעטשעפעט אזעלכע וואגענען, כדי צו צווינגען די ארבייטער, ברעכען דעם סטרייק אדער ארויס אין קאמף מיט די פערארעלע רעגירונג. וואלט פרעזידענט קליוולאנד געוואלט זיין אומפארטייאיש, האט ער גראדפט פארערען מען זאל אפטיילען די פאסט־צוגען פון די פולמאנס, קליוולאנד אבער און די גאנצע פעדעראלע רעגירונג האט בעסער אויסגעקליבען צו באנוצען אט דעם אויסרייד און ברעכען דעם סטרייק. צוויי פעדעראלע ריכטער פון שיקאגא האבען גלייך ארויסגענעבען אן אינדושאנקשאן צו פארווערען די סטרייקערס צו באיקאטירען די אייזענבאנען, און פרעזידענט קליוולאנד האט גלייך ארייננעשיקט קיין שיקאגא, (דער צענטער פון סטרייק) אן אפטיילונג פון דער פעדעראלער ארמיי, (הגם דער נאווערנאר האט געגען דעם פראטעסטירט). שיקאגא און די ארומיגע שטעלאך זיינען אזוי ווי געשטעלט געווארען אונטער קריגס־צושטאנד.

וועגען די דאמאלסטדיגע פאסירונגען דערצעהלט דעבס אליין, איז זייער ארטיקעל „ווי אזוי איד בין געווארען א סאציאליסט" אזוי:

וואקסען, און צוזאמען מיט איהר אויך דער נאמען פון איהר פיהרער. שוין דעם ערשטען יאהר האט זי אפגעהאלטען א זיג איבער דער „גרויסער נארר אייזענבאן קאמפאניע". דער זיג האט נאך פאפולערער געמאכט דער ארגאניזאציע און איהר פיהרער וואס האט דעם קאמף נעפיהרט אויף א נייעם שטייגער: ווירדיג און רעוואלוציאנער. אין א נאנץ קורצער צייט איז די אמעריקען רעילוויי יוניאן געווארען די גרעסטע אינדוסטריעלע ארגאניזאציע אין אמעריקא, זי האט 465 ארטיגע אפטיילונגען און אן ערך פון 1560,000 מיטגלידער. פאר יענער צייט איז דאס נעווען א ריזיגע מיטגלידערשאפט.

די צייט איז דאמאלסט נעווען אן אומרואיגע, איבער'ן נאנצען לאנד האט זיך פארשפרייט א סטרייק כוואליע. דער קאמף צווישען קאפיטאל און ארבייט איז נעוואלדיג פארשארפט נעווארען, כמעט יעדער סטרייק איז גלייך נעווארען א בירגער־קריג. די שטאטס און פעדעראלע רעגירונג האבען זיך דעפיניטיוו געשטעלט אויף דער זייט פון די באלעבאטים, פון די גרויסע טראסטס און קארפאראציעס וואס האבען אין יענער צייט זיך שנעל אנגעהויבען פארשפרייטען. כמעט אין יעדער סטרייק האט זיך ארויסגעמישט די שטאט־מיליציע, און אויב מען האט די שטאט־מיליציע נית נעקענט קריגען, איז געקומען די באלעבאטים צו הילף די פעדעראלע ארמיי. די נעריכטען האבען אראפגעוואלפעט פון זיך די מאסקע פון אומפארטייישקייט און זיך אויך אפען נעשטעלט אויף דער זייט פון קאפיטאל, ארויסגעבענדיג אלערלי אינדושאנקשאנס נעגען די ארבייטער ארגאניזאציעס און פארשיקענדיג זייערע בעסטע פיהרער אין די תפיסות.

אט אין דער צייט איז אויסגעפאלען אויפן גורל פון דער „אמעריקען רעילוויי יוניאן" אנצופיהרען איינעם פון די וויכטיגסטע קאמפען, דעם באריטעז „פולמאן סטרייק".

דעם 11טען מאי, 1894טען יאהר האט זיך אנגעהויבען דער פול־מאן סטרייק. דער סטרייק איז נעווען א גרויסער ערפאלג, אויפן סטרייק האבען זיך די ארבייטער אפגערופען מיט גרויס באגייסטערונג.

ליידען, לייד איך אויך און וועז איך שטרייבנ מיך אַן צו פאר-לייכטערען דעם שיקזאל פון אַנדערע, ארבייט איך אייגענטלאַך פאר זיך אליין. איך האלט ניט אז מיט מיין ארבייט ברייבנ איך קרבנות, אדער אז איך האב זיך וועז עם איז מקריב נעווען, איינער בריינגט א קרבן בלויז וועז ער פארגוואלדיגט זיין אייגענעם געווינסען".

אזוי האט נערעדט דער יונגער דעבס נאר איידער ער איז נעווען א סאציאליסט, ער האט שפעטער א סך פון זיינע פריהערדינע מיי-נונגען אוועקגעווארפען, אבער אויפ'ן גאנצען לעבען איז ער פארבליבען א מענש וואס האט „א הארץ פאר אנדערע" און וואס ליידעט מיט יעדען ליידענדען.

— 3 —

דעבסעס טרוים פון אן אלגעמיינער נאציאנאלער ארגאניזאציע פון אלע אייזענבאהן ארבייטער איז גאר גיך מקוים געווארען, צוזאמען מיט נאר עטליכע חברים האט זיך איהם איינגעגעבען אין יוני, 1893, צו ארגאניזירען די „אמעריקען רייליווייי יוניאן" אט די גרויסע רעוואלוציאנערע ארגאניזאציע וואס האט א נעוואלדיגען פארדינטט פאר דער אמעריקאנער ארבייטער באוועגונג, און האט געהאט די גרעסטע ווירקונג אויף דעם וויטערדיגען לעבען און טעטינקייט פון איהר גרינדער אוזפיהרער. דעבס האט זיך איצט מיט לייב און לעבען אריינגעווארפען אין דער ארבייט פאר דער נייער ארגאניזאציע. פון א ריין מאטעריעלען שטאנדפונקט האט ער נעמאכט א שלעכטען בייט. ביי די לאקאמאטיוו הייצער האט ער באקומען 4000 דאלאר א יאר, איז דער אמעריקען רעילוויי יוניאן האט ער באקומען פאר זיין ארבייט בלויז 75 דאלאר א חודש, און וועז די ארגאניזאציע איז דערנאך אונטערגענאנגען האט דעבס נענומען אויף זיך פריוויליג אויסצוצאלען איהרע חובות וואס האבען אנגעטראפען ביז 40 טויזענד דאלאר. דעבס דער אייביגער קבצן האט פון זיינע מאגערע פאדינסטען כמעט 20 יאהר נעצאלט אט דעם חוב. וואס די ארבייטער האבען איהם אבער ניט באצאלט אין נעלט האבען זיי איהם באצאלט אין ליבע און פארעהרונג. די „אמעריקען רעילוויי יוניאן" האט אנגעהויבען שנעל

געהאלטען געוואָרען אין סינסינעטי אין 1892, גיט דעבס אריין זיין רעזיגנאציע אלס באאמטער. די דעלעגאטען ווילען זיין רעזיגנאציע ניט אננעמען, ער באשטייט אבער דערויף, ווילען די דעלעגאטען כאטש געבען זייער באליבטען פיהרער א מתנה פון 2000 דאלאר, ער זאל קענען אוועקפאהרען און זיך אפרוהען, אבער דעבס ענטזאגט זיך דערפון. קיין נעלט דארף ער ניט. ער רעזיגנירט ניט ווייל ער איז מיד פון דער ארבייט, נאר ווייל די ארבייט איז צו לייכט פאר איהם, צו ווייניג, ער רעזיגנירט כדי זיך קענער אפגעבען צו וויכטיגערע און גרעסערע ארבייטען. „איך בין געווען פארנומען מיט'ן נעראנק", דערצאהלט דעבס אלייון, „גרינדליך און שטארק צו ארגאניזירען אלע אייזענבאהן ארבייטער און סוף כל סוף דעם גאנצען ארבייטער קלאס, און פאר אט דעם ציעל האב איך אפגענעבען מיין גאנצע צייט און ארבייט. איך האב נעהאט די טיפסטע איבערצייגונג אז עס וועט ניט שווער זיין אפצושאפען אלע אידעלען און רעגולירען די ארבייטס־באדינגונגען אויב עס זאל נאר גלינגען צו ארגאניזירען אלע ארבייטער אין יערען טייל פון דער אייזענבאהן דינסט און באווענען זיי אלעמען צו ארבייטען הארמאניש און אייניג. די אקציאנערען פון די באן קאמפאניעס ארבייטען דאך הארמאניש, פאר וואס זאלען די ארבייטער אויך אזוי ניט האנדלען? דאס איז דאך אזוי אינפאך: זאלען די ארבייטער נאר נאכפאלגען דעם ביישפיעל פון זייערע באלעבאטים און די פראבלעם איז נעלייזט".

וועו די דעלעגאטען צו דעם סינסינעטער צוזאמענפאהר האבען פראלאנגט ער זאל אנגעבען אורזאכען פאר וואס ער רעזיגנירט האט ער זיי דערקלערט:

„איך טו אזוי ווייל עס פארשאפט מיר פארגעניגען אזוי צו טאן, מיין ציעל איז צו העלפען ראטעווען די מענשליכקייט און דער מענשהייט... יעדער טריט, יעדער באווענונג וואס שטרעבט צו אט דעם ציעל פארדינט די פולסטע אונטערשטיצונג, און איך וועל זיך ניט אפשטעלען פאר קיין אנשטרייננונג און פאר קיין שווערינקייט, איך וועל דערפאר אווקגעבען אלע מיינע כחות. איך האב א הארץ פאר אנדערע און דערפאר ביו איך אין דער ארבייט. וועו איך זע אנדערע

פאר די נאמינאציע פאר'ן קאנגרעס, אבער דעבס ענטזאגט זיך דערפון, ער האט שוין דאן געפונען אן אנדער ציעל פאר זיך, ער האט שוין דאן באשלאסען אז זיין פלאץ איז ניט אין א פארלאמענט נאר אין די שעפער, און די פאבריקען און אין דער יוניאן.

וועז אין 1875 ווערט געגרינדעט אין זיין היים־שטאדט אן אפ־טיילונג פון דער „ברודערשאפט פון לאקאמאטיוו הייצערס" שליסט זיך דעבס תכף אן אין דער ארגאניזאציע. ער ווערט גלייך איינער פון די טעטינסטע מיטגלידער, אין א קורצער צייט ווערט ער אזוי פאפולער אין דער ארגאניזאציע, אז אן 1878 ווערט ער אוסגעקלבען פאר געהילפס־רעדאקטאר פון דעם אפיציעלען ארגאן פון דער ברודער־שאפט און אין 1880 פאר גרענר סעקרעטער טרעזשורי און רעדאקטאר. אין דער קורצער צייט וואס דעבס איז מיט דער ארגאניזאציע געשטא־נען איז ער פונקט אזוי באליבט געווארען ביי די ארבייטער ווי פאר־האסט פון די באלעבאטים. דעבס האט זיך אין דער ארבייט אריין־געווארפען מיט זיין גאנצער באגייסטערונג און ענטהוזיאזם האט נע־רעדט, געשריבען, געפאהרען פון פלאץ צו פלאץ צו ארגאניזירען די ארבייט. אונטער זיינע הענט, א דאנק זיין אונערמידליכער ארבייט, איז די ברודערשאפט געוואלדיג אויסגעוואקסען און געוואקרען א מאכט מיט וועלכע די שונאים האבען זיך נעמוזט רעכענען. בשעת אבער דעבס איז אזוי פארנומען מיט דער פראקטישער ארגאניזאטארישער ארבייט, האלט ביי איהם אין איין וואקסען דער נעפיהל אז זיין ארבייט איז א האלבע, אז לאקאמאטיוו הייצערס זיינען סוף כל סוף בלויז א טייל פון די אייזענבאהן ארבייטער, אלע צוזאמענגענומען זיי־נען זיי דאך בלויז א טייל פון דעם גרויסען ארבייטער קלאס. עס הויבט איהם אן קלאר ווערען אז דער קלאסען־קאמף קען ניט באגרעניצט ווערען דורך די ספעציעלע נויטען פון דער אדער יענער גרופע ארבייטער, אוז קען ניט נעפיהרט ווערען פון אוז פאר באזונדערע גרופען, עס ווערט צייטיג ביי איהם דער נעדאנק צו נעמען זיך ארגאניזירען פריער אלע אייזענבאהן ארבייטער אין איין גרויסער נאציאנאלער ארגא־ניזאציע אוז דערנאר אלע ארבייטער בכלל.

אויף דעם צוזאמענפאר פון דער ברודערשאפט וואס איז אפ־

טעריעלע מעגליכקייטען צו האַלטען איהם צו לאַנג אין שולע. וועז ער איז נאָר קיין 15 יאָהר ניט אַלט געווען, האָט ער געמוזט אַוועקגעהן ארבייטען אוז פּאַרוואַרגען זיך אַליין. וועד ווייסט, אפשר איז דאָס אַלץ געווען צום גוטען, אפשר וואָלט אונטער אַנדערע אומשטענדען מיט אַנדערע מעגליכקייטען דעבם קיין מאָל ניט געווען דאָס וואָס ער איז געוואָרען, פיינע אוז פרייהייטס־ליבענדיגע מענשען זיינען אמעריקע געווען א סך, אבער דער ארבייטער קלאַס אוז דער ארבייטער קאמף, איז פאר זיי פּאַרבליבען באהאלטען, אויפ'ן ארבייטער האבען זיי רחמנות געהאט, אבער ווייטער פוז רחמנות איז דאָס ניט געגאנגען. זיי האבען דעם ארבייטער פּשוט ניט געקענט, זיי האבען זיך מיט איהם קיין מאָל ניט באגעגענט. דעבם'ן איז אבער באשערט געווען ניט בלויז זיך צו באגעגענען מיט זיי, נאָר זיין גאנצען לעבען פּאַר־בליבען איינער פוז זיי.

וועז ער איז נאָר קיין 15 יאָהר ניט אַלט קריגט ער א שטעלע ביי דער „טער־אט אינדיאנאפּאליס אייזענבאהן קאמפּאניע" פריהער פּשוט אלס האנט, אוז דערנאָך אלס לאקאמאטיוו הייצער. די ארבייט איז א שווערע אוז א געפערליכע, אבער דעבם'ן ארט דאָס וועניג. ער איז יונג, געזונט, פול מיט לעבען אוז ענערגיע, ער ארבייט, באַ־טייליגט זיך אין דעם פּאליטישען אוז קולטורעלען לעבען פוז זיין היים־שטערטע, אוז געפינט נאָר גענוג צייט צו לערנען אוז לייענען אוז פּאַרפּאלקאמענען זיין בילדונג. פיר יאָהר האלט ער אַז די שטעלע, אבער אין אט פיר יאָהר וועלט ער אזוי אַרייגעצויגען אין דעם לעבען אוז די קאמפּען פוז די אייזענבאהן ארבייטער, אז וואָס ער זאָל נאכהער ניט טאָן אוז וואו ער זאָל ניט זיין, קערט ער זיך אום צוריק צו זיינע אייזענבאהן ארבייטער. אפּארבייטענדיג פיר יאָהר אלס לאקאמאטיוו הייצער, פּאַרלאזט ער אויף א צייט די אייזענבאהנען אוז נעמט אַז א שטעלע ביי דער „הולמאן אוז קאקס גראַסערי קאמ־פּאניע" וואו ער ארבייט 5 יאָהר. זיינע פּאַרבינדונגען אבער מיט די אייזענבאהן ארבייטער רייסט ער ניט איבער. פּאַר דער צייט וועלט ער אזוי פּאפולאַר אין טער־אט, אז אין 1879 וועלט ער אויסגעקליבען פּאַר סיטי קלוירק, שפּעטער שלאַגט איהם די דעמאקראטישע פּארטיי

עקאָנאָמיש, די הערשאפט פון דעם אינדוסטריעלען קאפיטאליזם. די אַבאָלאָציאָניסטישע באוועגונג איז נעווען אין איהר בליהונג, די וויכ־טיגסטע פראָגע וואָס איז דיסקוטירט געוואָרען אין יערעם ווינקעלע פון אמעריקע איז נעווען שקלאפערייַ אַדער פרייהייט; דאָס איז נעווען די צייט וועז פיליפס וועגדעל, מיט וועלכען דעבס האָט זיך שפּעטער באקענט, האָט שוין אַנגעהויבען ריידען וועגען דער גרויסער באפרייי־אונגס־מיסיע פון דעם אַרבייטער קלאַס, וועז האָריס גריליס האָט אויפ־געהויבען זיין מעכטיגע שטימע נענען שקלאפערייַ אין יעדער פאָרמע, וועז וויליאם ה. סילוויס האָט זיך שוין אַרומגעטראָגען מיט זיין טרויס פון א גרויסער ארבייטער ארגאניזאציע, וואָס זאָל האָבען א קלאַסען פּנים, און וואָס זאָל אויפנעמען און באוואוסטזיניג אַנפיהרען דעם קלאַסען קאמף אויפ־ן פאָליטישען אזוי גוט ווי אויפ־ן עקאָנאָמישען פעלד, נענען דער קאפיטאליסטישער סיסטעם אלס גאַנצער, און ניט בלויז נענען מאַנכע פון איהרע איבלען, דאָס איז נעווען די צייט, וועז ראַדיקאלע און פרייהייטליבע אידעען האָבען מיט זיך אַנגעפילט די אמעריקאַנער לופט, יודזשין וויקטאָר דעבס, מיט זיין פיינער סענ־סיטיווער נשמה, מיט זיין איינעבוירענער ליעבע צו אלץ וואָס ליידעט, האָט טיף אין זיין נשמח אריינגעזויגען דעם גייסט פון זיין צייט. נאָך גאָר יונגערהייט האָט ער זיך לייַדענשאפטליך אפּגענעבען מיט לייענען און שטודירען די דאמאלסדינג אמעריקאַנער ליטעראטור, און איבער־הויפט די וואָס האָבען אויסגעדריקט פרייהייטליבע סענטימענטען, וועג־דעל פיליפס, גאריסאָן, ראָבערט אינגערסאָל, סוסאָן ב. אַנטאָני, זיינען אויף זיין נאַנץ לעבען פאָרבליבען זיינע באליבטע העלדען. וועז ער איז נאָך אויף דער שול־באַנק געזעסען האָבען זיי איהם פּראַיינטערעסירט, און שפּעטער איז ער געוואָרען דער פרייווילינער פאָפולאריזאַטאָר פון זייערע אידעען ביז זיך אין דער קלייַנער שטעדטעל. אין 1880 האָט ער אפילו געוואָגט צו ברענגען סוסאָן אַנטאָני אין טערהאָט צו אַגיטירען פאר פרויען רעכט. טאָן אזא זאָך אין יענער צייט האָט ניט יעדער געוואָגט!

דעבס־עם עלטערען זיינען געווען, ווי שוין געזאָגט, אַרים. ווי שטאַרק עס זאָל ניט געווען זיין דער דורשט נאָך בילדונג בייַם יונגען יודזשין וויקטאָר, האָבען אַבער זייַנע עלטערען ניט געהאט די מא־

—2—

יודזשין וויקטאָר דעבס איז געבוירען געוואָרען אין טעהאט אינדיאַנא, דעם 5טען נאָוועמבער, 1855. זיינע עלטערען זיינען ערשט מיט א זעקס יאָהר צוריק אריבערגעקומען פון פראַנקרייך. זיין פאָטער דזשאָן דעניעל דעבס איז געווען א זעהר אינטעליגענטער און באַליבטער מענש, ער האָט פארמאָגט א גאַנץ רייכע ביבליאָטעק אין וועלכע די פראַנצויזישע קלאַסיקער, און איבערהויפט די פראַנצויזישע ראַדיקאַלע דענקער און קינסטלער זיינען געווען גאַנץ פיין פאַרטרעטען. די דעבס פאַמיליע איז געווען ארים, אָבער די אַרימקייט האָט זיך דאָרט שטאַרק ניט געפיהלט. דער אינטעליגענטער פאָטער, די באמת אינטעליגענטע און ליבענסווירדיגע מוטער האָבען פאר די קינדער געשאפען אין דער אַרימער היים אזא ליעבע און וואַרימע סביבה, וואו אַרימקייט זעהט זיך ניט אָן. איידער ער האָט געקענט לייענען די ביכער פון זיין טאַטענס ביבליאָטעק, האָט ער פון זיינע עלטערען געהערט וועגען די באריהמטסטע פראַנצויזישע הומאַניסטען און ראַדיקאַלען, און האָט שוין פון קינדווייז אָן איינגעזאָפט אין זיך די פרייהייטליכע און ראַדיקאַלע אידעען פון דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע וועלכע האָבען געלעבט אין דער דעבס פאַמיליע. דאָס האָט צוגעגרייט דעם יונגען יודזשין וויקטאָר צו קענען שפעטער זיך דערנעהנטערען און פארשטעהן די פארשידענע ראַדיקאַלע שטרעמונגען וואָס האָבען זיך אין יענער צייט באוויזען אין דער אמעריקאַנער ליטעראַטור און אין דעם אמעריקאַנער לעבען.

דעבס האָט געהאט דאָס גליק צו געבאָרען און דערצויגען ווערען אין דער צייט וואַן אמעריקא האָט דורכגעמאכט א געוואַלדיגע רעוואָלוציע: עקאָנאָמיש, פּאָליטיש, אזוי גוט ווי גייסטיג און מאָראַליש. דאָס איז געווען פון איין זייט די צייט וואַן דער אמעריקאַנער קאַפּיטאַליזם האָט זיך דערפיהלט אלס באַוונדערע נעוואַלשאפטליכע מאכט, איז געוואָרען אזוי צו זאָגען קלאַסען־באַוואָוסטזיניג, און פון דער צוויי־טער זייט האָט זיך דער אמעריקאַנער ארבייטער קלאַס, וועניגסטענס זיין אוואַנגאַרד, אויך דערפיהלט זיך אלס באַוונדערט קלאַס מיט באַוונדערע קלאַסען־אינטערעסען. עס איז געווען ערב דעם בירגער־קריעג, ערב דער ברודער־מלחמה, וואָס האָט געהאַרפט פאַרזיכערען פּאָליטיש און

אין א פראקציאנעלען קאמף אזוי ווייט אוועק פון די אריגינעלע פרינציפיעלע און טעארעטישע חלוקי דעות איבער וועלכע דער קאמף האט זיך אנגעהויבען, און קיין מאל האט מען נאך אזא קאמף ניט נעמאכט אזוי פערזענליך. אזעלכע פערזענליכע זיך־ערייגן, באליידיגונגען, אומזינניג באשולדיגונגען און אינסינואציעס אויף פערזאנען ווי מען הערט היינט, אדער ווי מען קען לייענען, היינט אין דער ארבייטער פרעסע, (דערמאנט זיך נאר ווי אונזערע אמעריקאנער קאמוניסטען האבען די גאנצע צייט נערעדט וועגען דעבס'ן!) זיינען קיין מאל פריהער ניט נעהערט נעוואָרען. די מעטאדע פון זיך־לען אנשטאט פאלעמיזירען, פון דיסקרעדיטירען פיהרער, אנשטאט צו באקעמפען זייערע אידעען, פון פארבייטען סאציאליסטישע אויפקלערונג אויף זיך־ערייז, אויף רכילות און לינענס, דאס איז דער ספעציעלער בייטראג פון דעם נייעם קאמוניזם צו דער סאציאליסטישער טאקטיק. וועמען האבען שוין די אמעריקאנער קאמוניסטען, (און איבערהויפט די אידישע אמעריקאנער קאמוניסטען) ניט באשמוצט, אין וועלכע זינד האבען זיי שוין ניט באשולדיגט יעדען פיהרער פון דער סאציאליסטישער פארטיי און פון דער טרייד יוניאן באוועגונג? איין אויסנאמע האבען זיי אבער נעמוזט מאבען, ארויסקומען נעגען דעבס'ן מיט די אלע נארישע און לעבערליכע באשולדיגונגען וואלט פאר זיי שוין אפילו גענוגן צופיעל. פון דעבס'ן האבען זיי חוזק געמאכט, צו דעבס'ן האבען זיי נעזייט מיסטרויען. דעבסעס אידעען האבען זיי אויסגעלאכט, אבער זיין פערזענליכקייט האבען אפילו זיי נעמוזט צו רוה לאזען, ווייל עס איז זעלטען ווען צו נעפונען א מענשען מיט אזא שהנעם און ריינעם פערזענליכען און פאמיליע לעבען ווי דעבסעס. אין זיין לאנגען און שטורמישען לעבען, און די פיעלע יאהרען וואס ער איז נעשטאנען בראש פון דער סאציאליסטישער באוועגונג, קען מען אויף זיין פערזענליכען רעקארד קיין איין שפרינקעלע ניט געפינען, דעבס אליין, אזוי נוט ווי די נאנצע דעבס פאמיליע, איז די פארקערפערונג פון נוטסקייט, עהרליכקייט, פריינדשאפט און זעלבסט אויפאפערונג. דעבס דער אידעאליסט אין דער באוועגונג, איז נעווען פונקט אזוי פיעל אידעאליסט אין זיין פריוואט לעבען.

וויסענשאפטען, — דעבם און דער מאטעריאליזם, — דאם איז זיך שווער פארצושטעלען, ער איז אינגאנצען לויט זיין כאראקטער אוז טעמפעראמענט געווען דער היפוך דערפון. דעם מארקסיזם האט דעבם אויפגענומען מעהר אלס תורה פון רעוואלט געגען קאפיטאליזם, ווי אלס וויסענשאפטליכע טעאריע פון סאציאלע רעוואלוציע. ניט ווילענדיג און ניט וויסענדיג איז דעבם געווען איינער פון די ערשטע וואס האבען אינטערפרעטירט דעם מארקסיזם אידעאליסטיש; (הגם דירעקט האט ער דאס קיינמאל ניט געטאן), וועלכער האט געזעהן ניט בלויז דעם טראדיציאנעלען, און מען מעג אויך זאגען דעם פאר־גרייטען ביהר פון מארקס'ן דעם קאלטען וויסענשאפטם־מאן, דעם אביעקטיוועז אנאליטיקער, וואס האלט אין איין וועגען און מעסטען פאקטען און ציפערען, נאר אן אידעאליסט, אין וועמעם הארצען די ביינקשאפט נאר א שהנערען און בעסערען לעבען האט זיך צופלאר־טערט אין א העלישען פייער, א מענש וואס איז גרייט מקריב זיין זיך און זיינע ליבסטע פאר זיין אידעאל, א מענשען א גלויביגען, וואס גלויבט אין זיין אידעאל מיט ניט וועניגער ברען אויפער און פאנא־טיזם, ווי די אלע רעליגיעזע מארטירער וואס האבען זייערע לעבענם מקריב געווען פאר זייערע גלויבענם. אט אזוי האט מארקס אויסגעזעהן ביי דעבם'ן, וויל אזא איז דעבם אליין געווען.

אין דעבם'ן האט די סאציאליסטישע און ארבייטער באוועגונג פארלארען ניט אזוי פיעל א פיהרער און טעארעטיקער ווי א נביא, און נביאים זיינען פיעל, פיעל זעלטענער ווי פיהרער און טעארעטיקער.

די סאציאליסטישע באוועגונג פון דער גאנצער וועלט לעבט איצט איבער אן איבערגאנגג קריזים, אין אמעריקע איז אפשר דער קריזים שטארקער ווי אומעטום, אפשר טאקי דערפאר וויל די סאצי־אליסטישע באוועגונג אין אמעריקא איז שוואכער. איינם פון די רעזולטאטען פון דעם קריזים איז דער ביטערער ברודער קאמף אין די רייען פון די סאציאליסטען גופא. קיין מאל אין דער נעשיכטע פון דער ארבייטער באוועגונג איז נאך דער ברודער קאמף ניט געווען אזוי ביטער און אזוי ניט „ברודערלאך", קיין מאל איז מען נאך ניט

אזוי פיעל, וויפיעל ער איז א בריק צום מאָרגען, ער האָט געלעבט אין דעם היינט אבער ניט פאר'ן היינט, ער איז דורך און דורך געווען דער מענש פון דער צוקונפט.

דאָס זעלבע קען אויך געזאָגט ווערען וועגען דעבס'ן אלס טעא־רעטיקער. די וואָס קרוינען איהם מיט אָט דעם נאָמען פאַרטייטשען שלעכט דאָס וואָרט טעאָרעטיקער. דער טעאָרעטיקער איז מערסטענס דער קאָבינעט־מענש, דער אָביעקטיווער פאָרשער, דער וואָס אפערירט מיט לאָגישע אַרגומענטען, מיט ציפערען, מיט אָבּיעקטיוועע פאקטען, דעבס איז דאָס ניט געווען. ער איז געווען דער פאלעמיקער אַגיטאַטאָר, דער באַגייסטערער, דער וואָס האָט געקענט אזוי שהן מאלען זיינע חלומות, אז זיינע צוהערער און לעזער זאלען אין זיי אָנהויבען גלויבען: ער האָט אַרויסגערופען גלויבען און באַגייסטערונג, מעהר ווי איבער־צייגנג.

דעבס רעדט אָפט פון מאַרקס'ן, ער ציטירט אָפט פון די שריפטען פון מאַרקס, ענגעלס און אַנדערע טעאָרעטיקער פון מאַרקסיזם, ער דערצעהלט אפילו אז קאוטסקים שריפטען, מיט וועלכע ער האָט זיך באקאנט בשעת ער איז געזעסען צום ערשטען מאל אין תפיסה, אין סטאקטאָן, אילל. האָבען איהם די אויגען געעפענט. ער רופט זיך ביי יע־דער געלעגנהייט מאַרקסיסט, פונדעסטוועגען וועלען זייער וועניג מאַרקסיסטען אים פאר א מאַרקסיסט אננעמען. אויב דעבס איז געווען א מאַרקסיסט, איז ער געווען א מאַרקסיסט פון א גאַנץ ספעציעלען מין. ער האָט דעם מאַרקסיזם גופא אויפגענומען מעהר מיט דער נשמה ווי מיט מח. די פילאָסאָפישע און סאָציאָלאָגישע יסודות פון מאַרקסיזם זיינען איהם פאַרבליבען פרעמד. דעבס האָט געהערט צו יענעם מין מענשען וועלכע וויליאם דזשיימס האָט באַצייכענט אלס „צערטליכע נשמות" Tender minded וויכהאַרציגע, מענשען וועי־מעס עצם טבע עס רעוואָלטירט געגען אומגלויבען, געגען פעסימיזם, וועמעס טעמפּעראַמענט דעלויבט זיי ניט אויפצונעמען, און זיכער ניט באַגייסטערט ווערען פאר דער האַרטער קאלטער אביעקטיווער וויסענ־שאפט, הגם אפט קליידען זיי אן זייערע סוביעקטיוע וואונשען אין אביעקטיוו וויסענשאפטליכע מאַנטעלאך. דעבס און די עקזאקטע

מיסברויכט, אזא מענש איז ניט צוגעפאסט צו זיין דער פראקטישער פיהרער פון א קעמפענדער פארטיי. ניט דעסטוועגן האט געשמידט די טאקטיק פון דער אמעריקאנער סאציאליסטישער באוועגונג, אין דעם זין איז ער קיין פיהרער ניט געווען, ער איז אבער געווען פיעל מעהר ווי א פיהרער, ער איז געווען די הארץ און די נשמה פון דער סאציאליסטישער באוועגונג, דער אייביגער באגייסטערטער טריבון פון דעם אמעריקאנעם סאציאליזם, איהם איז מען נאכגענאנגען וויל ער האט פאר'כשופ'ט מיט זיין אייגענעם היסען און טיפען גלויבען, מיט זיין געוואלדיגען אידעאליזם און איבערגעבענהייט. וואס צעהנדליגער טעארעטיקער וואלטען ניט געקענט אויפטאן מיט זייערע טיעפע, לאגישע טעארעטישע ווערק, האט דעסטוועגן דערגרייכט מיט'ן כח פון זיין אייגענעם גלויבען און באגייסטערונג וועלכע ער האט אויף א מערקווירדיגען אופן געקענט איבערגעבען צו אלע וואס זיינען נאר געקומען אין באריהרונג מיט איהם. ניט ציפערען און ניט ציטאטען זיינען נעווען דעסטוועגן, נאר זיין מאגנעטישע פערזענליכקייט. דעסטוועגן מעהר צוגעציגען וויי איבערצייגט, מעהר געפאנגען נשמות ווי באקערט מוחות. ער איז געווען א פיהרער, אליין דאס ניט וועלענדיג, איהם איז מען נאכגענאנגען ווי מען גיהט נאך די ליכטיגע שטראלען פון דער זון, ער האט צו זיך צוגעצויגען, איהם האט מען געוואלט נאכגעהן, און עס איז נעווען א פארגעניגען פון איהם געפיהרט ווערען. דעסטוועגן איז ניט געווען דער פיהרער אין פשוט'ן זין פון ווארט, ער איז נעווען פיעל, פיעל מעהר, ווי א פיהרער. אויב מען מוז שויז נעפינען א ספעציעלען נאמען צו באצייכענען דעסטוועגן פלאץ אין דער אמעריקאנער סאציאליסטישער באוועגונג, וועט זיין פיעל אמת'ער צו זאגען אז ער איז געווען איהר נביא. מעהר ווי איהר פיהרער. דעסטוועגן איז נעווען צו נרויס צו זיין א פיהרער, צו נרויס צו באשעפטיגען זיך מיט די קליינע פראקטישע אלטעגליכע ארבייטען, הגם פאר דעם לעבען פון א פארטיי זיינען אט די „אלטעגליכע" קלייניגקייטען פון דער גרעסטער וויכטיגקייט. פאר זיין נייסטיג אוינ איז אימער נעשטאנען דאס בילד פון דער שעהנער ליכטיגער צוקונפט, דאס בילד פון דעם גליקליכען מארגען, דער היינט האט פאר איהם עקזיסטירט בלויז אויף

בפרוה עסטית בפוטנאנו
יידישע
פאלקם ביבליאטעק
CZERNOWITZ

וואם אמעריקאנער און אויך מאנכע ענגלישע פאעטען, קינסטלער און דיינקער, האבען וועגען דעבס'ן געשריבען. פון דעם בוך קען מען זען ווי געוואלדיג פאפולער און באליבט דעבס איז געווען ביי דער אמעריקאנער אינטעליגענץ, מענשען וואס זיינען מיט זיינע אידעען ניט מסכים, אפילו אויסלכע וואס האבען אלע מאל זיינע מיינונגען באקעמפט, האבען אלע מאל גהאלטען פאר זייער חוב עפענטליך, דערקלערען זייער אכטונג און ליבע פאר דעבס'ן דעם מענש, דעם טרוימער, דער קעמפער געגען אלץ וואס איז שלעכט און מיאוס אין מענשליכען לעבען. עלים ב. הערים האט אין א ליד געווידמעט דעבס'ן, דעם שטאנדפונקט פון אט דער אינטעליגענץ זייער גוט אויסגעדריקט איז די פאלגענדע שורות:

— — — A dreamer?
Yes, he was a dreamer
But, all his dreams
were for you

אין דער געשיכטע פון אמעריקע איז א בכבוד'ינער פלאץ פאר דעבס'ן פארזיכערט.

אין דער געשיכטע פון דער אמעריקאנער סאציאליסטישער באוועגונג וועט דעבס פארנעמען דעם אויבענאן. ניטא דערווייל קיינער מיט וועמען ער זאל אט דעם כבוד דארפען טיילען. דעבס איז גלייכצייטיג געווען אי פיעל מעהר ווי א פיהרער אי פיעל וועניגער. דער פיהרער איז געווהנליך דער פראקטישער מענש אין א פארטיי, דער קלוגער און שארפ־זעענדיגער סטראטעג, דער קאלטער פראקטישער אויסגערעכענטער מענש, וואס וועגט און מעסט יעדען שריט פון זיין פארטיי און פון אלע נעגנערישע פארטייען; וואס רעכענט אויס די פאלגען פון יעדען שריט, און נוצט אויס יעדען פאלשען שריט אדער טעות פון דעם צד שכנגד. דעבס איז דאס ניט געווען. דעבס איז געווען פונקט דער היפוך פון אט דעם טיפ קאלט־פראקטישען סטראטעג. דעבס איז געווען פול מיט באגייסטערונג, מיט טיפען גלויבען אין זיין אידעאל, מיט ליעבע צו אלע מענשען, מיט צוטרויען אפט אפילו צו די וואס האבען זיין צוטרויען ניט פארדינט, און אפילו

.1

צווישען די גרויסע גייסטער וואָס וועלען אויף אייביג פאַרשרי־בען וועלען מיט גאָלדענע ווערטער אין דער אמעריקאַנער געשיכטע, וועט יודזשין וויקטאָר דעבס פאַרנעמען א זעהר בכבוד'יגען פּלאַץ, ווייל דעבס איז געווען מער ווי אַן ארבייטער־פיהרער, מעהר ווי א סאָציאָליסטישער באַנער־טרעגער, ער איז געווען דער גרויסטער פון אמעריקע, איינער פון די גרעציאָלסטע אין וועמען עס האָט גע־לעבט די אמת דעמאָקראַטישע און פרייהייטלאַבע טראַדיציעס פון דער אָלטער אמעריקע. א באַקאַנטער ענגלישער סאָציאָליסט וואָס איז לעצטענס געווען צו גאַסט אין אמעריקע האָט זיך אויסגעדריקט, אז אין אמעריקע ווערט פּאָפולער דער סאָציאָליזם, אָבער אומפּאָפולער די סאָציאָליסטען. ער האָט געמיינט דערמיט אַרויסצובריינגען דעם גערַאנק, אז ביי אונז אין אמעריקע זיינען צוויישען די סאָציאָליסטישע פיהרער ניטא אזעלכע פּאָפולערע, בריוט און ווייט באַוואוסטע, און פון אלעמען געווערטע סאָציאָליסטישע פיהרער ווי עס זיינען געווען צ. ב. ש. א קיר האַרדי אין ענגלאַנד, בעבעל אין דייטשלאַנד, זשאָרעס אין פראַנקרייך א. א. וו. דער ענגלישער גאַסט וואָלט אפשר געווען נערעכט זיין ווען ער לייגט צו די ווערטער, אויסער, נאַטירלידְ, יודזשין וויקטאָר דעבס. דעבס איז געווען באַקאַנט, באַליבט און געערט אין אמעריקע, פון די אמעריקאַנער ארבייטער, אזוי גוט ווי פון דער אמעריקאַנער אינטעליגענץ און פון דעם פּראָגרעסיוועלען טייל פון מיטעל־קלאַס און פון דער בורזשאַזיע, אפשר פיעל מער ווי ווער עס איז פון די אויבען דערמאַנטע פיהרער פון דער אייראָפּאַישׂ־סאָצ־יאַליסטישער באַוועגונג. אמת, אין דעם איז שולדיג פיעל מער זיין ליכטיגע פּערזענלידְקייט, זיינע איינגעבּאָרענע אינווייניגסטע מעלות, ווי זיין סאָציאָליזם, פּאַר זיין סאָציאָליזם האָט מען איהם פאַרקערט פאַרהאַסט, און זיין נאַנצען לעבען פאַרפאָלגט, אָבער זיין פּאָפולאַריטעט פאַרקלענערט דאָס ניט. בשעת דעבס איז געוועסען אין דעם אָטלאַנטער געפענגעניש האָט רוט לע פרייד, אַרויסגעגעבען א בוך מיט'ן נאָמען: „דעבס און די פּאָעטען". דאָס איז געווען א גליקליכער איינפאַל. אין דעם בוך זיינען צום ערשטען מאָל צונויפּגעזאַמלט געוואָרען אלע

חיים קאַנטאָראָוויטש

יודזשין וויקטאָר דעבס
זיין לעבען און אַרבייט

טעריאל צווישען אונז. דערצו העלפט אונז אַז נשמה פון הונדערט פּראָצענטיגע גאָלד ווי אונזער דעבס.

מען דאַרף בלויז פּאַרגלייכען דעם איינדרוק וואָס דעבס האָט געמאַכט ווען די רעגירונג האָט איהם געשענקט דאָס פּאַרטרויען איהם אַרויסצולאָזען פון פּריזאָן אָהן שמירה, אָהן שום בייל, בלויז אויף זייו עהרען־וואָרט אלס א דזשענטעלמען — מען דאַרף דאָס בלויז פּאַרגלייכען מיט דעם איינדרוק וואָס העיוואויד'ס אַנטלויפען האָט געמאַכט, לאָזענדיג פּאַרפאָלען וועלכע צעהנדליגע טויזענדער דאָלאָר, וואָס זיינע פרייַנד האָבען איינגעשטעלט אין זייער פּאַרטרויען אויף איהם, — מען דאַרף בלויז דיזע צווויי איינדריקע פּאַרגלייכען, אום צו קריגען א באַגריף, וויפיעל קראָפט די סאָציאַליסטישע אַניטאַציע האָט צוגעוואונען דורך אַזא הונדערט־פּראָצענטיגע גאָלדענע נשמה ווי יודושין וו. דעבס!

דאָרום איז קיין סאָציאַליסטישע באַוועגונג מיט אַ האָפּט ניט מענליך אהן אַ שטאַרקע פּאַרבינדונג מיט אַ שטרענגע עטישע קולטור. **איידער מענשען ווערן גוטע סאָציאַליסטען, מוזען זיי פריהער זיין גוטע מענשען!**

מיר האַלטען עס פּאַר אַזוי וויכטיג צו ענטוויקלען אין אונזערע מאָסען אַלערלייַ „קולטור": ליטעראַרישע קולטור, קונסט קולטור, מוזיקאַלישע קולטור, און אַזוי ווייטער. אָבער פּיעל וויכטיגער ווי די אַלע מינים „קולטור", איז פּאַר אונזער באַוועגונג צו ענטוויקלען אין די מאָסען **עטישע קולטור**; — איידעלע מאַראַל נעפּיהלע, די ערשטע באַדינגונג פון מענשליכע מענשען, אהן וועלכע קיין שום פּרינציפּיעלע באַוועגונג איז ניט מענליך.

מיר זעהן, ווי פון אונזערע באַוועגונגען ווערט אָפּט אַ חורבן דערפּאַר, ווייל עס פעהלט צווישען אונז איינפאַכע עלעמענטארע מענשליכקייט. וואָס דאָס פעהלען האָבען יעצט די קאָמוניסטען דערהויבען צום „פּראַלעטאַרישען פּרינציפּ"...

צו דיעזע חולאת זיינען אויסלכע גאַלדענע נשמות ווי אונזער מאַראַליש הייליגער יודזשין דעבס די ריכטיגע רופאים. מיט זייער ביישפּיל פון עטישע הייליקייט, פון הייסע מענשען-ליבע, פון נאָבעלע עהרליכקייט אין יערער באציהונג, ברייגען זיי אריין אין אונזער באַוועגונג די מאַראַלישע קרושה, וועלכע איז מעהר נויטוועגדיג פּאַר דעם נעזונד פון דער באַוועגונג ווי יעדע וויסענשאַפּטליכע פּראָפּאַגאנדע אין רעוואָלוציאָנערע אַגיטאַציע איז. אהן אזא מאַראַלישע רייניקייט.

וואָס פּאַר א קראָפּט, וואָס פּאַר א האָפּט קען האָבען אונזער אַגיטאַציע וועגען די פּאַרברעכען און די אונגערעכטיגקייטען און די פּאַלשקייטען פון די הערשענדע קלאַסען, וועו מיר קענען ניט אויפּוועקען אַז אייד עלערע מענשליכקייט אין אונזערע רייהען? כדי אַז אונזערע נעשרייען וועגען די עולות און פּאַלשקייטען פון די קאַפּיטאַליסטישע וועלט זאל האָבען די נעווינשטע ווירקונג, איז נויטיג, אַז מיר זאלען האָבען אויפצוועזען א פיעל בעסערען מענשען מא-

אבער טאקי צוליעב די זעלבע אורזאכען איז אונזער דעבס אזוי אונשעצבאר טייער, אזוי הימליש הייליג פאר אונז, פאר דעם ווירקלי־כען רעוואלוציאנערען פראלעטאריאט. ווייל דער נעראנק, אז מען מעג אלעם, אז אלץ איז הפקר־פעטרושקע, אז מען שטעלט זיך ניט אפ פאר קיין שום עהרען־פליכט, פאר קיין שום געוויסענהאפטיגקייט, מאכט מען דעם ווען פרעי פאר דער פרייהייטליכער רעוואלוציע, — דיזער נעראנק איז שקר וכזב. פונקט פארקעהרט איז די מעשה: דער גלעצענדסטער דיענער פאר די כחות פון דער רעוואלוציע איז אזא קריסטאל־ריינע עטישע נשמה ווי אונזער נאבעלער יודושין דעבס.

דעבס איז אונזער גלענצענדער רעוואלוציאנערער באנער־טרעגער ניט בלויז מיט זיין פייערדיגער רעוואלוציאנערער צונג און מיט זיין ליכטיגזן רעוואלוציאנערען מח, נאר אויך, און נאך מעהר, מיט זיין גאלדענע נשמה, מיט זיין נאבעלער הארץ.

ווייל אהן מאראל האט די רעוואלוציאנערע באווענונג קיין שום האפט ניט.

ווי איז דען מעגליך מקיים צו זיין „ארבייטער פאראיניגט אייך!" ווען עס ווערט ניט ביי זיי קולטיווירט, אלס א צווייטע נאטור, צו האלטען הייליג זייערע מארקישע פליכטען צו אנדערע?

ווען מען געווואוינט זיך ניט צו היטען אן עהרען־פליכט ווי א הייליגער היט זיין גאט'ס געבאט, איז קיין צוטרויען ניטא, און אהן צוטרויען ווי קען זיין פאראיניגונג?

און ווי איז מעגליך צו מאכען א וועלט מיט מענשען פאראינטע־רעסירט צו שאפען א גליקליכען לעבען פאר דער „מענשהייט", ווען עס ווערט ניט ביי זיי קולטיווירט א ווארימער געפיהל פון מיטלייד מיט מענשען'ס ליידען און פון אינטערעס אין מענשען'ס וואהל־זיין? ווען מען מאכט עס ניט פאר א הייליגער געוואוינהייט צו האבען א היסען מיטגעפיהל מיט די מיט־מענשען, וואס געהט עס ווען מען צו פארזארגען די „מענשהייט"?...

איז דער גאַנצער וועלט מיט מענשען קען מען געפינען זעהר וויניג אזעלכע אַלגעמיין אַנערקענטע נשמות, ווי יודזשין ו. דעבס. א פּלאַמעדיגע רעוואָלוציאָנערע נשמה, וואָס זשאַלעוועט ניט אַרויפּ־צוציהען אויף זיך דעם שרעקליכסטען האַס פון די מעכטיגסטע, פון די פּאַרביסענסטע אונטערדריקער, פון אַלע די וואָס מאַנופּעקטשורען די נעראַנקעז און געפיהלען פון די מיליאָנען און מיליאָנען־קעפּיגע מאַסען; און דאָך איז עס זיי ניט געלונגען אָפּצושוואַכען ביי קיינעם אפילו אויף איין האָר די ממש פּאַרגעטערונג וואָס ער גענים ביי אַלעמען. עס איז פּשוט ניטא קיינער, וואָס זאָל האָבען אפילו דעם מינדעסטען ספּק אין די ריינע גאַלד פון זיין נשמה.

אפילו די גיפּטיגסטע צינגער פון זינאַוויוו און זיינע תלמידים, וועלכע שאַנעוועז ניט די עדעלסטע און די בעסטע סאָציאַליסטישע לעהרער, קעמפּער און פיהרער פון אַלע לענדער און פעלקער, וועלכע באַטיטלען זיי אַלע מיט די שעהנע נעמען פון „גערונגענע קנעבט פון דער בורזשואזיע" און אזוי ווייטער, — אפילו זיי בלייבען פּאַרשטיי־נערט נעגען דער מאיעסטעט פון דעבס'עס זעלען־אדעל.

פּאַר זיי אַבער האָט אוא קריסטאַלענע עטהישע ריינקייט פון דער נשמה פון דעם סאָציאַליסטישען פיהרער קיין שום וועדע ניט. ווייל נאָר זיין טאַריע איז דאָס גאָר „א שטערונג צו דער רעוואָ־לוציאָנערער דורכשלאָגענקייט". דאָס מאַכט נאָר טעמפּ די שארפּקייט פון די רעוואָלוציאָנערע וואָפּען. דאָרום איז ביי זיי יערע עטישע נאַבעלקייט ניט מעהר ווי א „בורזשואזער אַבערגלויבען".

אָט נעמט נאָר דעם איינעם ביישפּיל: די עטישע נאַבעלקייט האָט געבראַכט דעבס'ן, ער זאָל אַליין צוריקקומען אין פּריזאָן כדי צו האַלטען זיין עהרען־וואָרט. העיוואוד, דאָגעגען, איז נעווען פּריי פון אָט דעם „בורזשואזען אַבערגלויבען", האָט ער טאקי געהאָט די מענ־לִיכקייט זיך צו באַפרייען פון פּריזאָן און צו אַנטלויפען קיין רוסלאַנד „דיענען די רעוואָלוציע".

ב. פּיגענבוים

דעם, די גאָלדענע נשמה

און געטראגען אומעטום די פייערדיגע נביאות, און איבערגעלאזען אומעטום דעם ליכט-שפור פון זיין פערזענליכקייט, פון זיין רעבילירענ־דער ליעבע און זיין הייליגער שנאה.

* * *

עס איז געווען מיט 29 יאהר צוריק, אין דאמאלסדיגען טהאליא טהעאטער, וועו דעבס איז אריינגעטראטען צום ערשטען מאל אויף א „פארווערטס" מיטינג ווי א באקערטער סאציאליסט, און מיר האבען געגלויבט, אז באלד־באלד און די גרויסע אמעריקאנער ארבייטער מאסען וועלען זיך נאך איהם צו אונז א לאז טאן. דעבס האט מיט גרוים פייער גערעדט וועגען אונזער סאציאליסטישער באוועגונג, און ער האט זי פארגליכען צו א שיף, וואס איז ארוים זוכען א נייע וועלט, און פאהרט יאהרען און יאהרען, דורך חושך און שטורעם, און קיין סימן פון קיין ברעג זעהט מען ניט.

און איצט, אויפ'ן טרויער מיטינג אין מעריסאן סקווער גארדען, וואו עס איז שוין געווען נאר זיין בילד איינגעהיליט אין שווארצען, האט דער שרייבער פון די צייליען אליץ נאך איהם געזעהן פאר זיך, ווי ער איז אמאל, מיט 29 יאהר צוריק געשטאנען, מיט'ן באגייסטערטען פנים, מיט די ליכטענדע אויגען, מיט די הענט אויסגעשטרעקט ווייט־וויים פאראוים, און ער האט געמינטערט און געפייערט, אז מען זאל ניט פארליירען דעם מוטה און דעם גלויבען, אז דער גליקליכער ברעג איז נאהענט, נאהענט.

29 יאהר — און דער עולם איז אויך אויף דעם טרויער־מיטינג געווען נאך אליץ אן אימיגראנטישער, א אידישער.

און דער קאפיטאן, דער אויפמונטערער, דער הייליגער איז טויט.

פעלער, אז דער הויפט־רויבער באראן פון דער סטענדערד אויל זאל דעם קאלאניזאציע פלאן אונטערשטיצען און דעם סאציאליזם פאר־ווירקליכען. און זיי האבען איהם מיט'ן שהנסטען ענטהוזיאסטישען צוטרוי אויפגענומען.

אזוי איז דעבס נעגאנגען, אין זיין 50 יאהריגען ארבייטער־דינסט, פון בראדעהוד צו דער רייל־ווייי יוניאן און צו בעלאמי'ס סאציאליזם, און צו דער ס. ד. א. און ס. ד. פ. און די ס. פ., וואו ער האט שוין די לעצטע 29 יאהר. ביז דער טויט האט איהם אפגעשטעלט, אזוי בא־גייסטערט געלעבט און נעווירקט

און ניט זייענדיג קיין טרוקענער טהעארעטיקער, און טראגענדיג אין הארצען הייסע, רויטע בלוט און ניט קיין שמות פון א סאציא־ליסטישען חומש, איז זיין שייכות צום סאציאליזם נעווען א פיעל אינטימערע, איידער ביי פיעלע פון די נעשוואארענע טהעארעטיקער. און ווען עם איז נעקומען דער וועלט־קריעג, דער מאמענט פון גרויסען נסיון, האט מען עם ריכטיג דערזעהן. די „אינטעליגענטען", ווען האבען געטראגען דעם סאציאליזם מעהר אין קאפ, איידער אין בלוט, האבען ניט אויסגעהאלטען. דעבס, דער הארץ־סאציאליסט, האט אבער אויסגעהאלטען. ער האט דעם הייליגען פייער אין די קריטישסטע מאמענטען און ביז'ן סוף אויפגעהיט.

און ווען די קאפיטאליסטישע נערעכטיגקייט האט איהם ווידער פארפאקט אין טורמע, האט איהם די סאציאליסטישע פארטיי ווידער און ווידער פאר איהר באנער־טרענער ארויסגעשטעלט — דעם פא־ליטישען פארברעכער, פאר איהר פרעזידענט־קאנדידאט. און אין ארעאל פון מארטירערטהום, אין די קליידער פון אן ארעסטאנט און מיט דער נשמה פון א נביא, האט ער ווידער און ווידער אויף א באגייסטערטען אופן פאר'ן סאציאליזם נעווירקט.

און קיינע ענטוישונגען האבען זיין גייסט ניט געבראבען. יאהר־צעהנדליגער נאך יאהרצעהנדליגער האט ער זיך אלץ נעטראגען, ווי א פלאמיגער ווירבעל־ווינד, פון ניו יארק ביז סאן פראנציסקא, פון איין ים ביז'ן צווייטען, איבער די בערג און טאלען פון גרויסען לאנד,

דער קאפיטאליזם איז שוין אבער געווען פיעל בעסער צוגעגרייט. און ער האט געמאכט א גיכען סוף פון סטרייק, אזוי ווי פון דער „בונטארסטווא" פון די פריהעריגע יאהר־צעהנטליגער. און ווען די קאפיטאליסטישע נערעכטיגקייט האט פארפאקט דעבס'ן אין טורמע, האט ער אין דער פינסטערניש פון זיין טורמע־קעמערל דערזעהן דאס ליכט פון סאציאליזם. די טורמע פון אמעריקאנעם בורזשוא האט אזוי ווייניג נעהאלפען, ווי די טורמעס פון רוסישען צאר. דעבס איז ארויס פון טורמע א קלאסענבאוואוסטער פארקעמפער פון די ארבייטער.

און אזוי ווי די טורמע האט איהם נעבראכט צום סאציאליזם, האט אים א קורצע צייט שפעטער די ענטוישונג אין בריינעניזם נעבראכט אויך צו דער סאציאליסטישער באוועגונג. און דער נעווען־זענער לאקאמאטיוו־הייצער, דער ענטשלאסענער קריענער מיט די גוטע, מילדע אויגען פון א קינד, איז נעווארען דער טשעמפיאן פון ערוואכטען ארבייטער, דער נייער נביא פון דער נייער לעהרע אין דער נייער וועלט.

* * *

דעבס האט דעמאלסט נעהאט פאר זיך אין דער ארבייטער באוועגונג, פון איין זייט גאמפערס'ן און דעם גאמפערסיזם, אז די באוועגונג איז אלץ און דער ציעל איז נארנישט, און פון דער צווייטער זייט דעליאנ'ען און דעם דעליאניזם, אז די באוועגונג איז נארניט און דער ציעל איז אלץ. און דעבס האט פארנומען א פאזיציע צווישען די צוויי, אז די באוועגונג און דער ציעל זיינען גלייך וויכטיג, אז מען מוז האבען א באוועגונג, וואס איז באזאלט פון א גרויסען ציעל, און מען מוז האבען א ציעל, וואס איז פארקערפערט אין א גרויסער באוועגונג.

און דאס זיינען געווען די נענאסען ארום „פארווערטס", וואס האבען שוין דעמאלט דעבס'ן ריכטיג אפגעשאצט, בעת די דעליאניסטען האבען איהם געווייסענלאז געשימפט. אונזערע גענאסען האבען איהם מוחל געווען אפילו זיין סאציאליסטישע אוטאפיע פון א „קאלאניזאציע־פלאן", און אפילו אויך זיין באריהמטען בריף צו דושאהן די ראק־

און אין יענער צייט האָט עס דעבס געמאַכט זיינע ערשטע טריט אין דער אַמעריקאַנער אַרבייטער באַוועגונג. זייענדיג ווייט פון די אימיגראַנטען־סאָציאַליסטען און זייער געדאַנקען־וועלט, האָט ער אָבער איסטינקטיוו געפיהלט און פאַרשטאַנען אַוואו עס ליגט די אמת׳ע אינטערעסען פון די אַרבייטער. און ער האָט נענומען אַרגאַניזירען די אַמעריקען רייל־ווייַ יוניאָן — א גרויסע, ענטשלאָסענע, רעוואָלוצ־יאָנערע פאַראייניגונג פון 150 טויזענד אייזענבאָהן אַרבייטער פון אַלערליי פאַכען, וואָס האָט געזוכט גאַנץ אנדערע וועגען, איידער די אַלטע, קאַנסערוואַטיווע, צושפּליטערטע פאַך־יוניאָנס פון דער אַמעריקען פעדעריישאָן אָדער לייבאר.

אין אַמעריקע איז געווארען אַלץ אומרוהיגער. דער גרויס־קא־פּיטאַל, אין געשטאַלט פון אויפגעקומענעם טראַסט־מאַגנאַט, האָט אַלץ פרעכער אַרויפגעדריקט די פּוס אויפ׳ן האַלז פון אַמעריקאַנעם קלײן־מענשעלע, פון פּאַרמער, פון אַרבייטער. און צוגעשטיקטע סיי ווי מיטעל־מענשען און סיי ווי פּראָדוצירער און סיי ווי פּאַרבויכער, האָבען זיי אַלץ קאַנוואולסיוואר אויפגעצאַפּעלט. אויפ׳ן פּאַפּיר זיינען שוין דאָ געווען אַנטי־טראַסט געזעצען, אָבער מעהר ניט ווי אויפ׳ן פּאַפּיר. סיי די רעפּובליקאַנישע אַדמיניסטראַציע (הערסאָן) און סיי די דעמאקראַטישע אַדמיניסטראַציע (קליוולאַנד) האָבען די אַנטי־טראַסט געזעצען ערנסט ניט גענומען. און אי די פּאַרמער אי די אַרבייטער זיינען געווען אומרוהיג. ביי די פּאַרמער האָט זיך דאָס אויסנעדריקט אין גרויסע רויט־געפּאַרבטע פּאַליטישע באַוועגונגען, ביי די אַרבייטער — אין גרויסע און פּאַרביטערטע סטרייקס.

און דער פיהרער פון דעם גרעסטען סטרייק פון יענער צייט (מיט 32 יאָהר צייט צוריק) איז געווען דעבס. דאָס איז געווען דער סטרייק פון דער אַמעריקען רייל־ווייַ יוניאָן, וואָס איז אַרוים, אונטער׳ן איינפלוס פון דעבס׳ן, אין א סימפּאַטיע־סטרייק צו העלפען דעם פולמאַן סטרייק. און דעבס איז געווארען דער באַגיסטערטער פיהרער פון דעם גרויסען אַרבייטער־קאַמף, וואָס האָט אויפגעטרייסעלט די גאַנצע קאַפּיטאַליסטישע וועלט.

ערשטער העלפט פון פאריגען יאהרהונדערט. דאס איז אבער געווען דער אוטאפישער סאציאליזם, וואס האט אפעלירט דערהויפט צום שיין־גייסט, און די סאציאליסטישע באוועגונג איז געווען דערהויפט אן אינטעליגענטישע, וואס האט געמאכט מיט'ן סאציאליזם אלערליי שיין־גייסטיגע עקספעריפעלטן. און אזוי לייכט ווי די באוועגונג איז אויפגעקומען, אזוי לייכט איז זי אויך פארשוואונדען. דער גרויסער קאמף פון יענער צייט, דער קאמף פאר דער נעגערשער באפרייאונג, האט אלע שעהנע גייסטער אויפגעשלונגען. און וועו עס איז נאכ'ן בירגער־קריעג אויפגעקומען שוין א ריכטיגע ארבייטער באוועגונג, א מאדערנע סאציאליסטישע באוועגונג, איז דאס געווען א באוועגונג פון אימיגראנטען, דערהויפט פון דייטשען. עס איז אינטערעסאנט, אז די ערשטע אמעריקאנער סעקציע פון דעם אינטערנאציאנאל איז אויך געווען א דייטשע.

מיר האבען געזעהן דאן אין אמעריקע אונגעפעהר דאס זעלבע, וואס מיר האבען געזעהן נאך דער טשארטיסטישער באוועגונג אין ענגלאנד. די ענערגישע און מוטהיגע פון די ענגלישע ארבייטער, וואס האבען געזאלט זיין די אנפיהרער פון א קעמפענדער ארבייטער באוועגונג, האבען אין גרויסע מאסען אויסגעוואנדערט אין אויסטראליע און אין קאליפארניע. און מוטיגע פונ'ם עכט־אמעריקאנער ארבייטער פלעגען אויסוואנדערען אויפ'ן פריייען פרעירי־לאנד, וואו זיי פלעגען פארלארען געהן פאר דער ארבייטער באוועגונג. דעם טאג אין דער באוועגונג האבען געגעבען די אימיגראנטען. און ווי א באדענלאזע אימיגראנטען־באוועגונג, האט זי געקענט זיין אדער גאר אן אפגעשטאנענע באוועגונג, וואס האט מיט'ן לעבעדיגען לעבען ווייניג־וואס שייכות, אדער גאר א פלאם־פייער רעוואלוציאנערע באוועגונג, וואס האט וויידער מיט'ן לעבעדיגען לעבען ווייניג־וואס שייכות. און אזוי ווי דער גע־שווינדער וואוקס פון קאפיטאליזם האט דאן ארויסגערופען א קאכיגע אונצופריידענהייט, און דער קאפיטאליזם האט נאך ניט באוויזען ארויינצונעמען אזוי פעסט אין די הענט די פרעסע און די מיליץ, ווי ער האט עס שפעטער געטאן, איז די באדענלאזע באוועגונג געווארען באדענלאז־רעוואלוציאנער, אנארכיסטיש, באמביסטיש.

דרעד סקאט צו זיין האר, אזוי ווי דער נענער וואלט נעווען אן אנט־
לאפענער אקס און ניט קיין מענשליכע באשעפענישן. און וויפיעל
אזעלכע שענדליכע פסק דין'ס פון די איצטיגע ריכטער און די איצ־
טיגע פאליטישענס, וואס שקלאפען ביי די איצטיגע שקלאפען־האלטער,
האבען עס דעבס'ן נעטריבען צו פארלירען די נעדולד, דוחק זיין דעם
קץ, צו ווערען אלץ ענטשלאסענער, רעוואלוציאנערער!

און אזוי ווי די אלטע אידישע מארטירער, אזוי פלענט אויך
דעבס נעפיינט זיין פון דער שטימונג: „ווען וועט עס קומען צו
מיר און איך וועל עס מקיים זיין!" — ווען וועט ער אויך שטארבען
מיט אזא שטראהלינען מארטירער־טויט, ווי א דושאהן בראון! און
איז ער געווען נאר א יונגער יוניאן־ארגאניזיער און מען פלענט איהם
סטראשען מיט'ן טויט דורך אראפווארפען פון די אייזענבאהן־צוגען
אין מיטען נאכט. אויפ'ן שניי, און איז ער שוין נעווען א בעריהמטער
סטרייק־פיהרער און מען פלענט איהם סטראשען מיט א מעסער־טויט
פון געדונגענע באנדיטען, און איז ער שוין נעווען א גרויסער סאציא־
ליסטישער פיהרער און מען פלענט איהם סטראשען מיט א טורמע
טויט דורך דער נעדונגענער יוסטיץ — האט ער אלץ נעביינקט נאך
דעם, נעטרוימט פון דעם.

די איצטיגע שקלאפען־האלטער פיהלען זיך אבער דערווייל פיעל
זיכערער, איידער די אמאלינע שקלאפען־האלטער אין די צייטען פון
דושאהן בראון, און זיי זיינען נאך ניט אזוי פארצווייפעלט. און
זיי האבען אפנע'פטר'ט דעבס'ן נאר מיט א פאר טערמינען טורמע
און מיט א הארץ־קראנקהייט, וואס ער האט צום סוף אין טורמע
נעקראנען און וואס האט איהם פארקירצט די יאהרען.

און נעשטארבען איז ער א פריעדליכען טויט, אויף א בעטל
אין א סאניטאריום — א דושאהן בראון, וואס איז נעקומען פאר דער
צייט און דעם רומפולען דושאהן בראון־טויט ניט דערלעבט.

* * *

עס איז נעווען אמאל א צייט, ווען דער סאציאליזם האט פאר־
כאפט אין אמעריקע די שהנסטע גייסטער. דאס איז נעווען אין

יידישע
פאלקס ביבליאטעק
טאראנטא
JEWISH PUBLIC LIBRARY TORONTO

האלבעז צעהנדליג מענשען, איז אבער נעווען צו קליין. נאך א קורצער, פארצווייפעלטער שלאכט זיינען די מעהרסטע איבערפאלער נעלעגען טויט, בראון'ען אליין האט מען נענומען געפאנגען, און א שווער־פארוואונדעטען האט מען איהם אין צווי טעג שפעטער אויפגעהאנגען. דער שקלאפען־האלטער האט טריאומפירט. אין די שקלאפען שטאטען פון דרום האט מען דעם וואונדערליכען קדוש ערקלערט פאר א גע־מיינעם פארברעכער. און אפילו אין די פרייע שטאטען פון צפון האט מען איהם נעזוכט ארויסצושטעלען פאר א וויסטען, ווילדען פאנאטיקער.

און דאך איז ניט אריבער קיין יאהר צייט, און צענדליגער און הונדערטער טויזענדער קעמפער האבען שוין מארשירט מיט דער פלאמיגסטער באגייסטערונג אונטער די קלאנגען פון דעם רעפריין:

John Brouns body lies a smoldering
but his soul goes marching on

דזשאהן בראון האט נעווארפען דעם פונק, וואס האט צום סוף דאך אויפגעריסען דעם פולווער־מאנאזין. נאך אונגעהייערע מלחמות זיינען די נענרען באפרייט נעווארען. די שקלאפעריי איז אבער אלץ נעבליבען אין אן אנדער פארם, אין דער פארם פון לוין־שקלאפעריי איז זי אלץ נעבליבען — א שקלאפעריי פון וויסע, אזוי ווי פון שווארצע; א שקלאפעריי, וואס איז אין פיעלע פרטים אזוי ווייסט אוז ביטער, ווי די אמאליגע נענער־שקלאפעריי.

און ווי האט עס דעבס געוואונשען צו זיין, אזוי ווי בראון, דער וואהרער פון דעם פונק, וואס זאל דעם פולווער־מאנאזין אויפרייסען!

עס איז נעווען אמאל די טרויעריג־בארימטע דרעד סקאט ענטשיידונג פון סופרים קאורט, אז שקלאפען זיינען אייגענטהום און ניט קיין מענשען, וואס האט נעמאכט די דזשאהן בראונס צו פאר־לירען די נעדולד און דוהק זיין דעם קץ. דער העכסטער נעריכט אין לאנד, וואס האט געשקלאפט ביים שקלאפען־האלטער האט נע'פסק'ענט אז דער פרייער שטאט פון אילינאי מוז איבערענטפערען דעם שקלאף

„מוטער־נאטור! וועז דו וואלסט אפטמאל ניט געשיקט דער וועלט אזעלכע מענשען, וואלט פארווילדעט געוואָרען דאָס פעלד פון לעבען!" — וועלען מיר זאגען מיט די ווערטער פון א רוסישען דיכטער וועגען דעם פארשטארבענעם יודושין וו. דעבס.

עס איז נעווען די גרויסע ליבע, וואס האָט געמאכט זיין 71־יאָה־ריגען לעבען פאר אזא שעהנעם נשמה־לעבען — זיין גרויסע ליעבע צו די נעדריקטע און באראובטע, וואס האָט געשפייזט זיין גרויסע שנאה צו די דריקער און די רויבער. אט די ליעבע האָט עס געלויכטען אין זיינע טרויעריגע אויגען און דורכגעלויכטען זיין מענליכע פערזענליכ־קייט און מילד און צארט געמאכט זיין נאנצען לעבענס־קאמף. א גרויסער רחמנות איז שטענדיג געשטאנען הינטער זיין גרויסען קאמף, און א גרויסער קרבן איז פאר איהם געווען דער קאמף, און זיין לייד איז פאר איהם געווען א פרייד. צו ווירקען ניט אזוי דורך קאמף, ווי דורך מארטירערטהום, איז פאר איהם געווען א גרויסע פרייד. און זיינע גרויסע העלדען זיינען געווען ניט די גרויסע קריגס־פיהרער און ניט די גרויסע זיעגער, נאר די גרויסע מארטירער.

* * *

און עס איז כאראקטעריסטיש, אז זיין באליעבטסטער העלד, וואס האט באלויכטען פון קינדווייז אן זיין ערדישען וועג, איז געווען דזשאהן בראון, דער עקזאלטירטער קעמפער פאר די פארשקלאפטע נענרעז, וואס האט ניט נאר אויפגעפארט זיין אייגענעם לעבען, נאר אויך געפיהרט צו דער עקדה פינף זיהן, און דריי פון זיי אין קאמף מקריב געווען.

דעבס איז אלט געווען פיער יאהר, וועז דזשאהן בראון האט געמאכט דעם איבערפאל אויף הארפער'ס פערי און פארכאפט דעם פעדעראלען ארסענאל, כדי צו באוואפענען די נעגער־שקלאפען און אויפצופלאקערען דעם גרויסען, פיעל־נעפירכטעטען אויפשטאנד. בראונ'ס הייל, וואס איז באשטאנען פון זיינע זיהן און נאך אנדער־

די הויז אין וועלכער דעכס איז געבוירען געווארען.

א. ליעסין

יודשין וו. דעבס

דעבס.

דעבס: א שטערן אין א וויסטער נאַכט
האָט געטאָן א בליאָסק, א בליץ
און פֿארשוואונדען...
געלאָזט אין הערצער טיפֿען טרויער
טיפֿע וואונדען...

דעבס: אן אָדלער-גייסט, א פֿאַלקס-טריבון
פֿאַר יושר און פֿאַר שלום;
א הייליגער וואָס האָט געטרוימט
דעם גרויסען פֿרייהייטס-חלום...

דעבס: א הויכער גייסט וואָס האָט דערגרייכט
די העכסטע ספֿערען;
העכער ווי די וואָלקענס,
העכער ווי די שטערען.

דעבס: א וויסע טויב פֿון פֿרידען,
א גרויסער מענשען-גאָט
וואָס „לא תרצח" איז געווען
זיין ערשט געבאָט...

דעבס: ווי דער גרויסער נביא ישעיה, אמאָל
האָט ער מיט וועלטער האַרט ווי שטאָל
און חיים ווי פֿייער
אויסגעדונערט צו דער וועלט:
„מענשען-בלוט איז טייער!"

דעבס: א לעבען-לאַנג האָט ער פֿאַר אונז
געלעבט;
געלעבט און רויטע פֿאָן
געוועבט...
איצטער איז ער טויט... טויט און דאָך ניט טויט...

דעבס: ווייטער וועט ער וואַרפֿען אין דער נאַכט
זיין לעבען שיין;
ווייטער וועט ער פֿיהרען אונז,
נישט לאָזען אונז אַליין —
אייביג, אייביג וועט ער לעבען
אונזער פֿאַלקס-טריבון —
אייביג
ווי די זון...

פון י. אדלער.

דעבס און זיין פרוי.

אינהאַלט פון בוך.

זייט

י. אדלער — דעבס (ליעד) 4
א. ליעסין — י. וו. דעבס 5
ב. פייגענבוים — דבס, די גאַלדענע נשמה 15
חיים קאנטאראוויטש — דעבס, זיין לעבען און ארבייט 21
דזשיימס אַניעל — דעבס (עראינערונגען) 57

אויסדערוועהלטע שריפטען פון י. וו. דעבס:

ווי אזוי איד בין געוואָרען א סאציאליסט 71
די פערראַלע רעגירונג און דער פולמאן סטרייק 81
די סאציאליסטישע באוועגונג אין אמעריקא 113
סאציאליזם און טרייד־יוניאניזם 149
דעבס׳ בריעף צו וום. פאסטער 185
מארטירער 189
פונקען 215
דעבס׳ לעצטער פראצעס 235

Copyright 1926
by
The Jewish Socialist Federation

אריאם פרעס, יוניאן פרינטערס, 234 54 קאנאל סטריט, ניו יארק.

יודזשין וויקטאָר דעבס

אויסדערוועהלטע שריפטען

י. וו. דעבס — א. לייעסין. די גאָלדענע נשמה — ב. פייגענבוים. ביאָגראַפיע פון דעבס — חיים קאנטאָראָוויטש. עראינערונגען — דושיימס אָניעל.

פארלאג „וועקער"

ניו יאָרק, 1926.

משרד עסקית בטורונטו
יידישע
פאלקס ביבליאטעק
פאראנטע
PUBLIC LIBRARY, TORONTO

יוזשׂין וו. דעבס

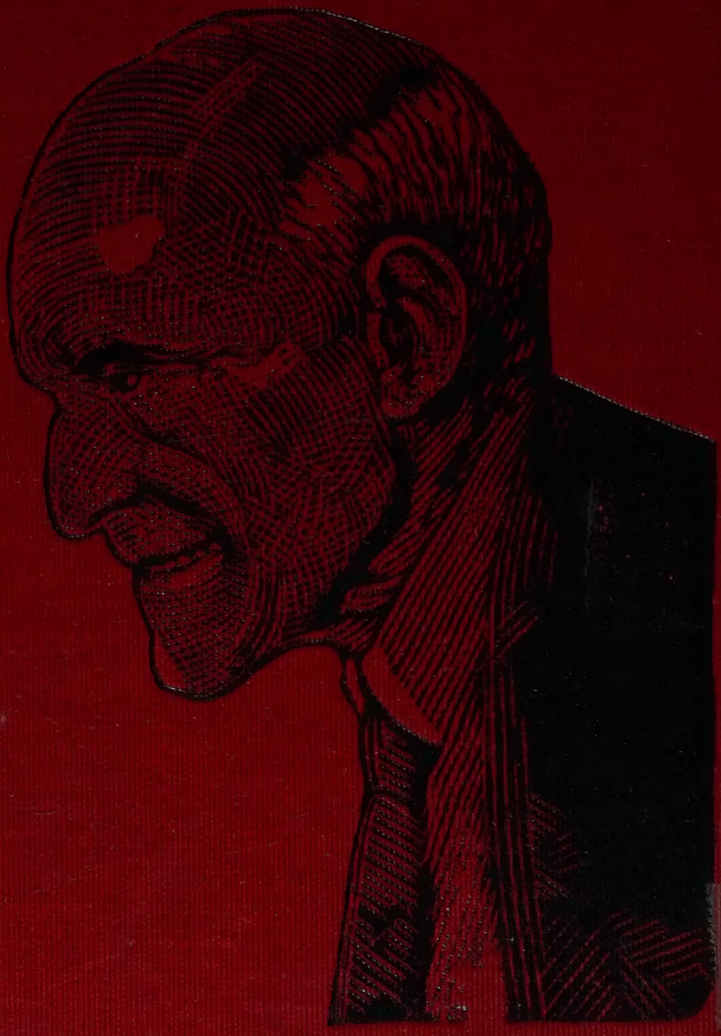

אויסדערוויילטע שריפטען